

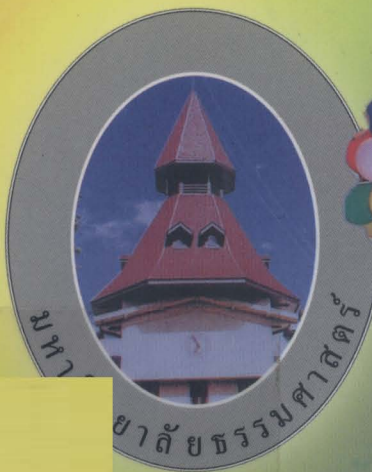
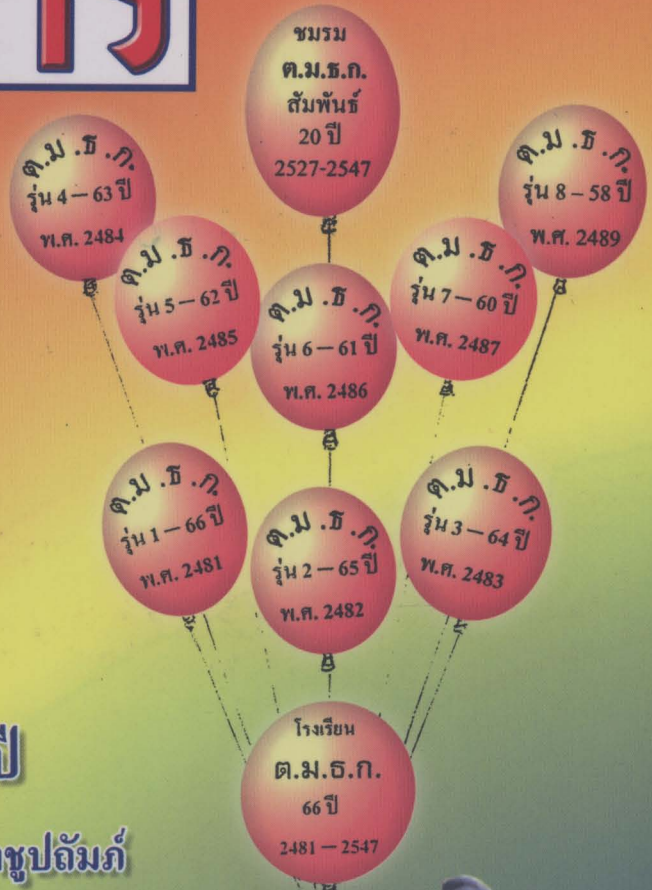
ปรีดีสาร

ฉบับพิเศษ

งานรำลึก ปรีดี
๖๖ ปี ต.ม.ธ.ก.

ในโอกาส ม.ธ.ก. ๗๐ ปี

ณ สมาคมธรรมศาสตร์ในพระบรมราชูปถัมภ์

สาร ที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๗

ด้วยอภิไฉนทาการ

จาก

คุณวิเชียร กลิ่นสุคนธ์

ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๒

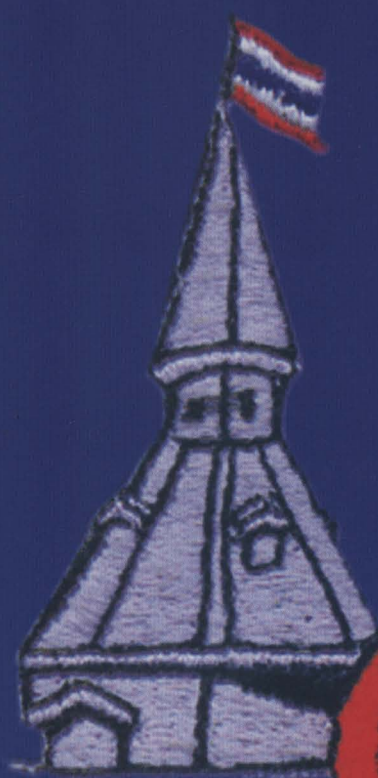
ประธานชมรม ต.ม.ธ.ก. สัมพันธ์

และ

ประธานคณะกรรมการดำเนินงาน

ผู้สนับสนุนหลัก

ชมรม จ.ม.อ.ก. สัมพันธ์

วัตถุประสงค์ของชมรม ต.ม.ธ.ก. สัมพันธ์

๑. ส่งเสริมอุดมการณ์ของการก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปัจจุบัน)
๒. ส่งเสริมสามัคคีธรรมและช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างสมาชิก
๓. ร่วมกิจกรรมกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และองค์กรในเครือธรรมศาสตร์
๔. ส่งเสริมการศึกษาและกีฬาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๕. ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ ประเพณีและวัฒนธรรม
๖. ส่งเสริม สนับสนุนและบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

ในศุภวารดิถีวันเฉลิมพระชนมพรรษา

ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ครบ ๗๗ พรรษา

และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ครบ ๗๒ พรรษา

ปวงข้าพระพุทธเจ้าศิษย์ ต.ม.ธ.ก. และครอบครัว

ขอขมาเกล้าๆ ถวายพระพรชัยมงคลแด่ล้นเกล้าๆ ทั้งสองพระองค์

ขอให้ทรงพระเจริญ มีพระพลานามัยสมบูรณ์ มีพระชนมายุยิ่งยืนนาน

เป็นมิ่งขวัญของพสกนิกรตลอดไปชั่วกาลนาน

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม

ขอเดชะ

สำนักไหนหมายชูประเทศชาติ...
...สำนักนี้ ธรรมศาสตร์และการเมือง

สำนักไหนสอนอะไรดี ๆ...
...สำนักนี้ คือ ต.ม.ธ.ก.

ในโอกาสสำคัญ ครบรอบ ๗๐ ปี

ของการก่อตั้ง ม.ธ.ก. และครบรอบ ๖๖ ปี ต.ม.ธ.ก.

ศิษย์ ต.ม.ธ.ก.ทุกรุ่น ด้วยความยึดมั่นในความกตัญญูตทเวที

แต่ท่านผู้ประศาสน์การ ผู้ให้กำเนิดแก่งั้งสองสถาบัน

ขอตั้งปณิธานว่า ยักตั้งมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต

อุทิศตนเพื่อส่วนรวม และยักสืบสานอุดมการณ์

ของท่านผู้ประศาสน์การ ตลอดไปอย่างไม่มีวันหยุดยั้ง

ศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์
บุคคลสำคัญของโลก

ในวาระที่ ร.ร.เตรียมปริญญา มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง
(ต.ม.ธ.ก.) ก่อตั้งมาครบ ๖๖ ปี ในวันที่ ข้าพเจ้าขอมอบพุทธศาสนสุภาษิตบทหนึ่ง ซึ่ง
เป็นอมฤตพจนา ถ่ายทอดโดยพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) แต่ท่านทั้งหลาย ดังนี้

ศิริจํ เว อมต กต
คหํลํกํเด เนหคจจํไมํททย

(๑๕/๗๔๐)

พนธ์ . พนมยงค์
/ | ~
(ท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์)
พฤษภาคม ๒๕๔๗

สาร

จาก

ประธานคณะกรรมการอำนวยการจัดงาน

ผมรู้สึกเป็นเกียรติและมีความยินดีอย่างยิ่ง ที่คณะกรรมการบริหารของชมรม ต.ม.ธ.ก. สัมพันธ์ ได้มีมติเป็นเอกฉันท์เลือกผมเป็นประธานคณะกรรมการอำนวยการจัดงาน “รำลึกปรีดี ๖๖ ปี ต.ม.ธ.ก. ในโอกาส ม.ธ.ก. ๗๐ ปี” การที่ผมตอบรับเป็นประธานของงาน

อย่างไม่รีรอ นอกจากเพราะผมเป็น ต.ม.ธ.ก. คนหนึ่งแล้วผมคิดว่าคุณูปการของท่านผู้ประศาสน์การที่มีแก่ผมและเพื่อน ต.ม.ธ.ก. ตลอดจนประเทศชาติเป็นส่วนรวมมีอยู่อย่างเหลือคณานับ และสมควรได้รับการเชิดชูและเผยแพร่ตลอดไป แม้ท่านจะจากเราไปกว่า ๒๐ ปีแล้ว เรายังรำลึกถึงท่านเสมือนท่านยังอยู่กับเราตลอดเวลา

การจัดงานชุมนุมมุขินิชย์ ต.ม.ธ.ก. ทั้ง ๔ รุ่น ซึ่งส่วนมากมีอายุใกล้ ๕๐ ปี และเกิน ๕๐ ปีนั้นคงเป็นเรื่องที่จัดได้ไม่ง่าย ฉะนั้นผมจึงตั้งใจที่ชมรม ต.ม.ธ.ก. สัมพันธ์สามารถจัดงานนี้ขึ้นและงานนี้ยังได้เปิดกว้างไปยังลูกแม่โดมตลอดจนผู้ศรัทธาในอุดมการณ์ของท่านผู้ประศาสน์การให้มาร่วมพบปะสังสรรค์กันอีกด้วย ผมหวังว่างานนี้จะเป็นประวัติศาสตร์แห่งสามัคคีธรรม เนื่องในโอกาสอันสำคัญ คือครบ ๗๐ ปี ม.ธ.ก. และ ๖๖ ปี ต.ม.ธ.ก.

การจัดงานนี้จะเป็นการสืบสานปณิธานนักศึกษา ต.ม.ธ.ก. ในโอกาสครบรอบ ๑๐๐ ปีชาตกาลของท่านผู้ประศาสน์การ ซึ่งพวกเราได้พร้อมใจกันลงนาม ณ ลานปรีดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๔๓ ที่ว่า “เราจักรักษาและเชิดชูเกียรติศักดิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสืบสานอุดมการณ์และผลงานของท่านศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโสให้ประจักษ์แจ้งเป็นสังขธรรมชั่วนิรันดร์”

ผมขออำนวยการให้ทุกท่านที่มาร่วมงาน จะมีสุขภาพดีและมีความสุขตลอดไป

ด้วยรักและนับถืออย่างจริงใจ

สุขุม นาวัตถ์

รำลึกประวัติ ๖๖ ปี

ต.ม.ธ.ก.

เมื่อปี ๒๔๗๕ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ได้นำเปลี่ยนแปลง การปกครอง สู่ระบอบประชาธิปไตยให้การบริหารบ้าน เมืองทัดเทียมอารยะประเทศ จำเป็นต้องสร้างบุคลากร ให้มีความรู้ความเข้าใจในการอภิวัฒน์ มิใช่การเปลี่ยนแปลง เพื่อแย่งชิงอำนาจ ท่านจึงก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรม ศาสตร์และการเมืองขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๗๗ และจัดสาย การศึกษาเพื่อศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา ท่าน อาจารย์จึงได้ ตั้งโรงเรียนเตรียมปริญญาวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง (ต.ม.ธ.ก.) ขึ้นภายหลัง การสถาปนามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ๔ ปี

ในโอกาสเฉลิมฉลองการสถาปนามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ครบ ๗๐ ปี จึงเป็นโอกาส เดียวกับที่ ต.ม.ธ.ก. ครบ ๖๖ ปี กำหนดร่วมที่แตกต่างของ มธ. กำลังเจริญรุ่งเรืองสู่ระดับสากล ตลอดไป ต.ม.ธ.ก. ครบ ๖๖ ปี ของการก่อตั้งและสิ้นสุดลงเมื่อ ๕๗ ปีที่แล้วเหลือแต่ความทรงจำ ของศิษย์ ต.ม.ธ.ก. รำลึกถึงอุดมการณ์ของท่านผู้ประศาสน์การ ผู้ก่อตั้ง มิให้เสื่อมเลือนในอุดมการณ์ ของท่านอันเป็นอภิวัฒน์ โดยมูลนิธิปรีดี พนมยงค์ สืบทอดเจตนารมณ์ต่อไป ชมรม ต.ม.ธ.ก.สัมพันธ์ จึงร่วมกันจัดงานชุมนุมชาว ต.ม.ธ.ก. ทุกรุ่นขึ้นในวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ นี้ เพื่อรวบรวมน้ำใจและ ทรัพย์สินบริจาคให้มูลนิธิปรีดี พนมยงค์ดำเนินการสืบสานตามวัตถุประสงค์ ให้ยั่งยืนถาวร เสมือน ตลอดชีวิตของท่านมีแต่เสียสละ ด้วยความจงรักภักดีต่อราชบัลลังก์จนได้รับพระมหากรุณาธิคุณ โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ สร้างความสมานฉันท์ ห่วงใยใน สันติสุขและสันติภาพจนได้รับนับถือจากองค์กรโลกเป็นบุคคลสำคัญของโลก ชมรม ต.ม.ธ.ก.สัมพันธ์ จัดงานครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากศิษย์เก่าและผู้ศรัทธาศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ อย่าง กว้างขวาง โดยเฉพาะ ดร.สุขุม นวพันธ์ ประธานอำนวยการจัดงาน นับเป็นมงคลชีวิตกับผู้ร่วม งานทุกท่านที่ได้บูชาบุคคลอันควรบูชาอย่างยิ่ง

(วิเชียร กลิ่นสุคนธ์)

ประธานชมรม ต.ม.ธ.ก.สัมพันธ์

รองประธานอำนวยการจัดงาน และ ประธานคณะกรรมการดำเนินงาน

สารบัญ

		หน้า
บทกวี “แต่ท่านผู้ประศาสน์การ”	ทวีปวร	๑
เอกภาพของชาติ กับ ประชาธิปไตย	ปรีดี พนมยงค์	๓
จากคำสัมภาษณ์ ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์		๑๑
ตำนาน ม.ธ.ก. และ ต.ม.ธ.ก.	ฝ่ายบรรณกร	๑๘
กำเนิดชมรม ต.ม.ธ.ก. สัมพันธ์	สุภัทร์ สุคนธวัต	๒๔
ปัจฉิมลิขิต ของ ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๑	กฤษดา จุฑะศฤงษ์	๓๑
นักปฏิวัติ ร.ศ. ๑๓๐	ธรรมศักดิ์ ศรีจันทร์	๓๔
เพชรบูรณ์ เมืองหลวงในฝันของ จอมพล ป.	ประจวบ อัมพะเสวต	๓๙
เรื่องของ เติร์มรุ่น ๓	จำรูญ ปิยะบุตร	๔๕
ร.ต.เสริม บุญสุตม์ วีรชนของรุ่นสาม	อำนาจ เปล่งวิทยา	๕๑
ทำไมผมจึงเรียนเตรียมธรรมศาสตร์	ดร.วิญญู อังคนารักษ์	๕๗
คุณสามเมือง แก้วแหวน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๔		
บุรุษผู้เฝ้าพลอยคนแรก	อนุภาพ ชินอุดมพงศ์	๕๙
นักกฎหมายกับการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย	ศ.มารุต บุณนาค	๗๒
รำลึกถึง ท่านปรีดี พนมยงค์	ไกรวิชิต ทอง	๗๖
พ.ต.อ.เสฐียร สินธุเสน ตำรวจที่ราษฎรโยยหา		๘๑
รำลึกท่านปรีดี ๖๖ ปี ต.ม.ธ.ก.	พลตรีปรุ่งศิลป์ ศตะนาวิณ	๘๗
การทำงานที่ต้องการกำลังใจ	เจิม จันทพันธ์	๙๐
เสี้ยวหนึ่งในชีวิต	ศ.ดร.วิเชียร วัฒนคุณ	๙๕
นักเรียนเตรียมธรรมศาสตร์ “๔ หรือ ๕๐๐”	ตรี ภาวภูตานนท์	๙๘
การแก้ไขปัญหาคความยากจนในวิสัยทัศน์ และแนวปฏิบัติ		
ของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์	สอาด พิมพ์สวัสดิ์	๑๐๕
นักการเมืองในดวงใจ	สุโข สุวรรณศิริ	๑๐๙
มาช่วยกันคิดทำอะไรดีๆ ในโอกาส ๗๐ ปี ม.ธ.ก.		๑๑๓
จากใจฝ่ายบรรณกร		๑๑๔
ประกาศชมรม ต.ม.ธ.ก.สัมพันธ์ เรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดงาน		๑๑๕

แต่ - ท่านผู้ประศาสน์การ

“ทวิปวร”

ฉล้นตติโลกฉันท์ ๑๔

รุ่งศรีทิวศุภาะฉล้น-
 เตรียมปริญญะฉันทิปกรณ
 หกลีบหกปีสัทธิระนาม
 แปดรู้นตรุณตรุณิอุย
 โดมเด่นประดับ ณ คคณานต์
 พากเพียรอะเพิ่มสุพิทยา
 ชีพขึ้นระรื่นรมยะนิตย
 ช่างไขติอโรณะะฉล้น
 แม่โตมประโลมบุตรธิดา
 เพ็ญลูกเงิรญุฉิระขจร
 กราบแม่ประพอลศิษยะมิตร
 รำลึกพระคุณกรุณะอัน
 ท่านผู้ประศาสนะวิชาศิษย์
 ปรีดี พนมยงค์พิชัย
 เพื่อชาติประชาอุปัทย
 กู้เอกราชขัยะตระลອງ
 ศิษย์ถ้วนประพอลมนสะอัน
 อาริกฉนิทพระคุณะไท้

ดิพพัฒนาพร
 กิรินตย์สถิตไทย
 รุฉิรามคุณาลัย
 คณะศิษยะศีกษา
 กิณานสนิทมา
 ลีอตุลย์วิบูลชัย
 มิตรฉิตประฉักษ์ไฉ
 หทยาภราวตร
 ตุณะมาตุมอบพร
 ชิวะกอลสถิตส์สรพ
 ศิริฉิตสนิทนันท์
 ฉุระฟ้าฉะหาโหน
 คุณะกิตติเกรียงไกร
 ชิวะเทิตอุทศผอง
 ณ ฉล้นวิเทศตรอง
 ธรรมรรมประฉำไฉ
 พลฉฉันท์นริศัย
 ธิระฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

ดวงประทีปประชาธิปไตย

เห็นอู่ลุ่มน้ำเจ้าพระยามหานที
 ประทีปธรรมล้ำลึกซึ้งไกล
 ไทยคือไท ใ้ท่าสปรกาศตน
 สิทธิเสรีศรีแผ่นดินย่นล้ำลึก
 ท่านผู้ชูประทีปประทีปเองชนม์
 สร้างสถานประชาสันติพิทยา
 นาม ปรีดี พนมยงค์ อารงสถิต
 ธรรมศาสตร์การเมืองเลื่องลือไกล
 ธรรมศาสตร์สถาปนามาช้านาน
 มรสุมระลอกหน้าอำมหิตทุกชน
 อันอัญญาณธรรมศาสตร์ประกาศกล้า
 ดวงประทีปปรีดีวิดิชัย

ตุลารพีผ่องนภันตร์อันไพศาล
 แสงบรรลพไทยตื่นพื้นล้ำลึก
 ดั่งดั่งศักดิ์ศรีความเป็นคนได้รู้ลึก
 หักไซ้ตรวนสู้ศึกดักคินา
 ฉายโชติของดวงกลมคนท้อหุด้า
 รากฐานธรรมนำประชาธิปไตย
 ผู้นำสิทธิเสรีชีวิตใหม่
 เพื่อชาวไทยไม่เป็นทาสประชาชาติ
 เป็นศัตรูเผด็จการทุกแห่งหน
 ไม่มีอันยอมตนเป็นทาสใคร
 มุ่งทำยั่วทุรยุคทุกสมัย
 นำประชาธิปไตยสู่แผ่นดิน

เสรีไทยกู้เอกราชชาติขยับง

เมื่อญี่ปุ่นยึดครองผองแดนไทย
 สวามิภักดิ์ขามุไรโอบอ้อม
 ท่านผู้ประศาสน์การหาญต่อสู้อสู
 รوبرดมผู้รักชาติประกาศชัย
 ภารกิจศักดิ์สิทธิ์สุดสามารถ
 นาม ปรีดี พนมยงค์ ดำรงมา
 ศิษย์เก่าเตรียมปริญญาดวาระนี้
 ต.พ.ธ.ก.แปดรุ่นแสนสุนทร
 ตราบลายน้ำเจ้าพระยาธารินหลัง
 ตราบโดมเทิดลิตอยู่คู่แดนไทย

อุดมพล ป. ยิ่งใหญ่ใครทั้งสิ้น
 แลนไหนเหินเหยียบย่ำทำลายไทย
 เพื่อเอกอภูกู้เอกราชชาติขึ้นใหม่
 เพื่อชาติไทยคงเป็นไทช้วนฟ้า
 ประวัติศาสตร์ทูนเทิดล้ำเลิศค่า
 คู่แผ่นดินคู่ฟ้าสถาพร
 ฉลององหกสิบหกปีอนุสรณ์
 มิตรภาพถาวรคือพรชัย
 ลายน้ำมิตรอธิตหวังยังสถิตไธ
 ตราบนั่น “โดมในดวงใจ” เราทั้งมวล

ข้อสังเกตเกี่ยวกับ

“เอกภาพของชาติกับประชาธิปไตย”

โดย ปรีดี พนมยงค์

ถามที่คณะผู้จัดงานชุมนุมประจำปี ๒๕๑๔ ของชาวธรรมศาสตร์ในสหราชอาณาจักร ได้ขอให้ข้าพเจ้าเขียนบทความลงในหนังสือที่ระลึกนั้น ข้าพเจ้าจึงขอรวบรวมข้อสังเกตเกี่ยวกับเอกภาพของชาติกับประชาธิปไตย ซึ่งนักศึกษาในต่างประเทศบางคนได้เคยถามมา ข้าพเจ้าหวังว่าผู้อ่านที่อยู่ในสหราชอาณาจักรที่ทราบข่าวเป็นประจำเกี่ยวกับเรื่องนี้คงจะได้ช่วยกันสังเกตต่อไป

๑. ปัจจุบันนี้มีข่าวเป็นประจำเกี่ยวกับการต่อสู้ระหว่างราษฎรฝ่ายถือศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิกกับฝ่ายถือนิกายโปรเทสแตนต์ในไอร์แลนด์เหนือ และในปี ค.ศ. ๑๙๖๙ ก็มีข่าวแพร่ไปเกือบทั่วโลก ถึงการที่ชาวเวลส์ส่วนหนึ่งพยายามต่อต้านการสถาปนาเจ้าฟ้าชาร์ลส์เป็นเจ้าแห่งเวลส์

ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าไอร์แลนด์เหนือซึ่งเคยร่วมกับไอร์แลนด์ใต้ (IRE) ก่อนแยกตน

เป็นเอกราชนั้น ได้ร่วมอยู่ในสหราชอาณาจักรซึ่งมีพระราชาธิบดีเป็นประมุขมาเป็นเวลาประมาณ ๘๐๐ ปีแล้ว ก็ยังมีบุคคลส่วนหนึ่งรักปิตุภูมิท้องถิ่น (Local Patriotism) มีความรักศาสนิกายของตน โดยเฉพาะแคว้นเวลส์ที่อยู่ภายใต้ราชบัลลังก์อังกฤษว่า ๔๐๐ ปี ซึ่งมีมกุฎราชกุมารแห่งราชวงศ์อังกฤษดำรงพระอิสริยยศเป็นเจ้าแห่งเวลส์ แต่ชาวเวลส์ส่วนหนึ่งก็ยังมีความรักปิตุภูมิท้องถิ่นของตนซึ่งไม่ยอมรับนับถือเจ้าแห่งเวลส์เป็นสัญลักษณ์แห่งเอกภาพของชาติ

คานาดา ซึ่งเป็นชาติในเครือจักรภพอังกฤษ ได้ยอมรับนับถือพระราชาธิบดี (หรือพระราชินีนาถ) อังกฤษ เป็นสัญลักษณ์แห่งเอกภาพของชาติ ซึ่งประกอบด้วยคนเชื้อชาติอังกฤษและฝรั่งเศส ภาษาฝรั่งเศสซึ่งเป็นภาษาของชนส่วนน้อยในคานาดา เป็นภาษาทางราชการ

เคียงคู่กันไปกับภาษาอังกฤษของชนส่วนข้างมาก เมื่อพระเจ้ายอร์ชที่ ๖ และต่อมาพระนางเจ้าเอลิซาเบทที่ ๒ ได้เสด็จไปคานาดา ทรงทำพิธีเปิดรัฐสภาขึ้น ทั้งสองพระองค์ทรงมีพระราชดำรัสเป็นภาษาฝรั่งเศส แม้กระนั้นก็ดี มีข่าวแพร่ออกมาว่า บางครั้งพลเมืองเชื้อชาติฝรั่งเศสจำนวนไม่น้อยในคานาดาทำการแสดงกำลังดิ้นรนที่จะแยกตนจากสหภาพ

ชาวนอร์เวย์ ซึ่งมีภาษาในตระกูลสแกนดิเนเวียนเช่นเดียวกับสวีเดน จะมีผิดเพี้ยนกันบ้างก็ไม่มากนัก เปรียบเหมือนภาษาไทยกับภาษาลาว นอร์เวย์เคยรวมเป็นชาติเดียวกับสวีเดนเมื่อก่อน ค.ศ. ๑๙๐๕ โดยมีพระราชอาชิตีแห่งราชวงศ์ Bernadette เป็นสัญลักษณ์แห่งความสามัคคีของชาติ ชาวนอร์เวย์ก็นับถือพระราชอาชิตีแห่งราชวงศ์นี้เป็นอย่างมาก เมื่อครั้งที่ข้าพเจ้าศึกษาอยู่ในประเทศฝรั่งเศส (๑๙๒๐-๑๙๒๓) นั้นมีชาวนอร์เวย์ที่เคยอยู่ในขบวนการต่อสู้เพื่อแยกตนจากสวีเดนเมื่อ ค.ศ. ๑๙๐๕ เล่าว่าขณะต่อสู้อยู่นั้น เขาได้ร้องเพลงสรรเสริญพระบารมีราชวงศ์ Bernadette เพราะพวกเขา นับถือราชวงศ์นี้ ซึ่งแม้กษัตริย์องค์แรกเป็นคนฝรั่งเศสพระนาม Jean Bernadette เคยเป็นจอมพลของนโปเลียนที่ ๑ แต่ต่อมาพระเจ้าซาร์ลส์ที่ ๑๓ แห่งสวีเดนได้ทรงรับเป็นราชโอรสบุญธรรมแล้วได้สืบสันตติวงศ์ เมื่อ ค.ศ. ๑๘๑๘ กษัตริย์ทุกพระองค์แห่งราชวงศ์นี้ได้ให้ความเป็นธรรมแก่พสกนิกรนอร์เวย์และสวีเดนเป็นอย่างดีที่สุด แต่รัฐบาลสวีเดนในสมัยนั้นไม่ปฏิบัติให้เป็นที่พอใจของชาวนอร์เวย์ พวกเขาจึงต่อสู้เพื่อปลีกตนออกมาตั้งเป็นชาติเอกราชต่างหาก และสภาผู้แทนของชาวนอร์เวย์ก็ได้มีมติ

อัญเชิญเจ้าแห่งราชวงศ์ Bernadette องค์หนึ่งขึ้นครองราชสมบัติเป็นพระราชอาชิตีของนอร์เวย์ แต่เจ้าแห่งราชวงศ์นั้นได้ทรงปฏิเสธ ชาวนอร์เวย์จึงมีประชามติอัญเชิญเจ้าคาร์ลแห่งเดนมาร์กขึ้นครองราชในพระปรมาภิไธย “พระเจ้าฮากอนที่ ๗” ทั้งนี้แสดงว่าการที่นอร์เวย์แยกจากสวีเดนนั้นมิใช่เพราะไม่เคารพราชวงศ์ Bernadette แต่เป็นเพราะรัฐบาลสวีเดนในสมัยนั้นไม่ปฏิบัติให้เป็นที่พอใจของชาวนอร์เวย์ พระราชอาชิตีสวีเดนจึงไม่อาจทรงช่วยเอกภาพได้

เบลเยียม ซึ่งประกอบไปด้วยพลเมืองเชื้อชาติเฟลมิช (พูดภาษาเฟลมิช คล้ายๆ ภาษาดัตช์) ประมาณ ๕๕.๗ เปอร์เซนต์ของพลเมืองทั้งหมดเชื้อชาติวัลลูน (พูดภาษาฝรั่งเศส แต่มีคำเฉพาะบ้าง) ประมาณ ๓๒.๔ เปอร์เซนต์ของพลเมืองทั้งหมด เชื้อชาติเยอรมันประมาณ .๐๖ เปอร์เซนต์ของพลเมืองทั้งหมด พูดได้ทั้งภาษาเฟลมิช และภาษาฝรั่งเศสประมาณ ๑๑.๓ เปอร์เซนต์ของพลเมืองทั้งหมด เมื่อก่อน ค.ศ. ๑๘๓๐ เบลเยียมอยู่ในอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ ซึ่งมีพระราชอาชิตีแห่งราชวงศ์ Orange-Nassau เป็นประมุข ซึ่งได้ทรงให้ความเป็นธรรมแก่พสกนิกรทุกเชื้อชาติของพระองค์ แต่ใน ค.ศ. ๑๘๓๐ คนเชื้อชาติต่างๆ ในเบลเยียมดังกล่าวข้างต้น ก็ทำการกบฏขึ้นแยกตนออกจากเนเธอร์แลนด์แล้วสมัชชาแห่งชาติมีมติเลือกเจ้าชายเลโอโปลด์แห่งราชวงศ์ Saxe-Cobourg (ราชวงศ์หนึ่งในประเทศเยอรมัน) ขึ้นเป็นพระราชอาชิตี และมีเจ้าในราชวงศ์นี้สืบสันตติวงศ์ต่อมาจนทุกวันนี้ ส่วนเอกภาพของชาติในเบลเยียมระหว่างคนเชื้อชาติต่างๆ นั้นมีวิธีการหลายอย่างที่น่ายกย่อง

การรักปิตุภูมิท้องที่มีได้หมดไปง่ายๆ และยิ่งประกอบด้วยท้องที่นั้นมีศาสนาต่างกัน หรือศาสนาเดียวกันแต่ในกายต่างกันกับพลเมือง ส่วนข้างมากของชาติที่รวมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้ว การรักปิตุภูมิท้องที่ก็ยิ่งลึกซึ้ง

๒. ขอให้เราพิจารณาในกลุ่มชนขนาดใหญ่ ซึ่งมีสภาพในองค์การสหประชาชาติ ก็จะพบว่า แต่ละชาติประกอบขึ้นด้วยการรวมชนหลายเชื้อชาติ เข้าเป็นชาติเดียวกัน บางเชื้อชาติที่เข้าร่วมอยู่เป็น เวลาช้านานหลายสิบหรือหลายร้อยศตวรรษแล้ว ก็หมดร่องรอยที่แสดงเชื้อชาติเฉพาะของตน บางเชื้อชาติที่เข้าร่วมอยู่ไม่นานก็ยังมีร่องรอยแห่ง เชื้อชาติของตนอยู่มากบ้างน้อยบ้างตามกาละ เช่น สำเนียงพูดแปร่งจากชนส่วนข้างมาก และยังมี ภาษาท้องที่ของตน เช่น ชาวแคว้นเวลส์ใน สหราชอาณาจักรและในท้องที่ของประเทศไทย ซึ่งคนสัญชาติไทยในท้องที่นั้นๆ พูดไทยไม่ได้ หรือบางคนพูดไทยได้ แต่แปร่งมากจนคนไทย ภาคกลางเข้าใจยาก หรือเรียนหนังสือไทยพูด ไทยได้แล้วพูดไทยกับข้าราชการหรือคนไทยใน ท้องที่อื่น ส่วนนายในคนท้องที่เดียวกันชอบพูด ภาษาท้องที่หรือสำเนียงตามท้องที่ของตน **อันแสดง ถึงรื้อรอยแห่งความแตกต่างในเชื้อชาติหรือ เชื้อท้องที่โดยเฉพาะ**

ยิ่งกว่านั้น บางแคว้นบางเขตภายในชาติ ยังแสดงสัญลักษณ์ว่ามีเจ้าของตนโดยเฉพาะ แม้ เป็นเพียงในนาม เช่น เจ้าแห่งแคว้นเวลส์ดังกล่าว แล้ว และแม้คนเวลส์โดยทั่วไปจะพูดภาษาอังกฤษ ส่วนประเทศไทยนั้น เจ้าผู้ครองนครและราชา แห่งรัฐต่างๆ ยังมีอยู่ภายหลังอภิวังค์ พ.ศ. ๒๔๗๕ เช่น เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ถึงแก่พิราลัยประมาณ

๖ ปีภายหลังอภิวังค์นั้น เจ้าผู้ครองลำพูนถึงแก่ พิราลัยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง พระยา พิพิธราชาแห่งยะหริ่งและพระยาภูผาราชชาแห่ง ระแงะสิ้นชีพิตักษัย ปลายสงครามโลกครั้งที่สอง หรือภายหลังนั้นไม่นาน พระเจ้ามหาพรหมสุรชาดา ซึ่งทรงศักดิ์เป็นพระเจ้าน่านนั้นพิราลัยราวๆ พ.ศ. ๒๔๗๔ ราชานแห่งสายบุรีสิ้นชีพิตักษัย พ.ศ. ๒๔๗๓

ขอให้เราค้นคว้าถึงเหตุที่ชนเชื้อชาติต่างๆ และกลุ่มชนที่มีลักษณะเป็นชาติเล็กอยู่ก่อนแล้ว เข้าร่วมกับชาติที่ใหญ่กว่าเป็นชาติเดียวกันนั้น เพราะเหตุใด แล้วจึงจะพิจารณาปัญหาการรักษา เอกภาพของชาติไว้ให้ได้

ในตอนปลายระบบปฐมสหการนั้นได้เริ่ม มีระบบทาส โดยผู้ที่เป็นหัวหน้าของสังคมหนึ่งไป คร่าเอาคนของอีกสังคมหนึ่งมาใช้งานอย่างสัตว์ พาหนะ สังคมที่มีชัยมากก็มีทาสมากเป็นกำลังใช้ รบกับสังคมที่อ่อนแอกว่า สังคมนั้นก็ขยายใหญ่ โตขึ้นทุกที ครั้นต่อมาเมื่อสังคมทาสได้พัฒนาไป เป็นสังคมศักดินาหรือสังคมส่วย ซึ่งหัวหน้าสังคม ได้รับความยกย่องเป็นเจ้าใหญ่มีอิทธิพลมากขึ้นทุกที นั้น ก็ยิ่งถือว่าที่ดินและสรรพสิ่งทั้งหลายรวมทั้ง คนและสัตว์เป็นทรัพย์สินของตน ดังปรากฏใน กฎหมาย “ตราสามดวง” ตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา ว่า “ที่ดินทั้งหลายในแคว้นกรุงศรีอยุธยา เป็นของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยพระบรม เดชานุภาพ” ส่วนทาสนั้นถือว่าเป็นทรัพย์สินชนิดหนึ่งใน จำพวกทรัพย์สินที่เรียกว่า “วิญญูณกทรัพย์” การรวมชาติเล็กเข้ากับชาติที่มีกำลังมากกว่านั้น เป็นไปโดยวิธีที่ชาติที่มีกำลังมากกว่าทำกรรมดี ครอบงำมาเป็นวิธีสำคัญ รองลงไปใช้วิธีคุกคาม ให้ชาติที่เล็กกว่าเกรงขามยอมมาเป็นเมืองขึ้น

ส่งส่วยหรือบรรณาการเป็นคราวๆ ในยุโรปยังมีวิธีการเอาแคว้นที่อยู่ใต้อำนาจของชาติใหญ่กว่านั้นเป็นสินเดิม หรือเป็นของขวัญให้แก่คู่ว่าวสาวที่สมรสกัน วิธีรวมชาติต่างๆ เข้าเป็นชาติหนึ่งชาติเดียวกันเช่นวิธีระบบคักดินานั้น ราษฎรของชาติที่ถูกรวมกับชาติใหญ่ไม่มีเสียงเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วย คือสุดแต่หัวหน้าของตน

ดังนั้น ในความรู้สึกของราษฎรจึงยังมีการรักปิตุภูมิห้องที่อยู่ มากบ้างน้อยบ้างตามความชำนาญแห่งการรวมเป็นเอกภาพเดียวกันกับชาติที่มีอำนาจเหนือ

๓. เมื่อกลุ่มต่างๆ ภายในชาติหนึ่งๆ ยังมีจิตสำนึกรักปิตุภูมิห้องที่อยู่ของแต่ละกลุ่มชนอยู่ ซึ่งอาจเบาบางเพราะการล่องลอยมาหลายสิบหลายร้อยศตวรรษ และอาจเหนียวแน่นถ้าการรวมกับชาติอื่นเพียงไม่กี่ชั่วคน และเหนียวแน่นยิ่งขึ้นถ้าห้องที่นั้นๆ มีภาษาพูดของตนโดยเฉพาะต่างกับภาษาของชนชาติส่วนข้างมาก และ**ถ้ามีทั้งภาษาและศาสนาที่แตกต่างกันกับชนส่วนข้างมากของชาติก็ยิ่งเหนียวแน่นมาก** ซึ่งถ้าเราจะติดตามข่าวการต่อสู้ภายในชาติหนึ่งๆ ในโลกนี้ ก็จะพบว่าหลายชาติที่ประสบปัญหาการรักษาความเป็นเอกภาพของชาติ

ในประเทศไทยเรานั้น ข่าวสารทางราชการที่เปิดเผยแล้ว ซึ่งหนังสือพิมพ์บางฉบับได้นำลงเกี่ยวกับการต่อสู้ทางอาวุธในประเทศไทยนั้น ซึ่งมีทั้งฝ่ายที่ไม่ปรากฏว่าต้องการแยกดินแดนไทย และมีฝ่ายที่ต้องการแยกดินแดนไทยออกเป็นอีกรัฐหนึ่ง เช่นเมื่อประมาณไม่กี่เดือนมานี้ ทางราชการแถลงใจความว่า มีคนไทยเชื้อชาติมลายูเป็นลูกชายของตวนกูโมหะยิดดิน ที่สืบเชื้อสาย

จากราชาแห่งปัตตานีได้เป็นหัวหน้าทำการต่อสู้เพื่อแยกดินแดนส่วนหนึ่งทางบักซีได้ตั้งขึ้นเป็นรัฐอิสระ หรือรวมเป็นสหพันธรัฐกับรัฐต่างๆ แห่งมลายูตะวันออก ถ้าเราถอยหลังไปพิจารณาข่าวภายหลังรัฐประหารในประเทศไทยปี ค.ศ. ๑๙๔๗ (๘ พ.ย. ๒๔๙๐) ก็เคยมีคดีที่รัฐบาลสมัยนั้นได้จับกุมอดีตผู้แทนราษฎรชาวอิสานหลายคนมาฟ้องศาลฐานกบฏแยกดินแดน ศาลพิจารณาแล้วไม่มีมูลความจริงจึงตัดสินยกฟ้อง แต่ถ้าถอยหลังไปอ่านประวัติศาสตร์รัชกาลที่ ๓ ซึ่งเป็นเวลา ๑๕๐ ปีมานี้ ก็จะทราบเจ้าอนุแห่งเวียงจันทน์ซึ่งสืบสายจากพระราชบิดีแห่งกรุงศรีรัตนาคณหุตได้ทำการยึดดินแดนอิสานเพื่อเอาไปรวมกับดินแดนลาว พื้นอาณาจักรศรีรัตนาคณหุตขึ้นมาอีก

ในรัชกาลที่ ๕ ก็มีกรณี **“ฝิบญฝิบ้า”** ในภาคอิสาน **กรณีเงี้ยว** ในภาคพายัพ **กรณีราชาแห่งปัตตานีชื่ออับดุลกาเด** ซึ่งถูกย้ายไปกักตัวอยู่พิษณุโลก แต่เมื่อได้โปรดเกล้าให้กลับปัตตานีแล้วก็คิดแยกดินแดนอีก ในสมัยรัชกาลที่ ๖ จึงส่งทหารรักษาวังจากนครศรีธรรมราชไปปราบ แต่อับดุลกาเดหนีไปลี้ภัยในกลันตัน แล้วต่อมาได้ตาย ณ ที่นั้น ส่วนทายาทชื่อ ตวนกู โมหะ ยิดดิน นั้นภายหลังอภิวัตน์ พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้เข้ามากรุงเทพฯ แสดงความจำนงขออยู่ร่วมในสยามต่อไป เพราะเห็นว่าสยามมีระบบรัฐธรรมนูญเป็นที่พอใจแล้ว แต่ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ได้เล็ดลอดเดินทางไปถึงอินเดียของอังกฤษ เสรีไทยคนหนึ่งได้เล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่า ที่กรุงเดลีมีชาวอังกฤษกลุ่มหนึ่งเลี้ยงเป็นเกียรติแก่ตวนกูผู้นี้และดื่มให้พรว่า”Long Live King of Pattani” ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อสยามได้กลับมา

มีประชาธิปไตยสมบูรณ์อีก ตวนกูผู้นี้ก็แสดง
ภักดีต่อสยาม แต่ภายหลังรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๙๐
เกิดกรณีที่ครูศาสนาอิสลามปัตตานีบางคนถูก
ตำรวจจับแล้วหายตัวไปโดยมีผู้รู้เห็นว่าถูกเอาตัว
ไปถ่วงทะเลตาย ตวนกูผู้นี้เลยไม่ยอมกลับมา
เมืองไทย โดยตั้งถิ่นฐานถาวรอยู่ในกัลลันตัน

แม้ว่ารัฐบาลของตวนกูอับดุลราห์มัน
และอับดุลราซัคแห่งมาเลเซีย จะได้แถลงว่า
ไม่ต้องการเอาดินแดนไทยมีชนเชื้อชาติมลายูเป็น
ส่วนมากไปรวมกับมาเลเซีย ซึ่งข้าพเจ้าก็เชื่อว่า
ท่านทั้งสองมีเจตนาบริสุทธิ์เช่นนั้น แต่มีข้อที่
น่าสังเกตสำหรับทายาทแห่งอดีตราชาบางคนได้ไป
อาศัยอยู่ในรัฐตะวันออกแห่งมาเลเซีย บางคนอยู่
อย่างสงบแต่บางคนเคลื่อนไหว โดยมีผู้ให้ความ
เห็นว่าสุลต่านหรือราชาแห่งรัฐต่างๆ ที่เคยรวมอยู่
กับไทยในอดีต เช่น เคดาห์ (ไทรบุรี) ปลิส กัลลันตัน
ตรังกานู นั้นได้รับเลือกเป็นพระราชาธิบดีองค์ละ
๕ ปีมาแล้ว ตามระบอบปกครองของสหพันธรัฐ
มาเลเซีย

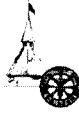
สมัยที่วิทยุกรมประชาสัมพันธ์ไทย
ได้ตอบกับวิทยุพนมเปญอย่างรุนแรงเรื่องเขตแดน
นั้น วิทยุพนมเปญเคยอ้างว่าเขมรปัจจุบันก็เป็น
ทายาทของขอมที่เขาเรียกตัวเองว่า “**ขะแมร์**”
และอ้างว่ามีคนเขมรอยู่ในไทยบริเวณติดต่อกับ
กัมพูชาที่พูดได้แต่ภาษาเขมรหรือพูดภาษาเขมร
และไทยประมาณ ๒ ล้าน ๕ แสนคน เขาได้
เรียกร้องให้คนเชื้อชาติเขมรนับถือกษัตริย์เขมร

**เรื่องต่างๆ ข้างบนนี้เราต้องสังเกตไว้
เพื่อหาทางที่ถูกต้องป้องกันมิให้เรื่องขยายตัวไป
เพื่อรักษาความเป็นเอกภาพของชาติไว้**

๔. ขอให้เราศึกษาวิธีการต่างๆ ที่ประเทศ
ต่างๆ รักษาเอกภาพไว้คือ

๔.๑ วิธี อังกฤษ สวีเดน เนเธอร์แลนด์
ดังที่ได้ยกเป็นอุทาหรณ์ในข้อ ๑ นั้น ก็จะได้เห็นได้
ว่ามีใช้ความผิดของพระราชาธิบดีที่รักษาความ
เป็นเอกภาพของชาติไว้ไม่ได้ แต่เป็นเพราะความ
รักปิตุภูมิที่อย่างแรงกล้าของกลุ่มชนในท้องถิ่น
นั่นเอง และที่สำคัญคือรัฐบาลของชนส่วนข้างมาก
ในชาตินั้นๆ ไม่คำนึงให้เพียงพอถึงความรู้สึก
รักปิตุภูมิที่ของแต่ละกลุ่มชนว่ามีมากมาย
เหนียวแน่นขนาดไหน ผลจึงบังเกิดขึ้นตาม
ธรรมชาติแห่งการรักปิตุภูมิท้องถิ่น

๔.๒ วิธี เผด็จการแบบนาซีหรือ
ฟาสซิสต์หรือมิลิแทริสต์ ซึ่งเป็นไปได้ชั่วคราว
เช่น ฮิตเลอร์ใช้กำลังรวมคนออสเตรียที่เป็นเชื้อชาติ
เยอรมันเข้ากับอาณาจักรเยอรมันครั้งที่ ๓ ก็ไม่ทำให้
ชาวออสเตรียหมดความรักปิตุภูมิท้องถิ่นของตนไปได้
จึงได้ดิ้นรนตลอดมาเพื่อตั้งเป็นชาติเอกเทศจาก
เยอรมัน มุสโสลินีใช้วิธีบังคับให้ชนในดินแดนที่
โอนมาเป็นของตนภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ อาทิ
ส่วนหนึ่งของแคว้นตีโรล ซึ่งพลเมืองเป็นเชื้อชาติ
เยอรมันนั้นต้องเรียนหนังสืออิตาเลียนและพูด
ภาษาอิตาเลียนชาวตีโรลคนหนึ่งซึ่งเป็นเพื่อน
ข้าพเจ้าในมหาวิทยาลัยปารีสเล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่า
เวลากลางวันชาวตีโรลต้องพูดภาษาอิตาเลียนแต่
ตอนกลางคืนปิดประตูบ้านแล้วพูดภาษาเยอรมัน
ภายในครอบครัว ซึ่งทำให้เขาเบิกบานสำราญใจ
ยิ่งนัก พวกลัทธิทหารญี่ปุ่นเมื่อเอาดินแดนอิสาน
ของจีน (แมนจูเรีย) ตั้งเป็นรัฐแมนจูก็กระชั้น
โดยรวมหลายเชื้อชาติในเขตนั้น เช่น แมนจูและ

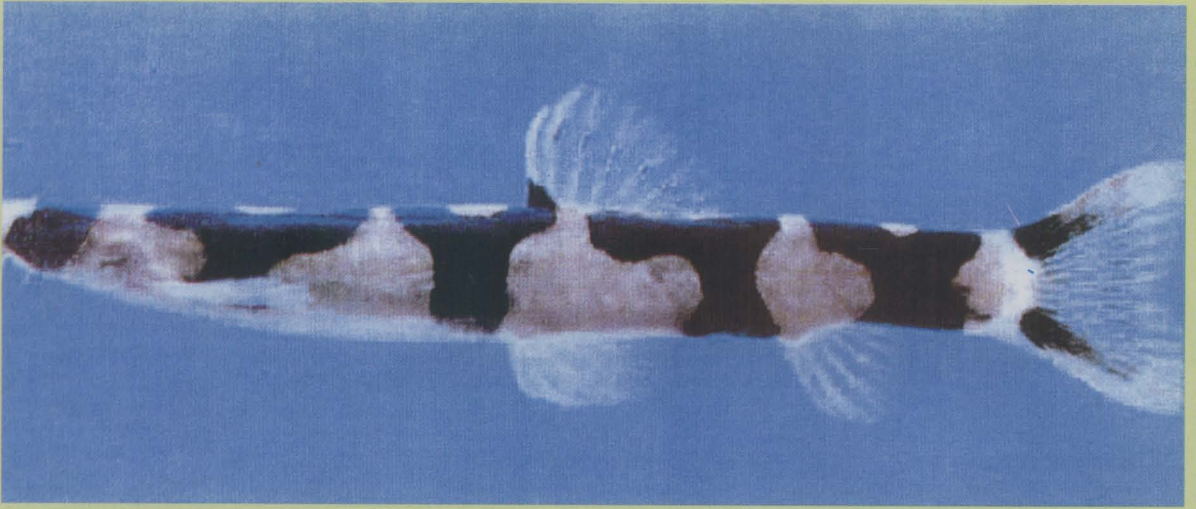
บางส่วนของมองโกล เกาหลี ฮั่น (จีน) ฯลฯ แล้วเอาดีดจักรพรรดิจีน “บูยี” เป็นจักรพรรดิแห่งรัฐใหม่เพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งเอกภาพ แต่ก็ไม่สามารถทำลายจิตใจรักปิตุภูมิท้องถิ่นของชนชาติต่างๆ ในเขตนั้นได้ แม้แต่ชนชาติแมนจูเองก็ต่อต้านจักรพรรดิบูยี ดังปรากฏในคำวิจารณ์ตนเองของคนผู้นี้แล้ว

๔.๓ วิถีชีวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งพลเมืองประกอบด้วยชนชาติพูดภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลีเยน โดยแยกออกเป็นแขวงๆ (Canton) ซึ่งแต่ละแขวงมีสิทธิปกครองตนเอง ใช้ภาษาของตนเองแล้วรวมกันเป็นสหพันธรัฐ มีรัฐบาลกลางเดียวกันก็ไม่ปรากฏว่ามีชนชาติใดในสวีตเซอร์แลนด์ ดินรนปลีกตนออกมาตั้งเป็นชาติเอกเทศต่างหาก

๔.๔ วิถีประชาธิปไตยตามหลักที่ประธานาธิบดีลินคอล์นให้ไว้คือ การปกครองโดย **“รัฐบาลของราษฎร โดยราษฎร เพื่อราษฎร”** ถ้าทำตามนี้ได้จริงเอกภาพของชาติก็เป็น **“เอกภาพของราษฎร โดยราษฎร เพื่อราษฎร”** เป็นความเต็มใจของราษฎรเองที่รักษาเอกภาพของชาติ จึงเป็นการรักษาเอกภาพของชาติให้มั่นคงได้ วิถีประชาธิปไตยดังกล่าวนี้เป็นการนำไปสู่รากฐานแห่งจิตสำนึกของมนุษย์ ที่จะให้มีความรู้สึกในการต้องการเอกภาพของชาติ แม้จะตั้งต้นจากโครงร่างเบื้องต้นของสังคมก่อน คือมีระบอบการเมืองดังกล่าวนั้นแล้ว รัฐบาลแห่งระบอบนั้น

ก็ดำเนินการแก้ไขสมมุติฐานของสังคมคือสภาพเศรษฐกิจ ให้ราษฎรทั่วหน้ามีความกินดีอยู่ดีทั่วกัน ราษฎรก็ยอมเห็นคุณประโยชน์ที่ตนได้รับในการรักษาเอกภาพกับชนชาติต่างๆ ที่รวมกันเข้าเป็นชาติอันหนึ่งอันเดียวกัน

การรักษาเอกภาพของชาติโดยอาศัยทางจิตที่ปราศจากรากฐานเศรษฐกิจและการเมืองประชาธิปไตยของราษฎร ก็เท่ากับอาศัยการลอยไปลอยมาในอากาศ ซึ่งอาจหล่นลงหรือไปสู่อวกาศนอกพิภพ **มนุษย์อยู่ได้ด้วยการมีปัจจัยดำรงชีพและมีระบอบการเมืองประชาธิปไตยที่ให้สิทธิมนุษยชน** ผู้ที่อาศัยสภาพทางจิต โดยไม่กังวลถึงสภาพทางเศรษฐกิจ ก็เพราะเขาเองมีความสมบูรณ์หรือมีพอกินพอใช้ในทางเศรษฐกิจอยู่แล้วแต่คนส่วนมากที่ยังขาดปัจจัยดำรงชีพอยู่นั้นย่อมมีจิตในทางค้นคว้าหาชีวิตปัจจัยในทางที่ชอบพร้อมด้วยสิทธิมนุษยชน พวกเขาอาจถือสภาพทางจิตอย่างเดียวตามการโฆษณาไปได้เพียงชั่วคราว แต่เมื่อรอคอยผลแห่งวิธีนั้นชั่ววูบหนึ่งแล้ว ไม่เห็นผลว่าได้ช่วยความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจและสิทธิมนุษยชนของเขาแล้ว เขาก็อาจไปถือสภาพทางจิตชนิดอื่นที่เขาเห็นว่าอาจช่วยความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจและสิทธิมนุษยชนของเขาที่ดีกว่าก็เป็นได้ นักปราชญ์ผู้หนึ่งกล่าวว่า **ความคิดของคนเจ้าของคุณาศาสตร์ต่างกับคนที่อยู่กระต้อม** ●

ปลาปล้องทองปรีดี ปลาชนิดใหม่ของโลก

ปลาปล้องทองปรีดี *Schistura pridil*, Vidthayanon (2003) เป็นปลาคือที่มีลักษณะแปลกจากชนิดอื่น คือมีลำตัวเรียวยาวทรงกระบอก ส่วนหัวเล็ก มีสีเป็นลายดำสลับกับสีเหลืองทอง หนวดมีสีดำ ขนาดใหญ่สุดประมาณ ๔ ซม. พบในลำธารที่น้ำไหลเชี่ยว ในระดับความสูงตั้งแต่ ๖๐๐ เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลางขึ้นไป ในบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ปลาชนิดนี้พบในลำธารเพียง ๓ แห่งเท่านั้น คือบริเวณต้นน้ำเมิน น้ำคลองและห้วยแม่แตะ ได้ถูกค้นพบมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ และทำการตรวจสอบเปรียบเทียบกับ ปลาคือชนิดอื่นๆ ของโลก จึงพบว่าเป็นชนิดใหม่ และตีพิมพ์ในวารสาร Ichthyological Exploration of Freshwaters ฉบับที่ ๑๔ (๓) เดือนพฤษภาคม ปี ๒๐๐๓ โดยตั้งชื่อให้เป็นเกียรติคุณแก่รัฐบาลบุรุษอาวุโสของไทย และผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง คือท่าน ศ.ปรีดี พนมยงค์

ค้นพบโดย ดร.ชวลิต วิทยานนท์ นักวิชาการกรมประมง

จากคำสัมภาษณ์ ของท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์

เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ ได้ให้สัมภาษณ์ รศ.ดร.พิริยะ ไกรฤกษ์ ผู้อำนวยการสถาบันไทยคดีศึกษา มธ. เพื่อนำไปลงในหนังสือ “ธรรมศาสตร์ประกาศนาม” ซึ่งเป็นหนังสือฉบับฉลองครบรอบ ๗๐ ปี ของ มธ. โดยที่เรื่องนี้เป็นประเด็นสัมภาษณ์มีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ มธ. และท่านผู้ประกาศสารโดยตรง ฝ่ายบรรณาธิการจึงขออนุญาตนำคำสัมภาษณ์ของท่าน มาลงไว้ ณ ที่นี้

๑. เรื่องสัญลักษณ์ “โดม”

ติกโดมออกแบบโดย นายจิตรเสน (หมีว) อภัยวงศ์ สถาปนิกประจำทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ศึกษาศิลปะสถาปัตยกรรมจากสถาบัน Ecole des Beaux Arts ประเทศฝรั่งเศส

นายปรีดี พนมยงค์ ผู้ประกาศสาร มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ได้ให้

แนวคิดสถาปนิกว่า ติกที่จะสร้างให้มีลักษณะโดดเด่น สะท้อนอุดมการณ์ของคณะราษฎร พ.ศ. ๒๔๗๕ ดังหลักที่ ๖ ในหลัก ๖ ประการของคณะราษฎรที่กล่าวว่า **“จะต้องให้การศึกษาย่างเต็มที่แก่ราษฎร”**

จะสังเกตได้ว่า รูปทรงกรวยยอดแหลม ๒ ชั้น ฐานของทรงกรวยเป็น ๖ เหลี่ยม อันหมายถึงหลัก ๖ ประการของคณะราษฎร ยอดแหลมหมายถึงการบรรลุความปรารถนาสูงสุดและอาคาร ๒ ปีก ด้านทำพระจันทร์ และด้านทำพระอาทิตย์ ที่เป็นอาคารเดิมของค่ายทหารน่าจะหมายถึงการศึกษาที่แผ่ขยายวงกว้างในหมู่ราษฎร ดังคำกล่าวรายงานของนายปรีดี พนมยงค์ เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ว่า **“มหาวิทยาลัยย่อมอุปมาประดุจบ่อน้ำ บำบัดความกระหายของราษฎร ผู้สมัครแสวงหาความรู้อันเป็นสิทธิและโอกาสที่เขาควรมีควรได้ตามหลักแห่งเสรีภาพในการศึกษา”**

ดังนั้น ตึกโดมมิได้เลียนแบบสถาปัตยกรรมแบบฝรั่งเศสหรือรัสเซีย อาจกล่าวได้ว่ามีเอกลักษณ์เฉพาะ ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาแล้ว

แต่จำไม่ได้ว่าเหตุใดจึงเรียกตึกนี้ว่า “ตึกโดม” เพราะคำว่า “โดม” Dôme ในภาษาฝรั่งเศสมีรากศัพท์คำว่า Dōma ในภาษากรีก หมายถึงอาคารที่มีหลังคาเป็นรูปทรงกลม

๒. เรื่องนิคมศึกษามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

เมื่อก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเปิด ย่อมมีนักศึกษาหลายวัย หลายฐานะ มาจากเกือบทุกจังหวัดทั่วประเทศ บางคนต้องเช่าห้องพัก บางคนอาศัยวัด หรือบางคนอาศัยบ้านญาติ

นายปรีดี พนมยงค์ ผู้ประศาสน์การ มธก. เป็นคนต่างจังหวัด จากพระนครศรีอยุธยา เข้ามาเรียนต่อชั้นมัธยมที่ ร.ร. วัดเบญจมบพิตร ก็อาศัยอยู่กับพระมหาบางที่วัดนี้ และเมื่อเรียน ร.ร. กฎหมายก็อาศัยอยู่บ้านญาติผู้ใหญ่-พระยาชัยวิชิตวิศิษฏ์ธรรมธาดา (ข้า ณ บ่อมเพชร) เป็นธรรมดาที่นายปรีดี เข้าใจและเห็นใจความลำบากในการอยู่อาศัยและการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาต่างจังหวัด

ด้วยเหตุนี้ เพื่อเกื้อกูลอุปการะนักศึกษาผู้มีภูมิลำเนาในต่างจังหวัด และนักศึกษาในจังหวัดพระนครซึ่งมีฐานะยากจน จึงได้จัดที่พักนักศึกษา ม.ธ.ก. ขึ้นในบริเวณมหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๘ ใช้ชื่อว่า “นิคมศึกษามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง” หรือเรียกย่อๆ ว่า “นิคม ม.ธ.ก.” โดยดัดแปลงตึกที่ ๔ ที่มีอยู่

เดิมด้านท่าพระจันทร์ เป็นห้องพักนักศึกษา เก็บค่าห้องพักในรายช่อมเยา รับนักศึกษาไว้เกือบ ๑๐๐ คน จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๘๒ มหาวิทยาลัยได้เลิกกิจการของนิคม

นิคม มธก. มีอาจารย์ เจ.เอฟ. ฮัตเจสสัน เป็นประธานกรรมการจัดการและควบคุมต่างๆ ที่ท่านมีบ้านพักอยู่ที่ทุ่งมหาเมฆ อาจารย์ฮัตเจสสันนอนอยู่กับนักศึกษาในตึกนิคมให้ความอบอุ่นใกล้ชิดนักศึกษาที่นิคม ม.ธ.ก.

ส่วนนายปรีดี เมื่อมีโอกาส ได้เยี่ยมชมเยียนถามทุกข์สุขของนักศึกษาที่นิคม ม.ธ.ก. เป็นครั้งคราว นอกจากนั้น นายปรีดีได้ให้ความใกล้ชิดเป็นพิเศษกับผู้สำเร็จการศึกษาเป็นธรรมศาสตร์บัณฑิต (ธบ.) โดยก่อนรับปริญญา จัดอบรมว่าที่ ธบ. ราว ๒ สัปดาห์ เชิญผู้ทรงคุณวุฒิในแขนงวิชาต่างๆ มาให้ความรู้ด้านต่างประเทศ การปกครอง ความรู้รอบตัว และเรียนรู้มารยาทในสังคม เป็นอาทิ นายปรีดีก็มานอนค้างกับนักศึกษาด้วยที่มหาวิทยาลัย

๓. เรื่องเสรีไทยกับทำเนียบท่าช้าง

๓.๑ ทำเนียบท่าช้าง เดิมเป็นวังของสมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมพระสวัสดิวัฒนวิศิษฏ์ ครั้นเมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ นายปรีดี พนมยงค์ ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ฯ ทางราชการจึงได้ให้ นายปรีดีและครอบครัวพำนัก ณ ทำเนียบท่าช้าง ถนนพระอาทิตย์

ในเวลาเดียวกันกับการรุกรานประเทศไทยของกองทัพญี่ปุ่น เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ นายปรีดี พนมยงค์กับผู้รักชาติ ได้ก่อตั้งขบวนการกอบกู้เอกราชและอธิปไตยของชาติ ซึ่ง

ต่อมาใช้ชื่อว่า “ขบวนการเสรีไทย” โดยมีนายปรีดี พนมยงค์ เป็นหัวหน้าขบวนการ และมีรหัสปฏิบัติการว่า “Ruth” (รูธ)

ดังนั้น ทำเนียบท่าช้างจึงเป็นแหล่งพบปะและปรึกษางาน ในระหว่างผู้ปฏิบัติงาน ขบวนการเสรีไทยระดับหัวหน้า บริเวณศาลา ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ทำเนียบท่าช้างจึงเป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ (ปัจจุบันศาลาริมน้ำถูกรื้อทิ้งเสียแล้ว)

มีเรื่องหนึ่งที่น่าจะนำมาเล่าสู่กันฟัง ระหว่างสงคราม นายพลโตโจ แม่ทัพของกองทัพญี่ปุ่น ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีด้วย ได้มาเยือนประเทศไทยที่เป็นฝ่ายอักษะด้วยกัน ตามธรรมเนียมการทูตที่ปฏิบัติกันอยู่ นายพลโตโจได้มาลงนามแสดงความคารวะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ที่ทำเนียบท่าช้าง โดยมีได้พบนายปรีดี พนมยงค์ นายพลโตโจกับคณะได้เดินไป ชมทัศนียภาพริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีโอกาสทราบว่า นายพลโตโจจะรู้หรือไม่ว่า ทำเนียบท่าช้างเป็นศูนย์กลางปฏิบัติการของขบวนการเสรีไทย และนายปรีดีเป็นหัวหน้าขบวนการต่อต้านญี่ปุ่น

๓.๒ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง เป็นที่ตั้งลับของกองบัญชาการองค์การต่อต้านที่ต่อมาใช้ชื่อว่า “ขบวนการเสรีไทย” และเป็นค่ายกักกันคนอังกฤษและคนอเมริกันระหว่างสงคราม

ในหัวข้อนี้ ได้คัดข้อความบางตอนจากบทความของปรีดี พนมยงค์ เรื่อง “การก่อตั้งขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นและเสรีไทย” และบรรณานุกรมบทความบางเรื่องที่เกี่ยวข้องมาพร้อมกันนี้ด้วย

ข้อความบางตอนจากบทความเรื่อง “การก่อตั้งขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นและเสรีไทย” (ปรีดี พนมยงค์ พ.ศ. ๒๕๒๔)

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง เป็นที่ตั้งลับของบัญชาการองค์การต่อต้านที่ต่อมาใช้ชื่อว่า “ขบวนการเสรีไทย” และเป็นค่ายกักกันคนอังกฤษและคนอเมริกันระหว่างสงคราม

ข้าพเจ้ายังเป็นผู้ประศาสน์การ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

ข้าพเจ้าได้แสดงความเข้าใจกับนายกรัฐมนตรี (พิบูลฯ) และรองนายกรัฐมนตรี (อดุล) ว่า โดยที่ญี่ปุ่นไม่พอใจให้ข้าพเจ้าร่วมอยู่ในคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นตำแหน่งการเมือง แต่ตำแหน่งผู้ประศาสน์การฯ มีใช้ตำแหน่งการเมือง อีกทั้งข้าพเจ้าได้รับตำแหน่งนี้โดยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ฉะนั้นจึงถือว่าข้าพเจ้ายังคงดำรงตำแหน่งผู้ประศาสน์การต่อไป รัฐบาลไม่ขัดข้อง

ข้าพเจ้าจึงอาศัยมหาวิทยาลัยฯ เป็นที่ตั้งกองบัญชาการต่อต้านญี่ปุ่น ซึ่งต่อมาได้ร่วมเป็นขบวนการเดียวกันกับเสรีไทยใน ส.ร.อ.และในอังกฤษใช้ชื่อว่า “ขบวนการเสรีไทย”

ค่ายกักกันคนอังกฤษและคนอเมริกันระหว่างสงคราม

เมื่อวันที่ ๑๑ ธ.ค. ๒๔๘๔ รัฐบาลไทยกับญี่ปุ่นได้ตกลงกติกาสัญญาร่วมมือทางทหาร (Military co-operation) ระหว่างกันแล้ว รัฐบาลไทยก็เตรียมการที่จะจับคนสัญชาติอังกฤษ

คนสัญชาติอเมริกันเอาไปกักกันไว้เสมือนหนึ่งเป็นชนชาติศัตรู เพราะถ้ารัฐบาลไทยไม่จัดการ เช่นนั้นกองทหารญี่ปุ่นก็จะจัดการเอง รัฐบาลไทยได้มอบให้ พล.ต.ต.อดุลฯ รองนายก ร.ม.ต.เป็นผู้ดำเนินการเรื่องนี้

รองนายกรัฐมนตรีจึงไปพบข้าพเจ้า ขอแบ่งสถานที่ส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์ฯ เพื่อกักกันคนสัญชาติดังกล่าว โดยขอให้มหาวิทยาลัยจัดเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยเป็นผู้ดูแลค่ายกักกันนี้ ส่วนทางทหารนั้นได้ตั้ง ม.ร.ว.พงศ์พรหม จักรพันธุ์ นายพันตรีกองหนุนที่รับราชการอยู่ในกรมศุลกากรกระทรวงการคลังที่เคยอยู่ในสังกัดข้าพเจ้ามาก่อน แล้วนั้นเป็นผู้บังคับการค่าย และขอให้มหาวิทยาลัยจัดเจ้าหน้าที่ให้มีความเป็นอยู่อย่างดีที่สุดแก่ผู้กักกันเหล่านั้น

ข้าพเจ้าในฐานะผู้ประศาสน์การตกลงรับข้อเสนอของรองนายกรัฐมนตรีดังกล่าว เพราะเห็นว่า

ประการที่ ๑ คนสัญชาติดังกล่าวที่อยู่ในประเทศจะรอดพ้นจากการถูกจับกุมโดยฝ่ายญี่ปุ่นที่อาจจะใช้วิธีทรมาน ดังที่ญี่ปุ่นได้เคยทำแก่คนอังกฤษอเมริกันในประเทศอื่นๆ

ประการที่ ๒ การช่วยคนสัญชาติสัมพันธมิตรดังกล่าวเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่สัมพันธมิตรจะผ่อนหนักเป็นเบาให้แก่ประเทศไทย ถ้าหากสัมพันธมิตรเป็นฝ่ายชนะสงคราม

ข้าพเจ้าได้มอบให้นายวิจิตร ลุกลิตานนท์ เลขาธิการมหาวิทยาลัยฯ ซึ่งทำหน้าที่เลขาธิการองค์การต่อต้านซึ่งต่อมาใช้ชื่อว่า “ขบวนการเสรีไทย” นั้น เป็นหัวหน้าพนักงานมหาวิทยาลัยฝ่ายความเป็นอยู่ของผู้ถูกกักกันเหล่านั้น

มหาวิทยาลัยได้ต้อนรับและได้พิทักษ์ผู้ถูกกักกันเหล่านั้นเต็มความสามารถที่จะมิให้ญี่ปุ่นยื้อแย่งเอาไปทรมานได้

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ แล้ว ลอร์ดเมานท์แบตเตนได้เปิดเผยต่อหนังสือพิมพ์ไทมส์ ฉบับวันที่ ๑๘ ธ.ค. ค.ศ. ๑๙๔๖ มีความดังต่อไปนี้

“There are, I know, many who were prisoners of war in Siam who have good reason, to be grateful for Pradit's good will to us. So let us honour a man who has rendered high service to the allied cause and to his own country, and who from my personal knowledge of him is a firm advocate of Anglo-Siamese friendship. The chain of local resistance to Japanese oppression in the occupied lands of South-East Asia had very few gaps in it, and one of the strongest links was forged by Pradit in Siam. (Loud and prolonged cheers.)”

แปลเป็นภาษาไทยว่า

“ข้าพเจ้ารู้ว่ามีบุคคลมากมายที่เคยตกเป็นเชลยศึกในสยามได้มีความสำคัญอันถูกต้องในแง่ที่มีความกตัญญูรู้คุณต่อความปรารถนาดีของประติษฐซึ่งมีต่อเรา ดังนั้นจึงขอให้เราให้เกียรติแก่บุคคลผู้นี้ได้ให้บริการอย่างสูงต่ออุดมการณ์ของสัมพันธมิตรและต่อประเทศของเขาเอง และโดยความรู้เห็นเป็นส่วนตัวของข้าพเจ้า เขาก็เป็นบุคคลที่ได้ส่งเสริมมิตรภาพระหว่างอังกฤษกับสยามเป็นอย่างหนักแน่นมากด้วยสายระยางแห่ง

การต่อต้านในท้องถิ่นแห่งการกดขี่ของญี่ปุ่นใน
ดินแดนเอเชียอาคเนย์ ภายใต้การยึดครองของ
ญี่ปุ่นนั้นถึงจะมีช่องว่างอยู่บ้าง ก็มีอยู่อย่างเล็ก
น้อยเหลือเกินและสายระยางที่เข้มแข็งที่สุดอัน
หนึ่งก็ได้แก่สายระยางซึ่งได้บากบันสร้างสรรค์ขึ้น

โดยประดิษฐ์ในสยามนี้เอง (เสียงแห่งความ
ชื่นชมยินดีได้ให้ร้องก้องขึ้นเป็นเวลายาวนาน)”

อนึ่ง ปรากฏเอกสารหลักฐานที่สโมสรกอง
กำลังพิเศษของอังกฤษฉบับ ธ.ค. ค.ศ. ๑๙๗๐
ถึงข้าพเจ้ามีความดังคำแปลภาษาไทยดังต่อไปนี้

สโมสรกองกำลังพิเศษ

๘ เฮอเบอร์ทเครเซนท์ ไนท์สบริดจ์

ลอนดอน เอส ดับเบิลยู

๑๗ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๗๐ (พ.ศ. ๒๕๑๓)

ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์

อี.ซี. ๓-๕ ถนนอมลิต ดูบัวส์

ปารีส ๑๔

เรียน ฯพณฯ

คณะกรรมการได้มีมติเป็นเอกฉันท์ ให้ข้าพเจ้ามีหนังสือขอร้องให้ท่านรับคำเชิญของเราที่ขอให้
ท่านเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ของสโมสรนี้

ตั้งที่ ฯพณฯ คงจะทราบแล้ว สโมสรนี้ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๔๕ โดยและเพื่อบุคคลซึ่ง
ได้ปฏิบัติภารกิจในกองกำลังพิเศษและบุคคลซึ่งได้ทำงานอยู่ในขบวนการต่อต้านและขบวนการใต้ดินใน
ระหว่างสงคราม ค.ศ. ๑๙๓๙-๑๙๔๕ (พ.ศ. ๒๔๘๒-๒๔๘๘)

เราและสมาชิกทั้งหลายของสโมสรนี้ มีความชื่นชมยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้ทราบว่า ฯพณฯ
จะยอมรับเป็นสมาชิกภาพกิตติมศักดิ์ของสโมสรนี้ ข้าพเจ้าทราบว่าสมาชิกเหล่านี้ทั้งที่เป็นคนไทยและ
คนอังกฤษ ซึ่งเคยทำงานอยู่ในแผนกประเทศสยามของกองกำลัง ๑๓๖ ซึ่งเป็นผู้ที่ทำงานอย่างใกล้ชิด
กับท่านและได้รับการสนับสนุนอย่างแข็งขัน และได้รับการส่งเสริมกำลังใจจากท่านตลอดเวลาในระหว่าง
หลายช่วงของการทำสงครามนั้น คงจะมีความชื่นชมยินดีเป็นพิเศษ

การที่ส่งคำเชิญดังกล่าวมายัง ฯพณฯ ในครั้งนี้ก็เพื่อเป็นเครื่องหมายแสดงถึงการยอมรับนับถือ
และการยกย่องอย่างสูงของเราต่อบทบาทอันเด่นชัดของ ฯพณฯ ในการสนับสนุนและคำจูนขบวนการ
ต่อต้าน ซึ่งได้รับใช้ประเทศของเราทั้งสองในยามที่ตกอยู่ในอันตรายและการเสี่ยงภัย

ด้วยความจริงใจของข้าพเจ้า

ยอฟเฟร์ย์ เอ็ช วอลפורด์

ประธานกรรมการ

โดยที่มหาวิทยาลัยฯ ได้ให้การต้อนรับเป็นอย่างดีแก่ผู้ถูกกักกัน พร้อมทั้งป้องกันให้เขาเหล่านั้นปลอดภัยจากญี่ปุ่น ฉะนั้นวันหนึ่งศาสตราจารย์ฮัตเจสัน (ศาสตราจารย์ของ ม.ธ.ก.) ที่ถูกกักกันอยู่ในค่ายจึงถามศิษย์ที่เป็นเจ้าหน้าที่ดูแลค่ายว่า ท่านสังเกตการปฏิบัติของมหาวิทยาลัยฯ ที่มีต่อผู้กักกันเป็นอย่างดีกว่าที่ญี่ปุ่นปฏิบัติต่อผู้ถูกกักกันในประเทศจีนแล้ว ท่านสันนิษฐานว่านักศึกษาคงจัดตั้งขบวนการอย่างคนฝรั่งเศสเสรีไซหรือไม เจ้าหน้าที่ตอบว่าขอให้ถามผู้ใหญ่ ข้อสันนิษฐานของผู้ถูกกักกันไปถึงพนักงานสถานทูต ส.ร.อ. ในกรุงเทพฯ ซึ่งถูกกักกันอยู่ภายในสถานทูตนั้น ความจริงปรากฏในรายงานฉบับ ๑๘ ส.ค. ค.ศ. ๑๙๔๒ (พ.ศ. ๒๔๖๕) ของนาย “แชพแมน” (Chapman) อดีตเลขาธิการโทสถานทูตอเมริกัน ณ กรุงเทพฯ ซึ่งหนังสือของรัฐบาล ส.ร.อ. ชื่อ “Foreign Relations of the United States” ค.ศ. ๑๙๔๒ เล่ม ๑ หน้า ๙๑๗-๙๒๐ ได้ลงพิมพ์เปิดเผยภายหลังเหตุการณ์ลวงพัน ๒๕ ปีแล้ว (ตามระเบียบเปิดเผยสารลับของ ส.ร.อ.) มีความตอนหนึ่งดังต่อไปนี้

“ At the time my departure from Bangkok on June 29, 1942 the Thai Government appeared to be under the control of and subservient to the Japanese military although still nominally independent. The pre-war Council of Ministers remained in office with a few exceptions. As preventively noted Luang Pradist Manudharm, pre-war Minister of finance, who had so stoutly resisted Japanese attempts at

financial penetration and who had staunch pro-Allied sentiments, had been “promoted” to the Council of Regency to eliminate him from political activities inimical to Japan... Luang Vichitr had recently become Foreign Minister. Nai Direck, the pre-Foreign Minister, was safely under observation as Thai Ambassador in Tokyo. As indicated in a preceding paragraph the only notable absentee was Nai Vilas Osathananda, former Director General of the Publicity Department.

“Indications of the development of a “Free Thai” movement by university students were reported. Evidently the objective of such a movement would be to create an underground revolutionary group which at a propitious moment would take the power and free the country from the Japanese yoke and the control of its present...leaders, Whether the small group of liberal and pro-Allied leaders who as still in the Government...are connected with this movement is not known.”

แปลเป็นภาษาไทยว่า

ขณะที่ข้าพเจ้าเดินทางจากกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๔๒ นับว่ารัฐบาลไทยอยู่ภายใต้การควบคุมและรับใช้การทหารของญี่ปุ่นแม้ว่าจะเป็นเอกราชแต่ในนามรัฐมนตรีที่เป็นอยู่ก่อนสงครามคงดำรงตำแหน่งอยู่ต่อไป ดังที่ข้าพเจ้าแจ้งมาก่อนแล้วว่า

หลวงประดิษฐมนูธรรม รัฐมนตรีคลังก่อนสงคราม ที่ต่อต้านญี่ปุ่นอย่างเข้มแข็ง ในการที่จะแทรกเข้ามา ทางการค้าและเป็นผู้มีจิตใจนิยมสัมพันธมิตร นั้นได้ “เลื่อนตำแหน่งขึ้น” สู่คณะผู้สำเร็จราชการฯ เพื่อกำจัดเขาให้พ้นจากกรรมทางการเมืองอัน ไม่เป็นมิตรต่อญี่ปุ่น...หลวงวิจิตรฯ ได้เป็นรัฐมนตรี ต่างประเทศเมื่อเร็วๆ นี้ นายดิเรกรัฐมนตรีต่างประเทศก่อนสงคราม ปลอดภัยภายใต้การสอดส่อง คือ เป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำโตเกียว ดังที่ได้ ชี้แจงในวรรคก่อนนี้แล้วว่าผู้ที่ไม่อยู่ในคณะรัฐบาล

คนเดียว คือ นายวิลาศ โอสถานนท์ อดีตอธิบดี กรมโฆษณาการ

ได้รับแจ้งว่าได้มีการประกอบขึ้นซึ่ง “เสรีไทย” ขบวนการหนึ่ง จัดตั้งโดยนักศึกษา มหาวิทยาลัย เป็นที่แน่นอนว่าวัตถุประสงค์ของ ขบวนการเช่นนี้ก็เพื่อจัดตั้ง กลุ่มอภิวัฒน์ได้ดิน ซึ่งเมื่อถึงโอกาสสมควรแล้วก็จะทำการยึดอำนาจ แล้วกู้อิสรภาพให้ประเทศได้พ้นจากแอกของ ญี่ปุ่นและการควบคุมของผู้นำ...ปัจจุบัน ส่วนกลุ่ม เล็กๆ ของผู้นำนิยมสัมพันธมิตรที่ยังอยู่ในรัฐบาล นั้น...ไม่ทราบว่าจะเกี่ยวข้องกับขบวนการนี้หรือไม่ ●

หลัก ๖ ประการของคณะราษฎร

ความคิดของท่านผู้ประกาศการณ์ ปรีดี พนมยงค์

- หลักที่ ๑ จะต้องรักษาความเป็นเอกราชทั้งหลาย เช่น เอกราชทางการเมือง สานเศรษฐกิจของประเทศไว้ให้มั่นคง
- หลักที่ ๒ จะต้องรักษาความปลอดภัยภายในประเทศ
- หลักที่ ๓ จะต้องบำรุงความสุขของราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลใหม่ จะหางานให้ราษฎรทุกคนทำ จะวางโครงการ เศรษฐกิจแห่งชาติ ไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยาก
- หลักที่ ๔ จะต้องให้ราษฎรมีสิทธิเสมอภาคกัน
- หลักที่ ๕ ให้ราษฎรมีเสรีภาพ มีความเป็นอิสระ เป็นเสรีภาพที่ไม่ขัดต่อหลัก ข้างต้น
- หลักที่ ๖ จะต้องให้การศึกษาอย่างเต็มที่แก่ราษฎร

๑๓๓๓ มรท. และ ต.ม.ร.ก.

โดย ฝ่ายบรรณกรชมรม ต.ม.ร.ก.สัมพันธ์

“มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง” (มรท.) ถือกำเนิดมาจากความคิดริเริ่มของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้น) โดยเล็งเห็นว่าการศึกษาระดับอุดมศึกษาขณะนั้นมีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพียงแห่งเดียว เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยใน พ.ศ. ๒๔๗๕ ประเทศชาติมีความจำเป็นต้องมีบุคคลที่มีความรู้ทางกฎหมาย การปกครอง และสังคม ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างระบอบประชาธิปไตย มารับใช้ประเทศชาติโดยด่วน จึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง พ.ศ. ๒๔๗๖ เพื่อเปิดสอนในวิชาแขนงดังกล่าว เมื่อพระราชบัญญัติผ่านสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ได้มีพิธีเปิดมหาวิทยาลัยขึ้น เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๗ โดย

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นผู้ทรงกระทำพิธีเปิด และศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ประศาสน์การคนแรกของมหาวิทยาลัย (และเป็นผู้ประศาสน์การคนเดียว เพราะต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นอธิการบดี)

ปรัชญาของการตั้งมหาวิทยาลัยปรากฏตามสุนทรพจน์ของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ รายงานต่อผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ มีดังนี้ “...มหาวิทยาลัยย่อมอุปมาประดุจบ่อน้ำ บำบัดความกระหายของราษฎร ผู้สมัครแสวงหาความรู้ อันเป็นสิทธิและโอกาสที่เขาควรมีควรได้ ตามหลักเสรีภาพแห่งการศึกษา...” ด้วยเหตุนี้ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง จึงเป็นตลาดวิชาและเป็นมหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรกในประเทศไทย โดยให้สิทธิแก่ผู้ที่เคยศึกษาในโรงเรียนกฎหมาย ผู้สำเร็จประโยคมัธยมศึกษา

และเปิดกว้างให้ถึงผู้ที่ป็นข้าราชการ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้แทนตำบล ครู ทนายความ เข้าเรียนได้ด้วย ปรากฏว่าในปีแรกมีผู้สมัครเข้าเรียนถึง ๗.๐๕๔ คน

วิชาที่เปิดสอนมี ๒ แขนงคือ หลักสูตรธรรมศาสตร์บัณฑิต ซึ่งสอนวิชากฎหมายเป็นหลัก แต่ได้สอนวิชารัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และการทูตด้วย เมื่อจบปริญญาตรีธรรมศาสตร์บัณฑิตก็อาจศึกษาต่อปริญญาโท แยกเป็นแขนงนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และการทูตต่อไป วิชาอีกแขนงหนึ่งคือวิชาการบัญชี โดยมีหลักสูตร ๓ ปี สำหรับประกาศนียบัตรทางการบัญชี (เทียบเท่าปริญญาตรี) และ ๕ ปี สำหรับประกาศนียบัตรชั้นสูงทางการบัญชี (เทียบเท่าปริญญาโท)

จากวิสัยทัศน์ของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ทำให้ผู้ไม่มีโอกาสได้ศึกษาถึงชั้นมหาวิทยาลัยได้จบปริญญาและประกาศนียบัตรได้รับใช้ประเทศชาติในทางการเมือง กระทรวง ทบวงกรมต่างๆ วงการธุรกิจและอาชีพอิสระเป็นอันมาก

สำหรับที่ตั้งมหาวิทยาลัย ครั้งแรกได้ใช้ตึกโรงเรียนกฎหมายเดิมที่เชิงสะพานผ่านพิภพลีลา ต่อมาเมื่อวันที่ ๙ เมษายน ๒๔๗๘ มหาวิทยาลัยได้ขอซื้อที่ดินบริเวณท่าพระจันทร์ ซึ่งเดิมเป็นที่ของทหาร และได้ปรับปรุงอาคารเดิม พร้อมทั้งสร้างตึกโดม ท่านผู้ประศาสน์การประสงค์จะให้มหาวิทยาลัยดำเนินงานโดยอิสระไม่ต้องพึ่งงบประมาณทางราชการ จึงใช้เงินที่มหาวิทยาลัยเก็บจากค่าสมัครและค่าเล่าเรียน และท่านยังได้จัดตั้งธนาคารเอเชียเพื่อพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรมโดย มชก. ถือหุ้น ๘๐% เพื่อหา

รายได้เข้ามหาวิทยาลัยและเพื่อเป็นสถานที่สำหรับนักศึกษาวិชาการบัญชี ได้ใช้เป็นที่ฝึกงานด้วย

ในปี ๒๔๘๑ มหาวิทยาลัยได้ตั้งโรงเรียนเตรียมปริญญา เพื่อรับผู้ประสงค์จะเข้าเรียนต่อที่มชก. โดยตรง โรงเรียนเตรียมปริญญามีตัวย่อว่า “ต.ม.ธ.ก.” มีหลักสูตร ๒ ปี โดยมีหลักสูตรที่เน้นการศึกษาพื้นฐานที่จะเข้าเรียน มชก. คือ ไม่สอนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ และเน้นสอนหนักในทางภาษาไทย ภาษาบาลี ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศส ส่วนวิชาอื่นๆ เป็นวิชาภาคสังคัมคือ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ไทย ประวัติศาสตร์สากล โบราณคดี วรรณคดี ปรัชญา กฎหมายเบื้องต้น บัญชีเบื้องต้น เทคโนโลยี ดนตรี ชวเลข ฯลฯ และเพื่อให้ภาษาแตกฉาน บางวิชาเช่น ภูมิศาสตร์ ในปีหนึ่งสอนเป็นภาษาอังกฤษ พอปีสองบางวิชาที่สอนเป็นภาษาฝรั่งเศส

ต.ม.ธ.ก. นับเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพ นอกจากหลักสูตรจะเน้นให้รู้จริงในด้านภาษาและวิชาสังคัมแล้ว ครูก็ล้วนแต่คุณภาพคับแก้ว หลายท่านจบจากต่างประเทศ เช่น ดร.ถนัด คอมันตร์ ดร.อุภัย พิณฑุโยธิน ดร.ขุน ศรียามัย ครูสมปอง บุนนาค ครูยอดรัก กรรณสูต ครูแดง คุณะติลก พ.ต.ท.เกษม จาติกวณิชย์ วิชาภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสก็สอนโดยครูที่มีเชื้อชาติอังกฤษหรือฝรั่งเศส ครูไทยซึ่งเป็นสุภาพสตรีเก่ง ๒ ท่าน ก็จบจากต่างประเทศ คือ ครูนวนานฎ อมาตยกุล และครูนวนลจันทร์ ณ ป้อมเพ็ชร ส่วนครูภาษาบาลีก็ล้วนแต่เป็นมหาเปรียญ (บางท่านเป็นอดีตเจ้าคุณ) เท่าที่จำกันได้ดี คือ ครูทับ วรกัณฑ์ ครูย์ญ คงสมจิตร ครูพร มลิทอง นอกจากนี้ยังมีอาจารย์จากต่างประเทศ ๓ ท่าน

คือศาสตราจารย์ เจ.เอฟ. ฮัตเจสัน ศาสตราจารย์ อาร์ แลงการ์ด และครู เค.เอ.ลอร์สัน (ที่เราเรียกท่านเหล่านี้ว่าครู ก็เพราะว่าท่านผู้ประกาศนียบัตรให้เรียกผู้สอนในโรงเรียนซึ่งต่ำกว่ามหาวิทยาลัยว่าครู ส่วนอาจารย์จะเรียกเฉพาะผู้สอนในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ไม่คำนึงถึงวุฒิของผู้สอน)

อนึ่ง การเรียนได้แบ่งเป็นห้องโดยเรียงคะแนนสอบ เมื่อสอบแต่ละภาค ก็มีการเลื่อนห้องกันครั้งหนึ่ง มีทั้งเลื่อนขึ้นสำหรับผู้เรียนดี และเลื่อนลงสำหรับผู้ที่ต้องลงไป

ในด้านสวัสดิการ อาหารกลางวันก็ราคาปกติ แต่ท่านผู้ประกาศนียบัตรที่วงนักเรียนที่ยากจน จึงตั้งร้านข้าวแกงของมหาวิทยาลัยให้ขายครึ่งราคา มีเรื่องหนึ่งพวกเราทุกคนคงจำได้คือเรื่อง “ข้าวหมูแดงกำสรวล” ต้นเหตุจากเจ้าของร้านข้าวหมูแดงขึ้นราคา พวกเราก็เลยนัดกันไม่กินข้าวหมูแดงเป็นผลให้เจ้าของร้านขายไม่ได้แม้แต่จานเดียว ร้อนถึงครูอาบ คอมนันท์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการต้องลงมาไกลเกลี่ย

อีกเรื่องหนึ่งในสมัยสงคราม เขาบังคับให้เราเรียนวิชาชุมชนทหาร ในการสอบคราวหนึ่งข้อสอบถามว่า “เมื่อปืนใหญ่ร้อน จะทำอะไร” ตอนครูยุวชนเขาสอนก็บอกว่ารอให้เย็น ถ้ารอไม่ไหวก็เอาน้ำเย็นราด ถ้าไม่มีน้ำเย็นก็ปัสสาวะราด คุณเกษตร์ จาติกวณิชย์ ต.ม.ธ.ก.รุ่น ๖ ก็ตอบว่าให้เอาปัสสาวะราด เป็นเหตุให้ครูยุวชนโกรธและรายงานเจ้ากรมยุวชนทหาร (พลโทประยูร ภมรมนตรี) โดยทว่านักเรียนให้ของลับครู เจ้ากรมฯ ก็สั่งประชุมนักเรียนทั้งหมดที่เป็นยุวชน และบังคับให้คุณเกษตร์ขอมา คุณเกษตร์ก็จำใจต้องทำต่างๆ ที่ก็ต้องทำตามที่คุณครูสอน

เป็นที่น่าเสียดาย ต.ม.ธ.ก. มีเพียง ๘ รุ่น จนถึง พ.ศ. ๒๔๙๐ การเมืองก็เข้าแทรกแซงและจำเป็นต้องยุบเลิก ครูโรงเรียนเตรียมหลายคนถูกตำรวจเก็บ (จับตาย) ต.ม.ธ.ก. ที่เลิกทั้งคุณภาพและคุณธรรมก็เหลือแต่ชื่อและอุดมการณ์

ต่อมาในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นได้ส่งทหารบุกยังประเทศไทยโดยอ้างเหตุผลว่าเพื่อขอเป็นทางผ่านไปสู่ประเทศอาณานิคมของอังกฤษและสหรัฐอเมริกา รัฐบาลขณะนั้นโดยมีจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ตกลงยินยอมให้ญี่ปุ่นตามที่เขาต้องการ และได้ดำเนินการไปไกลโดยไม่จำเป็น คือเข้าร่วมวงไพบูลย์กับญี่ปุ่นและประกาศสงครามกับอังกฤษและสหรัฐเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕

ท่านผู้ประกาศนียบัตรเริ่มตระหนักว่า ถ้าปล่อยให้เหตุการณ์ดำเนินต่อไปก็จะเป็นอันตรายแก่อนาคตของประเทศ เพราะท่านได้วิเคราะห์สถานการณ์ได้อย่างถูกต้องว่า ในที่สุดฝ่ายสัมพันธมิตรจะเป็นฝ่ายชนะ ประจวบกับขณะนั้นได้มีบุคคลผู้รักชาติหลายกลุ่มได้รวมกันเพื่อต่อต้านญี่ปุ่นและติดต่อขอความช่วยเหลือจากสัมพันธมิตรและได้เห็นพ้องต้องกันให้เชิญ ดร.ปรีดี พนมยงค์ เป็นหัวหน้าขบวนการซึ่งต่อมาเรียกว่า “ขบวนการเสรีไทย” ความคิดดังกล่าวสอดคล้องกับคนไทยในสหรัฐอเมริกาและอังกฤษที่ไม่เห็นด้วยกับการตัดสินใจของรัฐบาล ในที่สุดก็รวมตัวกันเป็นขบวนการเสรีไทย ภายใต้การนำของท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์

นอกจากบุคคลรักชาติกลุ่มต่างๆ ท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ได้ใช้อาจารย์ เจ้าหน้าที่

และศิษย์เก่าของ มธก. เข้าร่วมดำเนินการและใช้ **มธก. เป็นสำนักงานเลขาธิการของขบวนการ** นอกจากนี้ท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ เห็นว่า เซลยศึกจากประเทศสัมพันธมิตรหากปล่อยให้ ญี่ปุ่นควบคุมจะถูกทรมาณ จึงเสนอรับชนชาติศัตรู คือ อังกฤษ และอเมริกัน มากักกันไว้ในมหาวิทยาลัย โดยเล็งเห็นว่านอกจากจะทำให้ มธก. ไม่ต้องถูก ทิ้งระเบิดจากฝ่ายสัมพันธมิตรแล้ว ยังเป็นการ ทำบุญคุณให้แก่บุคคลของประเทศสัมพันธมิตรด้วย ฉะนั้นพูดอย่างเต็มปากได้ว่า **ขบวนการเสรีไทย มีส่วนสำคัญในการกู้ชาติไม่ให้ตกเป็นผู้แพ้ สงคราม โดยมีท่านผู้ประศาสน์การ อาจารย์ และศิษย์ มธก. เป็นแกนสำคัญในการปฏิบัติ การ ดังกล่าว**

แต่อนิจจา มธก. ได้พัฒนาไปถูกทาง ยังให้ผลิตผลของ มธก. มากมายเป็นผู้รับใช้ชาติ ในทุกแขนงมาเป็นเวลาเพียง ๑๓ ปี ก็มีมารมาฉฉวย โดยการรัฐประหาร เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ ภายใต้การนำของพลโทผิน ชุณหะวัณและพรรคพวก จนทำให้ท่านผู้ประศาสน์การ ต้องลี้ภัยการเมือง ไปอยู่ต่างประเทศ ครูอาจารย์ของ มธก. และ ต.ม.ธ.ก. ต้องถูกฝ่ายรัฐบาลสั่งยิงทิ้งอย่างน่าอนาถ และยังได้กักกันแกล้งนักศึกษา มธก. เป็นส่วนรวม อย่างโหดเหี้ยมไร้มนุษยธรรม เริ่มด้วยทำลายสิทธิ ของผู้จบจาก มธก. จนถึงสั่งยึดมหาวิทยาลัย และให้พวกนักศึกษาไปยืมสถานที่เนติบัณฑิตยสภา และโรงเรียนเตรียมอุดมเรียนในเวลาทีสถานศึกษา ดังกล่าวว่างอย่างทุลักทุเล และฝ่ายทหารได้มีแผน ทำลาย มธก. ถึงจะชื่อ มธก. และให้ มธก. ไป สร้างมหาวิทยาลัยใหม่ที่อื่น

การทำลายสิทธิของผู้สำเร็จ ธ.บ. ได้เริ่ม เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๔๙๑ โดยได้จัดตั้ง “สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา” ขึ้น ให้ผู้จบกฎหมายจาก มธก. ต้องผ่านการ อบรมจากสำนักอบรมนี้ ๑ ปีก่อน จึงจะมีสิทธิ สมบูรณ์ที่จะเป็นสามัญสมาชิกของเนติบัณฑิตยสภา เพื่อจะเป็นทนายความชั้นหนึ่งและเป็นอัยการ และผู้พิพากษาได้ จากผลของระเบียบนี้ นักศึกษา และผู้จบ ธ.บ. ประมาณ ๕๐๐ คนได้ชุมนุมประท้วง คุณอันดับ รองเดช ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๕ ได้กรีดเลือด ทีแขนประท้วงและเอาเลือดของเขาเขียนเป็นสาส์น ถึงรัฐมนตรีศึกษาธิการในขณะนั้น การประท้วง ครั้งนี้ถึงแม้จะไม่สามารถเปลี่ยนใจผู้มีอำนาจได้ แต่ถือเป็นที่ต้นแบบของนักศึกษาธรรมศาสตร์ใน เวลาต่อมาให้ต่อสู้กับอธรรม

ต่อมาในปี ๒๔๙๓ ผู้สำเร็จ ธ.บ. ต้อง ถูกรอนสิทธิอีก โดยกฎ ก.พ. ที่ ๑๑๐ ว่าด้วย พ.ร.บ. ข้าราชการ ในกระทรวงมหาดไทย โดย ให้บรรจจากผู้จบรัฐศาสตร์จากจุฬาลงกรณ์ก่อน โดยรับเงินเดือน ๙๐ บาท บวกค่าวิชาอีก ๓๐ บาท หากมีตำแหน่งว่างจึงรับบรรจจากผู้จบ ธ.บ. โดย ให้เริ่มในอัตราเสียมเงินเดือน ๗๐ บาท นักศึกษา ม.ธ.ก. ก็ได้เคลื่อนไหวและชุมนุมประท้วงอย่าง ใหญ่อีก พร้อมกับมีสาส์นกับนิสิตรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ให้ร่วมด้วย เพราะการกระทำของ กระทรวงมหาดไทยเป็นการยุให้เกิดความแตกแยก ระหว่างสองสถาบัน ผลของการร่วมใจของนักศึกษา มธก. เป็นผลให้คณะรัฐมนตรีต้องมีมติให้แก กฎ ก.พ. ที่ ๑๑๐ ให้ผู้จบปริญญาของทั้งสอง มหาวิทยาลัย มีสิทธิเท่าเทียมกัน

ต่อมาท่ามกลางคลื่นไอสงครามในเกาหลีและอินโดจีนได้มีความเคลื่อนไหวระหว่างประเทศเพื่อสันติภาพ โดยมีการประชุมสมัชชาเพื่อสันติภาพของโลกที่กรุงสต็อกโฮล์ม เมื่อเดือนมีนาคม ๒๔๙๓ โดยวิงวอนชาติมหาอำนาจไม่ให้ใช้อาวุธปรมาณู ในขณะที่เดียวกันในเมืองไทยก็ได้มีผู้ลงนามถึง ๑๔๐,๐๐๐ คน ในคำวิงวอนอย่างเดียวกัน ผู้ลงนามมีทั้งสมาชิกรัฐสภา อดีตรัฐมนตรี ข้าราชการ นักหนังสือพิมพ์ กรรมการและนักศึกษา ใน มชก. เองก็มีการจัดตั้งคณะกรรมการสันติภาพนักศึกษา มชก. ขึ้น เป็นผลให้ตำรวจสันติบาลได้เข้าไปสอบสวนและคุกคามอาจารย์ให้ขัดขวางความเคลื่อนไหวดังกล่าว จนทำให้ผู้ใหญ่ในมหาวิทยาลัย ต้องมีคำสั่งห้ามไม่ให้ดำเนินการในมหาวิทยาลัยและสั่งสอบสวนผู้เกี่ยวข้อง เมื่อ ๒๖ มิถุนายน ๒๔๙๔

อีก ๓ วันต่อมา คือในวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๔๙๔ ท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ได้กลับมาเพื่อทำการยึดอำนาจคืนโดยมีทหารเรือเป็นแกนหลัก แต่ต้องพ่ายแพ้และเหตุการณ์ดังกล่าว รู้จักกันในชื่อ “กบฏวังหลวง” ทหารได้ถือโอกาสนั้นเข้ายึดครอง มชก. โดยมหาวิทยาลัยต้องปิดการเรียน ดร.วิบูลย์ ธรรมวิทย์ เลขธิการ มชก. ได้ถือโอกาสนั้นทำการสอบสวนคณะกรรมการสันติภาพอีก ในที่สุดผู้รักษาการแทนท่านผู้ประศาสน์การ ได้สั่งให้นักศึกษา ๙ คน งดเข้าฟังคำสอน ๑ ปี คือ นายมารุต บุณนาค นายปริญญา ลีละศร นายประจวบ อัมพะเสวต นายอาทร พุฒิสมนบูรณ์ นายลิ่วละล่อง บุณนาค นายทวีป วรดิลก นายไวฑูรย์ ลินธวณิชย์ นายอารีย์ อัมสมบัติ และนายพรชัย แสงซัจจ์ แต่นักศึกษาทั้ง ๙ คน

ได้มีหนังสือประท้วงถึงคณะกรรมการมหาวิทยาลัย ขอให้สั่งว่าคำสั่งดังกล่าวมิชอบ แต่แทนที่มหาวิทยาลัยจะพิจารณา แต่กลับประกาศลอบชื่อนักศึกษา ๕ คน ออกจากทะเบียนนักศึกษา คือ นายอาทร นายประจวบ นายลิ่วละล่อง นายทวีป และ นายปริญญา

การต่อสู้ดังกล่าวถึงแม้จะทำให้ผู้ต่อสู้ได้รับผลในทางลบ แต่เป็นต้นกำเนิดของการต่อสู้เพื่อให้ได้มหาวิทยาลัยคืน ที่เรียกกันภายหลังว่า “ขบวนการ ๑๑ ตุลาคม”

การยึดครอง มชก. โดยฝ่ายทหารซึ่งผู้ใหญ่บอกว่าเป็นการชั่วคราวแต่ในความเป็นจริงทำท่าจะยึดถาวร คณะกรรมการนักศึกษาได้เข้าพบผู้บริหารมหาวิทยาลัยและได้รับคำตอบว่า กำลังวิ่งเต้นอยู่ จนกระทั่งเมื่อ ๒ สิงหาคม ๒๔๙๔ ก็สั่งเปิดการเรียน แต่ให้นักศึกษาธรรมศาสตร์ และคณะนิติศาสตร์ ไปยืมสถานที่เนติบัณฑิตยสภาเรียน ส่วนคณะที่เหลือ คือ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี รัฐศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ และปริญญาโทไปเรียนที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา โดยเรียนในเวลาตั้งแต่บ่ายถึงค่ำ บางส่วนต้องเรียนในโรงอาหาร และไม่มีไฟฟ้า ต้องจุดเทียนเรียนหนังสือกัน

ต่อมาเมื่อ ๖ กันยายน ๒๔๙๔ รัฐบาลได้ประกาศยกเลิกกฎอัยการศึก แต่แทนที่ทหารจะคืนมหาวิทยาลัยให้ และก็ยังยึดครองต่อไป จนเมื่อ ๒๘ กันยายน ๒๔๙๔ กองทัพบกได้เสนอขอซื้อ มชก. ด้วยเงิน ๕ ล้านบาท โดยอ้างว่าเพื่อรักษาความปลอดภัยแก่พระบรมมหาราชวัง และเพื่อเป็นที่พักแก่กองผสมที่ ๒๑ ซึ่งกลับจากสงครามเกาหลี คณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้ง

คณะกรรมการขึ้นพิจารณาข้อเสนอนี้ ประกอบด้วย พลโทสวัสดิ์ ส.สวัสดิ์เกียรติ นายเสียง ไชยกาล พระดุษฎีภาคสุวัฒน์ พลเอกผิน ชุณหะวัณ และนายวิบูลย์ ธรรมวิทย์ อะไรเกิดขึ้นทราบไหมครับ **คณะกรรมการชุดนี้ได้ลงมติให้ชาย มธก. แก่กองทัพบก และให้ มธก. ได้หาสถานที่สร้างมหาวิทยาลัยใหม่ที่ยื่น** เช่น ฟุ่บงกะปิหรือ ฟุ่บงญาไท

มติของคณะกรรมการชุดนี้ ทำให้นักศึกษาทนไม่ไหวต่อไปแล้ว ต้องรวมกันต่อสู้อย่างเด็ดขาด และทำหาญภายใต้คำขวัญที่ว่า **“รวมกันเราอยู่ แยกกันเราตาย”** การต่อสู้ดำเนินไปเป็นขั้นๆ ดังต่อไปนี้

๑. ยื่นหนังสือถึงรัฐบาลให้คืน มธก. ให้แก่นักศึกษาทันที

๒. ติดต่อบริษัทความร่วมมือจากหนังสือพิมพ์ต่างๆ ในการต่อสู้เพื่อเยาวชนของชาติ

๓. วิงวอนประธานวุฒิสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ให้สนับสนุนข้อเรียกร้องของนักศึกษา

๔. ขอความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยที่มีอยู่ ๔ แห่ง ในขณะนั้นและโรงเรียนอาชีวศึกษาต่างๆ

๕. วิงวอนประชาชนผู้รักความเป็นธรรม ให้สนับสนุนการต่อสู้ครั้งนี้

ทางด้านวุฒิสภา มีสมาชิกวุฒิสภาส่วนมากเห็นใจนักศึกษาและได้ร่วมกันมีหนังสือขอให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี คืนมหาวิทยาลัยโดยด่วน นอกจากนั้นในวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๔๙๔ ส.ส. เพทาย โชตินุชิต ยังได้ตั้งกระทู้ถามรัฐบาลในเรื่องนี้

นักศึกษา มธก. ได้ถือโอกาสในวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๔๙๔ เชิญชวนให้นักศึกษาไปชุมนุมที่หน้ารัฐสภา เพื่อฟังการตอบกระทู้ถามของรัฐบาลต่างๆ ที่ตำรวจขัดขวาง นักศึกษาจำนวนมากก็หลั่งไหลเข้าไปหน้ารัฐสภาจนได้ ภายหลังจากที่ได้ฟังคำตอบจาก พลโทสวัสดิ์ ส.สวัสดิ์เกียรติ ซึ่งเป็นคำตอบที่วกวน แต่มีนัยว่ายังไม่บอกไม่ได้ว่าจะคืนให้เมื่อไร นักศึกษาก็พร้อมกันตะโกนอย่างกึกก้องว่า “ขอพบจอมพล” (หมายถึงจอมพล ป.) แต่จอมพล ป. ก็ไม่ออกมา เสียงตะโกนก้องขึ้นและถี่ขึ้นทุกที จอมพล ป. จึงยอมออกมาพบและจำนนต่อข้อเรียกร้องว่า “ขอ มธก.คืน” จอมพล ป. บอกว่า นักศึกษาก็ลูกๆ หลานๆ ทั้งนั้น จะได้คืนแน่ แต่นักศึกษาคาดคั้นว่าคืนเมื่อไร เพราะเดือนธันวาคมจะสอบแล้ว จอมพล ป. จึงต้องยอมรับว่า “ต้องได้เข้าก่อนเดือนธันวาคม” และนี่เองคือชัยชนะของนักศึกษา

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ต้องรออีกเดือนเศษ นักศึกษาก็มีโอกาสกลับเข้าศึกษาในสถาบันอันเป็นที่รักของเขาเมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๔๙๔ ฉะนั้นวันที่ ๑๑ ตุลาคม และวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๔๙๔ จึงถือว่าเป็นวันสำคัญของการรวมพลังอันแข็งแกร่งของนักศึกษา และเป็นต้นแบบการต่อสู้ของนักศึกษาในเวลาต่อๆ มา

ในปี ๒๔๙๕ โดย พ.ร.บ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๔๙๕ เปลี่ยนชื่อ มธก. เป็นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และเปลี่ยนสภาพจากมหาวิทยาลัยเปิดเป็นมหาวิทยาลัยปิดในเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบัน ●

กำเนิด

ชมรม ต.ม.ธ.ก.สัมพันธ์

โดย สุภัทร สุคนธวัต*

ในที่สุดก็ได้มีโอกาสเข้าไปเคารพท่านผู้ประศาสน์การจนได้ ที่กล่าวเช่นนั้นก็มีเหตุผลเนื่องจากอะไร? เพราะความตั้งใจของผมคิดว่าวันหนึ่งถ้ามีโอกาสจะต้องไปเยี่ยมเคารพท่านที่ปารีสให้ได้ พระคุณท่านล้นเหลือสำหรับพวกเราสมัยที่พวกเราเข้าเรียนใหม่ๆ ในวันปฐมนิเทศครั้งแรก ที่ห้องประชุม ห้องประชุมนี้สมัยเมื่อพวกเราเข้าเรียนเป็นตึกที่บ ยกพื้น เข้าใจว่าเป็นตึกนอนของทหารมากกว่าห้องเรียน ห้องเรียนก็เป็นตึกที่บไว้เก็บอาวุธทหารไว้เป็นหย่อมๆ แต่พวกเราที่รู้สึกภูมิใจในสิ่งที่เราได้อยู่สนามก็กว้างขวาง แต่ก็เต็มไปด้วยอิฐหักกากปูน พวกเราก็ไม่สนใจ

ตอนหนึ่งท่านกล่าวว่า “จะดูแลเลี้ยงพวกเราอยู่กับลูกชายคนโต จะหาสิ่งดีๆ มาให้ ขอให้ตั้งใจเล่าเรียน”

ตอนเย็นเราเล่นฟุตบอล เราเหนื่อย เรานั่งพักข้างสนาม ซึ่งพวกเราปรับปรุงให้พอเล่นได้ บางวันท่านผู้ประศาสน์การก็มาเดินเล่นรอบๆ สนาม เมื่อเห็นพวกเราเข้าท่านก็ทักทายว่า “เหนื่อยหรือ” พวกเราตอบว่า “เหนื่อยครับผม” ไม่ช้าพวกเราก็ได้ดื่มน้ำนมถั่วเหลือง ซึ่งมีคนงานยกมาให้ เป็นมือบางคราว ที่พวกเราดีใจที่สุดก็คือท่านให้ “ไอ้โกร่ง” (เป็นรถสองชั้น มีคันเดียวในไทย) มารับพวกเราไปเล่นฟุตบอลกับพระองค์เจ้า

* ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๑ เลขประจำตัว ๑๒๐

อาทิตทิพยามา ซึ่งสมัยนั้นท่านดำรงตำแหน่งเป็นผู้สำเร็จราชการฯ ทำหน้าที่เป็นผู้รักษาประตู พวกเรานักเรียนเตรียมฯ ด้วยกันแบ่งออกเป็นสองฝ่าย พวกเราพยายามยิงลูกฟุตบอลให้ท่านรับได้ทุกคนที่อยู่กึ่งปรบมีอให้เกียรติ เมื่อหยุดเทอมเล็กท่านก็ให้ศาสตราจารย์ฮัตเจสัน พาพวกเราลงเรือยนต์ล่องเจ้าพระยา แต่ทุกคนต้องแต่งชุดสมุทรสเนนา ก.อ. ๒ ท่านศาสตราจารย์ฮัตเจสัน ก็ต้องแต่งตัวสมุทรสเนนาเช่นเดียวกับพวกเรา พอปิดเทอมใหญ่ท่านผู้ประศาสน์การก็ให้พวกเราที่สอบได้ที่ ๑ และที่ ๒ ไปเที่ยวญี่ปุ่น คุณความดีอันงดงามของท่านที่มีเจตนาดีต่อพวกเราฝังอยู่ในจิตใจของพวกเรามีรู้สึก ฉะนั้นจึงทำให้ผมปวารณาว่า วันหนึ่งผมจะต้องไปกราบท่านให้จงได้

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖ ผมได้เดินทางไปเที่ยวยุโรป ผมได้แวะที่ปารีส ๕ วัน เพื่อหาทางกราบเคารพท่านให้จงได้ บังเอิญผมมีหลานคนหนึ่งซึ่งเป็นลูกเพื่อนของผมเรียนเตรียมด้วยกันกำลังศึกษาอยู่ที่ปารีสขณะนั้น และก็ใกล้ชิดกับครอบครัวของท่านเป็นผู้ติดต่อให้

พอท่านทราบว่า ผมเป็นนักเรียนเตรียมรุ่น ๑ ท่านก็อนุญาตให้เข้าเยี่ยมเคารพได้ทั้งๆ ที่ท่านนอนป่วยอยู่ ท่านมองผมด้วยแววตาอันเมตตาอย่างลูกหลานจริงๆ ท่านถามถึงทุกข์สุขของผมตลอดจนการเดินทางและได้คุยถึงโรงเรียนเตรียมฯ รู้สึกว่าท่านเข้มแข็งมาก ผมกราบเรียนท่านว่า พวกเรารู้สึกระลึกถึงพระคุณท่านผู้ประศาสน์การที่เป็นอาจารย์ชั้นเยี่ยมในแต่ละวิชาที่สอน พวกเราท่านพูดว่า “ความตั้งใจอย่างนั้นต้องการให้พวกเราเข้าสังคมได้เป็นอย่างดีคุยถึงเรื่องอะไร พวกเรา

ก็คุยได้ทั้งนั้น “จนกระทั่งดนตรีที่พระเจนดุริยางค์สอนให้ ผมได้กราบเรียนท่านว่าพวกเราทุกคนยังสามัคคีกันดีอยู่ ถึงปีหนึ่งๆ ก็มีการนัดพบกันชุมนุมกันของแต่ละรุ่นมิได้ขาด ท่านเชิญไปสักครู่แล้วท่านก็พูดว่า “ทำไมเราไม่คิดรวมทุกรุ่นเข้าล่ะรู้ว่าพวกเราถูกรังแก กีดกันบ่อยๆ ถ้าพวกเรารวมรุ่นกัน ๘ รุ่นได้ก็จะแข็งแรงและช่วยกันได้เหมือนแขนงไม้ ๘ แขนงมามัดรวมกัน ก็จะหักได้ยาก” กระผมคุยกับท่านได้อีกสักพัก ผมก็ลาท่านกลับเพื่อท่านจะได้พักผ่อน กระผมรู้สึกปลื้มใจเป็นที่สุดที่กระผมได้มีโอกาสสนทนากับท่าน สมดังความปรารถนา

เมื่อถึงเมืองไทย ผมไม่ลืมคำแนะนำของท่านจึงไปปรึกษาคุณชาญ แก้วชูใส ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๔ คุณชาญ ก็รับปากด้วยความยินดีที่จะติดต่อประสานรุ่นต่างๆ มาพบกัน คุณชาญฯ ทำได้อย่างที่ได้รับปากไว้ ประสานรุ่นทั้ง ๘ จึงได้นัดประชุมร่วมกันและพร้อมใจเห็นดีด้วยกับการมัดรวมเตรียมทุกรุ่นเข้าด้วยกัน เพื่อความสามัคคีแข็งแรงของพวกเรา จากนั้นเราก็เริ่มวางระเบียบกฎขั้นต้นไว้และนัดประชุมเป็นทางการโดยเร็วได้กำหนดวันที่ ๘ มิถุนายน ของทุกๆ ปี เป็นวันกำเนิดและใช้ชื่อเต็มว่า “ชมรมเตรียมปริญญา มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองสัมพันธ์” ภายหลังเห็นว่าชื่อยาวนัก จึงใช้ชื่อย่อว่า “ชมรม ต.ม.ธ.ก.สัมพันธ์”

แก่นแท้ของชมรมฯ นี้ เสมือนหนึ่งเป็นดวงใจที่แบ่งไปด้วยวิญญาณ ด้วยเจตนาอันแท้จริงของท่านผู้ประศาสน์การที่จะหล่อหลอมให้พวกเราทุกคนรักกัน สามัคคีกัน ช่วยเหลือร่วมใจกัน

เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันตลอดไป ชมรมาฯ จึงเป็นแหล่งรวมที่ทำให้พวกเราได้พบกันและดำเนินการเผยแพร่อุดมการณ์และคุณูปการของท่านผู้ประกาศนิกายที่มีแก่ศิษย์ มชก. ประเทศชาติ และราษฎรเป็นส่วนรวมอย่างมหาศาล นอกจากนี้เรายังได้ร่วม

บำเพ็ญกุศลสาธารณะมาโดยตลอด

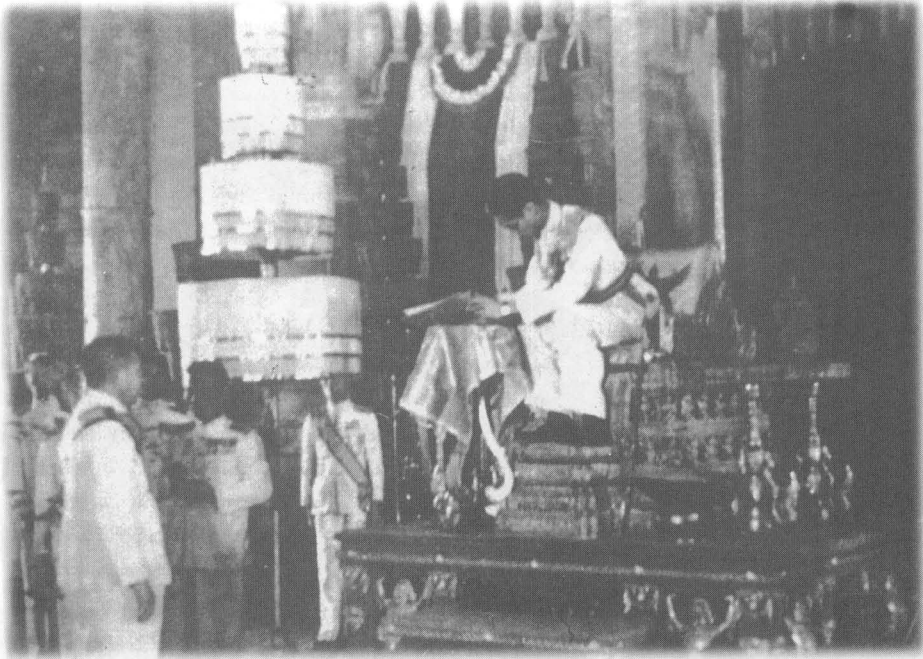
เป็นที่น่ายินดีว่า ปีนี้ชมรมาฯ ได้ก่อตั้งมาครบ ๒๐ ปี เราจึงได้ทำการฉลองร่วมกับวาระ ๗๐ ปี มชก. และ ๖๖ ปี ต.ม.ธ.ก. ขอให้ชมรมาฯ นี้จงอยู่ยั่งยืนสถาพรตลอดกาล ●

ราษฎรเป็นนายจริงหรือ

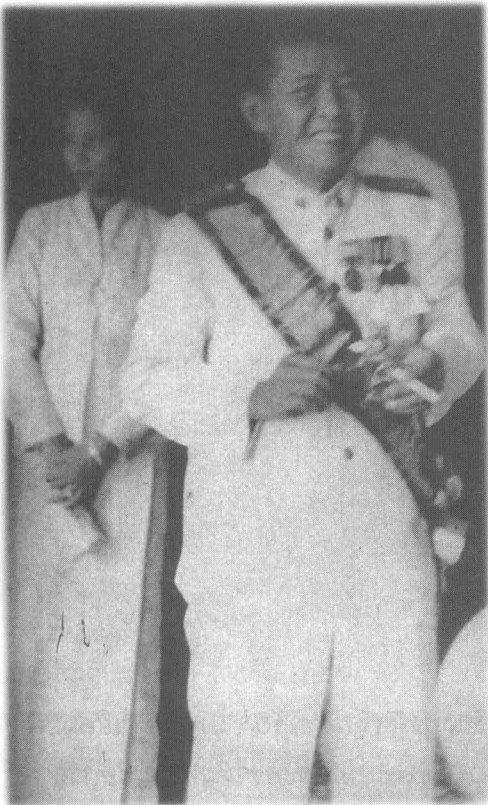
“.....อีกข้อหนึ่ง ใคร่แสดงความปรารถนาของรัฐบาลในอันจะดำเนินการให้เกิดภราดรภาพระหว่างข้าราชการกับราษฎร โดยให้ข้าราชการสำนึกและปฏิบัติหน้าที่ของตนเสมือนหนึ่ง**ผู้รับใช้ของราษฎร ไม่ใช่ นายของราษฎร**” ข้อความนี้ คัดจากคำปราศรัยของท่านปรีดี พนมยงค์ เมื่อเข้ารับหน้าที่ รมว.กระทรวงการคลัง เมื่อ 20 ธันวาคม 2481

รัฐบาลปัจจุบันได้ประกาศการปฏิรูประบบราชการแล้ว แต่เท่าที่ทำได้ก็คือตั้งกระทรวงใหม่ รวมหน่วยงานในลักษณะเดียวกัน แต่ที่ยังไม่ได้ทำ โดยไม่ตั้งใจจะทำจริงจังหรือทำไม่ได้ก็คือให้ข้าราชการลดบทบาทจากความเป็นนายเป็นบริการราษฎร ที่ผมพูดมานี้ใครจะเถียงมัยว่าเวลาไปติดต่อราชการราษฎรผู้ไม่มีพรรคพวกเป็นใหญ่เป็นโตยังต้องกราบกรานไปพบข้าราชการและถ้าจะให้สำเร็จยังต้องใช้วิธีอย่างเดิม คือใช้เงินได้ไต่ตามเคย

ผมละเบื่อ เมื่อไรจะได้เป็นนายข้าราชการเสียที เสียภาษีโดยสุจริตมาตลอดชีวิตแล้วใครมีอำนาจช่วยพวกเราด้วยเถอะ

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล ทรงพระปรมาภิไธยในร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๘๙ (ซึ่งนับว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยมากที่สุด) โดยนายปรีดี พนมยงค์ นายกรัฐมนตรีเป็นผู้นำทูลเกล้าฯ ถวาย

ภาพฝีพระหัตถ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (เมื่อครั้งทรงดำรงพระอิสริยยศเป็น พระเจ้าน้องยาเธอฯ) ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม ๙ พฤษภาคม ๒๔๘๙

นายปรีดี รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทยถ่ายรูปกับ พ.อ. พระยาพลพลพยุหเสนา
นายกรัฐมนตรี (คนกลาง) เมื่อครั้งไปเยี่ยมชาวนา ที่มินบุรี ประมาณ พ.ศ. ๒๔๗๘

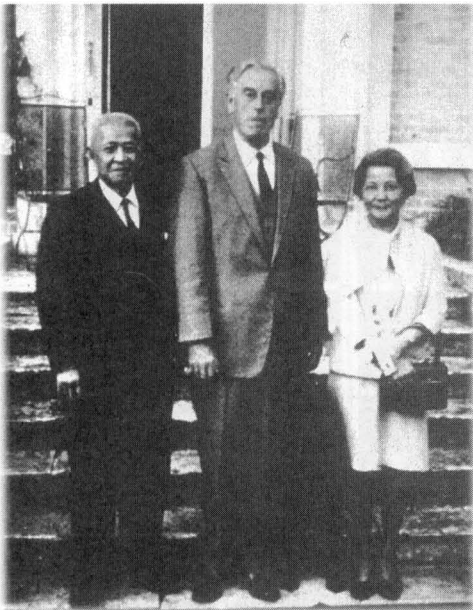
ปรีดี พนมยงค์ ในขณะที่ดูแลการถ่ายทำภาพยนตร์เรื่อง พระเจ้าช้างเผือก ในฐานะผู้เขียนบท
ภาพยนตร์และผู้อำนวยการสร้าง ถ่ายประมาณ พ.ศ.๒๔๘๒ ก่อนสงครามมหาเอเชียบูรพา

นายปรีดีเป็นผู้วางรากฐานสำคัญในการจัดตั้งธนาคารกลางหรือเรียกในสมัยนั้นว่า ธนาคารชาติไทย เพราะตระหนักว่าไทยจะต้องมีสถาบันการเงินระดับชาติ แม้ว่าจะได้รับการคัดค้านจากหลายฝ่ายว่ายังไม่จำเป็น ในภาพขณะทำพิธีเปิดสำนักงานธนาคารชาติไทยเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๓

นายปรีดีและท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ ระหว่างการเดินทางไปเจรจาแก้ไขสนธิสัญญากับต่างประเทศ พ.ศ. ๒๔๘๗

นายปรีดีเข้าเยี่ยมคำนับ จอมพลเรือ ลอร์ด เมานท์แบตเทน อดีตผู้บัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตรในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์ หน้าปราสาทบรอดแลนด์ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๓

นายปรีดี พนมยงค์ ได้รับเหรียญ MEDAL OF FREEDOM GOLD PALM ซึ่งเป็นเหรียญเกียรติยศสูงสุดจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ในฐานะผู้นำขบวนการเสรีไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๙

ถ่ายกับครอบครัว ในวาระอายุครบ ๘๐ ปี ณ บ้านพัก ชานกรุงปารีส พ.ศ. ๒๕๒๓

ถึงแก่อสัญกรรมอย่างสงบด้วยหัวใจวาย ขณะเขียนหนังสืออยู่บนโต๊ะ
ภายในบ้านพักชานกรุงปารีส ๒ พฤษภาคม ๒๕๒๖

ปัจฉิมลิขิต

—ของ ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๑

โดย กฤษฎดา จุฑาศฤงศ์*

บทความเรื่องนี้คงจะเป็นฉบับสุดท้าย
ที่ผู้เขียนจะเขียนเกี่ยวกับ ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๑ ทั้งนี้
เพราะผู้เขียนเองก็อายุเกิน ๘๐ ปีไปแล้ว และ
เรื่องราวเกี่ยวกับ ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๑ ก็ได้เล่าให้ฟัง
จนหมดสิ้นไปแล้ว ถ้ายังขิ้นเล่าต่อไปอีกก็คงจะ
ต้องยกเมฆเสียมากกว่าเรื่องจริง

เรื่องที่จะเล่าให้ฟังตอนนี้แบ่งออกได้เป็น
๓ ตอน คือ

๑. การเล่นกีฬาของ ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๑
๒. เกียรติของชาว ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๑
๓. อวสานของ ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๑

การเล่นกีฬาของ ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๑

ถึงแม้ว่าชาว ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๑ จะไม่มี
สนามกีฬาไว้ออกกำลังกายหรือซ้อมกีฬา เพราะสนาม
ที่คิดว่าจะเอาไว้เล่นฟุตบอลขณะนั้น เดิมเป็น
อาคารที่พักของพวกทหาร ซึ่งได้รื้อออกไปคงเหลือ
แต่กองอิฐเป็นกองๆ ใหญ่บ้าง เล็กบ้าง ใต้พื้นดิน
ยังมีลูกปืนฝังอยู่นับไม่ถ้วน ขนาดลูกปืนมีตั้งแต่
ปลายนิ้ว จนถึงขนาดส้มเกลี้ยง พวกเราหลายคน

ขงกลับไปออกกำลังกายที่บ้านก็มีมาก กองอิฐที่
วางไว้รอบๆ สนามนี้ เอาไว้ใช้ทำโทษ ต.ม.ธ.ก.
รุ่น ๑ ที่ทำผิด ซึ่งพวกเราไม่เคยถามว่าทำ
อะไรผิดจึงจะถูกลงโทษจนอิฐ แต่คนที่เกี่ยวข้อง
กับกองอิฐมากที่สุดคือ เฉลิม สวัสดิ์ทัต เพราะ
ทุกๆ เย็น เฉลิมจะแต่งตัวทะมัดทะแมง ออกมา
วิ่งรอบสนามฟุตบอล ไม่ทราบว่ามันจะกี่รอบ ถ้ามว่า
หนีใครมาหรือ เขาก็เอาแต่ยิ้ม ไม่ยอมตอบโต้

เนื่องจากไม่มีสนามให้ซ้อมกีฬา พวกเรา
ก็เลยได้แต่เล่นฟุตบอล โดยใช้สนามหน้าโดมซึ่ง
ตอนนั้นว่างอยู่ ฟุตบอลเวลาจะแข่งกับใครก็ต้อง
ไปยืมสนามฟุตบอลที่อื่นแข่ง เช่นสนามของ
โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย สนามของ
สวนกุหลาบนั้นไม่ค่อยว่างเพราะมีแข่งฟุตบอล
นักเรียนบ่อยๆ สนามหลวงก็เคยไปเล่น เพราะ
ไม่มีใครสนใจ แม้จะมีก้อนดิน ก้อนหินโตๆ
วางเกะกะอยู่บ้าง ก็นึกว่าตัวใครตัวมัน

ตอนปลายปี ๒๔๘๒ สนามฟุตบอล
ดีขึ้นเยอะ ลูกเหล็กที่เคยฝังไว้ใต้ดินก็ถูกพวกเรา

* ประธาน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๑, อดีตรองผู้จัดการ ธ.ก.ส.

ชนไปเล่นหมดแล้ว เหลือแต่อิฐก้อนใหญ่ๆ ซึ่งต้องเสี่ยงดวงเอาเอง การแข่งขันฟุตบอลจะแข่งเป็นห้อง ห้องละทีม แต่ละทีมมีเสื้อทีมของตัวเอง ไปจ้างเขาทำให้ ผู้เขียนอยู่ห้องสอง ข. เล่นเป็นปีกซ้าย ขณะที่คนอื่นทุกทีม ทั้งปี ๑ และปี ๒ รอบชิงชนะเลิศชิงกับปี ๑ ห้อง ๔ ซึ่งมีถวัลย์ ผู้รักษาประตูของมหาวิทยาลัยเล่นด้วย แต่ก็สู้ทีมห้อง ๒ ข. ไม่ได้ ทีมที่ชนะเลิศได้ถ้วยใบเล็กๆ ใบหนึ่ง ขนาดคับกว่าๆ เข้าใจว่ามหาวิทยาลัยยังเก็บถ้วยใบนี้เอาไว้ แต่คนที่ควรจะรู้ว่าเก็บไว้ที่ไหนก็เสียชีวิตไปแล้ว ก็เลยไม่รู้เรื่องกัน

เรามีการแข่งขันกีฬาตอนปลายปีเหมือนกัน โดยฝึกหัดกันเอง เช่น เจิม ภูมิจิตร ฝึกกระโดดไกลและวิ่งเร็วให้สุดจิตต์ ศรีสาคร รุ่น ๒ ฝึกไปฝึกมาน้ำตาลมันตันมาอยู่ใกล้หมด ซ้อมกีฬาไปซ้อมกีฬา มาเลยได้แต่งงานกัน มีลูกหลานเต็มบ้านเต็มเมืองไปหมดแล้ว

เกียรติของ ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๑

พวกเราหลายคนไปรับราชการเป็นทหาร ตำรวจ มีชื่อเสียงในด้านความกล้าหาญ เช่น พล.ต.ต.รังษี สุวรรณานนท์ เป็นต้น แต่ก็มีน้อยมาก เพราะถ้าใครได้เหรียญอย่างว่านี้ก็มักจะเสียชีวิตไปแล้ว จึงเป็นการยากที่จะมีคนแบบนี้เป็นแบบอย่าง เพราะกว่าจะมีชื่อเสียงก็ช้าไปหน่อยแล้ว ผู้เขียนจึงคิดว่าเอาเหรียญเอาสายสะพายที่ได้รับจากทางราชการนี้แหละเป็นตัวในการวัดเกียรติของคนคงจะดีกว่าวิธีอื่นๆ จะเห็นได้ว่าแม่รัฐธรรมนูญซึ่งถือว่ามีเกียรติเยอะเยาะก็ยังเชื่อถือไม่ได้ มีทรัพย์สินสมบัติก็เอาไปไม่ได้ แล้วจะเอาแน่นอนอะไร คนสมัยนี้ยังโกหกเก่ง ผู้เขียนเลยถือว่า ใครได้รับเหรียญตราชั้นสูงมากๆ ก็สันนิษฐานว่าคนนั้น

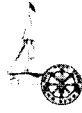
มีเกียรติ เว้นแต่จะไปติดตะรางที่หลังหรือหาอิฐอายุต่ำกว่า ๑๔ ปีไปทำมิติมีร้าย

พวก ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๑ ที่ได้เหรียญตราและได้รับพระราชทานโกฐเผาศพ เช่น ไสว สวัสดิสาร ส.ส.นครศรีธรรมราช ต่อจากนั้นก็อาจจะมี พล.ต.ต.สฤทธ์ สังข์วัตร สมาน กลิ่นดอกไม้ เจริญศิริพันธ์ จินดา ณ สงขลา ถวัลย์ สุทธิสงคราม พ.ญ.ประทุมพร โอชานนท์ ประธานศาลฎีกา บัญญัติ สุชีวะ พล.ต.ประสาน ดุลยธรรมภิรมย์ พยนต์ ยาวะประภาษ มงคล วัลยะเพชร พล.ต.ต.วิจิตร ไตรสุวรรณ วิชิต ทอมโกศล ศุภโยค พานิชวิทย์ สุนทร คงศักดิ์ สุวัฒน์ รัตนสาร เป็นต้น ถ้ามีใครที่ผู้เขียนไม่ได้กล่าวถึง ขอให้ช่วยเติมเอาเองครับ (อาจจะลืมไปหรือไม่รู้จัก)

พวกนี้เวลาเผาศพจะมีกองเกียรติยศคอยเป่าแตรไว้อาลัยและตีกลองให้เจ้าภาพสะดุ้งเล่น เพราะกลัวจะต้องจ่ายค่าเบี้ยเลี้ยง ทั้ๆ ที่ในใบบอกสำหรับงานศพได้ระบุไว้ว่าห้ามเรียกเก็บค่าตอบแทน แต่เอาเข้าจริงๆ ก็ต้องจ่ายเงินเพื่อความสะดวก

อวสานของ ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๑ บางคน

คนเราบางคนเวลาจะตายรู้สึกว่ายากเย็น ลูกเมียบางคนขอให้ช่วยเหลือจนวาระสุดท้ายเท่าที่เคຍทราบมา บางคนพอจะตายหมอบอกให้ทำใจได้แล้ว ก็มักจะไมยอมขอให้หมอบปล่อยสายน้ำเกลือหรือสายออกซิเจนไว้ จนกว่าจะหมดลมไปเอง ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๑ แบบนี้มีหลายคน เช่น ถวัลย์ สุทธิสงคราม นอนเป็นเจ้าชายนิทราอยู่หลายปีกว่าจะหมดกรรม เวลานั้นก็ยังมีประวิตร ศรีธัญรัตน์ อีกคนซึ่งนอนแบบนี้มานานแล้วเหมือนกันและยังไม่รู้ว่าจะนอนไปอีกนานเท่าไร

ก่อนจะจบบทความนี้ ก็จะขอเพิ่มเติมความดีของเพื่อนคนหนึ่งไว้ซึ่งเพื่อนคนนี้ก็เพิ่งตายไปเมื่อไม่กี่เดือนที่ผ่านมา (มีนา ๒๕๔๗) เพื่อนคนนี้คือ ประพันธ์ บุญยรัตพันธ์ ชื่อเดิมคือ ประทุม ปทุมเป็นเสมียนอยู่อำเภอบางเขนมานานตั้งแต่เริ่มออกทำงาน ตอนหลังจะมีตำแหน่งอะไรก็ไม่ทราบ เป็นคนเงียบๆ ตอนปีหนึ่งเขาเรียนอยู่ห้อง ค. ประพันธ์คอยช่วยเหลือเพื่อนอยู่ตลอดเวลากับผู้เขียน เมื่อ ๓๐ ปีก่อน ผู้เขียนเป็น

รองผู้จัดการ ธ.ก.ส. ที่ปรึกษาของธนาคารคนหนึ่ง เป็นฝรั่งกำลังจะกลับไปอเมริกา ก็จะเอาคนใช้ไปให้เพื่อนฝรั่งคนอื่นขายคนนั้นก็ดันไม่มีทะเบียนบ้าน ไปอำเภอเขาจะขอ ๓๐๐ บาท ขายคนนั้นก็ไม่มีให้วิ่งกลับไปหาเจ้านาย ฝรั่งก็ขอให้ช่วยผมก็เขียนจดหมายไปหาประพันธ์ ตอนเย็นคนใช้กลับมาทำทะเบียนบ้านเรียบร้อย เงินก็ไม่ต้องเสีย ประพันธ์ยังเลี้ยงข้าวกลางวันอีกมื้อหนึ่ง เรื่องก็จบด้วยดี จึงขอเล่าให้เพื่อนๆ ฟังไว้ เป็นตัวอย่างของเพื่อนที่มีจิตใจเป็นเพื่อนจริงๆ ●

คนไทยส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชนจริงหรือ

ผมทราบตั้งแต่จำความได้ว่า ผมนับถือศาสนาพุทธ ใหม่ๆ ที่ผมยังไม่ทราบว่าพระพุทธเจ้าสอนอะไรบ้าง และต้องปฏิบัติตัวอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นพุทธศาสนิกชน ผู้ใหญ่ก็สอนแต่ให้ไหว้พระ ตักบาตร นำอาหารไปถวายพระที่วัดในวันสำคัญ และสอนว่าให้เป็นคนดี คืออย่างไรก็ไม่บอก แต่ผมก็ทักท้วงเหมือนคนอื่นๆ ว่าผมเป็นพุทธศาสนิกชนโดยสมบูรณ์

ต่อมาเมื่อผมเข้าเรียน ต.ม.ธ.ก. ผมได้เรียนพุทธประวัติและธรรมะ จึงรู้สึกตัวเองว่า เพิ่งจะเริ่มรู้ ต่อมาเมื่ออายุ ๒๑ ปี ผมบวชเป็นพระ ๑๐๐ วัน ทำให้ได้เรียนรู้และปฏิบัติตัวจริงๆ ตั้งแต่นั้นมาจึงทราบว่าการปฏิบัติตนอย่างไร

ฉะนั้นผู้ที่ทำอย่างผมในวรรคต้น คือทำบุญกับพระ พระก็สวดยะถาสัพพีให้ รตนน้ำมนต์ให้ ยังไม่สมควรอ้างว่าตนเป็นพุทธศาสนิกชน จนกว่าท่านจะได้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า คือ รู้จักรรรมะและปฏิบัติตามจริงๆ

ผมลองคิดดูว่า เอาแค่ศีล ๕ คนที่อ้างว่าเป็นพุทธกว่าครึ่งก็ไม่ปฏิบัติ เอาแค่ศีลข้อ ๒, ๓ และ ๔ เพียง ๓ ข้อ ก็ปฏิบัติกันไม่ได้ ศีลข้อ ๒ ท่านห้ามไม่ให้ลักทรัพย์ ซึ่งหมายถึงฉ้อโกง และคอร์ปชั่นซึ่งถือว่าโกงคนทั้งชาติด้วย ก็มีคนละเมิดกันมากมาย ศีลข้อ ๓ ไม่ประพฤติผิดในกาม หมายถึงไม่มีความสัมพันธ์ทางเพศกับบุคคลอื่นซึ่งมิใช่สามีหรือภรรยาของตน ก็มีคนไม่ปฏิบัติกันไม่น้อย ส่วนศีลข้อ ๔ คือ ไม่พูดเท็จ ก็เห็นคนพูดโกหกกันมากมายตั้งแต่คนระดับสูงถึงระดับชาวบ้าน

การปฏิบัติตามศีลคือไม่ทำชั่ว ชาวพุทธส่วนใหญ่ก็ไม่ทำกันเสียแล้ว นับประสาอะไรจะก้าวไปในข้อทำความดีโดยมีสมาธิและปัญญาเป็นหลัก ฉะนั้นใครจะอ้างว่าเป็นชาวพุทธก็ควรปฏิบัติตามศีล ๕ เสียก่อน จะได้ไม่อายปากที่จะบอกใครว่าเป็นพุทธศาสนิกชน

นักปฏิวัติ S.ศ. ๑๓๐

โดย ธรรมศักดิ์ ศรีจันทร์*

เมื่อคณะราษฎรได้ทำการปฏิวัติยึดอำนาจสำเร็จในวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ แล้วก็ได้เชิญคณะผู้ก่อการ ร.ศ. ๑๓๐ (กบฏ ร.ศ. ๑๓๐) ไปที่พระที่นั่งอนันตสมาคม อันเป็นที่ทำการชั่วคราวของคณะราษฎร เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน เพื่อไปร่วมฉลองความสำเร็จในการปฏิวัติ และเป็นการแสดงความเคารพยกย่องให้เกียรติผู้ก่อการ ร.ศ. ๑๓๐

โดยถือว่าเป็นแรงจูงใจและเป็นแม่แบบเป็นบทเรียนสำหรับการปฏิวัติ

คณะราษฎรรำลึกถึงคณะผู้ก่อการ ร.ศ. ๑๓๐ โดยถือเหมือนว่าเป็นสัญลักษณ์ว่าเป็น “ผู้มาก่อน”

นายปรีดี พนมยงค์ ผู้นำคนหนึ่งและเป็นมันสมองของคณะราษฎรถึงกับกล่าวต่อนหนึ่งว่า

“ผมถือว่าการกระทำครั้งนี้ เป็นการกระทำต่อเนื่องกันมาจากการกระทำเมื่อ ร.ศ. ๑๓๐ จึงขอเรียกคณะผู้ก่อการว่าพวกพี่ๆ ต่อไป”

และในวันเดียวกันนั้น พระยาพหลพลพยุหเสนา หัวหน้าคณะราษฎรยังได้แสดงความเจ็บแค้นผู้ทรยศหักหลังคณะผู้ก่อการ ร.ศ. ๑๓๐ คือ พระยากำแพงราม (ยศในช่วง ร.ศ. ๑๓๐ คือ ร.อ.ยุทธ คงอยู่) จนถึงกับต้องการจะยิงเป้าเพื่อเช่นธงชัยเฉลิมพลเป็นการเตือนใจเพื่อนร่วมตายทุกคน แต่ถูกยับยั้งไว้

* ประธาน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๒ อดีตผู้จัดการฝ่ายกฎหมาย บริษัท เบอร์ลีเยคเกอร์ จำกัด

ภายหลังต่อมาจากการปฏิวัติ ๒๔ มิถุนายน คณะราษฎรก็ได้ออกกฎหมายล้างมลทินโทษ คณะผู้ก่อการ ร.ศ. ๑๓๐ ซึ่งยังความซาบซึ้งให้แก่ผู้ก่อการ ร.ศ. ๑๓๐ เป็นอย่างยิ่ง

คณะปฏิวัติ ร.ศ. ๑๓๐ ได้ตกลงเลือก “หมอลือ” (ร.อ.ลือ ศรีจันทร์) เป็นหัวหน้าในการประชุมครั้งที่ ๑ ที่บ้านของหัวหน้าคณะปฏิวัติที่ถนนสาทร มีผู้เข้าร่วมประชุมริเริ่มก่อการ ๗ คนด้วยกัน ได้แก่ ร.อ.ลือ ศรีจันทร์ ร.ต.เหรียญ ศรีจันทร์ ร.อ.จรรยา ณ บางช้าง ร.ต.เนตร พูนวิวัฒน์ ร.ต.ปลั่ง ปุณฺโฑโชติ ร.ต.หม่อมราชวงศ์แช่ รัชนิกร และร.ต.เขียน ซึ่ง ร.ต.เหรียญ ศรีจันทร์ ผู้ต้นคิดปฏิวัติได้กล่าวว่า “นับว่าพรรคการเมืองพรรคนี้ได้อุบัติขึ้นเป็นพรรคแรกของไทยในสยาม พรรคนี้มีฉายาว่า “คณะพรรค ร.ศ. ๑๓๐”

นอกจากเลือกหัวหน้าคณะแล้ว คณะพรรคปฏิวัติ ร.ศ. ๑๓๐ ได้ให้ ร.ต.เนตร พูนวิวัฒน์ รับหน้าที่เป็นเลขานุการและเป็นนายทะเบียน โดยใช้กองปืนกล ๑. หลังพระราชวังดุสิตเป็นกองบัญชาการลับของคณะปฏิวัติ ร.ศ. ๑๓๐

สำหรับวัตถุประสงค์อันยิ่งใหญ่ของการปฏิวัติครั้งนี้ ก็คือ เปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบกษัตริย์อยู่เหนือกฎหมายมาเป็นประชาธิปไตยในรูปแบบหนึ่ง

ในการประชุมครั้งที่ ๒ ของคณะปฏิวัติ ซึ่งมีสมาชิกใหม่เข้ามา ๑๓ คน นอกจากหัวหน้าคณะพรรคจะได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการปฏิวัติแล้ว พันตรีหลวงวิเศษประสิทธิ์วิทย์ (หมออัภัย หลีตะเวช) ได้เสนอญัตติพิเศษ โดยขอให้ที่ประชุมทำพิธีสาบานตนพร้อมกันทุกคน เพราะเป็นกิจการ

ที่เสี่ยงต่อความตายเพื่อชาติ ที่ประชุมเห็นชอบ จึงกระทำพิธีสาบาน โดยกล่าวขึ้นพร้อมกันว่า

“เราทุกคนจะต้องซื่อสัตย์สุจริตต่อกันทุกคน โดยยอมพลีชีวิตเพื่อความเจริญก้าวหน้าของชาติไทย มีหวังประโยชน์อันมิชอบเพื่อส่วนตัวด้วยประการทั้งปวง”

เสร็จแล้วก็รินสุราแช่ลูกปืนเป็นน้ำสาบาน แจกกันดื่มทุกคน

หลังจากนั้นที่ประชุมตกลงเปลี่ยนโครงการเดิม ซึ่งเป็นแผน ๑๐ ปีของ ร.ต.เหรียญ ศรีจันทร์ โดยจะต้องรีบกระทำการปฏิวัติให้เร็วที่สุด เพราะจะไม่สามารถรักษาความลับไว้ได้ถึง ๑๐ ปีแน่นอน

ที่ประชุมยังมีมติให้สมาชิกทุกคนมีหน้าที่เกลี้ยกล่อมหาสมาชิกใหม่อย่างเร่งรีบและให้ได้มากที่สุด

ในการประชุมครั้งต่อมาก็มีสมาชิกเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เหมือนไฟลามทุ่ง จนประเมินได้ว่าทหารประจำกอง ซึ่งเป็นหน่วยกำลังในพระนคร ได้สมัครเข้าพรรคปฏิวัติเกือบหมด นอกจากนั้นยังมีข้าราชการฝ่ายกฎหมายในกระทรวงยุติธรรม และพ่อค้าสมัครเข้าร่วมงานอย่างรวดเร็ว และโดยมากมักจะเร่งเร้าให้ลงมือกระทำการเสียในวันในพรุ่ง

ส่วนในต่างจังหวัดที่คณะพรรคปฏิวัติได้ส่งสมาชิกไปเกลี้ยกล่อม ก็ได้รับรายงานว่า นายทหารหนุ่มๆ สมัครเข้าร่วมงาน พวกนายทหารหนุ่มเหล่านี้ใจร้อนที่จะได้เห็นชาติภูมิของตน เจริญก้าวหน้าทัดเทียมอารยะประเทศ

ในปลายวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ อันเป็นการประชุมครั้งที่ ๑๒ เป็นการประชุมครั้งสุดท้ายแล้ว

ร.ต.ท.ทวน เรือรพิกษ์ เสนอต่อที่ประชุมว่า ในการประชุมย่อยครั้งที่ ๑๑ ตนได้ชักชวนสมาชิกใหม่ คนหนึ่งไว้นานแล้ว คือ ร.อ.ยุทธ คงอยู่ เป็นผู้ที่สนิทสนมกันมาช้านาน ตั้งแต่ก่อนเข้าเป็นนักเรียน นายร้อย จึงชวนเข้าเป็นสมาชิกตั้งแต่ เป็นร้อยโท บัดนี้ได้เลื่อนยศเป็นร้อยเอก หลวงสิทธิโยธารักษ์ กำลังจะเดินทางไปรับตำแหน่งผู้บังคับการกรมทหารปืนใหญ่ที่ ๓ พิษณุโลก นับว่าเป็นโชคดีที่ คณะเรากำลังต้องการกำลังทางมณฑลนี้อยู่แล้ว

สมาชิกเกือบทุกคนต่างก็ดีใจ แต่ ร.ต.เนตร เลขานุการกลับค้านว่า ไม่ควรรับ ร.อ.ยุทธ คงอยู่ เข้าเป็นสมาชิกเป็นอันขาด

ร.ต.เนตร บอกว่า ตนรู้จัก ร.อ.ยุทธดี ตั้งแต่อยู่ร่วมกันเมื่อครั้งเป็นศิษย์วัดเบญจมบพิตร เวลานั้นเขาชื่อเต็ม ไม่มีนามสกุล เป็นคนไม่หา ว่างใจ พูดจาอะไรเชื่อถือยาก กิริยาท่าทาง แม้จะเข้ากันได้สนิทก็จริง แต่น้ำใจจริงตรงกันข้าม เป็นบุคคลที่ไม่ค่อยมีคนชอบมากนัก แม้แต่ศิษย์ วัดเบญจมบพิตรและนักเรียนเบญจมบพิตรด้วยกัน ทำอะไรพลาดพลั้งแล้วไม่ค่อยรับผิดชอบ ผิดวิสัยของ นักรบ

เมื่อได้ฟังคำคัดค้านของ ร.ต.เนตร สมาชิก ต่างก็นิ่งงัน ต่างสงสัย ร.อ.ยุทธ ขึ้นมาทันที ร.ต.ปลั่ง ปุรณโชติ กับ ร.ต.สอน วงษ์โต ซึ่ง เคยรู้จัก ร.อ.ยุทธ ตั้งแต่ครั้งเป็นนักเรียน นายร้อยร่วมกัน ได้กล่าวสนับสนุน ร.ต.เนตรว่า ควรระงับการรับ ร.อ.ยุทธเข้าเป็นสมาชิกโดยด่วน

ดังนั้น ชาวคณะปฏิวัติจึงขอร้องให้ผู้มาแจ้ง รับกลับไปพบ ร.ต.ทวน ให้ระงับการนำ ร.อ.ยุทธ เข้ามาร่วมประชุมโดยด่วน

แต่ก็สายไปแล้ว เพราะผู้ที่จะไปแจ้ง ร.ต.ทวน ไม่ให้รับ ร.อ.ยุทธ เข้าไป ไม่ทันได้บอก ประชุมครั้งสุดท้ายนี้ ซึ่งเหลือเวลาอีก ประมาณ ๕๐ วันจะเป็นวันทำการยึดอำนาจ หมอเหล็งเป็นประธานที่ประชุม ร.ต.จรรยา ญ บางช้าง เป็นรองประธาน ร.ท.จื่อ คงกุล เสนาธิการ เวลาบ่าย ๒ โมง ยังมีทันจะเริ่มประชุม ร.อ.ยุทธ คงอยู่ ก็โผล่เข้ามาเป็นคนสุดท้าย

ร.ต.ทวน ผู้เสนอเข้ารีบลุกไปต้อนรับ สมาชิกอื่นๆ ก็พลอยแสดงความยินดีด้วย

ตอนนั้นเอง ก็กลางร้ายอันเป็นปรากฏการณ์ ได้แสดงให้เห็น

วิธีการประชุมกันที่นี้ ใช้วิธีนั่งล้อมวงบนพื้น มีน้ำยาอุทัยใส่แก้วแจกประจำที่ทุกคน

ขณะที่ ร.อ.ยุทธ ย่างเข้าไปในวงประชุม แก้วน้ำยาอุทัยแก้วหนึ่ง ซึ่งวางอยู่บนพื้นตามปกติ พอเท่า ร.อ.ยุทธ เดินไป มีทันกระทบแก้วเลย ลักนิด แก้วน้ำนั้นก็แตกโผละขาดออกเป็นสองท่อน คล้ายถูกตัด

สมาชิกใหม่หลายคนชักขวัญเสีย เช่น ร.ต.เปลี่ยน ไชยมังคละ มาเล่าให้ฟังภายหลังว่า ตนรู้สึกทันทีว่าจะเป็นลางร้ายอย่างไรชอบกล

ทันใดนั้น ร.ท.จื่อ ผู้วางแผนก็รีบลุกขึ้น เดินไปหยิบแก้วที่แตกท่อนบน ซึ่งขาดคาอยู่ ยกชูขึ้น ท่ามกลางที่ประชุม พร้อมพูดเป็นภาษาอังกฤษว่า

“Here's the Absolute Monarchy”!

๒-๓ ครั้ง ทำให้ที่ประชุมตบมือสรวลเสเฮฮา กัน ขึ้น แล้วต่างก็ขวัญดีตามเดิม นับว่าเสนาธิการ ได้แก้กลางร้ายให้เข้าแผนได้อย่างคมคาย

แต่ก่อนที่ลงมือประชุมกันต่อไป หมอเหล็ง ประธานที่ประชุมได้กล่าวว่าการประชุมครั้งนี้

เป็นครั้งสำคัญ เพราะมีสมาชิกใหม่เข้ามามากมาย ทั้งทหารและพลเรือน โดยเฉพาะ ร.อ.ยุทธ คงอยู่ เป็นถึงขั้นผู้บังคับการ นับว่าเป็นกำลังสำคัญของ คณะปฏิวัติ และวันนี้เป็นวันประชุมครั้งสุดท้าย จึงเห็นสมควรให้สมาชิกจะได้ทำพิธีตักน้ำสัจยสาบาน อย่างพิธีหลวงอีกครั้ง เพื่อความบริสุทธิ์ทางจิตใจ หวังว่าสมาชิกทุกคนคงจะเห็นพ้องด้วย

ทันใดนั้น ก็มีเสียงปรบมือดังอีกครั้งหนึ่ง แสดงว่า “เห็นชอบ”

แล้วประธานก็ถอดกระสุนปืนออกจากซองกระสุนแช่ลงไป ในเหยือกน้ำ พร้อมกับกล่าว คำสาบานแข่งอย่างหนักแน่นว่า “ทุกคนจักต้อง สุจริตต่อกัน ผู้ใดคิดทรยศต่อคณะนี้จงพิณาศ!” จากนั้น ร.ท.จรรยา ฤ บางช้าง ก็รินน้ำสาบาน ส่งให้ทุกคนดื่ม ซึ่งผลแห่งสัจยสาบานได้สำแดง ผลของมันในเวลาต่อมา

ก่อนปิดประชุม ร.อ.ยุทธ ได้ยืนขึ้นกล่าว เป็นพิเศษว่า เขาขอลาไปรับตำแหน่งที่พิษณุโลก ในสองวันนี้ และขอรับคำมั่นสัญญาของคณะที่มอบ ให้ไปเกลี้ยกล่อมทหารในมณฑลนั้นให้สำเร็จให้ จังได้ ซึ่งที่ประชุมได้ปรบมือด้วยความปลาบปลื้ม ประธานตรงเข้าจับมือ ร.อ.ยุทธ และอวยพร ให้ประสบความสำเร็จ

แต่ปรากฏว่าเมื่อออกจากที่ประชุม ร.อ.ยุทธ ก็มีได้กลับบ้าน เขาตรงไปพบหม่อมเจ้าพันธุ์ประวัติ ผู้บังคับการกรมทหารช่างที่ ๑ รักษาพระองค์ ที่บางซื่อ แล้วนำความขึ้นกราบทูลกระหม่อมเจ้าฟ้า จักรพงษ์ในตอนเย็นวันนั้น

ทูลกระหม่อมเจ้าจักรพงษ์ตกพระทัย เมื่อ ทรงทราบรายชื่อผู้ก่อการปฏิวัติจาก ร.อ.ยุทธ คงอยู่ ทุกคนล้วนเป็นลูกศิษย์และมหาดเล็กใกล้ชิด

โดยเฉพาะหม่อมเหลิ่งแพทย์ประจำพระองค์ ที่โปรดปรานที่สุด รับสั่งให้จัดรถไฟขบวนพิเศษ โดยด่วน เพื่อไปเข้าเฝ้ากราบทูลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ณ สนามจันทร์ นครปฐม ขณะที่กำลังซ้อมรบเสือป่าอย่างทรงพระสำราญ

วันรุ่งขึ้นที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๓๐ ฉากการจับกุมคณะปฏิวัติก็เปิดออกพร้อมกัน รวมนักปฏิวัติที่ถูกจับทั้งหมด ๔๑ คน หลังจาก ที่ศาลพิเศษพิจารณาแล้วเมื่อ ๔ พฤษภาคม ร.ศ. ๑๓๐ มีผู้ถูกจำคุกตลอดชีวิต ๓ คน คือ ร.อ.เหลิ่ง ศรีจันทร์ (ขุนทวยหาญพิทักษ์) ร.ท.จรรยา ฤ บางช้าง และ ร.ต.เจือ ศิลาอาสน์

นอกจากนั้น ถูกจำคุก ๒๐ ปี ๒๐ คน ส่วนที่เหลือให้รอลงอาญา

แต่เมื่อถูกจำคุกได้เพียง ๕ ปีนักปฏิวัติ ร.ศ. ๑๓๐ ก็ได้รับพระราชทานอภัยโทษในวโรกาส ที่พระมงกุฎเกล้าฯ ทรงครองราชย์มาได้ครบ ๑๕ ปี ได้รับอิสระภาพเมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๖๗

เมื่อได้รับอิสระภาพแล้ว มีนักปฏิวัติ ร.ศ. ๑๓๐ หลายคนได้ไปเป็นนักหนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะไปรวมกันอยู่หนังสือพิมพ์ศรีกรุง มีบางคนเคยไปมีสัมพันธ์ภาพกับนักปฏิวัติ ๒๔๗๕ เป็นทางลับ ขออนุญาตจากนายมานิตย วสุวัตติ เจ้าของหนังสือพิมพ์ศรีกรุง เป็นปากเสียงให้กับ คณะราษฎร

ขณะนั้นเป็นเวลาที่ยุทธกาลที่ ๖ สวรรคต แล้ว พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ขึ้นครองราชย์ แทน หนังสือพิมพ์ศรีกรุง ก็เริ่มโจมตีรัฐบาลและ ราชบัลลังก์ แต่มีข่าวก็ต้องถูกปิดโรงพิมพ์ฐานยุยง ส่งเสริมให้ประชาชนกระด้างกระเดื่องโดยไม่มี กำหนด

แต่ครั้งนั้นถูกปิดได้ ๗ วัน เมื่อเจ้าของโรงพิมพ์และพวกนักหนังสือพิมพ์นักปฏิวัติช่วยกันวิ่งเต้น หนังสือพิมพ์ก็เปิดได้ดังเดิม

แต่พอใกล้จะเปิดสะพานพระพุทธยอดฟ้าฯ พวกนักหนังสือพิมพ์นักปฏิวัติก็ถูกสะกดรอยจากตำรวจสันติบาลอย่างกระชั้นชิด จนเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน คณะราษฎรสามารถยึดอำนาจทำการปฏิวัติสำเร็จ หนังสือพิมพ์ศรีกรุงก็เสนอข่าวปฏิวัติได้ใกล้เคียงกับหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น

นอกจากนั้น ศรีกรุงยังช่วยพิมพ์แถลงการณ์ของคณะราษฎรออกจ่ายแจก เพราะคณะราษฎรทำไม่ทัน

ส่วน ร.อ.ยุทธ คงอยู่ ผู้ทรยศคณะนักปฏิวัติ ร.ศ. ๑๓๐ นั้น ได้ความดีความชอบได้รับทุนรัฐบาลให้ไปเรียนต่อต่างประเทศ เมื่อกลับมารับราชการจนได้รับยศเป็นพันเอกพระยากำแพงราม

ครั้งต่อมาเหตุการณ์ในเช้าตรู่วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ อันเป็นเวลาอุตมฤกษ์ของคณะราษฎร คณะปฏิวัติ ๒๔๗๕ ขณะที่พระยาพหลพลพยุหเสนา นำกองทหารทุกเหล่ามาจากสะพานแดง บางซื่อ พันเอกพระยากำแพงราม (ยุทธ) ผู้หักหลังคณะ ร.ศ. ๑๓๐ ก็ถูกนำตัวมาด้วย

ด้วยหัวใจอันร้ายแรงในขณะชั่วแล่นของเหล่านักรบที่กำลังจะมุ่งไปทำงาน ซึ่งเสี่ยงต่อความตาย พระยาพหลฯ หัวหน้าคณะราษฎร

ได้ออกคำสั่งให้กองทหารทุกเหล่าหยุดลง ตั้งใจว่าทำยิงเป้าพันเอกพระยากำแพงรามผู้หักหลังเพื่อนร่วมตาย คณะ ร.ศ. ๑๓๐ เพื่อเช่นธงชัยเฉลิมพลเป็นการเตือนใจเพื่อนร่วมตายทุกคนในคณะทุกท่าน ซึ่งได้กระทำสัตย์สาบานไว้

แต่ชะตาของพระยากำแพงรามยังไม่ถึงฆาต พ.อ.พระยาทรงสุรเดช รองหัวหน้าคณะได้ขอร้องให้ยับยั้งไว้ โดยยกเหตุผลว่า จะกระทำให้คนส่วนใหญ่คิดเห็นไปว่า กิจกรรมชบถของ ๒๔๗๕ กลายเป็นการกระทำเพื่อแก้แค้น

อย่างไรก็ดีในเวลาต่อในปี ๒๔๗๖ เมื่อเกิดกรณีกบฏบวรเดช พระยากำแพงรามซึ่งร่วมมากในกองทัพของฝ่ายกบฏและถูกจับไว้ได้ที่ดอนเมือง แล้วนำมาขังไว้ที่คุกบางขวาง รวมกับพวกกบฏด้วยกันเพื่อรอการพิจารณาคดี

ครั้งถึงวันอาทิตย์ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๕ นั้นเอง รัฐบาลก็ได้จัดการฉกฉกพิพหารผู้เสียชีวิตในการสู้รบได้ชัยชนะ ต่อพระองค์เจ้าบวรเดช ณ เมรุท้องสนามหลวง กระทรวงกลาโหมได้เชิญคณะ ร.ศ. ๑๓๐ ทุกคน ไปร่วมเป็นเจ้าภาพกับรัฐบาล เพื่อเป็นการแสดงความรักอาลัยแด่เพื่อนทหาร

แต่ในตอนเช้าวันอาทิตย์นั้นเอง ปรากฏรายงานมาว่า พระยากำแพงรามได้ผูกคอตายที่ในลำเรือรบจำบางขวาง

เป็นอันว่าชีวิตของ “ผู้หักหลัง” ได้สิ้นสุดลงด้วยพฤติกรรมอันน่าอเนจอนาถใจยิ่ง ●

เพชรบูรณ์ เป็นเมืองหลวง ความฝันของจอมพล

โดย ประจวบ อัมพะเสวต*

ยุคที่จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ขึ้นครองตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงชาตินิยม เปลี่ยนชื่อประเทศสยามเป็นประเทศไทย ยุคเผด็จการลัทธิทหารและมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ เพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตาม

การเกณฑ์แรงงานที่ทำให้ประชาชนเดือดร้อนและสร้างความไม่พอใจเป็นอันมาก เนื่องมาจากโครงการสร้างเพชรบูรณ์ให้เป็นเมืองหลวงใหม่ โดยจะย้ายเมืองหลวงไปจากกรุงเทพฯ เพราะเห็นว่ามีชัยภูมิเหมาะสมในการป้องกันการโจมตีจากข้าศึก

การสร้างเพชรบูรณ์ให้เป็นเมืองหลวงใหม่นี้เป็นโครงการใหญ่โตอย่างที่ไม่มีการคิดว่าจะสำเร็จได้นอกจากความฝันของจอมพล ป. พิบูลสงคราม

ผู้เดียว เพราะโครงการนี้แทบว่าจะยกกรุงเทพฯ ไปตั้งที่เพชรบูรณ์ในเร็ววัน ส่วนบริเวณที่จะก่อสร้างเมืองหลวงใหม่ ขณะนั้นเป็นป่าทึบ สิ่งที่จะก่อสร้างได้แก่สภาผู้แทนราษฎร ทำเนียบรัฐบาล กระทรวงทบวงกรมทั้งหมด รวมทั้งกรมกองทหาร มหาวิทยาลัย โรงพยาบาล โรงแรมบ้านพัก และประกอบด้วยสาธารณูปโภคอย่างครบถ้วน เป็นต้นว่า การชลประทาน ไฟฟ้า ประปา โทรเลข โทรศัพท์ สถานีวิทยุ ตลอดจนถนนและทางรถไฟกับอุตสาหกรรมขนาดย่อม โดยกำหนดจะให้เสร็จภายในเวลาปีเดียว

ส่วนการดำเนินงานก็ใช้วิธีเกณฑ์แรงงานจากทั่วประเทศเป็นแสนคน เร่งก่อสร้างตั้งกลางวันกลางคืน

* ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๒ อดีตผู้ตรวจราชการ สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท กระทรวงมหาดไทย

ในชั้นแรกจะให้ย้ายกรมทางทั้งกรมไปตั้งที่เพชรบูรณ์ และมีหน่วยราชการอีกหน่วยหนึ่งคือโรงเรียนนายร้อยทหารบก ที่มีคำสั่งให้ย้ายไปอยู่ที่เพชรบูรณ์ ในบริเวณที่เรียกว่า “ป่าแดง” ซึ่งเป็นที่รู้จักกันว่าใช้ป่าร้ายแรงและซุกซุ่มมาก นายช่างเขตของกรมทางเสียดชีวิตเพราะมาเลวร้ายขึ้นสมอง หลังจากจับไข้ได้เพียงวันเดียว

แต่ที่เกิดโศกหลุมมากที่สุดในเบื้องต้นได้แก่ การที่นายกรัฐมนตรีได้สั่งให้สร้างทางหลวงสายไชยวิบูลย์ ซึ่งเป็นสายหลักเข้าสู่จังหวัดเพชรบูรณ์ ถนนนี้เริ่มต้นจากลพบุรี ระยะทาง ๒๐๐ กิโลเมตร โดยจะให้เส้นทางหลวงใช้ได้ทุกๆ ฤดูกาล โดยสั่งเกณฑ์ราษฎรจากจังหวัดต่างๆ เพื่อมาใช้แรงงานในการสร้างถนนนี้ ราษฎรจำนวนพันๆ คน เดินทางด้วยเท้า เพราะไม่มียานพาหนะ มาสร้างเพียงอยู่ริมแนวทางยาวสุดลูกหูลูกตา นอกจากนั้นก็มีถนนสายรองอีก ๒-๓ สายล้วนมีคำสั่งเร่งให้เสร็จโดยเร็ว ซึ่งในที่สุดถนนเหล่านี้ไม่แล้วเสร็จเป็นส่วนใหญ่

นายกรัฐมนตรีได้สั่งให้กรมทาง ทำถนนที่ใช้ได้ทุกๆ ฤดูกาล ขึ้นภูเขาสูงไปยังถ้ำแห่งหนึ่งชื่อ “ถ้ำฤๅษี” ไม่นไกลจากตัวเมืองเพชรบูรณ์นัก พร้อมทั้งให้ปรับปรุงถ้ำ เพื่อใช้เป็นที่เก็บรักษาทรัพย์สินสมบัติอันมีค่าของชาติ นับว่าเพื่อชนชั้นญี่ปุ่นไปซุกซ่อนไว้ หากต่อไปถึงชั้นญี่ปุ่นครองเมือง สิ่งของส่วนใหญ่ขนไปจากสำนักพระราชวัง กระทรวงการคลัง กรมศิลปากรที่กรุงเทพฯ จอมพล ป. ได้ตั้ง “คณะกรรมการขนย้ายทรัพย์สินสมบัติแห่งชาติ” โดยมี พระบริภัณฑ์ยุทธกิจ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นประธานกรรมการ และ พ.อ.เผ่า ศรียานนท์ เป็นเลขานุการ ทำการขนย้าย

ทรัพย์สินสมบัติ อันมีค่าไปไว้ที่ถ้ำฤๅษี ที่ตำบลบึงน้ำเต้า อำเภอลำลูกัก ตั้งแต่กันยายน ๒๔๘๖

คณะกรรมการขนย้ายทรัพย์สินฯ ได้จัดกองรักษาการสำหรับดูแลทรัพย์สินอันมีค่าเหล่านั้น แต่เนื่องจากบริเวณถ้ำมีอากาศชื้น เมื่อฝนตกมีปลวกขึ้น ทำลายทรัพย์สินชำรุดเสียหายเป็นอันมาก ทางกรมได้ขอผู้เชี่ยวชาญจากกรมวิทยาศาสตร์ไปดูแลแก้ไข แต่กว่าจะมีการเตรียมเครื่องมืออุปกรณ์ในการปราบปลวกได้ ก็ปรากฏว่าปลวกได้ทำความเสียหายให้แก่ทรัพย์สินมาช้านาน และเครื่องตบแต่งเป็นอันมาก แม้เมื่อเลิกสงครามได้ขนย้ายกลับมาแล้ว ซ่อมแซม ก็มีได้สมบูรณ์อย่างเก่า ที่ชำรุดเสียหาย ซ่อมไม่ได้ก็มีเป็นอันมาก

ในการขนย้ายทรัพย์สินของชาติครั้งนี้ ทั้งๆ ที่มีกรมป้องกันการทุจริตกันอย่างเต็มที่ ก็ยังมีข้าราชการสำนักพระราชวังผู้หนึ่งแอบปลิดดอกไม้เงินดอกไม้ทองใส่กระเป่าและถูกจับได้ ถูกลงโทษไล่ออก แต่เนื่องจากไม่ต้องการให้เรื่องอื้อฉาว จึงให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาลงโทษกันเงียบๆ

สิ่งสำคัญที่ทำให้รัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม ถูกวิพากษ์วิจารณ์และประชาชนแสดงความไม่พอใจอย่างมาก ก็ได้แก่การเกณฑ์แรงงานที่ไม่ได้ค่าจ้าง และยังคงอดๆ อยากๆ ป่วยไข้ล้มตายเป็นจำนวนมาก ประมาทกันว่าการเกณฑ์แรงงานครั้งนี้มีจำนวนเป็นแสนคน

ผู้ที่ถูกเกณฑ์ไม่ได้รับค่าจ้าง ซ้ำอาหารการกินก็ต้องนำมาเองด้วย ในการตรวจความคืบหน้าของการดำเนินการโครงการเพชรบูรณ์ เมื่อต้นปี ๒๔๘๗ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้พบด้วยตนเองว่า “ฉันเห็นการเกณฑ์ราษฎร

มาทำงานสร้างถนนและก่อสร้างของรัฐบาล เป็น การเอาเปรียบราษฎร และทำให้ราษฎรเดือดร้อน ที่สุด... เมื่อราษฎรทำงานแล้วจนเสร็จ ก็มีได้รับ เงินค่าจ้างเลย... จนกลับบ้าน ทำให้ราษฎรอดอยาก ถึงกับไม่มีเงินซื้ออาหาร ต้องกินข้าวเปล่าก็มี

“ศาสตราจารย์รอง ศยามานนท์ กล่าวว่ ผู้เขียนจำได้ว่าเป็นกรรมการผู้หนึ่งในคณะกรรมการเคลื่อนย้ายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปยังเพชรบูรณ์ เมื่อไปเห็นสภาพจังหวัดก็หมด ความกระตือรือร้นที่จะทำงาน เพราะได้เห็นสภาพ ราษฎรที่ถูกเกณฑ์ไปสร้างเมืองหลวงใหม่ก็น่าเศร้า สลดใจ เพราะราษฎรที่ถูกเกณฑ์ไปเจ็บล้มตาย เป็นอันมาก ส่วนใหญ่เป็นโรคไข้จับสั่นหรือมาเลเรีย เดือนมีนาคมถึงกันยายน พ.ศ.๒๔๘๗ เวลา ๗ เดือน มีจำนวน ๑๒๗,๒๘๑ คน ป่วย ๑๔,๓๑๖ คน ตาย ๔,๐๔๐ คน” (ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ)

สภาพความเดือดร้อนของประชาชนอย่าง แสนสาหัสเช่นนี้ ได้ทำให้บรรดา ส.ส.ส่วนใหญ่ทั้งประเภท ๑ และประเภท ๒ ต่างได้ตระหนักถึงความไม่พอใจของประชาชนเป็นอย่าง ดี จึงต่าง ก็หาทางที่จะแก้ไขปัญหของบ้านเมือง

พฤติการณ์ต่างๆ ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งทำให้ประชาชนคิดเอือมระอา มากขึ้นทุกทีแล้ว นักการเมืองหลายฝ่ายก็เริ่มลด ความสนับสุนลงไป แม้แต่วงการทหาร ตำรวจ ก็มีจำนวนมากที่ไม่พอใจท่าทีการใช้อำนาจบาไทใหญ่ ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม

ในด้านการบริหาร จอมพลแปลก กลับ ขัดแย้งกับผู้ร่วมงานมากขึ้น และมีแต่จะขยายตัว ออกไปอย่างยากที่จะหาทางแก้ไขคืนดีได้ เช่น การไม่ตั้งประธานและรองประธานสภาที่สภาได้

เลือกขึ้นมา ให้สภาต้องเลือกกันใหม่ถึง ๒ ครั้ง และต่อมาก็สั่งย้าย นายทองเปลว ชลภูมิ เลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร ให้ไปประจำกรมประสานงาน พันธมิตร ซึ่งเป็นกรมที่ติดต่อกับญี่ปุ่น

นายทองเปลว ชลภูมิ ผู้นี้เป็นผู้ที่ใกล้ชิด ักับนายปรีดี พนมยงค์มาก และเป็นอาจารย์สอน วิชาเศรษฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์ และการเมืองด้วย ได้เขียนหนังสือเศรษฐศาสตร์ ไว้หลายเล่ม

มีบุคคลที่ถูกคำสั่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด ย้ายอีกหลายคน เช่น นายทวี บุญยเกตุ ไป เป็นที่ปรึกษากระทรวงเกษตรธิการ ให้นายควง อภัยวงศ์ เป็นที่ปรึกษากระทรวงพาณิชย์

และที่ร้ายที่สุดก็คือได้สั่งให้ พล.ร.ต.สังวรณ์ สุวรรณชีพ เป็นนายทหารพันราชการไม่มีบำเหน็จ บำนาญ อ้างว่ามีความผิดฐานขัดคำสั่งและเปิดเผย ราชการลับ

บุคคลต่างๆ ที่ถูกย้ายและถูกปลดเหล่านี้ ล้วนเป็นผู้ก่อการฯ ๒๔ มิถุนายน ด้วยกันทั้งสิ้น

กลุ่มก้าวหน้า ส.ส.ประเภทที่ ๑ เช่น เตียง ศิริจันทร์ (สกลนคร) ถวิล อุตุล (ร้อยเอ็ด) จำลอง ดาวเรือง (มหาสารคาม) ทองอินทร์ ภูริพัฒน์ (อุบลราชธานี) ชิต เวชประสิทธิ์ (ภูเก็ต) ดุสิต บุญธรรม (ปราจีนบุรี) พึ่ง ศรีจันทร์ (อุตรดิตถ์) ทอง กันหาธรรม (แพร่) เป็นต้น ลักษณะพิเศษของกลุ่มนี้ คือ เป็นกลุ่มแรกที่เห็น ว่าจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นเผด็จการ จึง เคลื่อนไหวต่อต้านด้วยกัน โดยได้เข้าร่วมกลุ่ม กับท่านปรีดี พนมยงค์ ทำให้กลุ่มท่านนายปรีดี พนมยงค์ มีลักษณะต่อต้านเผด็จการเข้มแข็งขึ้น จึงเคลื่อนไหวต่อต้านเผด็จการมากขึ้น และต่อมา

ส.ส.กลุ่มนี้ก็จะได้เป็นแกนสำคัญของขบวนการเสรีไทยในระหว่างสงครามมหาเอเชียบูรพา

ส่วนทางด้านทหารและตำรวจ โดยเฉพาะทหารเรือซึ่งมีความไม่พอใจ จอมพล ป. ที่เผด็จการและนิยมพวกประจบสอพลอสะสมเป็นทุนอยู่แล้ว การก่อตั้งขบวนการเสรีไทย ต่อต้านญี่ปุ่นของท่านปรีดี พนมยงค์ จึงยิ่งทำให้ความไม่พอใจ จอมพล ป. ขยายตัวมากขึ้น และการเข้าร่วมขบวนการเสรีไทย จึงยิ่งทวีจำนวนทหารและตำรวจของกลุ่มท่านปรีดี พนมยงค์มากขึ้น เพราะการต่อต้านญี่ปุ่นก็คือการต่อต้านจอมพล ป. ด้วย นายทหารเรือเช่นว่านี้ ได้แก่ พล.ร.ต.ผ่น นาวาวิจิตร น.อ.สังวรณ์ สุวรรณชีพ และ น.อ.ทหารข้าหิรัญ เป็นต้น

ทางทหารบกและตำรวจนั้น ผู้ที่มีบทบาทในการทำเสรีไทย ก็ได้แก่ พล.ท.ชิต มั่นศิลป์ สินาตโยธาร์ักษ์ พล.ท.จิระ วิชิตสงคราม พล.ต.เรือเรื่องวีระยุทธ และ พ.อ.ทวน วิชัยชิตคะ แม้แต่ พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัส และ พล.ต.ต.ชะลอ ศรีศราการ มีอุปราชของจอมพล ป. เอง ก็เห็นว่า จะสนับสนุนจอมพล ป. ต่อไปไม่ได้แล้ว

จึงเห็นได้ว่าเมื่อท่านปรีดี พนมยงค์ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการฯ วางแผนร่วมกันกับแกนสำคัญฝ่าย ส.ส. ประเภท ๑ หลายคนที่จะโค่นจอมพล ป. ลงจากตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี จึงได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายโดยเฉพาะในสภาผู้แทนราษฎร มีทั้ง ส.ส. ประเภทที่ ๑ และประเภทที่ ๒

ดังนั้น เมื่อเปิดการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๔๘๗ ฐานะของจอมพล ป. ในรัฐสภาจึงไม่มั่นคงยิ่งนัก เพราะในจำนวนสมาชิกสภา

ประเภทที่ ๒ มี ๕๑ คน เป็นสมาชิกคณะราษฎร ๖๕ คน และนอกคณะราษฎรราว ๒๒ คน มีแนวโน้มจะสนับสนุน จอมพล ป. พิบูลสงคราม ไม่เกิน ๓๕ คน ในขณะที่นั้นรัฐบาลจอมพล ป. ค่อนข้างถืออำนาจ และมักใช้ระยะปิดสมัยประชุมสภาออกพระราชกำหนดมาบังคับใช้เป็นจำนวนมาก ดังนั้นเมื่อมีการเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎรแล้ว สมาชิกสภาจึงได้หยิบยกเอาเรื่องการออกพระราชกำหนดของฝ่ายบริหารมาโจมตีว่าเป็นการใช้อำนาจเกินขอบเขตของรัฐบาล โดยเฉพาะเมื่อมีการพิจารณาพระราชกำหนดการจัดตั้งเพชรบูรณ์เป็นเมืองหลวง ซึ่งก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนเป็นอันมาก พระราชกำหนดฉบับนี้จึงถูกโจมตีอย่างหนัก

ทองอินทร์ ภูริพัฒน์ (อุปราชธานี) ได้โจมตีว่าพระราชกำหนดฉบับนี้ออกก่อนการเปิดสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎรไม่ถึงเดือน จึงเป็นการผูกมัดสภา ทั้งที่ไม่ใช่เรื่องเร่งด่วน แต่ประการใด ทั้งยังประณามว่าเพชรบูรณ์นั้นเป็น “จังหวัดมหากันดาร” การเกณฑ์ราษฎรไปสร้างเมืองจึงเท่ากับพากันไปตาย ดังนั้น เมื่อนายโประสมหาร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เสนอร่างพระราชบัญญัติโอนมัติพระราชกำหนดการบริหารเมืองเพชรบูรณ์ ในการลงคะแนนลับ รัฐบาลจึงพ่ายด้วยคะแนน ๓๖ ต่อ ๔๗ จากองค์ประชุม ๘๔ คน (รง.ส.ส. ครั้งที่ ๔/๒๐ กรกฎาคม ๒๔๘๗)

และอีก ๒ วันต่อมา เมื่อมีการพิจารณาพระราชกำหนดพุทธมณฑล ที่จะตั้งเขตมณฑลทางพุทธศาสนาขึ้น ซึ่ง พล.ท.ประยูร ภมรมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้เสนอ

และแถลงชี้แจง จึงปรากฏว่าสมาชิกผู้แทนราษฎรไม่เห็นพ้องด้วย คณะลับคัดค้าน ๔๓ ต่อ ๔๑ เสียง (รง.ส.ส. ครั้งที่ ๕/๒๒ กรกฎาคม ๒๔๘๗) ซึ่งการพ่ายเสียงในสภาเช่นนี้ ได้ชี้ชัดว่าฐานะของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามไม่มั่นคง

เมื่อรัฐบาลแพ้โหวตในเรื่องสำคัญเช่นนี้ จึงมีปัญหาเกิดขึ้นภายในรัฐบาลว่า มตินั้นจะถือว่าเท่ากับเป็นการไม่ไว้วางใจรัฐบาลหรือไม่ รัฐมนตรีส่วนมากยืนยันว่า ตามมารยาทรัฐบาล ต้องลาออกแต่สภาอาจแนะนำคณะผู้สำเร็จราชการฯ ให้ตั้งใหม่ได้ จอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงได้ยื่น ใบลาออกต่อคณะผู้สำเร็จราชการฯ เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๔๘๗

การลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีครั้งนี้ ก็โดยที่จอมพล ป. มั่นใจว่าจะได้กลับเข้ามารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง คงไม่มีใครหาญกล้าขึ้นมาแข่งบารมีกับตน และถึงแม้ว่าตนจะกุมสภาไม่ได้แล้ว แต่ก็ยังกุมกองทัพอยู่ที่ ๓ เหล่าทัพ ในฐานะผู้บัญชาการทหารสูงสุดไว้ได้

แต่นับว่าเป็นความผิดพลาดอย่างมากที่ไม่ได้คาดคิดว่า ท่านปรีดี พนมยงค์และหลวงอดุลอดุลเดชจรัส ได้อยู่เบื้องหลังการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ ทั้งได้ดำเนินการลิดรอนอำนาจของจอมพล ป. อย่างละมุนละม่อมจนถึงที่สุด

เริ่มต้นจากการที่ท่านปรีดี พนมยงค์ได้เรียกร้องให้ พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัส ซึ่งในขณะนั้นได้เข้าร่วมขบวนการเสรีไทยเต็มตัวแล้ว ลังถอนตำราวจสันติบาลนอกเครื่องแบบที่เคยตามประกบตัวผู้แทนราษฎรคนสำคัญๆ ในเชิงข่มขู่ตามวิธีการของระบอบเผด็จการ จึงทำให้ผู้แทนราษฎรคลายความหวาดกลัว จนกล้าลงมติไม่ผ่านพระราชกำหนดทั้งสองฉบับ

แต่ปรากฏว่าพระองค์เจ้าอาทิตย์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ไม่ยอมลงพระนามอนุมัติให้จอมพล ป. พิบูลสงครามลาออก โดยได้เชิญประธานสภามาแจ้งให้ไปทาบทามสมาชิกสภาดูก่อนว่าจะเสนอผู้ใดขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี แล้วจึงจะพิจารณาไปลา

ผู้แทนราษฎรที่เป็นระดับนำได้ปรึกษาท่านปรีดี พนมยงค์ ว่าสมควรให้ผู้ใดเป็นนายกรัฐมนตรีและต่อมาประธานสภา ได้เห็นความเห็นส่วนข้างมากของผู้แทนราษฎรเสนอคณะผู้สำเร็จราชการฯ ว่าพระยาพหลพลพยุหเสนาควรเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป ครั้นคณะผู้สำเร็จราชการฯ เชิญพระยาพหลพลพยุหเสนา มาถามความสมัครใจ พระยาพหลพลพยุหเสนา ก็ปฏิเสธ

หลังจากนั้นผู้แทนราษฎรบางส่วนที่เข้าร่วมขบวนการเสรีไทย ได้ไปปรึกษาท่านปรีดี พนมยงค์ ว่า สมควรเป็นผู้ใดที่จะให้ความสะดวกแก่ขบวนการเสรีไทย ส่วนมากเห็นว่านายทวี บุญยเกตุ มีลักษณะสมควรเป็นนายกรัฐมนตรี นายทวี บุญยเกตุ เป็นคนซื่อตรงและสามารถและมีอาวุโสในคณะราษฎร เพราะเป็นผู้เข้าร่วมในคณะราษฎร ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๐ ขณะยังศึกษาอยู่ที่ในปารีส (นายควง อภัยวงศ์ นั้นเพิ่งเข้าร่วมในคณะราษฎรเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ ก่อนวันที่ ๒๔ มิถุนายน ไม่กี่เดือน) แต่นายทวี บุญยเกตุเป็นผู้พูดตรงไปตรงมา จึงเป็นการยากที่นายทวี บุญยเกตุ จะตีหน้ากันญี่ปุ่นได้ ฉะนั้นจึงเห็นกันว่าให้ลองทาบทามนายควง อภัยวงศ์ ดูว่าจะรับเป็นนายกรัฐมนตรีเพื่อตีหน้ากันญี่ปุ่นได้ ส่วนการทำงานของรัฐบาลนั้นมอบให้นายทวี บุญยเกตุเป็นผู้สั่งราชการ สำนักนายกรัฐมนตรี

ท่านปรีดีฯ จึงเชิญนายควง อภัยวงศ์ มาพบถามความสมัครใจ นายควง ยอมตกลงตามเงื่อนไขนั้น

ครั้นแล้วผู้แทนราษฎรส่วนมากได้ลงมติลับเป็นการภายในเสนอให้ประธานสภาฯ นำเรื่องไปเสนอนักคณะผู้สำเร็จราชการฯ ให้ตั้งนายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี

พระองค์เจ้าอาทิตย์กั้วจอมพลแปลก อยู่แล้ว ก็ทรงเกร็งไม่ยอมตั้งอีก โดยขอคุณโยบาย และรัฐมนตรีที่นายควง อภัยวงศ์จะเชิญเข้าร่วมในรัฐบาล นายควง อภัยวงศ์ทูลว่า ขอให้คณะผู้สำเร็จราชการฯ ตั้งนายควง เป็นนายกรัฐมนตรีก่อนแล้วจะเสนอนักรัฐมนตรีในรัฐบาลใหม่ ฝ่ายท่านปรีดีก็ยื่นให้ตั้งนายควงเป็นนายกรัฐมนตรีก่อน

เรื่องไม่ลงรอยกันอยู่หลายวัน ในที่สุดก็เป็นผลสำเร็จ

ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร วันที่ ๒๘ กรกฎาคม เมื่อชาวเสียงเลือกตัวนายกรัฐมนตรีนี้ ก็ยังมีผู้เสนอชื่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม เข้าแข่งด้วย แต่ก็ปรากฏว่านายอภัย อภัยวงศ์ ได้รับการสนับสนุนให้เป็นนายกรัฐมนตรีมากกว่าจอมพล ป. พิบูลสงคราม ด้วยคะแนนลับ ๖๙ ต่อ ๒๒

ฝ่ายญี่ปุ่นนั้นระแวงจอมพล ป. ว่าจะเล่นไม้ซื่อต่อตน ทูตทหารบกและทหารเรือ จึงได้มาหาท่านปรีดี พนมยงค์ ที่ทำเนียบทำข้างด้วยมรรยาทอันดี

“ฝ่ายญี่ปุ่นถามท่านปรีดีว่า ท่านปรีดีมีความเห็นอย่างไร ในการตั้งนายกรัฐมนตรีคนใหม่แทนจอมพล ป. ท่านปรีดีตอบว่า ควรเป็นไปตามระบบรัฐธรรมนูญของไทย ขอให้ฝ่ายญี่ปุ่น

ถือว่าเป็นกิจกรรมภายในของไทยเถิด คนไทยจึงจะเข้าใจว่าฝ่ายญี่ปุ่นไม่แทรกแซงในกิจการภายในของไทย อันจะเป็นเกียรติคุณแก่ญี่ปุ่นเอง

ฝ่ายญี่ปุ่นจึงกล่าวว่า ถ้าเช่นนั้นก็ขอให้ท่านปรีดีดำเนินตามรัฐธรรมนูญของไทยเถิด ญี่ปุ่นจะไม่เกี่ยวข้องด้วย ขอให้คนที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีคนใหม่ ให้ความร่วมมือกับญี่ปุ่นต่อไปเถิด แล้วฝ่ายญี่ปุ่นถามท่านปรีดีว่า นายควง อภัยวงศ์ เป็นคนอย่างไร ฝ่ายเขาไม่รู้จัก ท่านปรีดีตอบว่า เขาเป็นคนร่าเริงนิสัยดี หวังว่าเขาจะร่วมมือกับฝ่ายญี่ปุ่นได้

ฝ่ายพระองค์เจ้าอาทิตย์ ยังทรงยืนกรานไม่ยอมลงพระนามตั้งนายควงเป็นนายกรัฐมนตรี แต่ในที่สุดพระองค์ได้ทรงขอลาออกจากตำแหน่งประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ โดยเข้าพระทัยว่า นายควง อภัยวงศ์ จะไปไม่ตลอดรอดฝั่ง ไม่เข้าจอมพล ป. ก็จะกลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีก ซึ่งท่านปรีดีก็จะต้องออกไปโดยพระองค์จะทรงกลับมาเป็นผู้สำเร็จราชการอีก

สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ ตั้งให้ท่านปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ แต่ผู้เดียว

ในวันเดียวกันนั้นเอง ท่านปรีดี พนมยงค์ ได้ลงนามประกาศพระบรมราชโองการ ในพระปรมาภิไธย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ตั้ง พันตรีควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรีโดยมีประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการตามระเบียบ ●

เรื่องของเตรียมรุ่น ๓

๗.ม.ธ.ก.รุ่น ๓ เข้าศึกษาในโรงเรียนเตรียมปริญญามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๙๓-๒๔๙๔ ระยะเวลาเกี่ยวกับ ต.ม.ธ.ก.รุ่น ๒ และรุ่น ๔ เรียกว่ายังพอเห็นๆ กันอยู่ รุ่น ๒ ที่สอบตกต้องมาเรียนร่วมกับรุ่น ๓ ก็มีอยู่หลายคน ฉะนั้นเรื่องของเตรียมรุ่น ๓ จึงอาจซ้ำกับทั้งสองรุ่นที่กล่าวมาอยู่บ้าง เตรียมรุ่น ๓ มีด้วยกันทั้งหมด ๕๑๔ คน เป็นนักศึกษาญี่ปุ่นที่พูดไทยชัด ๑ คน ขณะนี้พวกเราล้มหายตายจากไปกว่า ๓ ใน ๕ เหลืออยู่ไม่ถึง ๒๐๐ คน และหาคนที่แข็งแรงเป็นปกติได้ยากเต็มที

โรงเรียนเตรียมสมัยนั้นมีเพียง ๔ โรงเรียนคือโรงเรียนเตรียมนายเรือ โรงเรียนเตรียมนายร้อย โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และโรงเรียนเตรียมปริญญา ทุกโรงเรียนต้องสอบ

เข้าทั้งสิ้น แต่ผู้เข้าเรียนทั้ง ๓ โรงเรียนแรก ผู้เข้าเรียนมีสถานะเป็นนักเรียน ส่วนผู้เข้าเรียนที่โรงเรียนเตรียมปริญญานั้น ผู้เข้าเรียนเป็นนักศึกษาเตรียมปริญญา มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง นับว่ามีสถานะสูงกว่านักเรียนเตรียมอื่น แต่พวกเราไม่รู้ลึกภาคภูมิใจเท่าไรเพราะยังแต่งกาย และไว้ผมเหมือนนักเรียนอื่นๆ มีระเบียบวินัยกำกับอยู่จนกว่าจะพ้นภาวะนักศึกษาเตรียมปริญญา ก้าวขึ้นสู่ฐานะนักศึกษามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองต่อไป

สถานที่เรียนของพวกเรามีอยู่ ๒ ตึก ถ้าหันหน้าเข้าหาตึกโดมธรรมศาสตร์ตึกขวาสุดด้านประตูลงถนนท่าพระจันทร์ เรียกว่าตึกหนึ่ง คือตึกที่เป็นอาคารอเนกประสงค์ ๑ ในปัจจุบัน อีกตึกหนึ่งคือ ตึกซ้ายสุดเรียกว่าตึกสี่อยู่ตรงบริเวณที่เป็นหอสมุดปรีดี พนมยงค์

ในปัจจุบัน และมีตึกสองชั้นใช้เป็นทีเรียรวมตอนบ่ายและใช้เป็นห้องประชุมด้วยอยู่ตรงบริเวณที่เป็นคณะรัฐศาสตร์ในปัจจุบัน ส่วนตึกของโรงเรียนเตรียมปริญญาซึ่งเป็นตึกสองชั้นสี่เหลี่ยมยาวตลอดกำแพงชราของธรรมศาสตร์ด้านวัดมหาธาตุเพิ่งสร้างเสร็จไปได้ครึ่งเดียวคือครึ่งด้านทำพระจันทร์ ใช้เป็นที่เรียนของ ต.ม.ธ.ก.รุ่น ๒ ซึ่งเป็นนักศึกษาเตรียมปีที่ ๒ แล้ว ภายในธรรมศาสตร์บริเวณสนามฟุตบอลและด้านหน้าตึกโรงเรียนเตรียมปริญญา ยังมีตึกเล็กตึกน้อยที่หน่วยทหารใช้เป็นทีเก็บอาวุธยุทโธปกรณ์ เมื่อหน่วยทหารย้ายออกไปแล้ว มหาวิทยาลัยจึงทุบตึกเหล่านี้ และขนย้ายซากตึกออกไปเพื่อปรับพื้นที่เป็นสนามฟุตบอล มีศาลากลางน้ำอยู่บริเวณคณะนิติศาสตร์ในปัจจุบัน เดิมทหารใช้เป็นทีเก็บดินปืน จึงมีสระน้ำล้อมเพื่อบรรเทาความร้อน อันอาจเกิดอุบัติเหตุได้ หรือถ้าเกิดไฟไหม้ก็ใช้น้ำในสระดับไฟได้ ศาลากลางน้ำหลังนี้ใช้เป็นทีรับประทานอาหารกลางวันของครูบาอาจารย์ เวลาบ่ายถึงเย็นก็เป็นทีฝึกซ้อมแถวของโรงเรียน จนกระทั่งสิ้นปีแรกตึกโรงเรียนเตรียมปริญญา ก็สร้างเสร็จตลอด รุ่น ๓ จึงได้ใช้เป็นทีเรียนเมื่อขึ้นปีที่ ๒ พร้อมกับ รุ่น ๔ เข้าเรียนปีที่ ๑ และใช้เป็นทีเรียนของโรงเรียนเตรียมปริญญา ตลอดมาจนกระทั่งถูกทุบทิ้งสร้างตึกใหม่เป็นคณะต่างๆ เช่น คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีในปัจจุบัน

เมื่อสอบเข้าได้แล้วอ่านเอกสารที่ทางโรงเรียนแจกให้ดูว่าจะต้องเรียนอะไรบ้าง ทำให้รู้สึกใจไม่ตีว่าทำไมวิชาที่เรียนมันถึงมากมายอย่างนี้ มีผู้รวบรวมไว้ว่า วิชาที่เรียนตั้งแต่ ป.๑

ถึง ม.๖ รวมกันยังไม่มากเท่าเรียนเตรียม ๒ ปี ความจริงวิชาที่พวกเราเรียนก็คงเหมือนๆ กัน ทุกรุ่นอาจมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ตัดทอนเพิ่มเติมเปลี่ยนผู้สอนเป็นบางวิชา วิชาที่พวกเราต้องเรียนในปีที่ ๑ คือ ภาษาไทย รวมทั้งวรรณคดีและประวัติวรรณคดี ภาษาต่างประเทศอีก ๔ ภาษา คือ อังกฤษ ฝรั่งเศส ลาติน บาลี นอกจากนี้ก็มีวิชาประวัติศาสตร์ไทย และโบราณคดี ประวัติศาสตร์สากล ภูมิศาสตร์ สุขศึกษา ดุริยางค์ เรียนมากกว่าขนาดนี้ตอนเย็นพวกเราจึงต้องไปเรียนพลศึกษาอีกเป็นการฝึกกายบริหารที่สนามหน้าตึกโดม ส่วนนักศึกษาหญิงใช้ที่ว่างหลังตึกโดม ซึ่งเป็นบริเวณสนามฟุตบอลในปัจจุบัน ต่อมาการฝึกกายบริหารถูกยกเลิกเนื่องจากนักศึกษาชายต้องฝึกยูวชนทหารอยู่แล้วแม้จะไม่ได้ฝึกทุกวัน คงจะต้องกล่าวถึงเรื่องยูวชนทหารให้ผู้ที่ไม่รู้เรื่องได้ทราบ สมัยนั้นนักเรียนชายแต่งเครื่องแบบคล้ายเครื่องแบบตรวจราชการของข้าราชการในปัจจุบันแต่เป็นสีกากีแกมเขียว และกางเกงขาสั้นสวมถุงเท้ายาวสีดำ รองเท้าดำ หมวกเก็บทรงหม้อตาลสีกากีแกมเขียวติดตรา “รัชชาติ ยิงชีพ” ที่หน้าหมวก ต่อมานักเรียนชาย ม.ปลาย ถูกบังคับให้สมัครเป็นยูวชนทหารมีเครื่องแบบ เหมือนเครื่องแบบนักเรียนเพิ่มผ้าพันหมวกสักทลาดสีแดง ติดเครื่องหมาย ทหารราบที่ปกคอเสื้อ ติดเครื่องหมายสังกัด และชั้นปีการศึกษาของยูวชนทหารบนอินทรรณู นักศึกษาที่เป็นชนต่างชาติทางการไม่ยอมรับเข้าเป็นยูวชนทหาร โรงเรียนเตรียมปริญญา มีนักศึกษาญี่ปุ่น ๒ คน เป็นรุ่น ๒ คนหนึ่ง ชื่อ คูนิโอะ คาวาคิตะ แต่งเครื่องแบบนักเรียนธรรมดา คนนี้ยังมีชีวิตอยู่ใน

ประเทศไทย ชาวชนเป็นพระชื่อ พระภวานาโกศลเถร และเป็นรุ่น ๓ อีกคนหนึ่งชื่อโนริยาซุ อุเอโน คนนี้ไม่ยอมแต่งเครื่องแบบนักเรียนแต่แต่งเครื่องแบบลูกเสือสมุทรสนาของโรงเรียนเตรียมปริญญาฯ ลูกเสือไม่มีข้อห้ามเรื่องคนต่างชาติ คนนี้ไม่ทราบว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร เพราะหายหน้าไปจากโรงเรียน เมื่อญี่ปุ่นบุกประเทศไทย เหตุการณ์สำคัญของรุ่น ๓ ระหว่างศึกษาคงมีเรื่องสำคัญๆ ดังนี้

วันเปิดภาคเรียน วันแรกของพวกเราที่มาเข้าเรียนเต็มไปด้วยความตื่นเต้น เฉพาะนักศึกษาชายที่จะได้เรียนร่วมกับนักศึกษาหญิง ดูจะคึกคักกันใหญ่ เพราะสมัยนั้น นักเรียนชาย - หญิงเหมือนอยู่คนละโลกมานาน และนักศึกษาหญิงที่นักศึกษาชายอยากรู้จักมากที่สุด ก็คงเป็นคุณไอริน เนียลเซน (นิตยวรรณนะ) ซึ่งเป็นนางงามบุปผชาติคนแรกของประเทศไทย และเป็นนางเอกภาพยนตร์ไทยพูดภาษาอังกฤษ ทั้งเรื่อง “พระเจ้าช้างเผือก” ซึ่งท่านปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้สร้าง การจัดห้องให้นักศึกษาเข้าเรียนเข้าใจว่า ตามลำดับสมัครก่อนหลัง แบ่งห้องตามอักษร ตั้งแต่ห้องแรก คือ ห้อง ก. จนถึงห้องสุดท้าย ห้อง น.

ตอนบ่ายวันนั้นพวกเราเข้าไปรวมในห้องประชุมเพื่อพบท่านผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัย พวกเราได้ยินแต่ชื่อท่านว่าเป็นมันสมองของคณะราษฎร ผู้เปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ เมื่อพบท่านจึงตื่นเต้นเป็นธรรมดา ท่านกล่าวต้อนรับให้โอวาทแล้ว ท่านก็แจกแฟ้มเจาะปกอ่อน สีน้ำตาลบรรจุกระดาษ ฝึกฝนที่จะใช้ในการเรียนให้ทุกคน

พิธีไหว้ครู หลังเปิดเรียนได้ไม่นาน ทางโรงเรียนได้จัดให้มีพิธีไหว้ครูขึ้นที่บริเวณหลังตึกโดมใต้ต้นจามจุรีใหญ่ ซึ่งปัจจุบันถูกโค่นทิ้ง ขยายสนามฟุตบอลไปแล้ว นักศึกษาปีที่ ๑ ตั้งแถวอยู่ข้างหน้า ปีที่ ๒ อยู่ข้างหลัง เบื้องหน้าของพวกเราคือท่านผู้ประศาสน์การและบรรดาครูอาจารย์ทั้งหลาย เมื่อทำพิธีไหว้ครูแล้ว ท่านผู้ประศาสน์การกล่าวให้โอวาท

เมื่อกล่าวถึงพิธีไหว้ครูแล้วก็ขอกล่าวถึงครูใหม่ที่มาสอนพวกเรา ๒ ท่าน ซึ่งเป็นคนสำคัญของประเทศ ท่านแรกพึ่งจบดอกเตอร์อังกฤษ มาหมาดๆ จากฝรั่งเศส มาสอนภาษาฝรั่งเศส ชื่อครูถนัดกิจ คอมนันท์ ท่านสอนพวกเราได้ระยะหนึ่งท่านก็ลาไปสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารประจำการ จากการเป็นพลทหารต่อมาท่านได้รับพระราชทานยศเป็นพันเอก คือ พันเอกถนัด คอมนันท์ ปัจจุบันท่านยังมีชีวิตอยู่

อีกท่านหนึ่งเป็นดอกเตอร์อังกฤษ จากฝรั่งเศสเหมือนกัน รับราชการกระทรวงการต่างประเทศ ชื่อ กนต์ศิรี ศุภมงศล ท่านสอนได้ระยะหนึ่งก็ไปรับราชการสถานเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงโตเกียว ซึ่งมี ศ. ดิเรก ชัยนาม เป็นเอกอัครราชทูต ต่อมาท่านเปลี่ยนชื่อเป็นกนต์ธีร์ ศุภมงศล ปัจจุบันท่านก็ยังมีชีวิตอยู่

กีฬาใหม่ เปิดเรียนได้ไม่กี่วันพวกเรา ก็ได้รู้จักกับกีฬาใหม่ที่พวกเราไม่เคยรู้จักมาก่อน คือรักบี้ ฟุตบอล ซึ่งสมัยนั้นเล่นในวงจำกัด ไม่แพร่หลายเหมือนฟุตบอล ครุโกลก โกมารกุล ณ นคร ผู้ฝึกสอนรักบี้ให้ธรรมศาสตร์และสอนภาษาอังกฤษให้พวกเราด้วย เป็นผู้มาอธิบายให้พวกเราฟังว่า รักบี้เล่นกันอย่างไร ได้แต่อย่างไร

เพื่อให้พวกเราดูเป็นจะได้สนุก เผอญู รุ่น ๓ มีนักรักบี้มาจากโรงเรียนวชิราวุธคนหนึ่ง เล่นในตำแหน่งสกริมฮาล์ฟ มีความสามารถยอดเยี่ยม เมื่อแสดงความสามารถให้เห็นในการเล่นรักบี้ ให้ทีมของโรงเรียนเตรียมปริญญา ทางมหาวิทยาลัย ถึงกับขอตัวไปเล่นให้ทีมของมหาวิทยาลัย นักรักบี้คนนี้คือ สอาด (องอาจ) นาคทรพรพ มหาวิทยาลัยมอบเสื้อสามารถรักบี้ให้องอาจเป็นรุ่นแรก เสื้อรุ่นนี้สีเสื้อดหมู ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็นสีกรมท่า องอาจ ร่วมกับนักรักบี้อื่นๆ ส่วนใหญ่ก็มาจากเตรียมปริญญารุ่นต่างๆ ทำชื่อเสียงด้านรักบี้ให้มหาวิทยาลัย จนชนะเลิศแห่งประเทศไทย ถึง ๘ สมัย

ทัศนจักร ระหว่างเรียนปีที่ ๑ ทางโรงเรียนจัดให้มีการทัศนจักรทางไกลไปจังหวัดลพบุรี โดยทางรถไฟ มีผู้ร่วมทัศนจักรเป็นจำนวนมาก ได้ไปชมพระราชวังฯ และสถานที่ต่างๆ ในจังหวัดลพบุรี

การเดินทางเรียกร้องดินแดนคืน ในปี ๒๔๙๓ สงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุทธภูมิยุโรป เปลี่ยนโฉมหน้าใหม่ เยอรมันรุกครั้งใหญ่สามารถเข้ายึดครองฝรั่งเศส และขับไล่ทหารอังกฤษลงทะเลข้ามฟากไปเกาะอังกฤษแทบไม่ทัน คนไทยเราไม่เคยลืมความเจ็บช้ำน้ำใจที่ถูกฝรั่งเศสข่มเหง บังคับเอาดินแดนของเราไปจึงดีใจที่ฝรั่งเศสแพ้เยอรมัน รัฐบาลไทยก็เห็นเป็นโอกาสเหมาะเพราะฝรั่งเศสยอมแพ้เยอรมันแล้ว จึงเสนอขอเจรจาเรียกร้องดินแดนที่เสียคืนไป นอกจากไม่ยอมเจรจาด้วย ฝรั่งเศสยังยิงปืนใหญ่ข้ามแม่น้ำโขงมาฝั่งไทยอีกด้วย คนไทยเริ่มมีปฏิกิริยาจะรุนแรงต่อฝรั่งเศสโดยเฉพาะนิสิตจุฬาฯ และนักศึกษา

ธรรมศาสตร์ รัฐบาลจึงให้ท่านผู้ประศาสน์การ มาเจรจาให้สติแก่นักศึกษาธรรมศาสตร์และมอบให้นายทหารชั้นผู้ใหญ่ท่านหนึ่งไปเจรจากับทางฝ่ายจุฬาฯ พวกเราถูกเรียกให้เข้าห้องประชุมมหาวิทยาลัยที่ตึกโดมชั้นสอง ท่านผู้ประศาสน์การกล่าวให้พวกเราฟังว่า รัฐบาลจะพยายามทุกวิถีทางที่จะขอเรียกร้องดินแดนคืนจากฝรั่งเศส ขออย่าให้ทำอะไรรุนแรงจะทำให้เจรจาลำบาก ต่อมา ๒-๓ วันปรากฏว่านิสิตจุฬาฯ เดินขบวนมาพบ นายกรัฐมนตรีที่กระทรวงกลาโหม พร้อมทั้งยกป้ายสนับสนุนเรียกร้องให้ดำเนินการกับฝรั่งเศสอย่างรุนแรง ซึ่งมาทราบภายหลังว่า นายทหารชั้นผู้ใหญ่ไม่ได้ไปห้ามทางฝ่ายจุฬาฯ แต่กลับยุบลง จึงมีการเดินขบวนเกิดขึ้น วันเดียวกันนี้พวกเราที่เข้าเรียนในห้องประชุมตอนบ่าย เห็นว่า จุฬาฯ เดินขบวนตอนเช้าวันเดียวกันได้ ธรรมศาสตร์ก็ต้องเดินได้เหมือนกัน จึงพร้อมใจกับพวกพี่ๆ นักศึกษาธรรมศาสตร์ทำป้ายผ้าปลุกใจแล้วเดินขบวนไปพบนายกรัฐมนตรีที่กระทรวงกลาโหม มีแถวของโรงเรียนบรรเลงนำไปด้วยทำให้ดูคึกคักเข้มแข็งมาก รูปพวกเราเดินขบวนครั้งนั้นมหาวิทยาลัยยังเอาภาพถ่ายเก็บไว้เมื่อมหาวิทยาลัยมีการจัดงานและจัดทำนิทรรศการก็นำภาพที่กล่าวมาติดบอร์ด ให้คนทั่วไปเห็นว่าชาวธรรมศาสตร์รุ่นเก่ามีกิจกรรมเพื่อสังคมและประเทศชาติอย่างไรบ้าง

สงครามอินโดจีน หลังจากนั้นสถานการณ์ก็รุนแรงขึ้น มีการใช้อาวุธต่อกันทั้งสองฝ่ายในที่สุด กองกำลังทหารไทยก็กรีธาทัพบุกอินโดจีนฝรั่งเศสทางด้านอรุณประเทศและด้านอื่นๆ ชาวบ้านเรียกเหตุการณ์ครั้งนี้ว่า “สงครามอินโดจีน”

ทางราชการเรียกว่า “กรณีพิพาทระหว่างรัฐบาลไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศส” ข่าวสารทางวิทยุกระจายเสียงของไทยมีแต่ชัยชนะของทหารไทยด้านต่างๆ คนไทยส่วนใหญ่หลงเชื่อว่าอินโดจีนฝรั่งเศสไม่มีอาวุธอะไรดีมีแต่ของเก่าล้าสมัย ฟังมาทราบกันภายหลังว่า เขายังมีอาวุธดีๆ อยู่ ขณะที่เครื่องบินขับไล่ของไทยยังใช้เครื่องบิน ๒ ชั้นอยู่ ของเขาใช้ปืนชั้นเดียวความเร็วสูงบินวนรอบเครื่องบินของเราได้สบาย ในกรุงเทพฯ และจังหวัดต่างๆ มีการพรางไฟป้องกันข้าศึกเห็นเวลาที่มีการโจมตีทางอากาศยามค่ำคืน คนกรุงเทพฯ ได้ยินเสียงหวอบอกถึงภัยทางอากาศครั้งแรกในคืนวันหนึ่งแต่เครื่องบินของฝรั่งเศสไม่ได้ล่วงล้ำเข้าเขตกรุงเทพฯ เช้าวันรุ่งขึ้นกองทัพอากาศไทยส่งเครื่องบินตามไปทิ้งระเบิดเครื่องบินของฝรั่งเศสถึงสนามบินจนพังพินาศเป็นเหตุให้ไม่มีเครื่องบินที่จะบรรทุกลูกระเบิดมาทิ้งระเบิดกรุงเทพฯ ได้

เช้าวันหนึ่งเมื่อพวกเราไปถึงโรงเรียนก็ได้ข่าวว่า เกิดยุทธนาวีที่เกาะช้าง จังหวัดตราด หมู่เรือรบของฝรั่งเศส นำโดยเรือลาดตระเวนลามอตต์ปีเกต์บุกกรุกเข้ามาในน่านน้ำไทยบริเวณเกาะช้างในตอนเช้าตรู่ หมู่เรือรบของไทยไม่ทันเตรียมตัวรับจึงถูกฝรั่งเศสยิงเรือตอร์ปิโดจมไป ๒ ลำ และเรือรบหลวงธนบุรี ถูกยิงเสียหายจนต้องแล่นเกยตื้น ผู้บังคับการเรือเสียชีวิตในการถูกโจมตีครั้งนี้

กองทัพบกไทยรุกเข้าไปในอินโดจีน ลึกเข้าไปทุกทีเป็นการไปขวางทางญี่ปุ่นซึ่งกำลังเตรียมการเข้ายึดอินโดจีน ญี่ปุ่นจึงยื่นมือเข้ามาไกล่เกลี่ยให้ไทยได้ดินแดนคืน แม้ไม่เท่าที่เราเคย

เสียไป แต่ไทยก็ยอม บ้านเมืองจึงสงบไปได้ระยะหนึ่ง

งานปิดภาคเรียน เมื่อสอบภาคปลายปีที่หนึ่งเสร็จแล้ว ทางโรงเรียนจัดให้มีการแสดงในโอกาสปิดภาคเรียน มีการแสดงทั้งแบบไทยและแบบสากล คัดเลือกนักศึกษาหญิงสวยๆ ของรุ่น ๓ รวมกับรุ่น ๒ บางคนมาแสดง การแสดงคืนนั้นแบ่งเป็น ๓ จาก จากแรกเป็น ขบวนการอัญเชิญธรรมจักร โดยผู้แต่งกายเป็นเทพบุตร เทพธิดา ฉากที่สองเป็นการแสดงพม่ารำชวาน ฉากที่สามเป็นรีวิวประกอบเพลง ๓ ชุด ชุดแรก คือชุด “นางทาส” ใช้เพลง IN THE PERSIAN MARKET ชุดที่ ๒ เป็นระบำเพลงวอลซ์ ของโยฮันสเตราส์ ชุดที่ ๓ เป็นระบำสเปนเต้นรำคู่ ชาย-หญิง ชัยภัทรรับสเปน CUSTANET ในเพลง LA PALOMA จังหวัดเหงะไก วันนั้นเป็นวันประสาทปริญญาธรรมศาสตร์บัณฑิต พวกพี่ๆ ที่ได้รับปริญญาสวมเสื้อครุย และหมวกมายืนชมการแสดงมากมาย

ขึ้นปีที่สอง พวกเราเข้าเรียนในตึกที่สร้างเสร็จใหม่ๆ คราวนี้จัดให้เข้าเรียนตามลำดับคะแนนที่สอบได้ ลำดับที่ ๑ ถึง ๕๐ เรียนห้อง ๑ ลำดับที่ ๕๑ ถึง ๑๐๐ เรียนห้อง ๒ ตามลำดับไปจนถึงห้อง ๑๑ ซึ่งเป็นผู้ชายล้วน ซึ่งเป็นธรรมดาที่ผู้หญิงเรียนเก่งกว่าผู้ชายอยู่แล้ว คะแนนต่ำของผู้หญิงจึงไม่ถึงห้องสุดท้าย เมื่อขึ้นเทอม ๒ ก็จัดห้องใหม่ตามลำดับคะแนนเป็นเหตุให้มีคนเลื่อนห้องใหม่ตามลำดับคะแนนขึ้นบ้างลงบ้าง

วิชาที่เรียนเพิ่มเติมในปีที่ ๒ นี้ก็มี ปรัญญา กฎหมายเบื้องต้น เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น บัญชี เทคโนโลยี ซึ่งสมัยนั้นคำนี้ไม่มีคนรู้จัก ไม่แพร่หลายเหมือนสมัยนี้ นอกจากวิชาที่เรียนเพื่อเตรียมไปศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยแล้วยังมีวิชา พิมพ์ดีด ชวเลข ถ้าเป็นสมัยนี้คงมีการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์อย่างแน่นอน ท่านผู้ประศาสน์การ เป็นผู้ที่มิวัลย์ทัศนกว้างไกลและเห็นใจคนยากจน ดังนั้นผู้จบจากโรงเรียนเตรียมปริญญาสามารถใช้ความรู้ที่ได้จากการเรียนไปใช้ในการรับราชการ หรืองานบริษัทห้างร้านต่างๆ ได้ นักศึกษาจะได้มีรายได้มาใช้ในการศึกษาชั้นมหาวิทยาลัยด้วยการเรียนไปด้วย ทำงานไปด้วย ค่าเล่าเรียนมหาวิทยาลัยยังให้ผ่อนชำระได้ถึง ๔ งวดๆ ละ ๕ บาท และวิชาที่เรียนไปจากเตรียมปริญญา ถ้าไม่หลงลืมทอดทิ้งเสียก่อน สามารถไปพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลในวงการต่างๆ ได้อย่างสบาย บางคนที่ไม่ได้ศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย เอาความรู้วิชาดุริยางค์ และเคยเล่นแตงวงของโรงเรียนไปสมัครเป็นครูสอนดนตรี และควบคุมวงแตงวงโรงเรียนในต่างจังหวัดก็มี บางท่านก็ใช้ความรู้จากการเรียนภาษาไทย-บาลี ยึดอาชีพนักเขียนจนมีชื่อเสียงคือ สุวัณณ์ วรดิลก และได้เป็นศิลปินแห่งชาติด้วย

ในปีที่ ๒ นี้ไม่มีการเรียนรวมในห้องประชุม ใช้การบรรยายผ่านไมโครโฟนไปออกลำโพงขยาย

เสียงที่ติดไว้ตามห้องต่างๆ รวมทั้งเสียงไม่เรียจากผู้ที่แอบสูบบุหรี่ในห้องน้ำด้วยการใส่โทรศัพท์ ไม่ซื้ออาหารจากร้านที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมกับพวกเราก็เกิดในสมัยนี้

สงครามมหาเอเชียบูรพา ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ญี่ปุ่นเปิดฉากสงครามมหาเอเชียบูรพา ด้วยการโจมตีสหรัฐอเมริกาและดินแดนภายใต้ร่มธงอังกฤษและฮอลแลนด์ พร้อมทั้งบุกประเทศไทย รัฐบาลไทยต้องยอมให้ญี่ปุ่นผ่านประเทศไทยไปโจมตีมลายูและพม่า ต่อมารัฐบาลไทยได้เข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกาและบริเตนใหญ่ ผลของการนี้จึงทำให้เมืองไทยถูกโจมตีทิ้งระเบิดจากฝ่ายสัมพันธมิตร ผู้คนล้มตาย ทรัพย์สินเสียหายมากมาย ระหว่างที่พวกเราเรียนตอนบ่ายวันหนึ่ง มีเสียงสัญญาณเตือนภัยทางอากาศ ทำให้หาที่หลบภัยกันวุ่น ดีที่เป็นเครื่องบินญี่ปุ่นที่หลงเข้ามาในเขตกรุงเทพฯ สงครามทำให้การเรียนของพวกเราได้รับผลกระทบไปด้วย แต่มีผลตัวอย่างหนึ่งคือไม่มีการสอบภาคปลาย ทางการสั่งให้นักเรียนได้เลื่อนชั้นโดยไม่ต้องสอบ ส่วนพวกเราก็ได้จบหลักสูตรเตรียมปริญญาทุกคน ดังที่เรียกกันว่า “โตโจสงเคราะห์” (โตโจ คือชื่อนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น) เมื่อพวกเราจบหลักสูตรเตรียมปริญญาได้ทุกคนดังกล่าว เรื่องของเตรียมรุ่น ๓ จึงยุติลงเท่านี้ ●

จำรูญ ปิยมบุตร

ประธาน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๓

อดีตรองปลัดกระทรวงมหาดไทย

อำนาจ เปล่งวิทยา

อดีตผู้พิพากษาศาลฎีกา

ผู้รวบรวม

ร้อยตรี เสริม บุญสุตม์

วีรชนของรุ่นสาม

โดย อำนวย เปล่งวิทยา*

หลายปีมาแล้วผมเขียนเรื่อง “วีรกรรม อ่าวประจวบ” ลงในหนังสือที่ระลึกประจำปีของ รุ่นสามปีนี้ตรงกับ “๖๐ ปี ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๓” ทำให้ผมนึกขึ้นมาได้ว่า ยังมีเรื่องวีรกรรมของ เพื่อนรุ่นสามของเราคนหนึ่งที่จะควรจะได้บันทึกไว้ นำมาลงในหนังสือที่ระลึกปีนี้ เพื่อรื้อฟื้นความทรงจำของพวกเราที่อาจจะลืมไปแล้ว แต่คงจะพอระลึกได้ว่าหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ถ้ามีการพูดกันถึงขบวนการเสรีไทยก็มักจะมีการพูดถึงเรื่องของเพื่อนเราคนนี้ **ร.ต.เสริม บุญสุตม์** ด้วยคนหนึ่ง แต่**เสริม**ไม่เคยเขียนเรื่องของเขาลงในหนังสือใดๆ มีแต่เรื่องที่ผู้อื่นเขียนถึงบ้าง ให้สัมภาษณ์ทางวิทยุหรือโทรทัศน์บ้าง ผมสอบถาม

เสริมว่าไม่เขียนเรื่องภารกิจเสี่ยงตายให้เพื่อนฝูงได้อ่านบ้างหรือ **เสริม**ชี้แจงว่า เดี่ยวนี้ความจำมันไม่ค่อยดีไม่อยากเขียน แต่ถ้าผมจะเขียนเรื่องของเขาก็ไม่ขัดข้อง พร้อมทั้งมอบหนังสือทั้งเล็กทั้งใหญ่มาให้ ๓-๔ เล่ม เพื่อเป็นเครื่องมือประกอบการเขียน ผมจึงบันทึกเรื่องของ**เสริม**ที่ได้จากการสนทนา สอบถาม ประกอบกับเอกสารต่างๆ และให้เจ้าตัวเขาตรวจสอบแก้ไขแล้ว คงเป็นเรื่องที่**เสริม**เล่า ดังนี้...

ผมเป็นลูกอีสานลุ่มน้ำมูล บ้านอยู่ในตัวจังหวัดอุบลราชธานี เมื่อเข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ ได้พักอยู่กับ คุณลุงทองอินทร์ ภูริพัฒน์ อดีตรัฐมนตรี อดีต ส.ส.อุบลราชธานีหลายสมัย เมื่อ

* ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๓ อดีตผู้พิพากษาศาลฎีกา

จบเตรียมปีที่ ๒ เข้าเป็นนักศึกษายังไม่ได้ทำงาน ก็มาฟังเล็คเชอร์ ดูหนังสือสอบได้บ้าง ตกบ้าง ตามเรื่อง ผ่านยุคน้ำท่วมใหญ่ ๒๕๔๕ และภัย จากลูกระเบิดอยู่ในกรุงเทพฯ อยู่มาวันหนึ่งจำได้ว่าตอนนั้นจอมพล ป. พิบูลสงคราม ยังเป็น นายกรัฐมนตรีอยู่ **คุณทองอินทร์ ฐริพัฒน์** บอกผมว่ามีงานให้ทำ ให้เตรียมตัวไว้ รักษาตัวอย่าให้เจ็บป่วย และอย่าไปไหน ผมไม่รู้ว่าจะไปทำงานอะไร ท่านให้เตรียมตัวผมก็เตรียมตัวไม่เดินทางไปไหน ต่อมาหลายเดือนทีเดียว ตอนค่ำวันหนึ่ง ต้นเดือนมีนาคม ๒๕๔๘ **คุณทองอินทร์ ฐริพัฒน์** บอกให้ผมตามท่านไปแล้วพาผมมาที่ตึกโดม ธรรมศาสตร์ ท่านบอกให้ผมขึ้นไปพบอาจารย์**วิจิตร ลุฑิตานนท์** เลขาธิการมหาวิทยาลัยที่ชั้นสอง แล้วท่านก็กลับ ผมขึ้นไปพบอาจารย์**วิจิตร** ท่านบอกให้เข้าไปคอยในห้องประชุม ผมเข้าไปในห้อง เห็นมีคนอยู่ ๒-๓ คนผมรู้จักคนเดียว คือ **ดาร์ บัญประสิทธิ์** นั่งคอยอยู่ก็มีคนเข้ามาในห้องรวม ๗ คน แล้วผมก็เห็นท่าน**ปรีดี พนมยงค์** เดินเข้ามาในห้อง ท่านพูดกับพวกเราว่า ที่เชิญให้พวกเรา มาในวันนี้ก็เพื่อให้ตระหนักว่าบ้านเมืองเราถูก ญี่ปุ่นยึดครองทำความเดือดร้อนให้แก่คนไทยอย่างแสนสาหัส เราคนไทยมีหน้าที่ต้องขับไล่ญี่ปุ่น ให้ออกไปให้พ้นประเทศของเรา โอกาสที่พวกเรา จะร่วมกันทำหน้าที่นี้หาไม่ได้ง่ายนัก ขออย่าได้ เสียชีวิตที่จะอุทิศเพื่อชาติบ้านเมืองของเรา ขออย่าหวังว่าจะได้อะไรตอบแทน ถ้าเราเป็นฝ่าย ชนะก็นับว่าเป็นโชคดี แต่อย่าได้เรียกร้อง สิ่งตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น ใครกลัวหรือไม่สมัครใจขอให้ถอนตัวเสียเดี๋ยวนี้ ผมจึงรู้ในขณะนั้นว่า ท่าน**ผู้ประศาสน์การ**ของเราเป็นหัวหน้าดำเนินการ

ต่อต้านญี่ปุ่น ด้วยความเชื่อมั่นในตัวท่านและ ด้วยเลือดรักชาติของคนหนุ่มไม่มีใครขอดอนตัว **ท่านปรีดี**บอกพวกเราว่า พวกท่านจะต้องเดินทางไปจากกรุงเทพฯ เขาให้ทำอะไรให้ทำตาม แล้วท่านก็จับมือพวกเราอวยพรขอให้โชคดี ชุดของพวกเราทั้ง ๗ คนนอกจากผมกับดาร์แล้วทราบชื่อ ภายหลังว่ามี **คุณสุภัทร สุคนธาภิรมย์** ซึ่งจบปริญญาโทเป็นหัวหน้า นอกนั้นก็ยังมี **โชติ พรโสภณ, ปิยะ จักกะพาก, ธวัช บุญเขตต์, พินิจ ศรีอรุณ** มีผู้นำพวกเราซึ่งเป็นผู้ควบคุม ๓ คนทราบชื่อภายหลังคือ**คุณชาญ บุนนาค, คุณแดง บุนนาค และคุณพูนเพิ่ม ไกรฤกษ์** พาไปลงเรือยนต์ลำหนึ่งซึ่งจอดรออยู่ที่ท่าหน้า ใต้สะพานพุทธฝั่งพระนครทราบภายหลังว่าเป็น เรือยนต์ของกรมศุลกากร มีนายสินธุ์ อุทัยศรี เป็นกัปตัน เรือลำนี้พาพวกเราลัดเลาะเข้าคลองต่างๆ ออกทะเลไปจนถึงหัวหิน จอดที่หน้า พระราชวังไกลกังวล พวกเราเข้าไปพักที่บ้านพัก ของพวกมหาตมะเล็กในวัง เรือยนต์จอดรออยู่ที่ หน้าพระราชวัง รุ่งขึ้นเช้าใจว่าเป็นวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๘ เวลาประมาณ ๒๒.๐๐ น. พวกเรา ลงเรือยนต์ลำเดิมออกจากหัวหินไปเขาสามร้อยยอด เมื่อถึงบริเวณที่เขานัดหมายกันไว้พวกเราก็ รอคอยกันอยู่ในเรือยนต์ ประมาณ ๑.๐๐ น. มี เรือบินคาทาลีนา บินมาลงจอดอยู่กลางทะเล เรือยนต์พาพวกเราไปส่งเรือขึ้นบิน คนบนเรือบิน ช่วยกันขนกล่องใหญ่ๆ เข้าใจว่าเป็นกล่องใส่อาวุธ เอลงเรือยนต์หมดแล้วเรือยนต์ก็แล่นกลับไป นักบินรีบนำเรือบินขึ้นฟ้าตัดข้ามแผ่นดิน ดำขวานทองของไทยไปทางทิศตะวันตก นี่เป็น การเดินทางทางอากาศครั้งแรกของผม

เรือบินไปร่อนลงจอดที่ชายฝั่งเมืองโคลอมโบ เกาะลังกา มีทหารอเมริกันมารับพวกเราพาเดินทางต่อไปเมืองทริงโคมาลี ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะ เมืองนี้เป็นฐานทัพเรือของอังกฤษ อเมริกาขอแบ่งที่มาตั้งค่ายฝึกพลพรรคใต้ดิน เมื่อเข้าไปอยู่ในค่ายนี้พวกเราได้รับการปฏิบัติเหมือนเป็นนายทหารร้อยตรีวันแต่คุณ**สุภัทร**หัวหน้าพวกเราเป็นร้อยโท ทุกคนต้องใช้ชื่อเป็นฝรั่งหมด ผมชื่อ SAM ภายหลังชื่อมันซ้ำกันหรืออย่างไรไม่ทราบถูกเปลี่ยนชื่อเป็นSTEVE เขาบอกว่าเวลาถูกญี่ปุ่นจับได้จะได้ไม่รู้ว่าเป็นคนไทย เมื่อเข้าค่ายแล้วก็ต้องฝึกกันทันทีที่ฝึกเดินเร็ว เดินทน เดินป่า การดำรงชีพในป่า การใช้อาวุธต่างๆ การรับส่งวิทยุ การเข้ารหัส ถอดรหัส การฝึกภาคสนาม ทราบว่าทางเมืองไทยต้องการให้พวกเราทำหน้าที่ส่งวิทยุแจ้งข่าวให้ฝ่ายสัมพันธมิตรทราบเรื่องต่างๆ เช่นรายงานสภาพอากาศผลการโจมตีทิ้งระเบิด ความเคลื่อนไหวของศัตรู ฯลฯ การฝึกกินเวลาประมาณ ๑ เดือน ทราบว่าพวกเราถูกเตรียมให้มาโคตรมลงในเมืองไทย เพื่อฝึกสอนนักเรียนนายทหาร สท. ซึ่งขณะนั้น

พล.ร.ต.สังวรณ์ สุวรรณชีพ สารวัตรใหญ่ทหาร ได้จัดตั้งโรงเรียนนายทหารสารวัตรขึ้นแล้ว การส่งกำลังคนเข้าเมืองไทย ทหารอเมริกันเขาจัดเป็นชุดปฏิบัติการมีคนไทยประจำชุดละ ๑ คน ให้เป็นล่ามและพนักงานรับส่งวิทยุ คั้นหนึ่งผมกำลังนั่งชมหนังกลางแปลงอยู่ในค่ายมีประกาศกระจายเสียงให้ผมไปรายงานตัวที่กองบัญชาการด่วน ผมรีบไปรายงานตัวตามคำสั่งได้พบกับชุดปฏิบัติการซึ่งมีร้อยเอก FRAN เป็นหัวหน้ากับผู้ร่วมงานอีก ๓ คน คือ DICK, JACK, RED ชื่อจริง

ไม่ต้องระบุก็แล้วกัน พวกเขาสัมภาษณ์ผมก่อน ในที่สุดพวกเขาก็รับผมเข้าในชุดปฏิบัติการของพวกเราในฐานะพนักงานวิทยุและล่าม ความจริงผมก็ไม่ได้เก่งภาษาอังกฤษเท่าไร แต่ความรู้ภาษาอังกฤษจากโรงเรียนเตรียมปริญญาของพวกเรานี่แหละช่วยให้ผมพูดกับฝรั่งรู้เรื่อง เมื่อได้คนเข้าชุดครบแล้วก็ต้องออกฝึกร่วมกันทันทีในป่าเพื่อไปหาสถานที่ตั้งสถานีรับส่งวิทยุนอกฐานทัพใช้เวลาเดินทางถึง ๒ วัน ป่าทึบมาก ผมอวดฝีมือหุงข้าวให้ฝรั่งกินโดยใช้กองไฟเล็กๆ แสงไฟเห็นได้ในที่แคบๆ มีกระป๋องเป็นอุปกรณ์พวกเรารตั้งสถานีวิทยุทำการรับส่งวิทยุได้ภายในเวลาที่เขากำหนด ต่อจากนั้นก็ไปฝึกโคตรมเพื่อเตรียมตัวเข้าเมืองไทยตอนนั้นหอบโคตรมยังไม่มีการใช้วิธีไต่เสาสูง ๕๐ ฟุตโรยตัวลงมาตามสายลวดเตรียมทำลงพื้นดินฝึกเสร็จก็ออกเดินทางจากฐานทัพไปใกล้กัตตาค้างคืนที่ ๑ คั้นออกเดินทางไปสนามบินย่างกุ้งซึ่งขณะนั้นสัมพันธมิตรยึดย่างกุ้งได้แล้ว ต้องพักรออากาศดีอยู่ที่ ๒-๓ วัน

๒๔ กรกฎาคม ๒๔๘๘ ผมแต่งกายพร้อมรบเต็มทีสวมหมวกเหล็กสะพายปืนคาร์ไบน์ มีปืนพก ๑๑ มม. เหน็บเข็มขัดในตัวยังมีปืนเก็บเสียงอีก ๑ กระบอก อาหาร น้ำ ยารักษาโรค รวมทั้งยาฆ่าตัวตายถ้าโดนญี่ปุ่นจับมีเหรียญทองโตลาของอินเดียเพื่อว่าหากลงมือที่หมายจะได้ขายเอาเงินมาใช้ดำรงชีวิตชั่วคราว เวลากลางคืนผมกับพวกก็เดินทางไปขึ้นเครื่องบิน ซี ๔๗ ดาโกต้า ๒ เครื่องยนต์ เครื่องบินออกจากสนามบินย่างกุ้งตรงมาระยอง บินมา ๒-๓ ชั่วโมงท้องฟ้ามืดสนิท เมื่อถึงที่หมายบริเวณมาตาพุดซึ่งนักเรียนนายทหาร สท.ถางป่าราบที่เอาไว้รับ

การทิ้งร่มและรับพวกโดดร่ม เครื่องบินทิ้งร่ม อากาศและยุทธศาสตร์ต่างๆ ลง พวกเราก็เตรียมตัวโดดร่มเข้าแถวเรียงหนึ่งเอาของของสาย กระตุกรมเกี่ยวเข้ากับเชือกที่ซึ่งยาวตลอดลำตัว เครื่องบิน เมื่อทิ้งร่มหมดแล้ว นักบินเปิดไฟแดงที่ประตูเครื่องบินที่เปิดอยู่เป็นสัญญาณให้โดด ผู้ควบคุมการโดดร่มสั่งให้โดด FRAN หัวหน้า ชุดโดดออกไปเป็นคนแรก DICK เป็นคนที่ ๒ ผมโดดเป็นคนที่ ๓ เมื่อตัวลอยออกไปปะทะลมข้างนอกผมมองไปรอบๆ เห็นร่มคนอื่นกางออก ลอยต่ำลงไปทุกทีแต่ตัวผมไม่ลอยตามลงไปจึงแยกหน้าขึ้นดูก็พบว่าสายร่มของผมหลุดออกหมดแล้วแต่ตัวร่มไม่กาง เครื่องบินลากตัวผมลอยตามไปเรื่อยไม่รู้จะทำอย่างไร ตั้งสติได้นึกว่าต้องบอกให้คนบนเครื่องบินรู้ ผมงอขาคว้าเข้ามาเอาสองมือช่วยดึงปีนพอกออกจากเข็มขัดยึดหลุดขาออกไป จนหมดกระสุนราว ๗-๘ นัด สายร่มตีเกลียวทำให้ตัวผมหมุนเป็นลูกข่าง หมวกเหล็กกระเด็น หลุดไปจากหัว เส้นผมตีหน้าผากจนแตกเลือดออกชิบๆ ทราบภายหลังว่าคนในเครื่องบินไม่ได้ยินเสียงปืนแต่นักบินบังคับเครื่องลำบากเขาเข้าใจว่าสายกระตุกรมของพวกเราที่ห้อยอยู่นอกเครื่องบิน เป็นสาเหตุจึงสั่งให้ตัดสายทิ้ง ถ้าพวกลูกเรือปฏิบัติตามผมก็คงหล่นลงมาตายแล้ว เดชะบุญพวกลูกเรือเขาสาวสายกระตุกรมเข้ามาเก็บภายในเครื่องและพบว่ามีสายหนึ่งหนักมากจึงมองไปตามสายท้ายเครื่องบินและเห็นผมเข้าจึงช่วยกันลากตัวผมกลับเข้าไปที่ละน้อยๆ ในที่สุดหัวผมก็พาดกับขอบประตูเครื่อง พวกลูกเรือช่วยกันเอาตัวผมเข้าไปในเครื่องได้สำเร็จ ผมนอนแผ่อยู่กลางลำเวียนหัวอยู่พักใหญ่จึงหายที่มีผู้เขียนเรื่องของผมว่า

ผมขอกลับไปโดดร่มใหม่ในคืนนั้นไม่จริงหรือ ร่มมันใช้ไม่ได้จะไปโดดได้อย่างไร เครื่องบินพาผมกลับอย่างกึ่งพอลงจากเครื่องก็ได้รับหนังสือแสดงความยินดีจาก ผบ.ทหารอเมริกันทันที นายทหารอเมริกันพาผมไปพบแพทย์ในคืนนั้น หลังจากตรวจพบว่าผมไม่มีอะไรผิดปกติเขาก็ถามว่า พรุ่งจะไปโดดร่มใหม่ในวันพรุ่งนี้ไหม ผมรับปากทันที เขาว่า นี่ถ้าเป็นทหารอเมริกันจะได้พัก ๒ สัปดาห์ ผมบอกว่า ผมเป็นคนไทยไม่กลัวมารู้ที่หลังว่าที่เขาอยากให้เราไปโดดร่มใหม่เพราะเขาห่วงพวกเขา ๔ คนว่าไม่มีผมอยู่ด้วยไม่รู้จะเป็นอย่างไรกันบ้างคืนนั้นทางมาตาพูดค้นหาผมกันใหญ่เพราะพวกอเมริกันยืนยันว่าผมโดดร่มลงมาแล้ว RED ได้ยินเสียงปืนที่ผมยิง ๒ นัด บอกสัญญาณอันตราย นักเรียนนายทหาร สห. คนหนึ่งได้ยินเสียงปืนหลายนัดในที่สุดก็พบหมวกเหล็กของผมที่หล่นลงมากระทบพื้นดิน บิดเบี้ยวแต่ไม่มีเลือดติดจึงเชื่อว่าผมยังมีชีวิตอยู่ต่างพากันช่วยหาตัวผมจนเกือบสว่างจึงเลิก ภายหลังได้รับข่าวจากทางบกจึงรู้เรื่องกัน

เช้าวันรุ่งขึ้นผมไปขอเยี่ยมร่มชูชีพของ **คุณณอม นพวรรณ** ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๒ ซึ่งจะโดดร่มเป็นชุดต่อจากผมเอามาใช้ก่อน คืนนั้นผมเดินทางไปโดดร่มคนเดียวตามเวลาและสถานที่เดิม หลังจากเครื่องบินทิ้งร่มอาวุธยุทธภัณฑ์เสร็จแล้วผมก็โดดร่มลงมาคราวนี้ร่มกางเป็นปกติแต่ดันผ้าไปลงบนยอดแสมจึงต้องโรยตัวลงสู่พื้นดิน พวกอเมริกันเขาว่าครั้งแรกที่ร่มไม่กางเพราะตอนนั้นผมผอมบางน้ำหนักน้อยทำให้สายกระตุกรมไม่ขาดร่มจึงไม่กาง ความจริงร่มมันไม่ดีมากกว่า ร่มบางคันที่ใช้ทิ้งอาวุธก็ฝึกขาดอาวุธตกลงมาสู่

พื้นดินเสียหาย รมของ JACK ก็กางไม่เต็มที่ ทำให้ลงสู่พื้นเร็วกว่าปกติที่ที่แข่งขาไม่หักเห็นได้ว่าการโตดรมครึ่งหลังของผมรมมันก็กางได้ พอรุ่งเช้าผมก็ไปพบชุดปฏิบัติการของผมพวกเขา ดีใจกันใหญ่ยกย่องผมเป็นผู้กล้าหาญของชุด ผม เข้าปฏิบัติหน้าที่รับส่งวิทยุอยู่ที่ค่ายนักเรียนนายทหาร สห. ที่เขาบางทราย ชลบุรี พวกอเมริกันก็สอนอาวุธศึกษาและการรบแบบกองโจรแก่นักเรียน เหล่านี้เพื่อให้ไปสอนนักเรียน นายสิบ สห. อีก ต่อหนึ่ง เราเตรียมรบกับญี่ปุ่นเต็มที่ยังเอิญญี่ปุ่น ยอมแพ้เสียก่อน

หลังสงครามสงบแล้ว วันที่ ๒๙ กันยายน ๒๔๘๘ มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเรื่อง พระราชทานยศทหารให้ผมเป็นร้อยตรี พร้อมกับ เพื่อนรุ่นสามอีก ๒ คนคือ **โชติแสง นนทสุด** และ **พร้อม ลulitanนท์** ซึ่งไปปฏิบัติการนอกประเทศ เหมือนกัน

หลังจากนั้นสถานทูตสหรัฐอเมริกาก็มี หนังสือแจ้งให้ผมไปรับเหรียญ THE BRONZE STAR MEDAL จากการปฏิบัติหน้าที่ของผม เหรียญที่ได้รับนั้นเป็นเหรียญกล้าหาญ เพื่อ ตอบแทนการปฏิบัติหน้าที่ด้วยดีของทางการทหาร สหรัฐอเมริกาโดยผ่านท่านประธานาธิบดีและเป็น เหรียญแรกที่คนไทยได้รับ

ผมได้รับบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการใน ตำแหน่งพนักงานวิทยุในหน่วยปฏิบัติราชการลับ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี หน่วยงานนี้ส่งให้ผม ไปปฏิบัติราชการที่ศูนย์วิทยุอุบลราชธานี ควบคุม การปฏิบัติราชการลับรายงานข่าวทางฝั่งประเทศลาว ซึ่งขณะนั้นกำลังดำเนินการต่อสู้เพื่อกอบกู้เอกราช จากฝรั่งเศสอยู่ ผมข้ามไปมาระหว่างสวันนะเขต

ประเทศลาวและมุกดาหารของไทย ทำหน้าที่ ประมาณ ๒ ปี การกอบกู้เอกราชของลาวล้มเหลว ผมถูกเรียกตัวกลับกรุงเทพฯ

อยู่มาวันหนึ่งผมจำวันเดือนปีไม่ได้แล้ว แต่เหตุการณ์อยู่ในความทรงจำของผมตลอดมา วันนั้น **คุณทองอินทร์ ภูมิพัฒน์** พาผมไปที่ทำเนียบ ทำช่าง ผู้ใหญ่ท่านจะนัดหมายกันไว้อย่างไรไม่ทราบ ไปถึง **คุณทองอินทร์**สั่งให้ผมรออยู่ที่ตรมต้นหูขวาง หน้าตึกทำเนียบ ลักครู่ **ท่านปรีดี พนมยงค์** และ **คุณทองอินทร์**ก็พากันลงมาจากตึกพร้อมกัน ท่าน **ปรีดี**ตรงเข้ามาโอบไหล่ผมพร้อมกับพูดว่า “ขอบใจ มากนะ **เสริม**” ผมปลาบปลื้มเป็นที่สุดไม่มีวันลืม ความรู้สึกของตัวเองในวันนั้น ท่านเป็นผู้ใหญ่ของ บ้านเมืองที่ได้อุทิศตนให้ประเทศชาติโดยไม่รู้จัก เหน็ดเหนื่อยตลอดชีวิตด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เสียชีวิตตลอดเวลา ระหว่างสงคราม เป็นที่เคารพ ยกย่องอย่างสูงของคนไทยที่ต่างก็ตระหนักใน คุณงามความดีของท่าน ถึงกระนั้นด้วยจิตใจ อันทรงคุณธรรมของท่าน ท่านก็ยังปฏิบัติต่อผม เหมือนลูกหลาน

๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ เกิดรัฐประหาร ล้มรัฐบาล เป็นเหตุให้ **ท่านปรีดี พนมยงค์** ต้อง ลี้ภัยออกนอกประเทศ ด้วยการกระทำของคน ไทยผู้ถืออาวุธที่ต้องการกลับมามีอำนาจในการ ปกครองบ้านเมือง ทำให้บ้านเมืองตกอยู่ในใต้อำนาจ เผด็จการทหาร เหตุการณ์ต่อมามีการขบถและสู้รบ แย่งอำนาจกันหลายครั้งพรรคพวกของ **ท่านปรีดี พนมยงค์**ที่ใกล้ชิดและได้เคยร่วมงานมากับท่าน ถูกกำจัดโดยถือว่เป็นศัตรูทางการเมืองรวมทั้ง ลีอติรัฐมนตรีซึ่งมีคุณลุง **ทองอินทร์ ภูมิพัฒน์** ของผมด้วยผู้หนึ่ง ทางราชการแถลงว่าถูกโจรมลายุ

ดักปล้นยิงจนเสียชีวิตหมดแต่เจ้าหน้าที่ทุกคนปลอดภัย เหตุการณ์ต่างๆ ที่ผ่านมานี้ทำให้ผมถูกเฟ้งเล็งแต่ก็รอดตัวมาโดยตลอด

คงอยากรู้ใช่ไหมว่าผมมีพระอะไรจึงแคล้วคลาดมาได้ตลอด เมื่อออกจากเมืองไทยไปนั้นผมมีพระปิดทวารหรือเรียกว่าพระมหาอุดห้อยคอไปองค์เดียว ไม่เคยให้เซียนพระดูเลยไม่รู้ว่าจะไหนเมื่ออยู่ที่ทริงโคมาลีคุณสงวน **ตุลารักษ์** ให้พระเครื่องมาองค์หนึ่งไม่รู้เหมือนกันว่าพระอะไรผมห้อยพระทั้งสององค์จัดตัวตลอดเวลา ตอนจะมาโตดรัมเข้าเมืองไทยแวะพักค้างคืนที่กัลกัตตาผมนอนในเต็นท์ทหารเอสร้อยที่ห้อยพระ ๒ องค์ไว้ใต้หมอนแล้วลืมเอาติดตัวมา เมื่อโตดรัมผมจึง

ไม่มีพระติดตัวเลย แต่ก่อนโตดก็ยกมือไหว้พระขอให้ท่านช่วยคุ้มครอง คงเป็นด้วยอำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและกุศลผลบุญที่ผมบำเพ็ญมาประกอบกับวิญญานของบรรพบุรุษชาวไทยทั้งหลายที่เล็งเห็นว่าผมจะมาทำหน้าที่กู้ชาติบ้านเมืองด้วยความบริสุทธิ์ใจจึงช่วยคุ้มครองให้ผมรอดชีวิตแคล้วคลาดอันตรายมาได้

ผมภูมิใจที่เกิดมาได้มีโอกาสเสี่ยงชีวิตรับใช้ชาติบ้านเมืองในยามคับขันมาแล้วครั้งหนึ่งนับว่าไม่เสียชาติเกิด ทุกวันนี้ก็มีความสุขตามสมควรแก่สภาพแล้ว เรื่องของผมคงยุติแต่เพียงเท่านี้.....●

ทำไมจึงต้องปลดจอมพล ป. จาก พว.สส.

เมื่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม ต้องจำยอมลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อเดือนกรกฎาคม 2487 และท่านผู้ประศาสน์การได้เสนอสภาผู้แทนราษฎรให้เชิญคุณดวง อภัยวงศ์มาเป็นนายกรัฐมนตรี แต่มีอีกตำแหน่งหนึ่งที่จอมพล ป. ไม่ยอมลาออก คือ ตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด (ผบ.สส.) และตัวท่านเองก็หลบไปอยู่ลพบุรีในแดนทหาร

ท่านผู้ประศาสน์การคิดว่าใช้วิธีละมุนละม่อม คือ ให้จอมพล ป. ลาออกเอง จึงได้ให้อาจารย์ดิเรกชัยนาม ซึ่งเป็นบุคคลนุ่มนวลไปพบจอมพล ป. เพื่อขอให้ยื่นใบลาออกจาก ผบ.สส.

เมื่ออาจารย์ดิเรกฯ ไปถึงที่พำนักของจอมพล ป. หันที่ที่พบกัน จอมพล ป. ก็ดักคอก่อนว่า “คุณดิเรกจะมาให้ผมลาออกจาก ผบ.สส. หรือ ไม่มีวันหรอก”

หลังจากอาจารย์ดิเรกกลับมารายงาน ท่านผู้ประศาสน์การในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ก็ลงนามปลดจอมพล ป. จาก ผบ.สส. โชคดีที่ตอนนั้นมีผู้สำเร็จราชการเพียงท่านเดียว จึงทำได้โดยง่าย

เก็บตกโดย นายชอบ รอรู

ทำไม? พมจึงเรียน เตรียมธรรมศาสตร์

โดย วิทยุ อังคนารักษ์*

พ่อผมเป็นข้าราชการหัวเมืองอย่างแท้จริง ได้โยกย้ายไปรับราชการในจังหวัดต่างๆ ถึง ๑๐ จังหวัด ซึ่งเป็นผลทำให้ผมเป็นนักเรียนเก่าหลายโรงเรียนด้วยกัน การเป็นนักเรียนเก่าหลายโรงเรียน ทำให้มีเพื่อนฝูงมากหลายกระทรวงทบวงกรม เพื่อนฝูงที่เคยเรียนมาด้วยกัน หลากๆ คนได้เป็นนายพล เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นอธิบดี เป็นปลัดกระทรวง และเป็นรัฐมนตรีไปแล้วก็มี

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒-๒๔๘๓ ผมเรียนมัธยม ๕ และมัธยม ๖ ที่โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สมัยนั้นโรงเรียนอยุธยาวิทยาลัยยังตั้งอยู่ที่ข้างวัดเสนาสน์ หลัง

พระราชวังจันทเกษม ครั้งกระนั้นเมื่อนักเรียนเก่าของอยุธยาวิทยาลัย เป็นรัฐมนตรีว่าการถึง ๒ ท่านด้วยกัน นักเรียนเก่า ๒ ท่านนี้จึงเป็นบุคคลตัวอย่างที่ครูทุกๆ คนจะต้องกล่าวขวัญถึงอยู่เสมอ มีรูปถ่ายของท่านสมัยที่เป็นนักเรียน และขณะที่เป็นรัฐมนตรี ติดไว้ในห้องประชุมของโรงเรียน รัฐมนตรีท่านหนึ่ง คือ **ท่านปรีดี พนมยงค์** ส่วนอีกท่านหนึ่งคือ **พลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์**

พวกเราเคยหนีโรงเรียนไปเที่ยววังโบราณกันบ่อยๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน้าพุทรา ซึ่งมีพุทราหล่นอยู่เกลื่อนกลาด พวกเราเก็บพุทรา กินกันจนพุงกางแล้วก็นอนฝันกลางวันว่า โตขึ้น

* ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๔ อดีตปลัดกระทรวงมหาดไทย

จะเป็นอะไร บางคนอยากเป็นนายพล บางคนก็อยากจะเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด สมัยนั้นภาพยนตร์เรื่อง “พระเจ้าช้างเผือก” กำลังฮิตมาก ผู้สร้างภาพยนตร์เรื่องนี้คือท่านปรีดี พนมยงค์ ซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับโรงเรียนของเรา พวกเราบางคนจึงอยากเป็นนักแสดง และก็จะได้เป็นนักแสดงสมปรารถนา

เวลาปิดเทอมปลายปี ทางโรงเรียนจะจัดให้มีงานเลี้ยงฉลองและเชิญท่านปรีดี พนมยงค์ และท่านถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ มาร่วมรื่นเรื่งกับนักเรียนอย่างใกล้ชิด ท่านทั้งสองได้รับเชิญให้เป็นผู้แจกรางวัลให้กับนักเรียนที่สอบได้ที่ ๑ ของแต่ละชั้นเรียน ผมเป็นคนทีสอบได้ที่ ๑ และได้มีโอกาสจับมือกับท่าน การที่เด็กนักเรียนตัวเล็กๆ คนหนึ่งได้มีโอกาสจับมือท่านรัฐมนตรีในสมัยนั้น มันซาบซึ้งซาบซ้อย่างบอกไม่ถูกเลยทีเดียว

พ่อผมอยากให้ผมเรียนวิศวกรรมหรือสถาปัตย์ ได้จัดหาใบสมัครมาให้ผมกรอก ส่วนแม่อยากให้ผมเป็นนายร้อยห้อยกระบี่ เพราะเห็นพี่น้องบางคนเขาเป็นนายร้อยนายพันก็ได้ แต่สำหรับตัวผม นั้น มันอยากจะเป็นนายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัดมาตั้งแต่อายุ ๙ ขวบเสียแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเรียนมัธยม ๖ ที่อยุธยาวิทยาลัย ซึ่งมีนักเรียนเก่าดีเด่นคือท่านปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง และทั้งผมได้มีโอกาสจับมือกับท่าน ยิ่งทำให้ผมฝังใจหมายมั่นที่จะเรียนต่อมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ผมจึงไปสมัครสอบแข่งขันเข้าโรงเรียนเตรียมปริญญา ของ ม.ธ.ก. และโชคดีได้เรียนร่วมรุ่นกับท่านทั้งหลาย ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๔ ด้วยกัน ●

คุณสามเมือง แก้วแหวน (ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๔) บุรุษผู้เฝ้าพลอยคนแรก

อนุภาพ ชินอุดมพงศ์
ประธานชมรมอัญมณี และเครื่องประดับจันทบุรี

เป็นบุญของวงการอัญมณีทั้งวงการ ที่มีผู้เริ่มเฝ้าพลอยคนแรกเกิดขึ้นในเมืองจันทบุรี ซึ่งพูดได้เต็มปากว่า มิได้ไปลอกเลียนตำราใดๆ จากผู้ใด ผู้เขียนขอใช้คำว่าสวรรค์เมตตา วงการค้าอัญมณีกลัวว่าจะสู้เขาไม่ได้ จึงได้ให้อาวุธพิเศษมาใช้เพื่อพัฒนาอัญมณีให้มีคุณค่าราคาอย่างถาวรต่อไป และตลอดไป

เป็นบุญของผู้เริ่มต้น เป็นกุศลของผู้เริ่มต้นของผู้ประกอบการของคนในวงการ ซึ่งล้วนได้ประโยชน์อยู่ในร่มเงาของพลอยเฝ้าทั้งปวง

บุคคลผู้ที่ คณวงการเฝ้าพลอยควรจะสรรเสริญ และลืมิได้คือ คุณสามเมือง แก้วแหวน ปัจจุบันนี้อายุ ๗๕ ปี มีภูมิลำเนาเป็นคนจันทบุรี โดยแท้ เป็นศิษย์เก่า มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๔ ประมาณปี ๒๕๑๗ เริ่มต้นทำ

พลอยปะชาย การปะพลอยของ คุณสามเมือง แก้วแหวน ใช้ความร้อนช่วยซึ่งติดแน่นมาตรฐานมากไม่หลุด เป็นสาเหตุของการเผาสำเร็จแล้วจะเล่าต่อไปลักษณะของพลอยปะคือ หน้าพลอยเป็นพลอยแท้ ส่วนกันพลอยเป็นพลอยเทียมในสมัยนั้นมีปะพลอยน้ำ (พลอยเหลี่ยม) กับพลอยสตาร์ เวลาขายก็บอกว่า เป็นพลอยปะมิได้โกหกผู้ใดแต่อย่างใด คุณสามเมือง มีความจริงจังต่อลูกค้า ความดีสนองตอบ เทวดาให้พร ให้มีความสำเร็จเกิดขึ้นอีกชั้นหนึ่งคือเมื่อปะพลอยไปเรื่อยๆ ประมาณ พ.ศ. ๒๕๒๐ ถึงคราวเทวดาบันดาล หน้าพลอยบางกะจะหมดหายากขึ้น ต้องไปเอาหน้าพลอย ของพลอยบ่อตกพรหม สมัยนั้นพลอยซุนๆ สีน้ำขาวซึ่งเรียกว่า พลอยหม่านั้นไม่มีราคาเหมือนสมัยนี้ จึงได้อาพลอยหม่าตกพรหม มา

เดือนให้บ้างๆ พอเหมาะแล้วปะด้วยความร้อน
ต่อไปตามปกติ

เหตุการณ์ อัศจรรย์เกิดขึ้นในปีนั้น คือ
หมาได้โลชั่น หม่าหายไปและที่สำคัญที่สุดหม่า
นั้นมีสีสวย เป็นสีน้ำเงินสวย กลายเป็นการพบ
การเผาฟลอยครั้งสำคัญที่สุดของวงการอัญมณี
คุณสามเมือง จึงได้พัฒนา และปรับปรุงวิธีการ
เผาด้วยการไปหาเตาความร้อนสูงขึ้น โดยได้พื้นฐาน
ความรู้มาจากเทคโนโลยีที่ ต.ม.ช.ก. ที่ได้ร่ำเรียน
มาจึงได้นำมาประยุกต์ เพิ่มเติมเพื่อการเผาฟลอย
โดยเฉพาะ การพัฒนาที่ประสบความสำเร็จใน
ขั้นหนึ่งถึงขั้นทำการค้าขายได้

ในเส้นทางการเผาฟลอยได้พัฒนาเตา
ถ่านหินเป็นเตาลูกแรก เผาฟลอยน้ำเงินและ
สามารถเผาฟลอยแดงได้ แต่คุณสามเมือง ไม่รัก
ฟลอยแดง จึงไม่ได้ติดตาม ในระยะนั้นคุณสนั่น
โพธิภักดิ์ ซึ่งเป็นผู้ที่รักและนับถือของคุณสามเมือง
ได้เป็นผู้ที่ได้สูตรการเผาฟลอยไปและได้สื่อต่อไป
ให้กับคุณรอน (ไม่ทราบนามสกุล) กับน้องชาย
คุณสนั่น คือ คุณนกน ก ได้เผาฟลอยแดงด้วย
สมัยนั้น คุณนกน ก (นก) เผาฟลอยแดงดังมาก
รับจ้างเผาโดยคิดค่าเผาเป็นจำนวน ๓๐ เปอร์เซ็นต์
ของราคาฟลอย คุณสามเมืองมิได้ตามมามีรายได้
ตอนนั้นแต่อย่างใด คุณสามเมืองมิได้มีเจตนารับจ้างเผา
และมีได้หยุดนิ่งในความคิด จึงได้พัฒนาเตาเผา
ฟลอยขึ้นมาอีก เป็นเตาแก๊สในช่วงนี้ คุณสามเมือง
ได้สื่อให้ผู้เขียนได้รับทราบประมาณ ปี ๑๙๘๐ และ
ได้ร่วมกันพัฒนาเตาให้มีความสามารถ ถึงขั้นเผา
ฟลอยเพื่อทำการค้าได้ เตาแก๊สใบนี้เป็นเตาแก๊ส
ใบแรกเป็นเตาแม่สามารถเผาฟลอยสีน้ำเงินก็ได้

ฟลอยแดงก็ได้โดยเฉพาะฟลอยบุคราคัม (สีเหลือง)
ก็ได้ดีที่สุด

Dr. HENRY A.HANNY ก็มาและได้
เอาฟลอยเหลืองไปตรวจที่ LAB SSEF ที่ SWISS
เหตุผลคือไม่แน่ใจว่า เมื่อใช้วิธีเผาแล้วสีจะอยู่คง
ทนคงที่ไหม แต่เมื่อ Dr. HENRY ได้ตรวจ
ด้วยความร้อน ๑,๐๐๐ องศาเซลเซียส และวิธีอื่นๆ
ปรากฏผลว่าสีไม่ถอยแต่อย่างใด จึงได้เขียน
จดหมายลงวันที่ 5th JULY 1982 ยอมรับการ
ไม่เปลี่ยนแปลงนี้ ผู้เขียนได้ใส่กรอบเป็นเกียรติ
ประวัติและเป็นหลักฐานสำคัญจนถึงบัดนี้ และ
คงจะเก็บรักษาไว้จนถึงรุ่นลูกหลานต่อไป

เตาแก๊สมีพลังความร้อนสูง พวกเราได้
ชื่อว่าเป็นผู้เผาฟลอยเหลืองได้สำเร็จ เป็นกลุ่มแรก
อีกประมาณปลายปี ๑๙๘๒ เดือนกุมภาพันธ์ ได้นำ
ฟลอยเหลืองไปโชว์ที่ U.S.A เมือง TUCSON
รัฐ อะริโซน่า ระยะนั้นนักอัญมณีศาสตร์ลงไป
ตามๆ กัน เรบอความจริงว่าเป็นฟลอยเผา
และให้เขาตรวจ (นักอัญมณีศาสตร์) เมื่อตรวจดู
แล้วเป็นฟลอยธรรมชาติ แต่ไม่เคยเห็นสีที่เกิด
การเผา จึงไม่สามารถยอมรับได้ เพราะไม่รู้จึงตอบ
ได้แค่ว่า ไม่รู้ว่าสีมาจากไหน Dr. CAB BISLEY
จากสถาบัน A.G.L ตามคุณสามเมืองมาจันทบุรี
Dr. PETER C. KELLER บรรณาธิการหนังสือ
GEM'S GEMOLOGY ของสถาบัน G.I.A
ได้ตามมาจันทบุรีและได้ถ่ายรูปเข้าฟลอยและ
ฟลอยเหลืองของผู้เขียนไปลงนิตยสาร GEM'S
GEMOLOGY ฉบับ WINTER 1982 เข้าไปนั้น
ผู้เขียนเก็บไว้จนบัดนี้

ในลำดับต่อมา คุณสามเมืองกับคณะซึ่งมีคุณสนั่น โพธิภักดิ์ ทวีตฤติบจากบ่อไฟลิน บ่อออสเตรเลีย และบ่อลีลังกา (ซีลอน) ในเลี้ยวหนึ่งของเหตุการณ์ซึ่งผู้เขียนจำได้คือ ในระยะนั้นเมื่อไปซื้อพลอยหมา หรือพลอยกิวต้า ที่ซีลอน พ่อค้าที่ซีลอนดีใจมาก มองว่าหมูจันทบุรีมาแล้ว ชาวจันทร์ที่ไปซื้อ กิวต้าเลือกซื้อได้ตามสะดวก ต่างคนต่างมองต่างฝ่ายเป็นหมู happy ด้วยกัน ทั้งสองฝ่ายต่อมวิชาเผาถูกกระจายเมื่อมีเหตุการณ์คือในวงการเริ่มต้นพลอยกิวต้าซีลอน จึงได้ไปแย่งกันซื้อโดยคณะพ่อค้าจันทบุรีและกรุงเทพฯ มีพวกหนึ่งอยากรวเร็วก็ไปขายวิชาเผาให้แก่พ่อค้าซีลอน พวกคนจันทบุรีและกรุงเทพฯเริ่มซื้อขายยกขึ้น ขณะนั้นการซื้อพลอยกิวต้ามาเผาทำกำไรได้ง่ายมาก

ต่อมานักอัญมณีศาสตร์ได้มองว่า การซื้อพลอยมาเผา นั้น พ่อค้าเอากำไรมากเกินไปจึงมีความพยายามวิจัยว่า พลอยเผาไม่ควรมียราคาเท่าพลอยธรรมชาติ ซึ่งน่าจะเป็นความเข้าใจผิดมองเพียงด้านเดียว โดยมีได้ศึกษาอย่างแท้จริงว่าเนื้อแท้ๆ คืออะไรและอย่างไร และถ้ามองเพียงด้านเดียว ตามนักอัญมณีศาสตร์ แล้วน่าจะใช่ตามนั้น แต่ในข้อจริงอีกด้านหนึ่งคือ พลอยเผาทุกเม็ดนั้น ได้อาศัยเนื้อเคมีตามธรรมชาติที่มีอยู่ในพลอยเป็นตัวให้สี ไม่สามารถเผาให้มีสีทุกเม็ดได้ พวกเราบังเอิญเลียนแบบความร้อนของภูเขาไฟได้ การทำแบบนี้จึงเรียกว่า พลอยเผา การเลียนแบบทำความร้อนเพื่อเผาพลอยนั้น พวกเราทำได้ดีกว่าธรรมชาติเสียอีก กล่าวคือเราเลือกใช้ความร้อนตามความเหมาะสมของพลอย

ต่างประเภทได้ และมีความคงทนรักษาค่าของความงามได้ถาวรกว่าพลอยธรรมชาติ กล่าวคือถ้าพลอยธรรมชาติที่เวลานั้น ต้องมีอันต้องถูกความร้อนสูงอีก สีจะเคลื่อนไหลหายไปไม่สามารถเรียกกลับคืนมาได้ ซึ่งตรงข้ามกับพลอยเผาเพราะได้รับความร้อนสูงมาแล้ว เมื่อมาถูกความร้อนอีกก็ไม่กลัวว่าคุณค่าราคาจะเสียไป ถึงแม้สีจะเคลื่อนไหลลดลงหรือเพิ่มขึ้นก็ตาม นักเผาทั้งหลายสามารถเรียกสีกลับมา และสวยงามดังเดิมได้ (ถ้าโชคดีอาจสวยกว่าเดิมด้วย)

คุณสามเมือง แก้วแหวน ไม่สามารถรักษาความลับในขบวนการเผาพลอยได้ จึงไม่รั่วรัยคุณสามเมือง แก้วแหวน ไม่ใช่พ่อค้าตัวจริงจึงไม่รวยเหมือนพ่อค้าคนอื่น

และมีบางคนได้ขายวิชาเผาพลอยให้แขกซีลอน ผู้ที่ขายไปเวลานี้ก็มีได้รั่วรัยกว่าเดิมหรือสามารถเอาตัวรอดก็ทำไม่ กลับทำให้ส่วนรวมเสียหาย กล่าวคือขณะนี้พวกที่ซื้อพลอยมาเพื่อเผาต้องซื้อพลอยด้วยการอ่านสีในอนาคตกัน ถ้าอ่านผิดก็ขาดทุน การทำกำไร ก็กำไรเป็นเปอร์เซ็นต์มิได้หมายความว่ารู้เผาพลอยแล้วจะซื้อพลอยกำไรง่ายๆ เหมือนก่อน

บางหมู่ บางคณะเลือกซื้อพลอยเผาแล้วดีกว่า เพราะไม่ต้องเสี่ยงกับการขาดทุน เพราะเห็นสีปัจจุบัน ต่อหน้า ต่อตาแน่นอนกว่ามาก

คุณสามเมือง แก้วแหวน ได้เป็นผู้เผาพลอยคนแรก และได้พัฒนาเตาจนครบขบวนการเป็นคนแรกจริงๆ น่าจะพูดได้ว่าเป็นคนแรกในโลกหรือถ้าคำว่า คนแรกในโลกอาจเกินความจริงก็ขอพูดใหม่ว่าคนแรกในเมืองไทย ซึ่งบางท่าน

มิได้รับทราบความรู้เรื่องการเผาพลอยโดยทางตรงจากต้นตอคือคุณสามเมือง ก็ทราบต่อๆ กันมา คุณประโยชน์ที่คุณสามเมืองได้สร้างขึ้นเหมือนปิดทองหลังพระ เพราะประโยชน์โดยตรงที่จะสร้างฐานะให้เป็นปึกแผ่น ส่วนตัวก็ได้เป็นขึ้นเป็นอันเหมือนผู้ลอกเลียนแบบไปทำ แต่กระนั้นก็ตาม ผลงานของนักเผาพลอยได้กลายเป็นนักอนุรักษ์ชั้นดีไปในตัวโดยอัตโนมัติ จึงต้องบันทึกไว้ให้ประวัติศาสตร์ของวงการ

ในวาระวันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ กระผมผู้เขียนขอยกย่อง คุณสามเมือง แก้วแหวน เป็นบิดาเป็นครูคนแรก ผู้ริเริ่มวงการเผาพลอยในเมืองไทย ขอสรรเสริญขอจดจำคุณความดีนี้ ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย อภิบาลรักษาโปรดช่วยบันดาลความสุขเกษมสำราญ คิดเงินก็ได้เงิน คิดทองก็ได้ทอง โดยเฉพาะขอให้สุขภาพแข็งแรงอายุยืนนาน ตลอดกาล ●

รำลึกความหลัง เมื่อการจัดงาน ๖๐ ปี ต.ม.ธ.ก.
๒๒ มีนาคม ๒๕๔๑ ณ ลานปรีดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร วัฒนคุณ ประธานชมรม ต.ม.ธ.ก.สัมพันธ์
กล่าวรายงานต่อท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์

ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ กล่าวเปิดงาน

ภาพบนและล่าง ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ พร้อมแขกชั้นผู้ใหญ่ ถ่ายรูปร่วมกับศิษย์ ต.ม.ธ.ก.
ในวัน ๖๐ ปี ต.ม.ธ.ก.

ศิษย์ ต.ม.ธ.ก. มาร่วมงานกันอย่างคับคั่ง เมื่อ ๖ ปีที่แล้ว ยังดูหนุ่มสาวกันอยู่

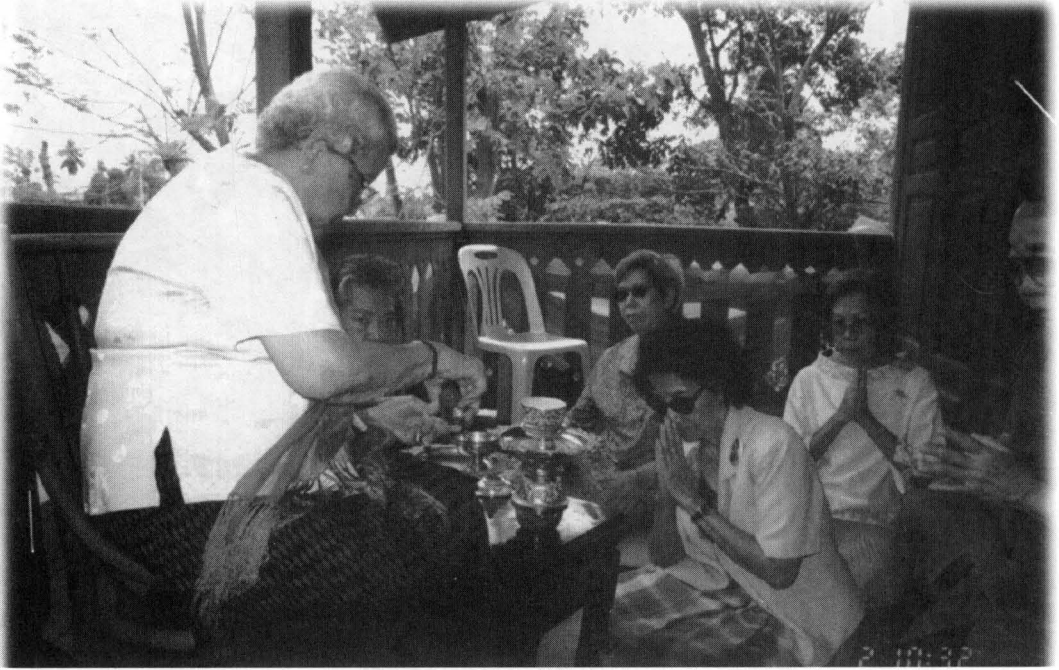

ศิษย์ ต.ม.ธ.ก. มาร่วมงานกันอย่างคับคั่ง เมื่อ ๖ ปีที่แล้ว ยังดูหนุ่มสาวกันอยู่

ศิษย์ ต.ม.ธ.ก. มาร่วมงานกันอย่างคับคั่ง เมื่อ ๖ ปีที่แล้ว ยังดูหนุ่มสาวกันอยู่

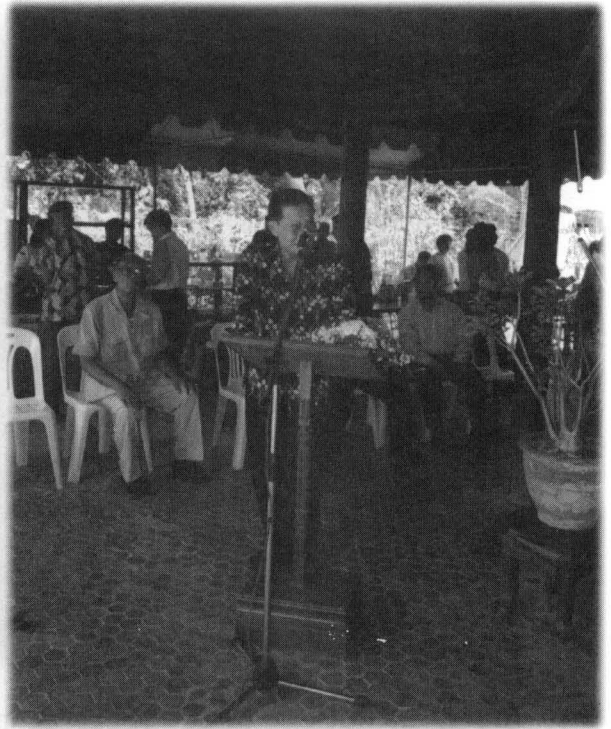
การทำบุญอุทิศส่วนกุศล แต่ท่านผู้ประศาสน์การ เนื่องในวันถึงอสัญกรรม ๒ พฤษภาคม ๒๕๔๗
ณ อนุสรณ์สถานปริทัศน์ พนมยงค์ ที่อยุธยา

ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ กรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลแต่ท่านผู้ประศาสน์การ

อาจารย์วนิดา พันธุ์แก้ว รองอธิการบดี มธ. ถวายของแต่พระภิกษุ

ท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์ กล่าวขอบคุณ
ผู้มาร่วมงาน

นายสุโข สุวรรณศิริ ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๖
กรรมการมูลนิธิปริดี พนมยงค์ กล่าวสดุดีอุดมการณ์
และคุณูปการของท่านผู้ประศาสน์การ

ส่วนหนึ่งของศิษย์ ต.ม.ธ.ก. ที่ไปร่วมงานวันถึงอสัญกรรมของท่านผู้ประศาสน์การ

วันปรีดี ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๗

ท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์ และครอบครัว วางพานพุ่มสักการะ

นายวิเชียร กลิ่นสุคนธ์ ประธานชมรม ต.ม.ธ.ก.สัมพันธ์ นำคณะกรรมการชมรมฯ วางพานพุ่มสักการะ

ท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์ ทำพิธีมอบอนุสรณ์สถานปรีดี พนมยงค์ ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เนื่องในโอกาส ๗๐ ปี ธรรมศาสตร์

พณฯ โทคินะ พลกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย แสดงปาฐกถา ในวันปรีดี ประจำปี ๒๕๕๗

ท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์, ศาสตราจารย์พนัส สิมะเสถียร นายกสภามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
กรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลแด่ท่านผู้ประศาสน์การ

ส่วนหนึ่งของศิษย์ ต.ม.ธ.ก. และแขกผู้มีเกียรติที่มาร่วมงาน

ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ กับ
ดร.สุชัม-คุณแมธวดี นวพันธ์ ที่บ้านพูนศุข
ในวันมอบเงินบริจาคมูลนิธิปริดี พนมยงค์
๖ พฤษภาคม ๒๕๕๗

นักกฎหมาย กับการพัฒนาระบบประชาธิปไตย

ศาสตราจารย์ มารุต บุณนาค*

ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา ๗๒ ปี แต่บ้านเมืองเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงในบางครั้งบางคราวเท่านั้น เพราะได้มีการปฏิวัติรัฐประหารกันมาตลอดเวลาไม่ต่ำกว่า ๒๐ ครั้ง ทั้งที่สำเร็จบ้างไม่สำเร็จบ้างบางครั้งมีการปฏิวัติแล้ว ก็มีการบริหารราชการแผ่นดินกันในระบบเผด็จการ ไม่มีบทบัญญัติรัฐธรรมนูญใช้บังคับ ในบางยุคมีการบริหารราชการแผ่นดินแบบกึ่งเผด็จการและกึ่งประชาธิปไตย ทั้งนี้สุดแต่จิตสำนึกของผู้ยึดอำนาจแต่ละคน ในยุคปัจจุบันถือได้ว่าเป็นยุคประชาธิปไตยเต็มรูปแบบ

ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองมากพอสมควร ผู้ใดที่จะคิดทำการปฏิวัติยึดอำนาจปกครองแบบเผด็จการไว้ให้ได้นานแบบในอดีต จะไม่มีทางทำได้โดยง่าย เพราะประชาชนจะไม่ยอมรับ เว้นแต่จะเป็นการยึดอำนาจเผด็จการในรัฐสภาซึ่งไม่มีใครโต้แย้งได้ เพราะเป็นการยึดอำนาจตามระบอบประชาธิปไตย ที่ประชาชนส่วนใหญ่ได้เต็มใจทะเลาะเหน็บเสียงข้างมากให้ด้วยความเต็มใจเอง

อาจกล่าวได้ว่า ในระยะ ๗๒ ปีแห่งระบอบประชาธิปไตยที่ผ่านมานักกฎหมายทุกยุคทุกสมัยได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาประชาธิปไตยด้วยกันทั้งสิ้น สุดแต่ว่าใครจะมี

* ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๕ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการ อดีตประธานสภาผู้แทนราษฎร

บทบาทและหน้าที่เกี่ยวข้องอย่างใด บางกรณีนักกฎหมายได้มีส่วนส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย บางกรณีเป็นการกระทำที่ตรงกันข้าม ทั้งนี้สุดแต่มีโนธรรมของแต่ละบุคคล ผู้เขียนขอประมวลเหตุการณ์ในอดีตพอสังเขปดังนี้

(๑) หลังสงครามโลกครั้งที่สองสงบลงในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ จอมพล ป. พิบูลสงคราม อดีตนายกรัฐมนตรีและอดีตรัฐมนตรีหลายท่านที่ได้เห็นชอบในการนำประเทศไทยเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่สอง โดยร่วมเป็นพันธมิตรกับประเทศญี่ปุ่น ทำสงครามต่อสู้กับฝ่ายสัมพันธมิตรอเมริกา-อังกฤษ ได้ถูกนำตัวขึ้นฟ้องศาลพิเศษ (ศาลฎีกา) ฐานเป็นอาชญากรสงครามตาม พ.ร.บ. อาชญากรสงคราม พ.ศ. ๒๔๘๘ หลังจากพิจารณาคดีแล้ว ศาลพิเศษ (ศาลฎีกา) ได้มีคำพิพากษาชี้ขาดว่า พ.ร.บ. อาชญากรสงครามไม่มีผลย้อนหลัง ลงโทษจำเลยไม่ได้ ให้ปล่อยตัวจำเลยทุกคนพ้นข้อหาไป

(๒) ในยุคที่จอมพล ป. พิบูลสงครามปกครองประเทศในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๙๐-๒๕๐๐ ได้มีการประกาศใช้ พ.ร.บ. สำรวจการออกโฉนดที่ดินทั้งหมดในเขตอำเภอบางพลี อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อนำเอาที่ดินของผู้มีกรรมสิทธิ์ที่ดินเดิมอยู่แล้ว มาจัดสรรใหม่ ได้มีคดีที่เจ้าของที่ดินเดิมหลายรายฟ้องทางราชการต่อศาลยุติธรรม ศาลฎีกาได้พิพากษาว่า พระราชบัญญัติสำรวจการออกโฉนดที่ดินดังกล่าวเป็นโมฆะไม่มีผลใช้บังคับ เพราะเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพในทรัพย์สินของประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

(๓) ในด้านของพนักงานอัยการในฐานะทนายความของแผ่นดินในกระบวนการ

ยุติธรรม ในยุคที่บ้านเมืองยังอยู่ในสถานะที่ไม่เป็นประชาธิปไตย ในอดีตนั้น พนักงานอัยการได้สั่งไม่ฟ้องสุจริตชนที่ถูกจับกุมคุมขังชั้นสอบสวนในคดีที่ถูกกล่าวหา เป็นขบถทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักรหลายคดีเป็นจำนวนมาก อันเป็นการสั่งที่ยุติธรรมในสายตาประชาชนในยุคนั้น เช่น อดีตอธิบดีกรมอัยการท่านหนึ่งที่สั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาในคดีขบถล้นติภาพ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๔๙๕ ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี การรักษาความเป็นธรรมของบ้านเมืองในสถานะเช่นนี้ ยังเป็นการปฏิบัติที่ต่อเนื่องของพนักงานอัยการจนถึงปัจจุบัน

(๔) ในยุคที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ปกครองประเทศในระบอบเผด็จการในช่วงปี ๒๕๐๐-๒๕๐๗ ได้มีประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๑๒ ปี พ.ศ. ๒๕๐๑ ให้บังคับเป็นกฎหมาย ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจควบคุมตัวผู้ต้องหาที่มีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ไว้ได้จนกว่าจะสอบสวนเสร็จโดยไม่ต้องคำนึงถึงระยะเวลาควบคุมตัวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บรรดาผู้ถูกคุมขังอันประกอบด้วยทนายความ แพทย์ นักหนังสือพิมพ์และผู้ต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนหลายสาขาได้ยื่นคำร้องต่อศาลอาญาให้มีการพิจารณาปล่อยตัวผู้ร้องทั้งหมดเพราะการคุมขังไม่ชอบด้วยกฎหมายโดยอาศัยสิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๙๐ ศาลอาญาและศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลอาญา ให้ยกคำร้องของบรรดาผู้ร้องเสีย โดยวินิจฉัยว่าศาลยุติธรรมไม่มีอำนาจพิจารณาเรื่องดังกล่าว แต่ศาลฎีกาได้พิพากษากลับโดยวินิจฉัยว่า หากข้อเท็จจริงเป็น

ไปตามที่ผู้ร้องระบุว่า แต่ละคนถูกขังมานานโดยไม่มีกำหนดปล่อย ก็ย่อมเป็นการขังโดยไม่ชอบ เป็นหน้าที่ของศาลชั้นต้นซึ่งเป็นศาลท้องที่เกิดเหตุ จะต้องรับคำร้องไว้พิจารณาตามอำนาจหน้าที่ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ จึงให้ย้อนสำนวนไปยังศาลอาญาให้ดำเนินการไต่สวนต่อไป (คำพิพากษาศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่ที่ ๑๓๓๗/๒๕๐๓)

(๕) ในยุคที่บ้านเมืองถูกปกครองโดยระบอบเผด็จการไม่ว่าโดยคณะปฏิวัติ หรือคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ได้มีการออกประกาศหรือคำสั่งของคณะปฏิวัติบ้าง คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินบ้าง ให้มีการขังบุคคลที่เป็นอันธพาลบ้าง เป็นภัยสังคมบ้าง โดยเป็นการขังหรือควบคุมที่ไม่ต้องคำนึงถึงระยะเวลาควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทั้งบทนิยามคำว่า อันธพาล หรือภัยสังคม แต่ละฉบับก็กว้างขวางเกินขอบเขต หนายความผู้รักความยุติธรรมจำนวนไม่น้อย ได้ให้ความช่วยเหลือผู้ถูกคุมขังโดยไม่เป็นธรรม ยื่นคำร้องต่อศาลยุติธรรมให้พิจารณาสั่งปล่อยตัวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญามาตรา ๕๐ ซึ่งมีหลายคดีที่ศาลยุติธรรมได้พิจารณาให้ความเป็นธรรมอย่างดียิ่ง

(๖) มีนักกฎหมายที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยในทุกยุคทุกสมัย ที่ยึดหลักแห่งความถูกต้องและความยุติธรรมได้ เสนอกฎหมายยกเลิกกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมต่างๆ เป็นผลสำเร็จมากมาย เช่น ยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติ และคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน หลายฉบับที่ขัดต่อสิทธิมนุษยชนและขัดต่อรัฐธรรมนูญ เป็นผลสำเร็จ รวมทั้งการเสนอ

กฎหมายยกเลิก พ.ร.บ. การป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ เป็นผลสำเร็จในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ด้วย

(๗) สำหรับหนายความที่เป็นกลุ่มนักกฎหมายอิสระ ในอดีตหนายผู้ยึดมั่นในความสุจริตและยุติธรรม ได้ต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมให้ประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีอิทธิพลและคดีการเมืองมาในระยะเวลาอันยาวนาน บางคนต้องสูญเสียอิสรภาพ บางคนถูกรังความในการปฏิบัติหน้าที่ บางคนต้องสูญเสียชีวิตเพื่อรักษาชื่อเสียงของบ้านเมืองไว้ เป็นชนนี้มาในระยะเวลาอันยาวนานแม้แต่ในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคประชาธิปไตย

(๘) นักกฎหมายอีกกลุ่มหนึ่งที่น่าจะได้รับความเห็นใจ ได้แก่ นักกฎหมายในสังกัดของรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นผู้ร่างตัวบทกฎหมาย ผู้ปฏิบัติตามกฎหมาย และการให้ความเห็นแก่รัฐบาล เพราะหากรัฐบาลรับฟังความเห็นรับการปฏิบัติตามกฎหมาย ด้วยจิตสำนึกของรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย ก็จะไม่มีปัญหาที่หนักใจสำหรับนักกฎหมายกลุ่มนี้ แต่ถ้าหากผู้มีอำนาจในการปกครองบ้านเมือง บีบบังคับให้นักกฎหมายให้ความเห็น หรือให้ปฏิบัติ อันเป็นการฝ่าฝืนความยุติธรรมแล้ว นักกฎหมายกลุ่มนี้จะปฏิบัติอย่างไร ผู้ที่ยืนหยัดในหลักยุติธรรม ย่อมแสดงความเห็นที่ถูกต้องตามความยุติธรรม โดยไม่หวั่นเกรง แต่ผู้ที่หวั่นไหวหวาดกลัวหรือต้องการหาความดีความชอบให้กับตน ก็ย่อมแสดงความเห็นหรือปฏิบัติหน้าที่ที่ขัดต่อหลักการได้

ผู้เขียนจำได้ว่า ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๒๔-๒๕๒๖ ในขณะที่ผู้เขียนได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี

ว่าการกระทรวงยุติธรรมได้รับคำสั่งแต่งตั้งจาก นายกรัฐมนตรีตามมติคณะรัฐมนตรีให้เป็น ประธานคณะกรรมการสะสางคดีที่มีผู้ถูกลงโทษ ตามคำสั่งพิเศษของมาตรา ๑๗, ๒๑, ๒๗ และ ๒๐๐ ของธรรมนูญการปกครองและรัฐธรรมนูญ หลายฉบับว่า มีผู้ใดได้ถูกลงโทษโดยไม่เป็นธรรม หรือไม่เพียงใด มีสำนวนคดีหนึ่งนักกฎหมายผู้ใหญ่ ในฐานะที่ปรึกษากฎหมายของรัฐบาลในยุคที่มีการออกคำสั่งพิเศษ ได้แสดงความเห็นไว้ในสำนวน ที่ได้รับจากพนักงานสอบสวนว่า คดีนี้ไม่มีพยาน หลักฐานพอที่ศาลจะลงโทษผู้ต้องหาได้ หาก ส่งสำนวนให้พนักงานอัยการฟ้องศาล ศาลก็คง จะต้องพิพากษายกฟ้อง แต่เพื่อให้เป็นไปตาม นโยบายของรัฐบาล เห็นควรจำคุกผู้ต้องหา ๒๐ ปี ซึ่งนายกรัฐมนตรีในขณะนั้นได้เห็นด้วย และ

ลงชื่อในคำสั่งให้จำคุกผู้ต้องหาตามความเห็นของ ที่ปรึกษากฎหมายเสนอมาน

ผู้เขียนได้ประมวลเหตุการณ์ในอดีตโดย สั่งเขปเท่านั้น ทั้งๆ ที่ยังมีข้อเท็จจริงอีกมากมาย แต่อย่างน้อยก็เป็นข้อเตือนใจของนักกฎหมายที่ ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือให้ความเห็น ในทางกฎหมายที่ว่า ท่านจะยืนหยัดในความถูกต้องตามหลักยุติธรรม หรือท่านจะโอนอ่อนไป ตามความต้องการของผู้มีอำนาจทางการเมือง เพราะความเกรงกลัว หรือต้องการประจบสอพลอ เพื่อความเจริญของตนเป็นส่วนตัว

ชีวิตคนเรานั้นตายไปแล้วจะไม่สามารถ นำทรัพย์สินสิ่งใดติดตัวไปได้เลย แต่เกียรติยศ ความดีงาม ความซื่อสัตย์สุจริตของท่านจะยัง ดำรงอยู่ตลอดไป ●

“รำลึกถึงท่านปรีดี พนมยงค์ : **พลิก** สถานการณ์ของประเทศไทยในสงครามโลก ครั้งที่ ๒
 จากการ **เป็นประเทศ** ฝ่าย**แพ้สงคราม**
 มา **ไม่ใช่ประเทศ** **ไม่ใช่ผู้แพ้สงคราม**”

โดย ไกรวิฑ์ ชิตทอง*

ในปัจจุบันนี้ การที่จะพลิกสถานการณ์ของ ประเทศจากหน้ามือเป็นหลังมือ หรือจากหลังมือ เป็นหน้ามือ คงกระทำไม่ได้ง่ายๆ เหมือนสมัยก่อน ผู้ที่กระทำได้ต้องมีความสามารถจริงๆ ทั้งบารมี เหลือล้น และสติปัญญาเฉียบแหลม กอปรด้วย สถานการณ์อำนวยให้คือ สามารถทำ **“วิกฤตการณ์ ให้เป็นโอกาส”**

แต่ประเทศไทยก็ได้กระทำมาแล้วในสมัย สงครามโลกครั้งที่ ๒ คือทำให้ประเทศไทย ซึ่ง กำลังอยู่ในฝ่ายแพ้สงคราม ให้มาเป็นประเทศที่ ไม่ใช่ฝ่ายแพ้สงครามได้อย่างน่าอัศจรรย์เหลือเชื่อ!

คงจะจำกันได้ว่า ญี่ปุ่นบุกเข้าไทยสมัย สงครามโลกครั้งที่ ๒ เมื่อตอนเช้าตรู่ของวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ซึ่งขณะนั้นประชาชนส่วนใหญ่ กำลังยินดีที่จะได้เที่ยวงานฉลองรัฐธรรมนูญ ซึ่ง รัฐบาลจะจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี

เช้าวันนั้น ในกรุงเทพมหานคร อากาศ ทั่วไปสดใส ผู้คนกำลังดำเนินชีวิตตามปกติตอนสาย จึงมีปรากฏการณ์ผิดปกติเกิดขึ้น คือ มีผู้สังเกต เห็นเครื่องบินที่มีเครื่องหมายจุดสีแดงใหญ่ที่ปีก บินอยู่เหนือย่านฟ้ากรุงเทพฯ แต่ก็ยังไม่มีผู้ใดสงสัย มากนัก ผิดกับผู้ที่อยู่ในวงการราชการชั้นสูง เช่น

* ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๕ อดีตเสรีไทยสายนายเตียง ศิริขันธ์

คณะรัฐมนตรีและผู้ที่เกี่ยวข้องกำลังสับสนวุ่นวาย เพราะเมื่อคืนนี้ (คืนวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๔๔) นายชูโบกามิ เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำประเทศไทย และคณะ เดินทางไปทำเนียบรัฐบาล ขอพบผู้แทนไทย คือ พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัส อธิบดีกรมตำรวจ ซึ่งเป็นรองนายกรัฐมนตรี กับนายดิเรก ชัยนาม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เพราะขณะนั้น จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ไม่อยู่ในกรุงเทพฯ เดินทางไปตรวจราชการชายแดนด้านตะวันออก โดยแจ้งให้ฝ่ายไทยทราบว่า ญี่ปุ่นกำลังจะประกาศสงครามกับอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่นมีความจำเป็นต้องขอเดินทางทัพผ่านประเทศไทย เพื่อไปตีดินแดนของฝ่ายข้าศึก คือ มลายู สิงคโปร์ พม่า และอินเดีย

ฝ่ายไทยแจ้งว่า ไม่สามารถตกลงได้ เพราะจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีและผู้บัญชาการทหารสูงสุดไม่อยู่ ทางประเทศไทยมีกฎหมายมอบอำนาจให้ผู้บัญชาการทหารสูงสุด แต่ผู้เดียวสั่งการได้ แม้แต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมก็ไม่มีอำนาจสั่งการ ประกอบกับขณะนั้นประเทศไทยได้ประกาศวางตนเป็นกลาง จำเป็นต้องรักษาสถานการณ์เช่นนั้นไว้อย่างเคร่งครัด

ฝ่ายญี่ปุ่น ยื่นคำขาดให้ฝ่ายไทยยอมตกลงและตอบให้ญี่ปุ่นทราบภายในคืนนั้น

เมื่อไม่ได้รับคำตอบจากฝ่ายไทย ญี่ปุ่นจึงบุกเข้าประเทศไทยในตอนเช้าตรู่ ของวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๔๔ ขณะเดียวกันนั้น ญี่ปุ่นก็ส่งกองบินถล่มตึกอิมพีเรียล เซ็นเตอร์ “อ่าวเพิร์ลฮาร์เบอร์” (Pearl Harbor) ของสหรัฐอเมริกา

ที่ฮาวาย ทำให้สหรัฐอเมริกาประกาศสงครามกับญี่ปุ่นและเยอรมันทันที

ญี่ปุ่นบุกเข้าไทยพร้อมกันหลายแห่งตามแนวชายทะเล คือ ที่ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และปัตตานีที่ใกล้กรุงเทพฯ มากที่สุด ก็คือ ที่บางปู จังหวัดสมุทรปราการ

ทุกแห่งได้รับการต่อต้านจากฝ่ายไทยอย่างเหนียวแน่น ทั้งจากเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ และประชาชนทั่วไป รวมทั้งยุวชนทหาร เพราะก่อนหน้านี้ ไทยได้ปลุกระดมคนให้ทำการต่อสู้กับผู้บุกรุกไทยให้ถึงที่สุดอยู่แล้ว ถึงกับออก พ.ร.บ. กำหนดหน้าที่ของคนไทยในเวลารบ พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งมีใจความสำคัญว่าคนไทยทุกคนต้องทำการต่อต้านข้าศึกทุกวิถีทาง ด้วยกำลังอาวุธ กำลังทรัพย์ หรือกำลังอื่นใดตามคำสั่งของทางราชการ เมื่อตกอยู่ในฐานะที่ไม่สามารถรับทราบคำสั่งของทางราชการได้ ก็ให้ต่อต้านไปตามวิถีทางที่ทำได้ถึงที่สุด และให้ทำลายเครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องอุปโภคบริโภค บ้านเรือนที่อยู่อาศัย สัตว์พาหนะ เสียให้สิ้น อย่าให้เหลือเป็นประโยชน์แก่ข้าศึก ฯลฯ โฆษกรัฐบาลนำไปขยายความให้ชาวบ้านเข้าใจง่ายขึ้นว่า ให้ใช้อาวุธทุกอย่าง ที่มีอยู่ต่อสู้กับข้าศึกให้ถึงที่สุด เช่น ปืน ดาบ หลาว หอก รวมทั้งสัตว์และพืชที่มีพิษ เช่น งู ตะขาบ แมลงป่อง จนถึง **หมามุ่ย**

เสียตายที่ตอนต่อสู้กับญี่ปุ่นเข้าวันนั้น ชาวบ้านคงหาหมามุ่ยไม่ทัน มิฉะนั้น ทหารญี่ปุ่นคงจะรู้ถึงพิษสงของหมามุ่ยว่า สาทัสสากรรจ์เพียงใด

เมื่อจอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี กลับมาถึงกรุงเทพฯ ได้ประชุมคณะรัฐมนตรีและ เห็นว่าคงจะสู้รบกับญี่ปุ่นไม่ได้ เพื่อสงวนชีวิต ประชาชนและกำลังทหาร จึงประกาศให้ยุติการ ต่อต้านยินยอมให้ญี่ปุ่นเดินทัพผ่านไทยได้ ไทยมี เงื่อนไขว่

๑. ญี่ปุ่นต้องไม่ปลดอาวุธฝ่ายไทย
๒. ญี่ปุ่นจะไม่พักอยู่ที่กรุงเทพฯ
๓. ให้มีข้อตกลงเฉพาะทางทหารเท่านั้น ไม่มีการขออะไรมากกว่านี้

ในระยะแรกของสงคราม ฝ่ายอักษะ คือ เยอรมัน อิตาลี และญี่ปุ่น มีชัยชนะอย่างรวดเร็ว ยึดพื้นที่ได้มาก จนทำให้คนส่วนใหญ่รวมทั้ง รัฐบาลไทยขณะนั้นด้วยคิดว่า ฝ่ายอักษะคงชนะ สงครามแน่ ต่อมาจึงได้ทำสัญญาเป็นพันธมิตร ร่วมรบกับญี่ปุ่น และประกาศสงครามกับอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา เมื่อ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕

แต่ก็ยังมีผู้มองการณ์ไกล หรือวิสัยทัศน์ ที่กว้างไกล คือ เห็นว่า ผู้ที่จะชนะสงครามในที่สุด ก็คือ “ฝ่ายสัมพันธมิตร” มิใช่ “ฝ่ายอักษะ” ผู้ นั้น คือ “**ท่านปรีดี พนมยงค์**” อันนับได้ว่าเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลแบบรัฐบุรุษที่แท้จริง เพราะสามารถคาดการณ์ได้อย่างถูกต้อง ท่านกับ พรรคพวกจึงร่วมกันตั้งองค์การต่อต้านญี่ปุ่นขึ้น เพื่อหาทางแก้ไขสถานการณ์ในอนาคตซึ่งต่อมา ก็กลายเป็น “**ขบวนการเสรีไทย**”

บทบาทและผลงานของขบวนการเสรีไทย ที่มีคุณประโยชน์ต่อประเทศไทยเพียงใดนั้นผม คงไม่ต้องนำมากล่าวไว้ ณ ที่นี้ เพราะทุกท่านคง ทราบดีกันแล้ว

ผมโชคดีที่ได้เข้าเป็นเสรีไทยกับเขาด้วย ผู้หนึ่ง โดยมีท่านผู้ใหญ่ที่ผมนับถือมากที่สุดผู้หนึ่ง เป็นผู้แนะนำ ท่านนั้นเป็นผู้นำระดับหัวหน้า รองลงมาจาก นายเตียง ศิริขันธ์ โดยชักนำให้ ผมเข้าสู่ขบวนการเสรีไทยค่ายต่างย่อย เทือกเขา ภูพาน จังหวัดสกลนคร โดยให้เงินแก่ผม ๕๐ บาท ขึ้นรถไฟจากกรุงเทพฯ ไปจังหวัดอุดรธานี และ เขียนจดหมายให้ผมถือไปให้ นายสถานีรถไฟ อุดรธานี เมื่อเขารู้เรื่องก็ให้ผมพักอยู่กับเขา ๑ คืน รุ่งขึ้นให้ผมโดยสารรถยนต์จากอุดรธานี ไป สกลนคร โดยฝากฝังไปกับคนขับรถยนต์ คนขับ รถยนต์ดังกล่าวนำผมไปบ้าน นายเตียง ศิริขันธ์ แต่เผอิญ นายเตียง ศิริขันธ์ ไม่อยู่ นายเจียม ศิริขันธ์ พี่ชายนายเตียงฯ จึงจัดကျေးကျေးหมီး โยมหนึ่ง บรรทุกข้าวหนึ่งกระสอบ พร้อมด้วย สัมภาระอื่นๆ ให้ผมควบคุมไม่ให้ นายเตียงฯ ที่ เขาต่างย่อย ในวันรุ่งขึ้น ต้องผ่านด่านอีกหลายด่าน กว่าจะไปถึงค่ายต่างย่อยได้ จนสบายสบาย

เมื่อไปถึงค่ายต่างย่อย เขาให้ผมไปอยู่ หน่วยเก็บอาวุธและสัมภาระต่างๆ ที่ฝ่ายสัมพันธมิตร ทิ้งร่มลงมาให้ อันนับว่าเป็นหน่วยที่สำคัญหน่วย หนึ่ง เพราะอาวุธที่ฝ่ายสัมพันธมิตรส่งมาให้ นั้น ทันสมัยและมีจำนวนมาก เช่น ปืนคาร์บิน หรือ คาร์บาย ปืนสะเตน ปืนกลมือ ปืนพกยูเอสอาร์มี ๗๗ฯ พร้อมด้วยลูกระเบิดมือและกระสุนมากมาย

ระยะหลังๆ ญี่ปุ่นรู้ระแคะระคายเรื่อง เสรีไทยที่ต่างย่อย จึงเตรียมจะบุกทำลาย นายเตียง ศิริขันธ์ สั่งให้ทุกคนเตรียมต่อสู้อย่างเต็มที่ พร้อม กับสั่งให้กำนันผู้ใหญ่บ้านเตรียมหาหนังกวาง ตากแห้งไว้ ถ้าจำเป็นขาดเสบียงอาหารจะได้

อมหนังกวายเป็นที่ไปพลางๆ ตอนนั้นผมคิดว่า ตั้งแต่เกิดจากท้องแม่จนเติบโตไม่เคยอมหนังกวายนเลย คราวนี้คงได้ลิ้มรสแน่ แต่ก็ไม่ได้แสดงออกอย่างใด เพราะตั้งใจจะมากู้ชาติบ้านเมืองแล้ว ต้องต่อสู้ทุกวิถีทาง แต่แล้วเหตุการณ์ดังกล่าว ก็ไม่ได้เกิดขึ้น ทำให้ผมอดอมหนังกวายนตากแห้งไปด้วยเสียตายจริงๆ

ต่อมาสหรัฐอเมริกา ก็ส่งเครื่องบินไปทิ้งระเบิดปรมาณู ๒ ลูก ที่เมืองฮิโรชิมา ๑ ลูก และที่เมือง นางาซากิ ๑ ลูก ทำให้มีผู้เสียชีวิตกว่า ๒๕๐,๐๐๐ คน สมเด็จพระเจ้าจักรพรรดิฮิโรฮิโตะของญี่ปุ่น จึงมีพระบรมราชโองการยอมจำนนต่อฝ่ายสัมพันธมิตรอย่างไม่มีเงื่อนไข เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๔๘๘

พลเรือเอกลอร์ด หลุยส์ เมาท์แบตตัน ผู้บัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตรในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์ ก็ได้แนะนำ ท่านปรีดี พนมยงค์ ให้ประกาศปฏิเสศการประกาศสงครามกับอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ที่ไทยได้ประกาศ เมื่อ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕ รวมทั้งยกเลิกการเป็นสัมพันธมิตร และข้อตกลงทั้งปวงกับญี่ปุ่น

ท่านปรีดี พนมยงค์ ในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในขณะนั้น จึงประกาศพระบรมราชโองการ “ประกาศสันติภาพ” เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๘๘ ซึ่งมีใจความสำคัญว่าการประกาศสงครามต่ออังกฤษและสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕ เป็น “การกระทำอันผิดจากเจตจำนงของประชาชนชาวไทย และฝ่าฝืนขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และกฎหมายบ้านเมือง” และคนไทยทั้งภายใน

และภายนอกประเทศ ได้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือฝ่ายสัมพันธมิตรจึงขอประกาศว่า “การประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกาและบริเตนใหญ่เป็นโมฆะ และไม่ผูกพันประชาชนชาวไทย”

สหรัฐอเมริกา พอใจในประกาศสันติภาพ และรับรองความเป็นเอกราชของประเทศไทย เพราะไม่ถือว่าประเทศไทยเป็นคู่สงครามมาตั้งแต่ต้น แต่สำหรับอังกฤษนั้น ยังไม่ยินยอม เพราะอังกฤษหมายมั่นจะยึดครองไทยมาตั้งแต่ต้น ถ้ายอมง่ายๆ ก็ไม่ใช่อังกฤษ ดังนั้น อังกฤษจึงเรียกร้องค่าปฏิกรรมสงครามกับไทยเป็นจำนวนมาก เรียกว่าเอากันให้จมไปเลย โดยพยายามปกปิดไม่ให้อเมริกาทราบเพราะรู้ว่าสหรัฐอเมริกาต้องเข้ากับฝ่ายไทยแน่

แม้สถานภาพสงครามระหว่างประเทศไทยกับอังกฤษและสหรัฐอเมริกาจะสิ้นสุดลงแล้ว แต่ท่านปรีดี พนมยงค์ กับพรรคพวกยังต้องเหนี่ยวนำอีกกระยะหนึ่ง ในการวิ่งเต้นเจรจากับฝ่ายอังกฤษ เพื่อยกเลิกสถานการณ์สงครามกัน จนกระทั่งสามารถลงนามใน “ความตกลงสมบูรณ

แบบเพื่อเลิกสถานะสงครามระหว่างประเทศไทยกับบริเตนใหญ่และอินเดีย” เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๔๘๙ อันทำให้ประเทศไทยมีอำนาจอธิปไตยสมบูรณ์ดังเช่นก่อนสงครามโลก ครั้งที่ ๒

การปฏิบัติงานของท่านปรีดี พนมยงค์ และคณะ เพื่อแก้ไขสถานการณ์หลังสงครามโลก ครั้งที่ ๒ เพื่อให้กลับคืนสู่ความมีเอกราช และอธิปไตยสมบูรณ์เหมือนก่อนสงครามนั้น เป็นเรื่องที่น่าสนใจและน่าศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ผมจึงอยากจะวิงวอนนักประวัติศาสตร์ไทย และนักแต่งตำราเรียน

ทั้งหลายให้ช่วยบรรจุเรื่องเหล่านี้ไว้ในตำราเรียนบ้าง เพื่อประโยชน์แก่เด็กของเราในอนาคตจะได้มีตำราเรียนที่ถูกต้องต่อไป

เรื่องที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่ง ก็คือแม้อังกฤษจะเซ่นไทยอย่างไร แต่สัมพันธภาพระหว่าง ท่านลอร์ด หลุยส์ เมาร์ทแบทตัน ผู้บัญชาการทหารสูงสุดฝ่ายสัมพันธมิตรในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์ ซึ่งเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของอังกฤษ และมีเชื้อสายพระราชวงศ์ของอังกฤษ กับท่านปรีดี พนมยงค์ กลับเป็นไปอย่างสนิทสนมแน่นแฟ้นยิ่ง เข้าทำนองคำกล่าวที่ว่า “รัฐบุรุษย่อมมีความเข้าใจในความเป็นรัฐบุรุษของกันและกัน”

สุดท้ายนี้ ด้วยความเคารพต่อ “ทองปราชญ์แสง” ผมขออนุญาตนำข้อเขียนของท่านในหนังสือ “ปรีดีสาร” ฉบับมกราคม ๒๕๔๕ มาสรุปตอนท้ายข้อเขียนของผม ดังนี้-

“นายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการต่อสู้เพื่อระบอบประชาธิปไตย เขายังมีคุณูปการต่อเอกราชของประเทศในห้วงที่รัฐบาลทหารได้โจนเข้าสู่ภัยร้ายแห่งสงครามโลกครั้งที่ ๒ เพียงบทบาทสองบทบาทนี้ ก็อาจกล่าวได้ว่า เขาเป็นเยี่ยงอย่างแห่งผู้รักประชาธิปไตยและรักชาติยิ่งชีวิต” ●

พ.ต.อ.เสฐียร สินธุเสน (ต.ม.ธ.ก. รุ่น 5)

ตำรวจที่ราษฎรโหยหา

พ.ต.อ.เสฐียร สินธุเสน เพื่อน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๕ นอกจากจะมีเกียรติประวัติในด้านอาชีพตำรวจ ซึ่งน่าจะถือเป็นตำรวจตัวอย่างที่ราษฎรถือเป็นที่ยิ่งของประชาชนได้จริงๆ แล้วคุณเสฐียรยังได้ทุ่มและเสียสละให้แก่งานชมรม ต.ม.ธ.ก. สัมพันธ์อย่างมากและงานที่พวกเราภาคภูมิใจมากคือการที่คุณเสฐียรได้อาสาเป็นตัวแทนของชมรมฯ เดินทางไปกรุงปารีส เพื่ออัญเชิญอัฐิธาตุของท่านผู้ประศาสน์การกลับประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔ โดยออกค่าใช้จ่ายส่วนตัว

ถึงแม้ท่านผู้นี้จะจากเราไปอยู่สุคติภพแล้ว แต่คุณงามความดีของท่านยังอยู่ในจิตใจของพวกเราอย่างไม่มีวันจะลืมได้ ฝ่ายบรรณกรจึงขอนำอัตชีวประวัติซึ่งคุณเสฐียรได้เขียนไว้ก่อนถึงแก่กรรม นำมาเผยแพร่ ณ ที่นี้

ต่อไปนี้เป็นอัตชีวประวัติของคุณเสฐียรฯ เมื่อจบเตรียมปริญญา จากมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองแล้วผมได้เข้าเป็นเสมียนแผนกสรรพากร จังหวัดพระนครอยู่ ๔ ปี เมื่อได้รับอนุปริญญาแล้วจึงโอนมาเป็นข้าราชการตำรวจ กองปราบปราม ทำหน้าที่สอบสวนข้าราชการทุจริตที่กองกำกับการ ๖ กองปราบปราม มีหน้าที่สอบสวนข้าราชการทุจริตทั่วราชอาณาจักร จนได้รับยศ พ.ต.ท. ผมจึงได้ไปช่วยราชการที่สำนักงาน ป.ป.ป. อันเป็นงานลักษณะเดียวกัน เพราะใจรักที่จะปราบปรามข้าราชการทุจริตและได้ช่วยราชการอยู่ ๒ ปี

๑. เมื่ออยู่ที่กองปราบปราม ผมได้ทำคดีที่มีชื่อเสียงหลายคดี เช่น

๑.๑ คดีทุจริตในการสร้างเสาโทรเลขที่จังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน อำเภอฮอด-แม่สะเรียง มูลค่า ๑๓ ล้านบาท เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๑ ผมสามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นได้ว่าปูนซีเมนต์ที่ใช้หล่อเสาโทรเลขไปแล้วนั้น ไม่ใช่ปูนตราช้างตามที่ระบุไว้ในสัญญา เหล็กที่ใช้หล่อเสาโทรเลขเป็นเหล็ก ๓ หุนครึ่ง ไม่ใช่เหล็กขนาด ๔ หุนตามสัญญา ศาลชั้นต้นเชื่อการสอบสวนของตำรวจ ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาก็พิพากษาตามความเห็นของศาลชั้นต้น ข้าราชการกรมไปรษณีย์ชั้นผู้ใหญ่ ผู้ควบคุมงาน ๒ คน ถูกจำคุกคนละ ๘ ปี และกรรมการผู้ตรวจรับงาน ๒ คนๆ ละ ๔ ปี ซึ่งทั้ง ๒ คดีนี้โด่งดังมาก หนังสือพิมพ์ลงข่าวทุกระยะตั้งแต่ชั้นสอบสวน และสืบพยานในศาลตลอดจนคำพิพากษาของศาลทั้งสามชั้น ขณะนั้นผมมียศเป็นพันตำรวจโท ตำแหน่งรองผู้กำกับการกอง ๖ กองปราบปราม คดีนี้ท่าน ดร.วินิจ วินิจฉัยภาค ผู้พิพากษาศาลฎีกา ได้รับทราบทางหนังสือพิมพ์ตลอดมา ท่านผู้นี้ต่อมาได้ลาออกมารับใช้ใกล้ชิดพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตำแหน่งรองราชเลขาธิการ (เป็นที่น่าเสียดายยิ่งที่ท่านต้องมาด่วนจากไปด้วยอุบัติเหตุเครื่องบินเลาด้าแอร์ตกที่จังหวัดสุพรรณบุรี)

๑.๒ คดีทุจริตในการสร้างถนนแก้ว “นวลรัฐ” ที่จังหวัดเชียงใหม่ มูลค่า ๑.๕ ล้านบาท เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ ผมภูมิใจมากที่สามารถพิชิตคดีนี้ได้เป็นผลสำเร็จทำให้ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา พิพากษายืนตามคำตัดสินของศาลชั้นต้น ให้จำเลยที่เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของเทศบาลเมืองเชียงใหม่ ซึ่งเป็นกรรมการควบคุมงานและกรรมการตรวจรับงานจำนวน ๔ คน ถูก

จำคุกคนละ ๒ ปี ๒ คน และผู้ตรวจรับงานคนละ ๘ ปี ๒ คน ศาลชั้นต้นซึ่งในขณะนั้น ดร.วินิจ วินิจฉัยภาค ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลที่เป็นหัวหน้าคณะในการพิจารณา ได้เขียนไว้ในคำพิพากษาว่า ศาลเชื่อฟังคำให้การของพยานที่ให้ไว้กับพนักงานสอบสวน (ผมเป็นพนักงานสอบสวน) ศาลไม่เชื่อคำให้การของพยาน เพราะคำให้การของพยานที่ให้ต่อศาลนั้น พยานให้การเพื่อช่วยเหลือจำเลย ถือได้ว่าเป็นคดีประวัติศาสตร์ที่ศาลพิพากษาเช่นนี้ เพราะตามปกติศาลจะเชื่อฟังคำให้การที่พยานเบิกความที่ศาล จะไม่เชื่อคำให้การของพยานที่ให้การกับตำรวจ พล.ต.ต.สง่า ดวงอำพร ให้พิมพ์คำพิพากษานี้แจกเพื่อเป็นตัวอย่าง

๑.๓ คดีที่ ๓ ทำประโยชน์ให้กรมตำรวจมาก เพราะทำให้กรมตำรวจไม่ถูกฟ้องเรียกค่าเสียหายกล่าวคือ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๘ นายอนันต์ ภัคดีประไพ รมช. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กล่าวหา นายประดิษฐ์ วนาพิทักษ์ อธิบดีกรมป่าไม้และ นายพงษ์ โสโน รองอธิบดีกรมป่าไม้ และหัวหน้ากองกรมป่าไม้อีก ๓ นายคือ นายสรวิทย์ มังคลับเจียร นายไพโรจน์ อติศรประเสริฐ นายยุทธ พงษ์พันธ์ ว่าร่วมกันละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และร่วมกันช่วยเหลือผู้กระทำความผิดมิให้ต้องได้รับโทษ ซึ่งการสอบสวนสำนวนนี้ผู้กำกับการตำรวจจังหวัดแม่ฮ่องสอนเสนอสำนวนการสอบสวนผ่านกรมตำรวจไปยังกระทรวงมหาดไทย เพื่อให้กระทรวงอนุมัติส่งตัวผู้ต้องหาทั้งหมดไปให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีเป็นผู้ต้องหา แต่จังหวะนี้นายประดิษฐ์ วนาพิทักษ์ ได้ร้องไปยังกระทรวงมหาดไทย ขอให้กองปราบปราม

ทำการสอบสวนคดีนี้ใหม่ ผมจึงได้สอบสวนคดีนี้ ซึ่ง พล.ต.อ.ประทิน สันติประภพ รองอธิบดี กรมตำรวจเป็นผู้มอบหมาย ท่านผู้นี้สมัยเมื่อเป็น รองผู้บังคับการกองปราบปราม รักและไว้วางใจผมมาก

ประเด็นที่กล่าวหาเมื่ออยู่ว่า นายประยูทธ วณิชยางกูล เจ้าของโรงเลื่อยปางหมู จังหวัด แม่ฮ่องสอนใช้เครื่องจักรเกินข้อกำหนดที่ได้รับ อนุญาต ตามความใน พ.ร.บ. ป่าไม้ พ.ศ. ๒๕๑๖ (มาตรา ๘) แต่คณะผู้ต้องหาดังกล่าวไม่ปฏิบัติตามตามหน้าที่ คือละเว้นไม่ดำเนินคดีแก่ผู้ต้องหา

ข้อกฎหมายมีอยู่ว่า เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้มี พ.ร.บ. ยกเลิก พ.ร.บ. ป่าไม้ฉบับปี ๒๕๑๖ ที่กล่าวหาเป็นคดีกันนี้ และ พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. ๒๕๑๘ ที่ออกมาใหม่ มิได้ระบุให้ข้อกำหนด ฉบับที่ ๕ ซึ่งออกตามความใน พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. ๒๕๑๖ (คือที่กล่าวหาว่าคณะผู้ต้องหากระทำผิด) ยังใช้ได้อยู่ต่อไป

ผมจึงพิจารณาตามข้อกฎหมายว่า เมื่อ พ.ร.บ. ที่กล่าวหาคณะผู้ต้องหา ๕ คนนั้น ได้ ถูกยกเลิกไป และ พ.ร.บ. ที่ออกมาภายหลัง พ.ศ. ๒๕๑๘ มิได้ระบุให้กฎกระทรวงหรือข้อกำหนด เดิมใช้ต่อไป ก็ต้องถือว่ากฎกระทรวงดังกล่าว นั้นถูกยกเลิก

“ขอให้ทุกคนปฏิบัติตามเวลาราชการ”

“ผู้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตนให้เป็น ตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา”

“ผู้ใต้บังคับบัญชาขอให้สนใจผู้บังคับ บัญชาด้วยการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ และ มีประสิทธิภาพ”

“ถ้าข้าราชการไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ให้ ความเป็นธรรม และไม่เป็นที่รักของประชาชน

จะเอาชนะคอมมิวนิสต์ ตามนโยบายของรัฐบาล ไม่ได้”

“สามเวลาหลังอาหาร ให้ทบทวนดูว่าได้ ทำอะไรในหน้าที่บ้าง”

ผมอยู่ประจำที่สงขลาได้ ๒ เดือน ก็ ยกกำลังตำรวจไปเลื่อยโกดังสินค้าเถื่อน (สินค้า หนีภาษีที่มาจากมาเลเซีย) ๓ แห่ง ที่อำเภอ สุโงะโกลก โดยการเลื่อยกุญแจประตูที่ล่ามโซ่ เอาไว้ เนื่องจากหาตัวเจ้าของโกดังไม่พบ บางราย ก็อ้างว่า เจ้าของโกดังไปต่างจังหวัด ได้สินค้า หลบหนีภาษีศุลกากรหลายล้านบาท แต่ผมถูก พ้อคำฟ้องข้อหาปฏิบัติหน้าที่มิชอบ ทำให้ เสียทรัพย์ คือ ถูกกุญแจราคา ๑๓๐ บาท ที่ผมตัดเพื่อเข้าไปเอาของหนีภาษี ซึ่งมีราคา ตั้งหลายล้านบาท ผมต้องสู้คดีเอง เสียค่าทนาย เองกว่า ๓๐,๐๐๐ บาท ทั้งที่ทำงานให้ราชการ เพราะถ้ารอทางราชการช่วยต้องผ่านขั้นตอนมากมาย ไม่ทันการที่จะต้องตกเป็นจำเลย เข้าทำนอง “กว่าตัวจะสูงกาก็ไหม้” ผมสู้คดีอยู่ ๘ เดือน โจทก์ (พ้อคำของหนีภาษี) จึงถอนฟ้อง ถึงแม้จะยาก ลำบากเพียงใด ผมก็ภูมิใจที่ทำงานนี้สำเร็จ เป็น เครื่องพิสูจน์ได้ว่าตำรวจที่ไม่ยอมมอมยู่ได้อิทธิพล และอำนาจเงินของพวกพ้อคำของหนีภาษียังมี อยู่ นับได้ว่าเป็นเกียรติประวัติสำคัญในการ ทำงานให้กองบังคับการตำรวจน้ำ ที่ไม่เคยมี มาก่อน

ผมทำงานต่อสู้กับสินค้าหนีภาษีอยู่ ๒ ปี จับของหนีภาษีได้มากมาย มีหลักฐานปรากฏอยู่ใน สมุดบันทึกประจำวัน และข่าวที่ลงหนังสือพิมพ์ เสมอๆ ผู้บังคับบัญชาจึงเลื่อนตำแหน่งให้ห่างจาก ชายแดนมาเป็นผู้กำกับการ ๓ ตำรวจน้ำ ประจำ

จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อไม่ให้ผมต้องเหนื่อยกับการจับสินค้าหนีภาษี และที่จังหวัดสุราษฎร์ฯ นี้เอง ผมปลดเกษียณอายุราชการ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖ ผลงานระหว่างที่เป็นตำรวจน้ำซึ่งลงใน น.ส.พ. ผมได้ตัดเก็บไว้มากมาย

การทำงานจะดีหรือไม่เพียงใดนั้น พิสูจน์ได้จากผลการปฏิบัติ สำหรับผมนั้น ผมได้พิสูจน์แล้วจากการร่วมปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่นๆ มีหนังสือยกย่องชมเชยส่งมายังกรมตำรวจมากมาย ให้ถือว่าเป็นข้าราชการตัวอย่างที่ดี สมควรได้รับความชอบเป็นพิเศษ เช่น หนังสือจากปลัดกระทรวงมหาดไทย (นายเจริญจิตต์ ณ สงขลา) ซึ่งต่อมาดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย หนังสือจากรองเสนาธิการ กองอำนวยการกลาง สำนักงานผู้บัญชาการทหารสูงสุด (พลโทวิบูลย์ ไร่เสถียร) หนังสือจากอธิบดีกรมศิลปากร (นายอำนาจ วีรวรรณ) หนังสือจากสำนักงาน ป.ป.ป. (นายสุธี อากาศฤกษ์) หนังสือจากผู้ว่าการการรถไฟแห่งประเทศไทย (พลโททวน สริกขานนท์) หนังสือจากอธิบดีกรมประมง (นาวาโทสว่าง เจริญผล) หนังสือจากหัวหน้าสำนักงานกรมการชายแดนส่วนภูมิภาค (พันเอกวิรัตน์ มาลัยวงศ์) หนังสือจากนายกสมาคมประมง (นายคลี เรื่องสงฆ์) เป็นต้น แต่ผมไม่เคยได้รับการตอบสนองจากกรมตำรวจแต่อย่างใดเลยได้แต่เก็บหลักฐานไว้ด้วยความภาคภูมิใจเท่านั้น

๔. ในปี พ.ศ. ๒๕๒๗ ผมได้รับการแต่งตั้งเป็นอนุกรรมการ ป.ป.ป. อยู่ ๒ ปี และได้รับการแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขในปีเดียวกัน ต่อมา

ก็ได้เป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ และที่ปรึกษารัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขอีกครั้งหนึ่ง ในปี ๒๕๓๓

ระหว่างที่ผมอยู่ในตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขอยู่นั้นนอกจากงานตามหน้าที่แล้ว **ผมมีความสุขที่จะกล่าวได้ว่า ได้มีส่วนในการรณรงค์เรื่องกองทุนยาประจำหมู่บ้าน** ทั้งนี้เพราะยารักษาโรคนับเป็นปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิต การมีกองทุนยาประจำหมู่บ้านก็เพื่อให้ประชาชนได้ใช้บริการในยามป่วยใช้ฉุกเฉินไม่ต้องเดินทางออกจากหมู่บ้านหรือตำบลไปซื้อยาจากหมอที่ตั้งในเมือง

นอกจากนี้ผมยังรณรงค์ให้ทุกหมู่บ้านมีตู้ยาประจำบ้าน มีอาสาสมัครที่ได้รับการอบรมจากกระทรวงฯ ให้รู้จักการรักษาพยาบาลและการใช้ยาในเบื้องต้นเป็นผู้ควบคุมดูแล และเน้นนำประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงเหตุผลและคุณประโยชน์ในการจัดตั้งกองทุนยาประจำหมู่บ้าน โดยได้รับการสนับสนุนเผยแพร่ข่าวสารนี้ทางรายการวิทยุที่มีผู้รับฟังมากที่สุดรายการหนึ่ง คือรายการ **“ครอบครัวवाल”** โดย ม.ร.ว.ถนัดศรี สวัสดิวัตน์ ทางสถานีวิทยุ ททบ. มีผู้เลื่อมใสศรัทธาบริจาคเป็นจำนวนถึง ๑๒๓ ทุน มูลค่ากองทุนละ ๑,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๑๒๓,๐๐๐ บาท และกระทรวงสมทบอีกกองทุนละ ๑,๐๐๐ บาท สามารถจัดตั้งกองทุนยา หรือคลังยา ในรูปสหกรณ์ ประจำหมู่บ้านเป็นผลสำเร็จระดับหนึ่ง ที่จังหวัดชุมพรเป็นแห่งแรก เมื่อเดือนกันยายน ๒๕๒๘

เมื่ออยู่ในตำแหน่งที่ปรึกษาทางกฎหมาย รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ ผมได้ทำหน้าที่พิเศษคือ **อนุกรรมการพิจารณาออกกฎระเบียบ**

ข้อบังคับให้มีมาตรการป้องกันการทุจริต
เครื่องราชอิสริยาภรณ์ เนื่องจากได้มีการทุจริต
เกิดขึ้นเป็นข่าวครึกโครม ในปี ๒๕๑๙ โดยมีจุด
เริ่มต้นแหล่งใหญ่ที่วัดเทพศิรินทราวาส

นอกจากนี้ผมได้เป็นอนุกรรมการเศรษฐกิจ
การคลัง และส่งเสริมอาชีพของททท. ๑ ปี เป็น
กรรมการชมรม ต.ม.ธ.ก.สัมพันธ์ เพื่อช่วยเหลืองาน
สาธารณกุศลของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ
ช่วยงาน**มูลนิธิปรีดี พนมยงค์** มาโดยตลอด ด้วย
ความเต็มใจและภาคภูมิใจ และที่**ภาคภูมิใจที่สุด**
คือ การได้แสดงความกตัญญูต่อรัฐบุรุษอาวุโส
ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์ ด้วยการส่งอาหารที่
ท่านชอบไปให้ ขณะที่ท่านพำนักอยู่ ณ ประเทศ
ฝรั่งเศส นอกจากนี้ผมยังได้นำครอบครัว ไปเยี่ยม
ท่านที่บ้านชานกรุงปารีส เราได้รับการต้อนรับ
อย่างอบอุ่นจากรัฐบุรุษที่รัฐบาลไทยหลายสมัย
หลงลืมที่จะสักการะเมื่อท่านสิ้นลมหายใจ **นับเป็น**
โชคของผมที่ได้แสดงความกตัญญูเป็นครั้ง
สุดท้ายด้วย การเป็นตัวแทนของชาวธรรมศาสตร์
เพียงคนเดียวในการไปรับอัฐิธาตุของท่านจาก
ประเทศฝรั่งเศสกลับมาสู่ประเทศไทย และเป็น
ผู้ขอเรือดำราราชาภาพอันเป็นเรือที่มีเกียรติ
สูงสุดของกรมตำรวจ เพื่อนำอัฐิธาตุของท่าน
ออกไปลอยสู่ก้นทะเลลึกในอ่าวไทย ผมปลื้มใจ
อย่างยิ่งที่ได้รับมอบหมายภารกิจอันทรงเกียรติ
ในครั้งนั้น ขณะที่มีการประชุมกรรมการเตรียม
ธรรมศาสตร์และการเมืองทั้ง ๘ รุ่น เรียกว่าการ
ประชุมชมรม ต.ม.ธ.ก. สัมพันธ์ ในที่ประชุมวันนั้น
ขอให้มีตัวแทนของเตรียมปริญญาฯสัก ๑ คน เพื่อ
เป็นตัวแทนของมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์ไป
รับอัฐิธาตุของท่านในฐานะที่เป็นผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัย

ธรรมศาสตร์และการเมือง เสมือนว่าลูกไปรับพ่อ
กลับมาไม่มีผู้ใดเสนอตัวเป็นตัวแทนในวันนั้น
ผม...ซึ่งเป็นบุคคลผู้ไม่พร้อมทั้งเรื่องค่าใช้จ่าย
และเรื่องสุขภาพ เพราะมีโรคหัวใจประจำตัว แต่
ด้วยความพร้อมในเรื่องความกตัญญูผมจึงตัดสินใจ
เสนอตัวในวันนั้น ผมคิดว่าว่าจะให้ลูกที่ทำงาน
การบินไทย ผ่อนค่าเครื่องบินให้ ผมเห็นว่าควร
เดินทางไปถึงก่อนวันทำบุญ ทักซิธนาญประพาน
อัฐิธาตุของท่าน ในวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๒๙
ผมจึงออกเดินทางไปตั้งแต่วันที่ ๒๘ เมษายน
๒๕๒๙ เวลา ๒ ยาม คิดว่าเผื่อจะได้ช่วยเหลือ
ในเรื่องพิธีสงฆ์บ้าง และแล้วก็เป็นที่จริงดังที่คิด
ท่านผู้หญิงพูนสุขให้ผมไปรับพระและจัดที่
อาาธาณาศิล

เมื่อถึงสนามบินชาร์ลส์เดอโรโกลล์
ท่านผู้หญิงพูนสุขให้คุณหญิงจิต สุนทรวิจารณ์
หลานสาวไปรอรับซึ่งผมไม่ทราบมาก่อนเลยว่าจะ
มีคนไปรับ จะเดินออกช่องไหนทางด้านไหนก็ไม่รู้
เพราะสนามบินมีทางออกหลายช่องทาง แต่คง
เป็นเพราะแรงกตัญญูจึงบันดาลให้ผมพบคนที่ไป
รอรับจนได้

ความประหลาดมหัศจรรย์อีกเรื่องหนึ่ง
ก็คือ เมื่อนำอัฐิธาตุลงจากเครื่องบินคุณชาญ
แก้วชูไสบอกกับผมว่า เรื่องที่จะลอยอัฐิตามที่
ตกลงในที่ประชุม โดยที่จะขอเรือรบจากกองทัพ
เรือนั้นตกลงไม่สำเร็จ โชคดีที่คุณเสฐียรขอเรือ
ตำรวจน้ำไว้ ทางตำรวจน้ำจึงจัดเรือราชาภาพให้
โดยมีหนังสือตอบกลับมาเรียบร้อยแล้ว แม้ว่า
ก่อนเดินทาง ที่ประชุมได้ตกลงกันแล้วก็จริง ผม
ก็ยังไม่แน่ใจเกรงว่าจะเกิดการผิดพลาดขึ้นได้ จึง
โทรศัพท์ถึงผู้บังคับการตำรวจน้ำ และทำหนังสือ

ขอเรือตำรวจน้ำไว้ด้วย ด้วยเหตุนี้ พวกเราจึงได้เรือตำรวจราชนาพลอยอัฐิธาตุท่านผู้ประกาศนการอย่างสมเกียรติ ผมทราบมาว่า **ที่กองทัพเรือไม่อนุญาตเพราะกลัวภัยทางการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องน่าสลดใจยิ่ง** สำหรับผม การที่ทุกอย่างสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี ส่วนหนึ่งมาจากแรงกตัญญูที่ผมมีต่อท่านผู้ประกาศนการนั่นเอง

เมื่อผมกลับมาเมืองไทย พวกเพื่อน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๕ เห็นใจมากที่ผมได้ทำชื่อเสียงให้แก่รุ่น จึงมอบเงินสวัสดิการให้ ๑๐,๐๐๐ บาท เพื่อช่วยเป็นค่าเครื่องบิน แต่ผมได้มอบเงินจำนวนนี้ให้แก่โรงพยาบาลธรรมศาสตร์

ขณะที่ท่านทั้งหลายกำลังอ่านเรื่องของผมอยู่นี้ ผมได้จากโลกนี้ไปแล้วสิ่งเดียวที่ผม

ปรารถนาคือ ขอให้ชาวธรรมศาสตร์ที่ยังมีชีวิตอยู่ จงเสียสละ กตัญญู ต่อท่านผู้ประกาศนการต่อธรรมศาสตร์และต่อแผ่นดินด้วยเถิด

ผมภูมิใจมากที่ได้แสดงน้ำใจต่อท่านผู้ประกาศนการ ทั้งเมื่อยังมีชีวิตอยู่และเมื่อท่านถึงแก่อสัญกรรมไปแล้ว โดยได้ร่วมทำบุญอาราธนาศีลที่ประเทศฝรั่งเศสตามที่ตั้งใจไว้ ผมได้รับมอบอัฐิธาตุที่สนามบินและนำไปบำเพ็ญกุศล ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผมได้ตอบแทนพระคุณท่านมาโดยตลอดจนจบบริบูรณ์ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๒๙ และนับแต่นั้นมา ผมและครอบครัวยังได้สานต่อแรงกตัญญู ด้วยการช่วยเหลือกิจการของสถาบันปรีดี พนมยงค์ ตามโอกาสอันควรเสมอมา ●

รำลึก ปรีดี ๖๖ ปี ต.ม.ธ.ก.

โดย พลตรี ประจักษ์ศิลปาศระนาวัน*

ที่เรียกงานนี้ว่า รำลึก ปรีดี ๖๖ ปี ต.ม.ธ.ก. ก็เนื่องจากพวกเราชาว ต.ม.ธ.ก. ได้ย้อนรำลึกไปถึงท่านผู้ประศาสน์การ หรือ อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งได้ก่อตั้ง มธก. หรือ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ขึ้นหลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยคณะราษฎร และได้ประกาศปฏิญญาว่าด้วยหลัก ๖ ประการ ซึ่งมีหลักการศึกษาคือสำคัญอันหนึ่ง ทั้งนี้ก็เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ และเพื่อปลูกฝังให้ประชาชนได้รู้จักประชาธิปไตย โดยทั่วกัน จึงได้จัดเป็นแบบตลาดวิชา โดยจัดให้เป็นมหาวิทยาลัยเปิด และแล้วต่อมาก็ได้ก่อตั้ง

โรงเรียนเตรียมปริญญาของมหาวิทยาลัยชั้น เพื่อเป็นการเตรียมการให้พร้อมเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา จึงได้จัดตั้ง ต.ม.ธ.ก. ขึ้น ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๑ เป็นรุ่นแรก และมีรุ่นต่อๆ มาจนถึงรุ่น ๘ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๔ หลังจากนั้นนโยบายการศึกษา ก็เปลี่ยนแปลงไป โดยยกเลิกโรงเรียนเตรียมปริญญาคงมีแต่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนโรงเรียนมัธยมของรัฐก็คงมีชั้น ม.ศ. ๔ ม.ศ. ๕ ขึ้นมาแทนที่โรงเรียนเตรียมต่างๆ

ย้อนรำลึกไปถึงเมื่อ ๖๖ ปีที่แล้ว และย้อนหลังไปอีก ๒-๓ ปี ก่อนที่ผู้เขียนจะเข้ามาอยู่ใน ต.ม.ธ.ก. นั้น เดิมก็จบ ม.๖ ซึ่งเป็นชั้นสูงสุดของโรงเรียนมัธยม กรมสามัญศึกษา

* ประธาน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๖ อดีตผู้ช่วยเจ้ากรมธรรมมณูญศาลทหาร

กระทรวงศึกษาธิการในปีนั้นเป็นปี พ.ศ. ๒๔๘๔ จบโดยกระทรวงศึกษาธิการให้ยกชั้นโดยไม่ต้องสอบ เนื่องจากเกิดสภาวะสงคราม ญี่ปุ่นยกทัพขึ้นบุกประเทศไทย ฝ่ายทหารยอมทำสัญญาเข้าร่วมรบกับญี่ปุ่น แต่ท่านผู้ประกาศการณ์ ซึ่งเป็นรัฐมนตรีฝ่ายพลเรือน คัดค้าน ไม่เห็นด้วย ต่อมาเมื่อไปปฏิบัติหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ จึงได้จัดตั้งขบวนการเสรีไทยขึ้น โดยใช้ มธก. เป็นกองบัญชาการใหญ่ ระหว่างเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ผู้เขียนเป็นนักกีฬา ต่อมาเกิดมีอาการเป็นโรคหอบหืด ก็ได้มารักษาตัวที่โรงพยาบาลศิริราช ก่อนลงเรือข้ามฟาก เห็นมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง (ชื่อขณะนั้น) มีนักศึกษาแต่งตัวชุดสากลถือหนังสือคำบรรยายเข้าไป ผู้เขียนได้สอบถามบิดาว่า เขาเรียนอะไรกัน ท่านบิดาผู้เขียนบอกว่าเขาเรียนกฎหมาย หลวงประดิษฐมนูธรรมเป็นคนตั้ง และท่านก็ยกให้ผู้เขียนเข้าเรียนที่ธรรมศาสตร์ โดยบอกว่าจบปริญญาตรีเป็นธรรมศาสตร์บัณฑิตแล้วสามารถจะเข้าทำงานได้ทุกกระทรวงทบวงกรม ผู้เขียนยังไม่มีเป้าหมายมาก่อนว่าจะเรียนอะไร และก็ไม่รู้ด้วยว่าตัวเองถนัดอะไร ตอนนั้นกลับจากเรียนก็ทำสวน เพราะเป็นเกษตรกร เนื่องจากบิดาผู้เขียนออกจากราชการมาก็มาทำสวนส้มโอ และเลี้ยงไก่ เป็นเกษตรกรเต็มตัว เผอิญมีญาติเป็นทนายความ และเคยติดตามเขาไปฟังการชกพยานในศาล ก็รู้สึกสนุก จึงตกลงใจเข้าเรียนธรรมศาสตร์ โดยคิดจะเป็นทนาย หรือ ตำรวจ อัยการ หรือ ผู้พิพากษา ซึ่งเป็นอาชีพที่ใช้กฎหมายดังที่เคยได้ยินท่านอาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ เคยเรียกว่าอาชีพเหล่านี้แหละจึงจะเป็นอาชีพกฎหมายแท้

เมื่อเข้ามาเรียนเตรียม ในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ เป็น ต.ม.ธ.ก.รุ่น ๖ เฉพาะในปี ๒๔๘๕ สอบเข้าไม่ติดเนื่องจากสอบวิชาเรียงความไทย และภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นวิชาที่โรงเรียนบ้านนอกไม่ค่อยสนใจสอนเรียงความไทยก็สอนนานๆ ครั้ง ส่วนมากจะเอาวิชาอื่นซึ่งสอนไม่ทันมาสอนแทน ครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนต่างจังหวัดก็สอนไม่ค่อยเก่งเหมือนกับโรงเรียนในกรุงเทพฯ สมัยนั้นผู้เขียนจบจากโรงเรียนราชโอรส ซึ่งเป็นโรงเรียนนอกเมืองฝ่งชนบุรี ยังเป็นบ้านนอกอยู่ ผิดกับปัจจุบันนี้ มีถนนหนทางติดต่อถึงกันหมด และรวมฝ่งกรุงเทพฯกับชนบุรี เป็นกรุงเทพมหานครด้วยกันตามสภาพปัจจุบัน

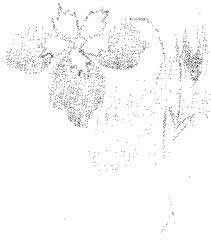
เข้ามาเรียนใหม่ๆ ก็อดอัดในการปรับตัว โรงเรียนเตรียมสอนให้ช่วยตัวเองเพื่อการเรียนในชั้นอุดมศึกษา จำเป็นจะต้องช่วยตัวเอง รู้สึกว่าหลักสูตรในสมัยนั้นดีมาก เหมาะในการเตรียมคนเข้าสู่การเรียนในชั้นปริญญามากที่สุด ระยะเวลาหนึ่งก็ปรับตัวได้ สามารถสรุปเนื้อหาจดคำบรรยายในชั้นปริญญาตรีได้ และสามารถเรียนจบใน ๔ ปี ตามหลักสูตร ใน ต.ม.ธ.ก.รุ่น ๖ นั้น มีนักเรียนที่สอบผ่าน เข้าเรียนประมาณ ๑,๔๐๐ คน และโรงเรียนเตรียมจัดเป็น ๒๐ ห้อง แต่เมื่อเปิดการศึกษา คงมีนักเรียนเตรียมปริญญาลงทะเบียนเข้าเรียนเพียง ๑,๒๐๑ คน ผู้เขียนได้เขาเรียนปี ๑ ในห้อง ๓ ต่อมาพอสอบกลางปี ผู้เขียนได้เลื่อนขึ้นไปอยู่ห้อง ๒ ต.ม.ธ.ก.รุ่น ๖ จากนั้นเนื่องจากปัญหากระดาษแพงและหายาก จึงได้สั่งเลิกการเปลี่ยนห้องโดยผลการสอบแต่ละเทอม

นึกย้อนไปวัยรุ่นตอนเป็น ต.ม.ธ.ก. บรรยากาศยังคงดูคุ้นเคยและอบอุ่น ปี ๑ จำได้ว่า มีเรื่องเขม่นกับนักเรียนวิศวกรรมรถไฟ เกิดศึก หน้านาง โดยนัดต่อยกันที่สนามหลวง ไม่ถึง กับใช้อาวุธเช่นกับนักเรียนช่างกลปัจจุบันนี้ ตอน ปีที่ ๑ วันไหว้ครู ยังจำได้ว่าอาจารย์ปรีดี ท่าน ผู้ประศาสน์การคนเดียวของมหาวิทยาลัย ยังได้ เดินทักทาย ถามไถ่ทุกข์สุขการศึกษาเล่าเรียน ของพวกเราทุกคน บรรยากาศการเรียนเต็มไป ด้วยความสนุกสนาน ยังจำได้ว่าได้เคยมีการสไตรค์ ไม่รับประทานอาหารเช้า จนร้านหมูแดงต้องเทข้าวทิ้ง ให้ปลาแสดในบ่อกิน

การก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์ และการเมืองขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยแห่งที่ ๒ ภายหลัง จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ตั้งมาก่อนแล้ว เพียงแห่งเดียว มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์ และการเมืองตั้งขึ้น โดยมีความประสงค์จะให้ โอกาสประชาชนได้มีโอกาสได้รับการศึกษา กว้างขวางยิ่งขึ้น และวัตถุประสงค์สำคัญที่สุด ก็คือเพื่อปลูกฝังประชาธิปไตย ในหมู่ประชาชนให้ แพร่หลายยิ่งขึ้น จึงได้จัดตั้งขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย เปิด จะเข้าไปเรียนตามเวลาหรือจะซื้อหนังสือ คำบรรยายไปอ่านหาความรู้มาเข้าสอบก็ได้ และเป็นมหาวิทยาลัยซึ่งไม่ได้ใช้งบประมาณของรัฐ แต่ได้อาศัยเก็บค่าสมัครสอบค่าพิมพ์คำบรรยาย ซึ่งท่านผู้ประศาสน์การได้มอบโรงพิมพ์ส่วนตัว ของท่านให้แก่มหาวิทยาลัย คือ โรงพิมพ์นิติสาส์น พิมพ์คำสอนจำหน่าย นอกจากนั้น ยังให้ชื่อ ธนาคารญี่ปุ่นแห่งหนึ่งซึ่งจะเลิกกิจการมาจัดตั้งเป็น ธนาคารเอเชีย เพื่อให้คณะบัญชีได้ใช้ฝึกงาน และเพื่อเอาผลกำไรมาทำนุบำรุงการศึกษาของ มธก.

แต่ต่อมาได้ถูกนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามทำการ ดิสเครดิต จนธนาคารต้องปั่นป่วน และมหาวิทยาลัย ต้องจำหน่ายหุ้นไปจนหมด ต่อมาก็วิกฤตอีก หลายคราว ฝ่ายทหารได้นำเอากรมการรักษาดินแดนเข้ามายึดตึก มธก. จนนักศึกษาไม่มีที่เรียน และได้มีการเดินขบวนไปเรียกร้องขอตึกเรียนคืน จาก จอมพล ป. พิบูลสงคราม จนในที่สุดจึงได้ ตึกมหาวิทยาลัยคืนมา แต่ฝ่ายทหารได้เข้ามา บริหารและจัดการให้มหาวิทยาลัยเปลี่ยนแปลง รูปแบบจนเป็นมหาวิทยาลัยปิด トラบเท่าทุกวันนี้ จนในที่สุดได้มีการคืนเงินจนเกิดมหาวิทยาลัยเปิด ขึ้นใหม่ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง และต่อมาก็มี การศึกษาทางไกลเพิ่มเติมขึ้นมาโดย มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยได้ เปลี่ยนชื่อจนเหลือเพียง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และได้ขยายไปยังศูนย์รังสิต ซึ่งกว้างขวางกว่า ที่ทำพระจันทร์ นอกจากนั้นก็ยังสามารถว่า ธรรมศาสตร์ ได้มีวิทยาเขตในต่างจังหวัดอีกด้วย เช่น ลำปาง เป็นต้น ผู้เขียนซึ่งเป็นศิษย์เก่า คนหนึ่งก็หวังว่า มธ. ของเราคงจะเจริญงอกงาม ซึ่งจะเป็นช่องทางสร้างคนฉลาดเพื่อมิให้ถูก เอาเปรียบในสังคม หรือลดการเอาเปรียบลงได้บ้าง หากเรามีคนฉลาด และคนดี เข้ามาปกครองบ้าน เมือง รวมทั้งคนที่ถูกปกครองก็เป็นคนฉลาดและ คนดี การให้สัมปทานของรัฐเพื่อให้โอกาสคน ส่วนน้อยผูกขาด และตัดโอกาสคนส่วนใหญ่ ก็คงจะค่อยๆ ลดลงไป การให้สัมปทานของรัฐ ควรจะมีเฉพาะที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีจากต่างประเทศเท่านั้น นอกนั้น ผู้เขียนเห็นว่าไม่ควร มีการให้สัมปทานเพื่อการผูกขาดไม่ว่าในกิจการ ใดๆ ●

การทำงานที่ต้องการกำลังใจ และความร่วมมือร่วมใจ

โดย เจิม จันทพันธ์*

ผมได้อ่านรายงานการประชุมครั้งที่ ๕ วันอาทิตย์ที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๔๖ ระเบียบวาระที่ ๕ ความว่าท่านประธาน ต.ม.ธ.ก.รุ่น ๖ (พลตรีปรุงศิลป์ ศตะนาวิน) ได้ปรารภว่าท่านอายุมากแล้ว เมื่อครบวาระของการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการบริหารชุดนี้ในต้นปี ๒๕๔๗ ท่านจะขอลาออกจากตำแหน่งประธาน ผมเองเช่นเดียวกับคนอื่นรู้สึกตกใจต่อข่าวนี้ แต่ไม่เกิดความคาดหมาย เมื่อย้อนไปดูผลงานของท่านเมื่อปลายปีที่ผ่านมา เห็นว่าท่านได้เสียสละทำงานให้แก่มชรม ต.ม.ธ.ก.รุ่น ๖ อย่างทุ่มเทจริงจังและจริงจังทั้งกำลังกาย กำลังใจและกำลังทรัพย์ไม่ว่าเพื่อนจะเชิญไปงานไหน เพื่อจะตายอยู่วัดใดไม่ว่าใกล้หรือไกล ในกทม. หรือต่างจังหวัด

ท่านก็พร้อมที่จะไปร่วมด้วยอย่างกระตือรือร้น ถ้าไม่ไกลเกินไปนักบางที่ท่านก็ทำหน้าที่เป็นสารทิสเสียเองนำพวกเราไป ผมมาคิดดูก็อดท้อทวนใจไม่ได้ว่าท่านจะทำงานหนักอย่างที่ว่านี้ไปได้นานสักเท่าใด เพราะร่างกายคนเราก็ย่อมจักเสื่อมถอยไปตามอายุขัยประการหนึ่ง ส่วนคนที่จะมาเห็นอกเห็นใจก็ยิ่งน้อยลงไปเพราะคิดว่าการที่ท่านทำอยู่นั้นเป็นธรรมดาของท่านเป็นเช่นนั้นเอง แต่คนที่มาเรียกร้องเอาความต้องการของตนยิ่งมากเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ความโดดเดี่ยวจากชั่วหัวใจย่อมเกิดขึ้นเป็นธรรมดา แต่เมื่อข่าวการถอนตัวของท่านได้กระจายไปในหมู่เพื่อนฝูงเสียงสะท้อนกลับมาจากทิศทุกทาง ไม่ว่าจะพบกันในงานมงคล วงเหล้าหรือแม้แต่งานศพ ต่างก็ร้องขอให้ท่าน

* ประธานชมรมอดีตข้าราชการสรรพากร อดีตผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่ กรมสรรพากร

ประธานจงเป็นประธานต่อไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อสถานการณ์กลับกลายเป็นเช่นนี้ เราคาดหวังว่าคงจะทำให้ท่านหายใจหายึกเอาใจไว้สบายเหิง เมื่อตระหนักว่าทุกคนรักและให้กำลังใจท่านอยู่สบายๆ ความเหน็ดเหนื่อยทั้งกายใจคงจะบรรเทาเบาบางลงไปบ้างไม่มากนักน้อย

ผมมองดูท่านด้วยความห่วงใย ใจอยากจะแบ่งเบาภาระให้ท่านบ้างเพราะท่านเหมือนคนแล้งน้ำใจแต่ผมเองก็ย้ายไม่แตกต่างไปจากท่านนัก เมื่อชมรมอดีตข้าราชการสรรพากร (ชอส.) ได้รับการก่อตั้งขึ้นผมได้รับการคัดเลือกให้เป็นประธานคนแรกเมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๓๑ หลังจากนั้นก็มีมีการเลือกตั้งประธานชมรมคนใหม่ทุกๆ สองปีผมก็ยังคงเป็นประธานอยู่เช่นเดิมจากบัดนั้นมาบัดนี้เป็นเวลาประมาณ ๑๕ ปีมาแล้ว ได้มีท่านผู้ใหญ่ได้กรุณาสมัคร เป็นสมาชิกเป็นจำนวนมาก ท่านที่เป็นนักกฎหมายและนักบัญชีชาวธรรมศาสตร์ที่รู้จักกันดีก็มีหลายท่านเช่น ท่านสนั่น เกตุทัต, ท่านศ.ดร.พนัส ลิมะเสถียร, นายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ท่าน ศ.วิโรจน์ เลาะห์พันธ์ุ, ท่านปรีดี บุญยัง, ท่านวีระชัย ตันติกุล, ท่านศ.โมรา บุญยผล และท่านศ.เจริญ ธฤติมานนท์ เหล่านี้เป็นต้น เมื่อมีท่านผู้ใหญ่ให้เกียรติมาเป็นสมาชิก ก็จำเป็นอยู่เองที่การดำเนินงานต่างๆ ต้องให้ได้มาตรฐานที่พอรับได้ เมื่อบวกกับความซราภาพแห่งวัย การขาดเครื่องมือเครื่องมือในการทำงาน ตลอดจนบุคลากรที่จะช่วยกันทำงาน ความเหน็ดเหนื่อยย่อมจะเกิดขึ้นเป็นทวีคูณก็เคยคิดจะลาออกหรือถอนตัวเช่นเดียวกับท่านประธาน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๖ ก็มีเสียงทัดทานดังมาทุกทิศทุกทางเช่นเดียวกัน แต่ที่ตื่นตันใจมากๆ

ก็เห็นจะเป็นเจตหมายของท่านผู้ใหญ่วัยเลย ๘๐ ปีไปแล้วท่านหนึ่งขอร้องว่าถ้าอายุถึง ๘๐ ปี จะลาออกก็ไม่ว่าอะไร ส่วนอีกท่านหนึ่งวัย ๘๖ ปี ได้ลงทุนปีตรูบของท่านครั้งปฐมวัย มัชฌิมวัย และปัจฉิมวัย บอกว่าขอให้เป็นไปจนตาย ตายแล้วขอให้ไปเป็นประธานชมรมบนสวรรค์ต่อไป (ฮา) โดยเหตุนี้เองแลที่เป็นเหตุให้ผมต้องประพติดิตน เป็นเสมือนคนแล้งน้ำใจปล่อยให้ท่านประธานทำงานไปเดียวดาย แต่เพื่อนคนอื่นหลายคนก็ได้ช่วยทำงานให้ท่านประธานอย่างแข็งขัน

เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ผมได้ไปประชุมกรรมการบริหาร ต.ม.ธ.ก.สัมพันธ์ที่สถาบันปรีดี พนมยงค์ ซอยทองหล่อ สุขุมวิท ๕๕ กทม. ท่านประธานชมรม ต.ม.ธ.ก.สัมพันธ์ (คุณวิเชียร กลิ่นสุคนธ์) ได้ปรารภปรารมภ์อย่างน่าเห็นใจและกินใจเป็นอันมากกว่า ถึงอย่างไรเสียชมรม ต.ม.ธ.ก.สัมพันธ์มีอันให้ต้องเลิกกิจการแน่นอนไม่วันใดก็วันหนึ่ง แต่จะพยายามยืดออกไปให้นานที่สุดเท่าที่สามารถจะทำได้ เหตุผลก็เพราะว่าพวกเราบางท่านอายุเลย ๘๐ ปี ไปแล้ว (รวมทั้งตัวท่านประธานเองด้วย) บางท่านก็อายุ ๘๐ ปี และบางท่านก็กำลังย่างเข้าปีที่ ๘๐ แต่ขอให้พวกเราพร้อมพลังต่อสู้ไม่ท้อถอยเพื่อให้ชมรมยืนหยัดอยู่ได้ คุณสุวรรณ ดาราวงษ์ กรรมการบริหารอีกท่านหนึ่ง (เพื่อนผู้เป็นภักษณมิตรของผมปัจจุบันนี้ทราบว่าคุณปลื้มวิเวกไปทำสวนป่าถวายองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบทยอดเขาที่จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยดวงใจอันบริสุทธิ์เปี่ยมไปด้วยความจงรักภักดีอย่างแน่วแน่มั่นคง) ท่านได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ในโอกาสที่เพื่อนเราคนใดมีอายุครบ ๘๐ ปี ให้ชมรมนำช่อดอกไม้ไปแสดง

ความยินดีต่อเพื่อนผู้หนึ่งที่ตลอดจนครอบครัวของท่าน คนที่มีอายุครบ ๘๐ ปี ถือเป็นมงคลชีวิต เพราะสมัยพุทธกาลองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเราทรงปลงสังขาร เสด็จดับขันธสู่อปรินิพพาน เมื่อพระชนมายุ ๘๐ พรรษา การนำดอกไม้ไปแสดงความยินดีเป็นทางให้เกิดความรักและความผูกพันทางใจสืบทอดไปยังครอบครัวและลูกหลานที่จะสืบสานเจตนารมณ์ของพ่อแม่ต่อไปในอนาคต นับเป็นเรื่องที่น่าคิดพิจารณาเป็นอย่างยิ่ง สำหรับชมรมอดีตข้าราชการสรรพากร (ขอส.) ที่ผมดำเนินการอยู่ เนื่องจากประกอบด้วยบุคคลหลายรุ่นหลายวัยเมื่อสมาชิกท่านใดมีอายุครบ ๘๐ ปี ทางชมรมจะจัดการเรียกเก็บเงินค่าธรรมเนียมนั่งสิทธิ์ (สามารถลดค่าใช้จ่ายได้ท่านละประมาณ ๒๐๐-๓๐๐ บาท) การที่ตั้งกฎเกณฑ์เช่นนี้เพราะคำนึงถึงว่าข้าราชการบำนาญอายุยิ่งมากเงินบำนาญยิ่งน้อยลง เพราะปรับไม่ทันค่าครองชีพประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งการที่ท่านชอบสังขารมาร่วมสังสรรค์ได้ก็นับเป็นการเสียสละอย่างสูงยิ่ง เป็นพระคุณอย่างสูงสำหรับพวกเรา อยู่แล้ว ส่วนท่านที่รำรวยมาเพราะเหตุอื่นเป็นบุญตัวของท่านเราไม่ข้องเกี่ยว

เมื่อไม่นานมานี้บังเอิญผมพบหนังสือวันธรรมศาสตร์สงขลา ๒๕๑๕ ได้จัดพิมพ์ขึ้นเนื่องในการจัดงาน ๑๐ ธันวาคม ๒๕๑๕ ณ หอประชุมเทศบาลเมืองหาดใหญ่ หนังสือดังกล่าวนี้ ท่านศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และท่านศาสตราจารย์ วิจิตร ลูธิตานนท์ นายกสมาคมธรรมศาสตร์ในพระบรมราชูปถัมภ์ขณะนั้นได้กรุณาเขียนคำขวัญให้ ส่วนผมเองก็รู้สึกเป็นเกียรติอย่างสูงที่คณะ

ผู้จัดทำหนังสือดังกล่าว ได้นำบทความของผมมาเป็นบทนำในฐานะเลขานุการสมาคมธรรมศาสตร์สงขลา เมื่อพิจารณาความบทความในหนังสือดังกล่าว จะเห็นได้ว่าชุมนุมชาวธรรมศาสตร์สงขลา ก่อนที่จะได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งเป็นสมาคมธรรมศาสตร์สงขลาเมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๑๕ ก็มีสภาพไม่แตกต่างไปจากชมรม ต.ม.ธ.กรุ่น ๖ หรือ ชมรมอดีตข้าราชการสรรพากรที่ผมดำรงตำแหน่งประธานอยู่ในขณะนี้ หรือชมรม ต.ม.ธ.ก.สัมพันธ์เท่าใดนัก หรือถ้าจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าบรรดาสมาคมหรือชมรมทั้งหลายที่ได้ก่อตั้งขึ้นมาโดยไม่มีผลประโยชน์ใดๆ เกี่ยวข้องไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมมันก็เป็นเช่นนั้นเอง ดังบทความของผมในครั้งกระนั้นมีความตอนหนึ่ง ดังนี้ครับ “ท่ามกลางความแจ่มใสแห่งการเริ่มต้นที่กำลังผลิบานและแตกกิ่งก้านสาขาครอบคลุมไปสู่มวลสมาชิก เราก็คงไม่ควรจะมองข้ามสิ่งที่เป็นจุดอ่อนและเสียงร้องไห้ ชาวธรรมศาสตร์สงขลา ได้จัดงานวันธรรมศาสตร์ต่อเนื่องกันมาเป็นเวลาสิบๆ ปี พวกเราหลายคนที่เคยเข้มแข็งกลับเปลี้ยแรงลง ถ้ามองในแง่ธรรมะ บรรดาสรรพสิ่งทั้งหลายเมื่อมีเกิดย่อมมีดับเป็นธรรมดา พลังแห่งความเข้มแข็งย่อมจะมอดไหม้ลงตามกาลเวลา ทั้งนี้เพราะในระยะเวลาสิบปีที่ผ่านมา กรรมการจัดงานวันธรรมศาสตร์ก็ยังคงเป็นชุดเดียวที่จัดซ้ำแล้วซ้ำอีกไม่มีการเปลี่ยนแปลง ความเชื่อมโยงระหว่างชาวธรรมศาสตร์รุ่นพี่ (แก่) กับรุ่นน้อง (หนุ่ม) นับวันจะห่างเหินออกไปเหมือนวาวที่ขาดลอย ทำให้เข้าใจว่างานธรรมศาสตร์ที่จัดกันมาทุกๆ ปี ก็เพื่อความสนุกสนานของคนกลุ่มเดียว ที่ออกไปเต้นแร้งเต้นกา ร้องรำทำเพลงกัน เป็นที่สนุกสนาน

ครั้นตรง การประชุมก็ขึ้นแหละ ก็ไปฟังเขาพูดกัน ไม่เห็นได้ประโยชน์อะไรขึ้นมา แต่พวกรุ่นพี่ที่ได้เสียสละทั้งแรงกายแรงใจ เวลาอันมีค่าตลอดจนทรัพย์สินเงินทองจัดงานมาทุกปี ก็เริ่มจะกลางแคลงว่าจะจัดงานไปเพื่ออะไร ได้อะไรขึ้นมา เพื่อความสนุกสนานละหรือ เป็นไปไม่ได้แน่ เพราะงานสังคมทุกวันนี้ได้ปีบริดเข้ามาแทบตั้งตัวไม่ติด เพื่อความสามัคคีสมานฉันท์ของพวกเราเหล่าธรรมศาสตร์ละหรือ ดูเป็นเรื่องที่ห่างไกลเกินความเป็นจริง เพราะชั่วแต่พวกเราจะได้เสียสละเวลาเล็กๆ น้อยๆ มาร่วมประชุม แสดงความคิดเห็นเป็นกำลังใจแทบไม่มี ดูเป็นเรื่องแล้งแห้งน้ำใจ เหมือนเดินไปท่ามกลางทะเลทราย สิ่งเหล่านี้ทำให้ทุกฝ่ายมีแต่ความระทระทวย...

ผมคิดว่าบัดนี้เป็นนิมิตดี ที่สมาคมธรรมศาสตร์สงขลา ได้อุบัติขึ้นแล้วในช่วงจังหวะเวลาอันเหมาะสม และไม่สายเกินไปที่สมาคมของเราจะได้เป็นสื่อกลาง ที่จะเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ความเข้าใจและความคิดเห็นในหมู่มวลสมาชิก”

หนังสือวันธรรมศาสตร์สงขลา ๒๕๑๕ ได้จัดทำทำเนียบสมาชิกพร้อมด้วยตำแหน่งหน้าที่การงานจึงทำให้ทราบว่าหลายท่านได้เจริญเติบโตในตำแหน่งหน้าที่การงาน จนเป็นที่รู้จักกันดีทั้งประเทศ เช่น คุณอนันต์ อนันตกุล รองผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา กลายมาเป็นอดีตเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงมหาดไทย นายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และเลขาธิการพรรคประชาธิปไตย คุณเจริญจิตต์ ณ สงขลา นายอำเภอหาดใหญ่ กลายมาเป็นอดีตปลัดกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย คุณไสว พัฒโน นายความ กลายมาเป็นอดีต ส.ส. สงขลา

และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม เหล่านี้เป็นต้น

ยิ่งไปกว่านั้นเรามีประชากรชาวธรรมศาสตร์เกือบทุกกระทรวงทบวงกรม ที่มีหน่วยงานประจำอยู่ที่จังหวัดสงขลา เราไปดูกันนะครับว่ามีหน่วยงานอะไรบ้างและในหน่วยงานใดเป็นกรรมการสมาคมเอาเฉพาะที่เป็นประธานเท่านั้น มีดังนี้ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายจรลี สิทธิพงศ์ เป็นนายกสมาคม, รองผู้ว่าราชการจังหวัด นายอนันต์ อนันตกุล เป็นอุปนายก, หัวหน้าศาลจังหวัดสงขลา นายเสริมศักดิ์ เทพาคำ เป็นอุปนายก, สรรพากรจังหวัด นายเจิม จันทพันธ์ ประธานเลขานุการ, อัยการจังหวัด นายศุภร ประศาสน์วินิจัย ประธานบรรณารักษ์, ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคภาคใต้ นายพิเชษฐ คงทน ประธานปฎิคม, ผู้กำกับการตำรวจภูธร พ.ต.อ.พยุณ สุชนะนันท์ ประธานประชาสัมพันธ์, ผู้จัดการธนาคารกรุงเทพ จำกัด หาดใหญ่ นายชวง บำรุงวงศ์ ประธานเหรียญก, หัวหน้าสถานีทหารเรือสงขลา น.อ.วิศณุ ปราบศากุน ประธานกีฬา, ผู้จัดการธนาคารแห่งประเทศไทย หาดใหญ่ นายดุชาติ สวัสดิ-ชูโต ประธานกรรมการบันเทิง, ทนายความ นายกระจำจ ธรรมโชติ ประธาน-นายทะเบียน, นอกจากนี้มีตำรวจหน่วยต่างๆ ทหาร ๓ เหล่าทัพ บก เรืออากาศ, ศาลต่างๆ คลังจังหวัด, ศุลกากรหน่วยต่างๆ ตรวจเงินแผ่นดิน แขวงการทาง ประชาสงเคราะห์ ประชาสัมพันธ์ สถิติจังหวัด แรงงานเขต, เรือนจำสงขลา นิคมสร้างตนเอง รถไฟ โทรศัพท์ สถานีโทรทัศน์ โรงพยาบาล มหาวิทยาลัย วิทยาลัย สรรพากรเขต จังหวัด อำเภอ นายอำเภอเกือบทุกอำเภอ ทนายความ ธนาคารพาณิชย์ต่างๆ

และบริษัทห้างร้านจำนวนมาก และมีนักธุรกิจ
เจ้าของโรงแรมและโรงพิมพ์ที่เป็นกรรมการกำลัง
สำคัญคือ นายชาญ ลีลาภรณ์

จากข้อมูลจังหวัดสงขลาเพียงจังหวัด
เดียวในปี ๒๕๑๕ และประสบการณ์ที่ผ่านมา
หลายจังหวัดในภาคใต้ เช่น พังงา ภูเก็ต
นครศรีธรรมราช พอจะอนุมานได้ว่าเรามีชาว
ธรรมศาสตร์ออกไปปฏิบัติงานครอบคลุมไปทั้ง
ประเทศอย่างแน่นอน อนึ่ง ชมรม ต.ม.ธ.ก.สัมพันธ์
ของเราถ้าจะไปตามความเป็นจริงก็ไม่ธรรมดา
เมื่อเรามีบุคคลในเครือข่ายเป็นบุคคลระดับชาติ
มากมาย ไม่ว่าจะในภาคราชการหรือธุรกิจเอกชน
ในภาคราชการก็มีบุคคลตั้งแต่รองคมนตรี นายก
รัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานศาลฎีกา
รัฐมนตรี ปลัดกระทรวง อธิบดี ฯลฯ ส่วนนักธุรกิจ
ระดับชาติก็มีอยู่เป็นจำนวนมากตั้งที่ทราบกันทั่วไป

โดยที่สถาบันปรีดี พนมยงค์ เป็นสถาบัน
ในเครือข่ายชาวธรรมศาสตร์ เช่นเดียวกับ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสมาคมธรรมศาสตร์
มาดแมนไปในภายภาคหน้า ชมรม ต.ม.ธ.ก.สัมพันธ์
มีเหตุอันเป็นไปด้วยเหตุใดๆ ก็ตาม สถาบันปรีดี
ดำรงอยู่และจะดำรงอยู่ตลอดไป โดยที่เหล่าชาว
ธรรมศาสตร์เราได้ออกไปสร้างคุณประโยชน์ให้
กับประเทศชาติเป็นเอกประการ สถาบันปรีดี
พนมยงค์ น่าจะเป็นองค์กรที่แข็งแกร่งยกฐานะ
เป็นองค์กรระดับชาติ มีอนุสาวรีย์ท่าน ดร.ปรีดี
พนมยงค์ สถิตประดิษฐานอยู่อย่างสง่างาม มี
ธงทิวปลิวไสว ควรจะได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล

นายินดีและขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งที่
กรรมการ ต.ม.ธ.ก.สัมพันธ์ จำนวนหนึ่งทำงาน
อย่างหนักและเข้มแข็ง เพื่อหาทุนรอนมาจุนเจือ
ทั้งสถาบันปรีดี พนมยงค์ และชมรม ต.ม.ธ.ก.
สัมพันธ์ อยู่ในขณะนี้จึงขอบรรดาชาว ต.ม.ธ.ก.
และชาวธรรมศาสตร์ทั่วประเทศ ได้ช่วยกัน
สนับสนุนให้สถาบันปรีดี พนมยงค์ เป็นศูนย์
รวมหัวใจของพวกเราเหล่าธรรมศาสตร์ต่อไป ●

เสี้ยวหนึ่งในชีวิต

โดย วิเชียร วัฒนคุณ*

ในวาระที่ศิษย์เก่าเตรียมปริญญาแห่งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ร่วมกันจัดงาน “รำลึกปรีดี ๖๖ ปี ต.ม.ธ.ก.” ในโอกาสเดียวกับวาระที่ ม.ธ.ก. ได้ก่อตั้งมา ๗๐ ปี ในฐานะที่เป็นศิษย์เก่าผู้หนึ่งของ ต.ม.ธ.ก. ผมขอน้อมรำลึกด้วยคารวะแด่ท่านอาจารย์ปรีดีพนมยงค์ ผู้ซึ่งครั้งหนึ่งในช่วงเวลาที่ท่านได้ลี้ภัยอยู่ในประเทศฝรั่งเศส ผมมีโอกาสดำเนินการคารวะท่านหลายครั้ง ท่านอาจารย์ได้แสดงความยินดีที่ได้เห็นศิษย์ผู้หนึ่งจากสถาบันที่ท่านได้ก่อตั้งคือ ต.ม.ธ.ก. และ มธก. ซึ่งท่านเป็นทั้งผู้ก่อตั้งและผู้ประศาสน์การได้มาทำหน้าที่ตัวแทนของ

ประเทศ คือ เอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศฝรั่งเศส และยังทำหน้าที่ผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การยูเนสโก ซึ่งตั้งอยู่ที่กรุงปารีส ท่านอาจารย์ได้กรุณาเชิญผมและครอบครัวมาร่วมรับประทานอาหารที่บ้านอังโตนี (Antony) ซึ่งอยู่ชานเมืองปารีส ทั้งท่านอาจารย์และท่านผู้หญิงพูนศุข ยังได้กรุณารับเชิญจากผมและภริยาไปรับประทานอาหาร ณ ที่พักในกรุงปารีส และเมื่อครั้งที่ท่านผู้หญิงพูนศุขมัยยา (ม.จ.หญิงพูนศุขมัยยา ดิศกุล) เสด็จมากรุงปารีสและประทับอยู่ ณ บ้านพักเอกอัครราชทูตนั้น ท่านหญิงฯ ได้เสด็จไปเยี่ยมท่านอาจารย์และท่านผู้หญิงที่บ้านพักอังโตนี ซึ่ง

*ประธานสถาบันปรีดี พนมยงค์ อดีตเอกอัครราชทูตประจำสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา อดีตเอกอัครราชทูตประจำประเทศญี่ปุ่น และประเทศฝรั่งเศส อดีต รมช.ต่างประเทศ และอดีต รมว.ยุติธรรม

ต่อมาท่านอาจารย์และท่านผู้หญิงก็ได้มาเฝ้าท่านหญิง ณ ที่พักด้วย

ผมจำได้ว่า ในเช้าวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๙ ซึ่งเป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีสได้จัดให้มีสมุดลงนามถวายพระพรที่บ้านพักเอกอัครราชทูต ท่านแรกที่ได้มาลงนามถวายพระพรคือท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ และท่านต่อมาคือสมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี

ผมรำลึกถึงภาพท่านอาจารย์ในสมัยนั้นซึ่งท่านอยู่ในวัยสูงอายุใกล้จะ ๘๐ ปี ท่านยังมีสุขภาพแข็งแรง มีความคิดและสติปัญญาสมบูรณ์ ความทรงจำเป็นเลิศ ท่านมีชีวิตที่สมถะและอย่างสงบ ถือได้ว่าท่านเป็นคนซื่อสัตย์สุจริตที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้เป็น “รัฐบุรุษอาวุโส” ของประเทศไทย

ผมได้มีโอกาสกราบคารวะท่านอาจารย์และเป็นการกราบลาท่านอาจารย์เป็นครั้งสุดท้ายเมื่อท่านอาจารย์และท่านผู้หญิงได้กรุณามาส่งผมและครอบครัวที่สนามบินชาร์ลเดอลีโกลล์ ประเทศฝรั่งเศส ในโอกาสที่ผมและครอบครัวเดินทางออกจากประเทศฝรั่งเศสเพื่อกลับประเทศไทย ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐

เมื่อผมกลับมาทำหน้าที่เดิมที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศสอีกครั้งหนึ่งในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ ผมก็ไม่มีโอกาสได้กราบคารวะท่านอาจารย์อีกแล้ว แต่ก็ได้รำลึกด้วยความเคารพถึงท่านอาจารย์เสมอมา ผมได้พบนานาชาติที่ผู้แทนไทยในประเทศฝรั่งเศสเป็นครั้งสุดท้ายในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ เนื่องจากเกษียณอายุราชการ

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ สภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้มีการพิจารณาและมีมติให้จัดงานฉลองในวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาลของท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งจะตรงกับวันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็ได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในเรื่องนี้ และได้แต่งตั้งอนุกรรมการอีกหลายคณะรวมทั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายดำเนินการเสนอชื่อศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ต่อองค์การยูเนสโก ซึ่งมีผมร่วมอยู่ในคณะกรรมการดำเนินการและเป็นประธานคณะอนุกรรมการฝ่ายดำเนินการเสนอชื่อฯ ดังกล่าว

คณะรัฐมนตรีในขณะนั้น (รัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ) ได้มีมติ (พฤษภาคม ๒๕๔๐) ให้ความเห็นชอบในการเสนอชื่อท่านอาจารย์ไปยังองค์การยูเนสโก เพื่อขอให้บรรจุชื่อท่านอาจารย์ไว้ในปฏิทินการฉลองบุคคลสำคัญและเหตุการณ์ประวัติศาสตร์เนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๐๐ ปี แห่งชาตกาล ซึ่งต่อมารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในฐานะประธานคณะกรรมการยูเนสโกแห่งชาติของไทยก็ได้เสนอชื่อท่านอาจารย์ไปยังองค์การยูเนสโก อย่างเป็นทางการ

เมื่อมีปัญหบางประการในการพิจารณาของคณะกรรมการบริหารขององค์การยูเนสโก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ด้วยความเห็นชอบของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น (ฯพณฯ นายชวน หลีกภัย) ได้แต่งตั้งและมอบหมายให้ผมในฐานะประธานอนุกรรมการฝ่ายดำเนินการเสนอชื่อ พร้อมด้วยเลขานุการของคณะอนุกรรมการเดินทางไปติดตามการพิจารณาของคณะกรรมการบริหาร

ของยูเนสโก โดยได้รับความร่วมมือจากกระทรวง การต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ สถาน เอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีส และผู้แทนไทยใน คณะกรรมการบริหาร เมื่อผมได้มีโอกาสเข้าไป ติดตามและเข้าชี้แจงต่อคณะกรรมการบริหารของ ยูเนสโก ก็ได้พบว่าผู้แทนของประเทศต่างๆ ใน คณะกรรมการบริหารได้สนับสนุนข้อเสนอและ คำชี้แจงของไทยและได้กล่าวสรรเสริญยกย่อง ท่านอาจารย์ปรีดี เป็นอย่างมาก เฉพาะอย่างยิ่ง ผู้แทนรัสเซีย จีน ฝรั่งเศส อังกฤษ และรวมทั้ง ผู้แทนญี่ปุ่นด้วย

ด้วยเกียรติคุณของท่านอาจารย์ผู้ซึ่งเป็น ที่รู้จักและเลื่อมใสศรัทธาแม้ในต่างประเทศ และ การสนับสนุนอย่างเป็นทางการของยูเนสโก เป็นผลให้มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ได้รับแจ้งจากกระทรวงการต่างประเทศ ว่า “เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ในที่ประชุม สมัยสามัญ (General conference) ครั้งที่ ๓๐ ขององค์การยูเนสโก ได้มีมติประกาศให้ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส เป็นบุคคล สำคัญของโลกอย่างเป็นทางการแล้ว...”

ในหนังสือของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี (ฯพณฯ นายชวน หลีกภัย) ถึงผู้ว่าการใหญ่องค์การ ยูเนสโกเมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ ในตอน หนึ่งท่านได้กล่าวดังนี้ (คำแปล) :

“ข้าพเจ้าถือโอกาสนี้อ้างถึงการประกาศ ขององค์การยูเนสโกให้บุคคลสำคัญสองท่านจาก ประเทศไทย กล่าวคือ พระนามของสมเด็จพระ ศรีนครินทราบรมราชชนนี และชื่อของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ได้บรรจุไว้ในปฏิทินขององค์ การยูเนสโกสำหรับวาระฉลองวันครบรอบของ บุคคลสำคัญและเหตุการณ์ประวัติศาสตร์สำหรับ ปี ค.ศ. ๒๐๐๐-๒๐๐๑ ในนามของรัฐบาลและ ประชาชนชาวไทย ข้าพเจ้าขอแสดงความขอบคุณ ต่อเกียรติที่ได้รับครั้งนี้ พวกเราคนไทยมีความ ภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่งในกิจกรรมของท่านทั้งสอง และมีความยินดีเป็นที่สุดที่องค์การยูเนสโกได้รับ รู้และรับรองในผลงานของท่านทั้งสองด้วยเช่นกัน”

ดังนั้น ในฐานะศิษย์เก่าคนหนึ่งของ ต.ม.ธ.ก. ผมจึงขอร่วม “รำลึกปรีดี ๖๖ ปี ต.ม.ธ.ก.” ด้วยการรำลึกถึงเสียหนึ่งของชีวิตที่ได้ ไกล่ชิดท่านอาจารย์และอีกเสียหนึ่งที่ได้มีส่วน ร่วมในการเชิดชูเกียรติคุณของท่านอาจารย์ ●

นักเรียนเตรียมธรรมศาสตร์

“รุ่น ๖” หรือ “รุ่น ๕๐๐”

โดย ตรี ภาวภูตานนท์*

ผมขออนุญาตเล่าเรื่องราวของตัวผมย้อนกลับไปเริ่มต้นเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ขณะนั้นผมอายุได้ ๑๒ ปี กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย กองทัพญี่ปุ่นเปิดฉากเริ่มสงครามทางซีกโลกตะวันออกเอเชียและแปซิฟิก โดยเปิดฉากโจมตีฐานทัพอากาศสหรัฐอเมริกาที่ฮาวาย และยกพลขึ้นบกตามหัวเมืองชายทะเลของประเทศไทยพร้อมกัน มีการต่อต้านจากฝ่ายไทยอย่างถาวรชีวิต สายๆ ของวันที่ ๘ นั้นเอง รัฐบาลได้สั่งให้ยุติการต่อสู้ และยอมให้กองทัพญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศไทยไปทำสงครามกับอังกฤษในมาลาญ

รัฐบาลไทยโดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ปรับคณะรัฐมนตรี โดยให้ท่านปรีดีพ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการคลัง และแต่งตั้งให้เป็นหนึ่งในคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ (พระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘) แทนเจ้าพระยามรราช ซึ่งถึงแก่อสัญกรรมในวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๔๘๔ และท่านปรีดีได้เข้ามาพำนักในทำเนียบท่าช้างอันเป็นทำเนียบของทางราชการ ซึ่งแต่เดิมเป็นวังของสมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมพระสวัสดิวัตวิศิษฎ์ ที่ถนนพระอาทิตย์ ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ใกล้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

* ประธาน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๘ อดีตปลัดกรุงเทพมหานคร

วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕ ประเทศไทยประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกาและบริเตนใหญ่ ท่านปรีดี หนึ่งในคณะผู้สำเร็จราชการฯ มีได้ลงนามในประกาศนั้นด้วย เพราะท่านมิได้อยู่ในกรุงเทพฯ ขณะนั้น ท่านได้อพยพครอบครัวไปอยู่อยุธยา การที่ท่านปรีดีมิได้ลงนามในประกาศสงคราม ได้ถูกยกเป็นข้ออ้างให้การประกาศสงครามกับประเทศสหรัฐอเมริกาและบริเตนใหญ่ เป็นโมฆะในตอนปลายสงครามซึ่งญี่ปุ่นยอมแพ้แล้ว

ตอนต้นของสงครามญี่ปุ่นเป็นต่อในทุกสมรภูมิ ยึดและครอบครองมลายูและสิงคโปร์ได้ในเวลาไม่นานนัก สมรภูมิแปซิฟิกก็เช่นกัน ยึดฟิลิปปินส์ได้ในเวลาใกล้เคียงกัน กองทัพญี่ปุ่นสร้างทางรถไฟสายมรณะจากสถานีหนองปลาตุ๊กไปกาญจนบุรีและปลายทางที่ด่านพระเจดีย์สามองค์ เพื่อส่งยุทธภัณฑ์ให้แก่กองทัพซึ่งดำเนินการรบอยู่ในพม่า และมุ่งปลดปล่อยอินเดียนที่ที่สุด

เมื่อสิ้นปีการศึกษา ๒๔๘๔ นั้น การเข้าสู่สงครามของประเทศไทยมีผลสร้างความระส่ำระสายต่อการศึกษาล่าเรียนเป็นอันมาก ไม่มีการวัดผลเมื่อสิ้นการเรียนในภาคปลาย ทาง การให้ นักเรียนที่มีเวลาเรียนตามเกณฑ์ได้เลื่อนชั้นขึ้นไปเรียนในชั้นสูงขึ้นโดยไม่ต้องสอบไล่ สำหรับผู้จะจบการศึกษาชั้นมัธยมก็ให้จบได้เลยเช่นกัน มีวลีเรียกขานกันแพร่หลายว่า จบการศึกษารุ่น “โตโจ” ผมเองก็ได้รับอานิสงส์จบชั้นมัธยมสองชั้นต่อชั้นมัธยมสามโดยไม่ต้องสอบไล่ปลายปีเช่นกัน

ระหว่างปี ๒๔๘๕ และ ๒๔๘๖ นั้น การรบพุ่งทางประเทศไทยออกไป แต่ฝ่ายสัมพันธมิตรยังคงส่งเครื่องบินมาทิ้งระเบิดตามจุดยุทธศาสตร์ เช่น ชุมทางรถไฟ สะพานข้ามแม่น้ำในประเทศไทย

อย่างต่อเนื่อง สำหรับกรุงเทพฯ (ซึ่งเป็นศูนย์บัญชาการนั้น) ก็ถูกโจมตีหนัก แต่พันธมิตรมักอาศัยความมืดพรางตัวส่งเครื่องบินมาโจมตีในเวลากลางคืน ทาง การแนะนำให้ประชาชนอพยพไปอยู่ต่างจังหวัด ห่างจากชุมชนและจุดยุทธศาสตร์ ด้าน การเรียนนั้นก็ให้โรงเรียนต่างจังหวัดรับนักเรียนอพยพออกจากกรุงเทพฯ ได้เข้าเรียนโดยสะดวก ผมกำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมปีที่ ๔ อายุ ๑๔ ปี ได้เป็นยุวชนทหารปีที่ ๑ ด้วยคุณพ่อซึ่งเป็นนายช่างกำกับ การแขวงทางจังหวัดเลยได้ติดต่อกับคุณลุงผู้รับราชการตำรวจอยู่ที่นครราชสีมาให้ฝากผมได้เรียนที่ ร.ร. ประจำจังหวัดนครราชสีมาด้วย ดังนั้นผมจึงได้มาเรียนเทอมปลายที่ ร.ร. ราชสีมาวิทยาลัย จังหวัดนครราชสีมาหนึ่งเทอม สอบไล่ได้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ เมื่อสิ้นปีการศึกษา ๒๔๘๖ โรงเรียนในกรุงเทพฯ เปิดเทอมสำหรับปีการศึกษา ๒๔๘๗ ในเดือนพฤษภาคม ผมกลับมารายงานตัวเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ที่โรงเรียนไตรมิตรตามเดิม เพราะคุณลุงผมเกษียณอายุและย้ายกลับบ้านที่กรุงเทพฯ ยังไม่ทันจะได้เรียนเพียงไปจดรายการหนังสือและเครื่องเรียนที่จะต้องจัดหาเท่านั้น ก็เจอการโจมตีทางอากาศในกรุงเทพฯ ในเวลา กลางวันครั้งแรกเข้าพอดี ผมต้องเดินเท้ากลับบ้านจากหัวลำโพงมาตามทางรถไฟสายปากน้ำ จนถึงสถานีบ้านกล้วย (อยู่ระหว่างสถานีคลองเตยกับสถานีพระโขนง) หลบระเบิดมาตลอดทางลัดเลาะมาตามท้องร่องสวนจนถึงบ้านซึ่งอยู่ในซอยสันติสุขตรงข้ามซอยทองหล่อ (สุขุมวิท ๕๕) รุ่งขึ้นก็มีคำสั่งหยุดเรียนไม่มีกำหนด ผู้ที่มีความประสงค์จะขอหลักฐานอพยพไปเรียนที่โรงเรียนที่เปิดสอน

ในต่างจังหวัดก็ให้มาดำเนินการได้ ส่วนใหญ่นักเรียนที่มีภูมิฐานะในกรุงเทพฯ ก็จะไปเรียนในจังหวัดใกล้เคียง เช่นที่สมุทรปราการบ้าง สมุทรสาครบ้าง อยุธยา หรือฉะเชิงเทรา ส่วนผมนั้นคุณลุงพาอพยพหลบภัยทางอากาศไปอาศัยอยู่ที่ห้องเรียนหนึ่งของโรงเรียนประชาบาลที่ตำบลตำรุ ใกล้เคียงสถานตากอากาศบางปู ไปอยู่จริงๆ ไม่ได้เรียนหนังสือหนังสือแต่ประการใด ดำรงชีพเช่นเดียวกับชาวบ้านท้องถิ่นนั้นซึ่งประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง ผมเรียนรู้การหากินซื้อนึ่งซื้อทอดอยู่จนถึงเดือนสิงหาคม คุณพ่อซึ่งย้ายจากจังหวัดเลยมาเป็นนายช่างกักกับการเขตการทางอยู่จังหวัดขอนแก่นก็จดหมายแจ้งให้ผมขอหลักฐานทางโรงเรียนไตรมิตรเพื่อไปเรียนที่ “โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน” ต่อไป ระหว่างที่อยู่ตำรุบางปูสองเดือนเศษนั้น ได้เห็นทหารญี่ปุ่นมาตั้งค่ายล้อมยิงปืนต่อสู้อากาศยาน มีเครื่องบินลากเป้าบินวนไปมาล่อเป้าวันละหลายชั่วโมง บางวันเห็นฝูงบินสัมพันธมิตรจะมาจากไหนก็ไม่ทราบบินผ่านตำบลที่เราอยู่ไปทิ้งระเบิดในกรุงเทพฯ แล้วจะมีข่าวในวันรุ่งขึ้นว่า เมื่อวานกรุงเทพฯ ถูกระเบิดที่โน่นที่นี้เป็นอยู่เช่นนี้หลายครั้งหลายครา

ผมเดินทางโดยรถไฟสองวันไปขอนแก่น รายงานตัวเข้าเรียนหนึ่งวันก่อนวันสอบข้อใหญ่ประจำเทอมต้นที่โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน เรียกว่าไม่ได้เรียนอะไรมาเลย วันรุ่งขึ้นทดสอบความรู้ที่เพื่อนๆ เรียนมาทั้งหมด ผมสอบได้คะแนนเต็มหนึ่งวิชา คือวิชาวาดเขียน นอกนั้นศูนย์หมด ผลการสอบผมสอบได้ ๓๐% อยู่ที่สุดท้ายของห้องเรียน ได้เริ่มต้นเรียนจริงจังในเทอมกลาง

และเทอมปลาย และผ่านชั้นมัธยมปีที่ ๕ ด้วยคะแนนคาบเส้น ๕๐%

ขณะปิดเทอมระหว่างเดือนมีนาคม-พฤษภาคมนั่นเอง โรงเรียนก็เรียกนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ ๕ และมัธยมปีที่ ๖ รวมทั้งนักเรียนอพยพที่เคยเรียนวิชาเยาวชนทหารมาประชุมเพื่อคัดเลือกตัว จะเลือกไปทำอะไรก็ไม่ทราบวัตถุประสงค์ เมื่อนักเรียนเข้าแถวเรียบร้อยแล้ว ผู้ช่วยครูใหญ่ก็เริ่มการคัดเลือกคนที่ไม่ต้องการออกรอบแรก “ใครสายตาสั้น ตาเหล่ ตาเข ก้าวออกมา” ผมสายตาสั้นต้องสวมแว่นตาตลอดเวลาก้าวออกจากแถวเป็นคนแรก “ใครนี้เวก ขาเป่ ก้าวออกมา” “ใครอ้วนมาก ใครผอมมาก มีโรคประจำตัว ก้าวออกมา” เมื่อคัดเลือกคนไม่พึงประสงค์ออกมาได้แล้วก็ให้กลับบ้านได้ ไม่ต้องวนเวียนอยู่บริเวณนั้นอีก พวกที่ไม่ถูกคัดออกก็ให้เข้าห้องประชุมปิดประตูเงียบ ประชุมเสร็จผมพยายามสอบถามด้วยความอยากรู้ ถามว่าประชุมอะไรกันก็ไม่มีใครพูดด้วย ตอบเลอะเทอะไม่ตรงคำถาม จากนั้นก็หายไปร่วมสองสัปดาห์ กลับมาแล้วก็ปิดปากเงียบ ตอนเปิดเทอมต้นชั้นมัธยม ๖ ก็มาเรียนตามปกติ แต่ไม่พูดอะไรเลย ทราบภายหลังว่าพวกเพื่อนไปฝึกอาวุธและเป็นหน่วยกำลังของเสรีไทย

วันที่ ๕ สิงหาคม ๒๔๘๘ สหรัฐอเมริกาทิ้งระเบิดปรมาณูลูกแรกถล่มเมืองฮิโรชิมา ประเทศญี่ปุ่น มีคนเสียชีวิต ๒๒๐,๐๐๐ คน

วันที่ ๘ สิงหาคม สามวันต่อมา สหรัฐอเมริกาทิ้งระเบิดปรมาณูลูกที่สอง เมืองนางาซากิ พลเมืองเสียชีวิต ๔๐,๐๐๐ คน

วันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๘ ญี่ปุ่น
ประกาศยอมแพ้อย่างไม่มีเงื่อนไข

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๘ ประเทศไทยประกาศสันติภาพ และประกาศว่าการประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกาและบริเตนใหญ่เป็นโมฆะ

วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๘ ขบวนการเสรีไทยเปิดตัวสวนสนามในกรุงเทพฯ ด้วยกำลังพล ๘,๐๐๐ คนเศษ และประกาศสลายตัวหลังจากนั้น

กองกำลังทหารสหประชาชาติได้เข้ามาปลดอาวุธกองทัพญี่ปุ่นและปลดปล่อยเชลยศึกในประเทศไทย มีข่าวคราวเรื่องอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ทหารสหประชาชาติชนคนบนถนนเป็นประจำ ร้านค้าประเภทบาร์เบียร์มีสาวเสิร์ฟเปิดขึ้นมากมาย ทหารสหประชาชาติต่อแย่งเป็นพระเอกกันเป็นน้ำจิ้ม

ขอย้อนกลับไปเล่าถึงแรงจูงใจให้ผมอยากมาเรียนชั้นอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์สักเล็กน้อย เรื่องของเรื่องมีความเป็นมาดังนี้ คุณพ่อผมนั้นท่านเป็นวิศวกรโยธา รับราชการสังกัดกองทาง กรมโยธาธิการในขณะนั้น (ต่อมาแยกมาเป็นกรมทางหลวง สังกัดกระทรวงคมนาคม) หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองได้มีการตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองเมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๓๖ ให้สิทธิข้าราชการ ฯลฯ ได้สมัครเรียนระดับปริญญาตรีธรรมศาสตร์บัณฑิตได้ คุณพ่อผมได้สมัครเรียนและได้ส่งตำราจากมหาวิทยาลัย และเป็นสมาชิกบอกรับวารสารธรรมศาสตร์ ซึ่งตีพิมพ์คำพิพากษาศาลฎีกาในคดีต่างๆ ด้วย ขณะผมได้ไปอยู่กับท่านเพื่อเรียนชั้นมัธยมปีที่ ๕ และมัธยมปีที่ ๖ นั้น ผมชอบ

อ่านหนังสือนวนิยายประเภทลึกลับ นักสืบ อะไรทำนองนั้น เมื่ออ่านคำพิพากษาซึ่งมีการสืบพยานฝ่ายโจทก์สืบอย่างหนึ่ง จำเลยจะไปอีกอย่างหนึ่ง ศาลวิเคราะห์คำพยานแล้วเชื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างมีเหตุผลชวนให้ติดตามจนทราบผลเหมือนเรื่องลึกลับที่ผมชอบ อ่านแล้วสนุกสนานเพลิดเพลิน มีสาระ คุณพ่อไม่ตำหนิผมเลย กลับชอบใจเสียอีกที่ผมรักการอ่าน ทั้งแนะนำด้วยว่าถ้าผมอยากอ่านฎีกาอย่างนี้ก็ควรจะเรียนกฎหมาย จะมีฎีกาให้อ่านเยอะแยะเลย ผมจึงมีความตั้งใจและทราบความต้องการของตัวเองว่าจะต้องเรียนกฎหมายให้จบได้ และจะต้องเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองแห่งเดียวเท่านั้น

ดังนั้น เมื่อปีการศึกษา ๒๕๕๙ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ฯ แผนกโรงเรียนเตรียมปริญญาเปิดรับสมัครรุ่นแรกหลังสงครามสงบ ผมจึงได้เดินทางจากขอนแก่นมาสมัครสอบแข่งขันเข้าเรียนแห่งเดียวด้วยความมั่นใจเต็มที่จะได้เรียนในโรงเรียนที่ผมใฝ่ฝันแห่งนี้ คุณพ่อลาหยุดงานพาผมเข้ากรุง พักค้างที่โรงแรมไม้แถวหัวลำโพง ผมไม่เป็นอันได้ดูหนังสือเตรียมสอบ รู้สึกหึงและทะนงว่าสอบมัธยม ๖ ด้วยคะแนน ๘๑% เป็นที่หนึ่งของจังหวัดขอนแก่น เป็นเรื่องอัศจรรย์ของจังหวัดที่เดียว เมื่อสมัครแล้วก็ขออนุญาตคุณพ่อออกเยี่ยมเพื่อนเก่าที่อยู่โรงเรียนไตรมิตรที่รักใคร่เป็นเกลือกกันแต่ครั้งเรียนด้วยกันหลายคน ถึงวันสอบก็ไปสอบเลย วิชาต่างๆ ก็พอสอบได้ทำได้แต่มาเจอวิชาเรียงความซึ่งกำหนดให้เรียงความเรื่องความมัธยัสถ์ เห็นโจทย์เข้าเท่านั้นก็เกิดอาการประหม่า เหงื่อตก มือสั่น ใจสั่นเหมือนจับไข้ขึ้นมาทันที เหมือนเมื่อครั้งสอบซ่อม

สองปีก่อนที่โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน ผมคงได้ศูนย์ในวิชานี้แน่นอน เพราะหาที่ให้คะแนนไม่ได้เลย ส่งกระดาษคำตอบแล้วกลับมารายงานให้คุณพ่อ ทราบว่า คงต้องหาโรงเรียนราษฎร์ที่สอนมัธยม ๗ มัธยม ๘ เรียนไปก่อนแล้วเพราะทำข้อสอบไม่ได้ เป็นความล้มเหลวไม่เป็นท่า และก็เป็นอย่างนั้นจริงๆ ผมสอบแข่งขันเข้าเรียนไม่ได้ ผมเสียใจมากๆ จึงไปสมัครเรียนที่โรงเรียนแห่งหนึ่งแถวๆ สะพานเหลือง ก่อนที่คุณพ่อจะกลับขอนแก่น ได้พาผมไปฝากไว้ที่บ้านเช่าของญาติอายุรุ่นราวคราวเดียวกับผม พ่อแม่ส่งมาเรียนระดับอุดมศึกษา แล้วก็พากันมาเช่าบ้านอยู่ด้วยกัน ไม่มีใครเป็นหัวหน้าหรือเจ้าของบ้านอยู่กันเหมือนหอพัก ญาติคนหนึ่งเป็นนักเรียนเตรียมปริญญา รุ่น ๗ อยู่บ้านนี้ด้วยกันเพิ่งเข้าเรียนเป็นนักศึกษาปี ๑ ใหม่ๆ กลับจากมหาวิทยาลัยนำข่าวมาแจ้งให้ทราบว่า โรงเรียนเตรียมเรียกให้นักเรียนที่สอบแข่งขันไม่ผ่านในรอบแรกให้ไปดูผลการสอบใหม่ และให้ไปรายงานตัวถ้ามีชื่อและประสงค์จะเข้าเรียนในโรงเรียนเตรียมธรรมศาสตร์ก็จะได้เข้าเรียนเป็นนักเรียนรุ่นสมทบ ผมรีบแจ้งไปดูผลการสอบทันที และได้ทราบว่าได้รับโอกาสให้เข้าเรียนห้อง ข. ผมสุดแสนจะดีใจที่ไม่หลุดโอกาสครั้งที่สองจึงรีบเขียนจดหมายรายงานถึงคุณพ่อให้ทราบ สถานการณ์และโชคชะตาที่ผันแปร และแล้วในวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๔๘๙ วันเปิดเรียน นักเรียนใหม่ไปถึงโรงเรียนก็ได้เห็นประกาศให้หยุดเรียนเป็นเวลา ๗ วัน เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ สิ้นพระชนม์ด้วยพระแสงปืนตอนรุ่งอรุณของวันนั้น

ผมได้ทราบในภายหลังจากคุณครูบุศรา เสโตบลว่า หลังจากขบวนการรับนักเรียนรุ่นแรก ผ่านไปแล้วโรงเรียนได้รายงานเรื่องราวให้ท่านผู้ประศาสน์การทราบว่า มีนักเรียนเข้าสอบแข่งขันเข้าเรียนจำนวนเท่าใด รับไว้เท่าใด จัดห้องเรียนอย่างไรแล้ว ท่านปรีดีก็เกิดความเวทนานักเรียนที่สอบเข้าไม่ได้ ส่วนใหญ่มาจากต่างจังหวัดและมีฐานะยากจน ท่านก็มีบัญชาให้โรงเรียนจัดห้องเรียนเพิ่มเพื่อให้รับนักเรียนให้ได้อีกสัก ๒๐๐ คน รับบัญชาจากท่านผู้ประศาสน์การแล้ว ทางโรงเรียนก็พยายามจัดห้องเรียนเพิ่มอีกสามห้องให้นักเรียนที่ได้คะแนนรองๆ ลงไปอีก ๒๐๐ คน ได้เข้าเรียนสามห้องเรียนดังกล่าว อัดเข้าไปห้องละ ๖๐ คน แทบไม่มีที่เดิน นักเรียนเวรลบกระดานดำ ต้องลบกระดานเมื่อครูและนักเรียนแถวหน้าออกนอกห้องไปแล้ว มิฉะนั้นจะโดนผงซอลักผมชาวเต็มศีรษะ นี่ละครับสภาพนักเรียนสมทบในเทอมแรก

แม้ผมจะรู้สึกเอ็นจอนาใจอยู่บ้างที่ต้องอยู่ในฐานะนักเรียนสมทบ ซึ่งโรงเรียนบอกว่าเมื่อถึงสอบ Final จะต้องไปสมัครสอบเทียบความรู้กับกระทรวงศึกษาธิการเอง ทางโรงเรียนจะไม่ส่งไปสอบในนามโรงเรียน แม้ว่าได้รับโอกาสเพียงน้อยนิดแต่ผมก็ยังสำนึกในพระคุณของท่านปรีดี และคณะผู้บริหารของโรงเรียนที่มีเมตตาจัดที่ให้ผมกับเพื่อนอีกสองร้อยคนได้เล่าเรียน และเมื่อการเรียนผ่านไปหนึ่งเทอม ทางโรงเรียนก็ได้ตระหนักว่านักเรียนสมทบหลายคนมีผลการเรียนค่อนข้างดีมากๆ การสอบแข่งขันเข้ามาเรียนไม่ผ่านในครั้งแรกนั้นไม่ใช่ตัวชี้ว่าเขาสติปัญญา

อ่อนด้อย บัจฉยที่ทำให้สอบได้คะแนนไม่ดีมีมากมาย จึงพิจารณาให้นักเรียนสมทบที่ได้คะแนนดีๆ ในการสอบเมื่อเทอมที่หนึ่งได้ขึ้นไปเรียนร่วมในห้องต่างๆ ประมาณ ๑๐-๒๐ คน และโดยที่นักเรียนรุ่นแรกนั้นมักมองดูนักเรียนสมทบด้วยสายตาดูแคลนเล็กๆ รู้สึกกันได้เพื่อตัดไฟแต่ต้นลมมิให้บาดหมางกัน โรงเรียนจึงให้นักเรียนสมทบแต่งเครื่องแบบเหมือนกันกับรุ่นแรก คือเสื้อเชิ้ตแขนสั้นขาว กางเกงสี kaki เข็มขัดหนังสีน้ำตาล ถุงเท้าสั้นขาว รองเท้าหนังหรือผ้าใบสีดำ และเมื่อผ่านเทอมแรกมีการให้นักเรียนสมทบขึ้นไปแจมในห้อง ๑-๖ ได้บ้าง ทำให้สถานการณ์ดีขึ้นมาก ในตอนสิ้นปีมีการคลุกเคล้าเข้าเนื้อยิ่งขึ้นโดยนักเรียนสมทบที่มีผลการเรียนดีได้ขึ้นไปเรียนในห้อง ๖ ทั้งห้อง และให้นักเรียนรุ่นแรกได้มาปะปนอยู่ข้างล่างบ้างตามคะแนน กับทั้งให้กำลังใจนักเรียนว่าจะส่งเข้าสนามสอบ final ในนามโรงเรียนเตรียมธรรมศาสตร์ทั้งหมด คำว่านักเรียนสมทบก็ถูกขจัดหมดไป บรรยากาศสดใสมีแต่ความรักใคร่สามัคคีเป็นหมู่คณะเดียวกันจากที่เป็นชนมตะโก้สองชั้นก็กลายเป็นชนมหม้อแกงรสเดียวกันตลอดถาด เสมอภาคกันด้วยประการทั้งปวง การเรียนของผมนก็ดีขึ้น ผมเริ่มต้นจากห้อง ข. หรือห้อง ๘ เลื่อนขึ้นเรียนห้อง ๖ ขึ้นไปห้อง ๔ และท้ายสุดได้อยู่ห้อง ๓ ก็จบเตรียมปี ๒ การสอบ final ของนักเรียนหลักสูตรเตรียมอุดมศึกษาหลังสงครามรุ่นแรกนี้วัดผลกันที่คะแนนผ่าน ๔๕ เปอร์เซนต์ นักเรียนเตรียมธรรมศาสตร์ ๕๐๐ คน สอบได้ที่ ๑-๕๐ ของนักเรียนทั้งประเทศ ๒๕ คน และสอบผ่านทั้งสิ้นประมาณ ๒๐๐ คน ผมเองก็สอบผ่านด้วย

คะแนน ๔๔ เปอร์เซนต์ โรงเรียนเป็นห่วงนักเรียนที่สอบไม่ผ่านการวัดผลของกระทรวงอีก ๓๐๐ คน จึงจัดอบรมภาคพิเศษหลักสูตรเตรียมปริญญาให้อีกเดือนเศษ แล้วจึงใช้สิทธิ์เข้าเรียนในชั้นมหาวิทยาลัยได้ พระคุณของโรงเรียนและมหาวิทยาลัยจึงซาบซึ้งอยู่ในหัวใจของพวกเรา นักเรียนเตรียมรุ่นสุดท้ายอย่างยิ่ง

ระหว่างเรียนอยู่ชั้นเตรียมปีที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๘๙-๒๔๙๐ นั้น ผมมีอายุ ๑๗ ปี เป็นปีข้าวยากหมากแพงสักหน่อย รัฐบาลมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามพันธกรณีว่าด้วยความตกลงสมบูรณแบบเพื่อเลิกสถานะสงครามระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา กับบริเตนใหญ่และอินเดีย ด้วยการส่งข้าวช่วยเหลือประเทศที่ต้องลำบากเพราะขาดแคลนอาหารภายหลังสงคราม ทำให้ข้าวที่บริโภคในประเทศขาดแคลน ถึงกับต้องมีการปันส่วนกันรวมทั้งสินค้าอุปโภคบริโภคอย่างอื่นด้วยราคาอาหารสูงขึ้น โดยเฉพาะอาหารกลางวันของนักเรียนเตรียม รุ่น ๘ ข้าวแกงจานละ ๕๐ สตางค์ขึ้นราคาเป็นจานละบาท นักเรียนเริ่มมีพฤติกรรมต่อต้าน ท่านปรีดีก็โปรดบัญชาให้โรงเรียนจัดทำข้าวแกงราคาถูกจานละหนึ่งสลึงช่วยเหลือนักเรียนก็พอแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนไปได้ สำหรับตัวผมนี้ราคาอาหารไม่ว่าจะจานละบาทหรือจานละสลึงผมก็ไม่เดือดร้อนและไม่รู้จักอาหารกลางวันตลอดสองปี ผมบำเพ็ญตนเป็นคนรับประทานน้อยวันละสองมือ เข้าและเย็นเท่านั้น กลางวันมันจำเป็นต้องงดเพราะไม่มีเงิน

กลางปีการศึกษา ๒๔๘๙ พวกเราต้องเรียนนิชารรณคดีไทย คือบทละครพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๖ เรื่องมัทนพาธา หรือตำนาน

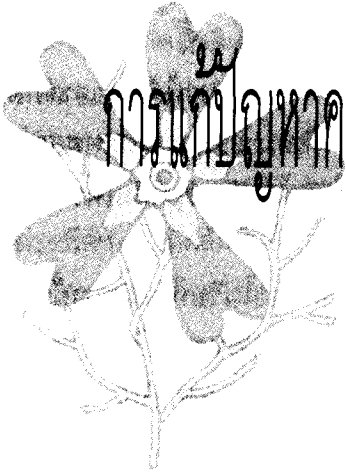
ดอกกุหลาบ เพื่อให้นักเรียนได้ซาบซึ้งในวรรณคดีไทย ท่านปรีดีได้ให้ทางโรงเรียนประสานงานกับกรมศิลปากรจัดการแสดงละครเรื่องนี้ให้นักเรียนรุ่นนี้ได้ชมฟรีที่โรงละครกรมศิลปากร ซึ่งขณะนั้นตั้งอยู่ในบริเวณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ติดกำแพงมหาวิทยาลัยทางทิศตะวันออก เด็กนักเรียนต่างจังหวัดไม่เคยพบแสงสีเสียงและบทบาทการแสดงของนักแสดงระดับชาติได้แต่สุดปากด้วยความพอกพ้อใจ และขอบคุณทางโรงเรียนมิรู้วาย

ปีการศึกษา ๒๔๘๙ ในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๔๙๐ โรงเรียนได้จัดรถบัสพาพวกเราทั้ง ๕๐๐ คนไปต้อนรับการกลับจากต่างประเทศเพื่อเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศต่างๆ ๙ ประเทศของท่านปรีดี ที่สนามบินน้ำ คลองเคย สนามบินน้ำก็คือแม่น้ำเจ้าพระยาตอนหน้าท่าเรือกรุงเทพที่คลองเตยนั่นเอง เราได้พบท่านปรีดีอย่างใกล้ชิด

ก็ที่นี่แหละ ได้เห็นเรือบินทะเลลำเบ้อเริ่มก็ที่นี่อีกนั่นแหละ น่าภูมิใจไหมล่ะ

ในเดือนพฤศจิกายน ๒๔๙๐ คณะรัฐประหาร โดยพล.ท.ผิน ชุณหะวัณ ได้ทำรัฐประหาร และส่งรถถังบุกเข้าไปในทำเนียบทำซังเพื่อจับกุมตัวท่านปรีดี ซึ่งท่านได้หลบออกจากทำเนียบก่อนที่กลุ่มผู้จับกุมจะเข้าทำเนียบและท่านต้องออกไปลี้ภัยยังต่างประเทศในเวลาต่อมา และตลอดปีการศึกษา ๒๔๘๙-๒๔๙๐ เราไม่ได้รับข่าวคราวของท่านอีกเลย เราสำเร็จการศึกษาชั้นเตรียมปี ๒ เมื่อสิ้นปีการศึกษา ๒๔๙๑ เมื่อมีอายุ ๑๙ ปี ก็เป็นอันจบเรื่องราวของนักเรียนเตรียมรุ่น ๘ (๕๐๐) รุ่นสุดท้ายคนหนึ่งแต่เพียงนี้

ผมเขียนเรื่องนี้จากความทรงจำขณะมีอายุ ๗๕ ปี ลำดับเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามวันและเวลาในอดีต อาจมีการสับสนอยู่บ้าง จึงต้องขออภัยไว้ ณ ที่นี้ แต่ยืนยันได้ว่าเหตุการณ์ทั้งหลายเกิดขึ้นจริง ●

ปัญหาความยากจนในวิสัยทัศน์และแนวปฏิบัติ

ของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์

สะอาด พิมพ์สวัสดิ์*

ปัญหาความยากจนของราษฎรเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ ราษฎรยากจนมีจำนวนมากประเทศก็จะได้ชื่อว่ายากจนไปด้วย ปัญหาความยากจนของราษฎรเป็นสาเหตุหนึ่งของความเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ดังจะเห็นได้จากหลัก ๖ ประการที่คณะราษฎรกำหนดเป็นหลักการบริหารประเทศคือ “จะต้องบำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลใหม่จะหางานให้ราษฎรทุกคนทำ จะวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยาก”

เมื่อคณะราษฎรได้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย โดย

มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ หลวงประดิษฐมนูธรรม หรือ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งถือเป็นมันสมองของคณะราษฎร ก็ได้ร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจเสนอต่อรัฐบาลเค้าโครงการเศรษฐกิจ นับว่าเป็นเอกสารประวัติศาสตร์และเป็นสาเหตุให้ ดร.ปรีดีฯ ถูกรัฐบาลขณะนั้นกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ จนต้องมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์และ ดร.ปรีดีฯ ถูกบีบบังคับให้ไปอยู่ต่างประเทศ อีกนัยหนึ่งก็ว่าเป็นแผนกำจัดคณะราษฎร ดร.ปรีดีฯ เป็นมันสมองของคณะราษฎร ถ้ากำจัด ดร.ปรีดีฯ ไปเสียได้ ก็กำจัดคณะราษฎรได้

* ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๘ อดีตรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

เมื่อ ดร.ปรีดีฯ ถูกรัฐบาลขณะนั้นส่งตัวให้ไปอยู่ฝรั่งเศส พุด่างๆ คือส่งตัวไปให้พ้นจากประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๖ ต่อมารัฐบาลใช้อำนาจไปในทางไม่เป็นประชาธิปไตย มีการปิดสภาผู้แทนราษฎร ไม่เปิดประชุมและงดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตรา ต่อมาเช้าตรู่วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๔๗๖ พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนาพร้อมนายทหารคณะราษฎรเดิมเข้ายึดอำนาจอีกครั้งบีบบังคับให้พระยามโนปกรณนิติธาดา นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นลาออกแต่โดยดี พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแต่งตั้งพันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนาเป็นนายกรัฐมนตรี

พันเอกพระยาพหลฯ ขอพระราชทานพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เชิญ ดร.ปรีดีฯ กลับประเทศไทย ได้รับพระบรมราชานุญาต และแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีร่วมรัฐบาล ดร.ปรีดีฯ ไม่ยอมรับตำแหน่งจนกว่าจะได้มีการสอบสวนว่าตนมีความผิดหรือไม่ในข้อหาการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ในที่สุดสภาผู้แทนราษฎรได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ผลการสอบสวน ดร.ปรีดีฯ ไม่มีความผิดในข้อหาการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์แต่ประการใด และได้รับพระราชโองการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี เมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีก็ได้ผลักดันให้ใช้เค้าโครงเศรษฐกิจในการบริหารเศรษฐกิจ

ดร.ปรีดีฯ ได้ทุนรัฐบาลไปศึกษากฎหมาย ณ ประเทศฝรั่งเศส ได้รับปริญญาเอกทางด้านนิติศาสตร์และได้ศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ควบคู่ไปด้วยจนได้รับประกาศนียบัตรชั้นสูงทางด้านเศรษฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยปารีส ดร.ปรีดีฯ ศึกษาอยู่ในยุโรป ๗ ปี ย่อมได้ศึกษาการบริหาร

ประเทศในประเศยุโรป ทั้งในทางการเมือง การปกครอง และเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรป ซึ่งมีความเจริญก้าวหน้าเป็นอย่างดี

คราวนี้มาดูเค้าโครงเศรษฐกิจที่ ดร.ปรีดีฯ ร่างมีหลักการในสาระสำคัญดังนี้

๑. ดร.ปรีดีฯ ยอมรับว่าได้หยิบเอาส่วนดีของลัทธิต่างๆ ที่เหมาะสมแก่ประเทศสยาม (ขณะนั้น) แล้วจึงได้ปรับปรุงเป็นโครงสร้างเศรษฐกิจ

๒. รัฐบาลต้องไม่ริบทรัพย์ของผู้มีมั่งมีประชาชนที่มีความรู้ความสามารถประกอบอาชีพของตนได้ก็ประกอบอาชีพของตนไป ราษฎรที่ไม่มั่งมีงานทำรัฐบาลก็จะจัดหางานให้

๓. เค้าโครงเศรษฐกิจเป็นเพียงร่างปรับปรุงแก้ไขได้

๔. รายละเอียดในเค้าโครงเศรษฐกิจ มีดังนี้

๔.๑ ใช้หลักการสหกรณ์ประกอบการเศรษฐกิจตามแผนเศรษฐกิจแห่งชาติ

๔.๒ รัฐบาลประกอบเศรษฐกิจเสียเองในรูปสหกรณ์ (ไม่ตัดสิทธิราษฎรประกอบธุรกิจตามความสามารถ)

๔.๓ รัฐบาลประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎร โดยออกเป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยการประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎร

๔.๔ รัฐบาลจัดตั้งโรงงานให้ราษฎรมั่งมีงานทำ

๔.๕ วางแนวทางการจัดหา ที่ดิน แรงงาน และเงินทุน

๔.๖ จัดให้มีแผนเศรษฐกิจแห่งชาติ

๔.๗ การจัดตั้งธนาคารแห่งชาติ ทำหน้าที่ธนาคารกลาง

โดยที่ในเมืองต้น ดร.ปรีดีฯ ไม่ได้เป็นนายกรัฐมนตรี คงเป็นเพียงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในสมัยรัฐบาลพันเอกพระยาพหลฯ เป็นนายกรัฐมนตรี และเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี อย่างไรก็ตาม ดร.ปรีดีฯ ก็ได้ผลักดันกิจกรรมตามแผนที่วางไว้เค้าโครงเศรษฐกิจบางอย่างออกไปใช้ได้ ที่สำคัญคือ ช่วยเหลือราษฎรที่ยากจน ไม่มีที่ทำกิน ไม่มีงานทำ โดยการจัดตั้งสหกรณ์นิคมสร้างตนเองขึ้นทั่วประเทศ คัดเลือกรายการที่ยากจนเข้าเป็นสมาชิกของนิคม

หลักการดำเนินการของนิคมสร้างตนเอง พอสรุปได้ว่า รัฐบาลได้ประกาศจัดตั้งนิคมสร้างตนเองขึ้นในที่ว่างเปล่าของทางราชการ แล้วรับสมัครคัดเลือกราษฎรที่ยากจนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เข้าอยู่ในนิคมโดยจัดสรรที่ดินให้ทำกินอยู่ในนิคม ช่วยสร้างบ้านเรือนที่อาศัยให้จัดทำถนนในนิคม น้ำ ไฟฟ้า มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกและคุ้มครองความปลอดภัยให้ จัดหาสถานที่เรียนให้บุตรหลาน และช่วยหาตลาดและจัดจำหน่ายผลผลิตของสมาชิกนิคม เป็นการอำนวยความสะดวกและความสะดวกแก่สมาชิกฯ ราษฎรที่เป็นสมาชิกนิคม มีความผาสุกและมีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น

สหกรณ์นิคมสร้างตนเอง เมื่อหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ องค์การสหประชาชาติมีมติก่อตั้งประเทศอิสราเอลขึ้นซึ่งเป็นประเทศอิสราเอลในปัจจุบันนี้ ใช้หลักการสหกรณ์นี้พัฒนาเศรษฐกิจ

ของประเทศและประชาชน โดยจัดตั้งสหกรณ์ขึ้นทั่วประเทศและให้ชาวยิวซึ่งกระจัดกระจายทั่วโลกเข้าไปอยู่ในประเทศและสมาชิกสหกรณ์ได้ดำเนินการอย่างเป็นล่ำเป็นสัน เป็นผลดีอำนวยประโยชน์แก่เศรษฐกิจของประเทศและการป้องกันประเทศด้วย เพราะราษฎรอยู่กันอย่างเป็นกลุ่มเป็นก้อนง่ายต่อการฝึกอบรมประชาชนเป็นกำลังป้องกันประเทศ สหกรณ์ของประเทศอิสราเอลได้ดำเนินการอยู่กระทั่งปัจจุบันนี้

การดำเนินการตามแผนในเค้าโครงเศรษฐกิจของ ดร.ปรีดีฯ อีกประการหนึ่งก็คือการจัดตั้งธนาคารแห่งชาติ ทำหน้าที่ออกธนบัตรหรือเป็น “ถุงเงินแห่งชาติ” และทำหน้าที่รักษาเสถียรภาพการเงินของประเทศ ธนาคารแห่งชาติคือธนาคารแห่งประเทศไทยในปัจจุบัน

เนื่องจากเวลาในการบริหารงานของ ดร.ปรีดีฯ มีน้อย จึงยังไม่ได้ดำเนินการตามแผนในเค้าโครงเศรษฐกิจอีกหลายประการ เช่น การวางแผนเศรษฐกิจแห่งชาติ การประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎรหรือการประกันสังคมนั่นเอง และการจัดตั้งโรงงานให้ราษฎรมีงานทำ แต่รัฐบาลต่อๆ มาก็ได้จัดทำขึ้น เช่น การวางแผนเศรษฐกิจแห่งชาติ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ประกาศใช้แผนเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ ส่วนการประกันสังคมรัฐบาลต่อมาก็ได้นำมาใช้เมื่อประมาณ ๒๐ ปีเศษที่ผ่านมา สหรัฐอเมริกาได้เป็นแบบอย่างในการใช้ก่อน โดยประกาศใช้เป็นกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมหลังจากที่ ดร.ปรีดีฯ ได้ร่างเค้าโครงเศรษฐกิจได้เพียง ๓ ปี การจัดตั้งโรงงานให้ราษฎรมีงานทำก็ได้จัดตั้งในรูปของรัฐวิสาหกิจ

กล่าวโดยสรุปเค้าโครงเศรษฐกิจของ ดร.ปรีดีฯ ดังที่ได้วิเคราะห์มาแล้วเป็นผลดีแก่ เศรษฐกิจประเทศชาติอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการ แก้ไขปัญหาความยากจนของราษฎรในรูปแบบของ สหกรณ์นิคมสร้างตนเอง แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ รัฐบาลต่อมาไม่ได้ดำเนินการขยายผลต่อเนื่อง อย่างประเทศอิสราเอล อย่างไรก็ตามสหกรณ์ นิคมสร้างตนเองที่ดำเนินการสมัย ดร.ปรีดีฯ ก็ยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน ๔๔ แห่ง มีราษฎรอาศัยอยู่ ประมาณ ๖๐๐,๐๐๐ คน

รัฐบาลในสมัยต่อๆ มาส่วนใหญ่ก็ ตระหนักดีว่าราษฎรโดยส่วนใหญ่ยังยากจนอยู่ และแทบทุกรัฐบาลก็มีนโยบายในการแก้ไขความ ยากจนด้วยมาตรการต่างๆ กัน แต่ผลจะออกมาเป็นการแก้ปัญหาที่ถูกทางหรือไม่ เป็นอีกเรื่อง หนึ่ง อย่างไรก็ตามก็น่าจะเป็นที่น่ายินดีว่ารัฐบาลทุก รัฐบาลเห็นพ้องในหลักการกับหลัก ๖ ประการ ของคณะราษฎร ที่จะบำรุงความสุขสมบูรณ์ของ ราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดยหางานให้ราษฎรมี งานทำ วางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ ไม่ปล่อยให้ ราษฎรอุดอยาก ●

พบบอกแก่รัฐธรมนูญด้วยคุณ

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ถึงแม้จะใช้มาเพียงไม่กี่ปีแต่ก็มีจุดบกพร่องในทางปฏิบัติ จึงมี ผู้เสนอว่าควรแก้ไขในประเด็นบกพร่องดังกล่าว

ผมเคยวิเคราะห์ข้อเสนอดังกล่าวก็เห็นด้วยบ้างไม่เห็นด้วยบ้าง แต่ประเด็นที่ผมจะเสนอ แก่ตั้งต่อไปนี้ยังไม่เห็นมีใครพูดกัน คือผมเห็นว่าจำนวน ส.ส. ส.ว. รัฐมนตรี และคณะกรรมการ อิสระทั้งหลาย มีจำนวนมากเกินความจำเป็น ยิ่งเมื่อเทียบกับประเทศมหาอำนาจทั้งด้านการเมือง และมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ เรามีจำนวนมากกว่าเขาเสียอีก

ผมจึงเสนอว่า ส.ส. ทั้ง ส.ส.เขตและบัญชีรายชื่อรวมกันไม่ควรเกิน 300 คน ส.ว. ไม่ควรเกิน 100 คน คณะรัฐมนตรีไม่ควรเกิน 30 คน ลองเทียบกับประเทศใหญ่ๆ เช่น สหรัฐอเมริกา หรือญี่ปุ่น ดูซิครับ ข้อเสนอของผมน่าจะเหมาะสม นอกจากนี้คณะกรรมการอิสระ เช่น ศาล รัฐธรรมนูญก็น่าจะมีเพียง 7 หรือ 9 คน ก็น่าจะพอเพียง

ถ้าทำตามที่ผมเสนอ เราจะลดงบประมาณได้มาก เพราะนอกจากเงินเดือนและเงินเพิ่ม พิเศษของท่านเหล่านั้น ยังมีตำแหน่งข้างเคียงอีกจำนวนมากที่จะลดลงได้

ยิ่งกว่านั้น ถ้าสมาชิกสภาทั้งสองมีเพียง 400 คน ก็ไม่ต้องเสียงบประมาณสร้างสภาแห่งใหม่ เพราะสภาปัจจุบันก็เพียงพอแก่การปฏิบัติงานและสถานที่ตั้งก็เหมาะสมกับประวัติศาสตร์เพราะ อยู่ใกล้พระที่นั่งอนันตสมาคมครับ

ใครเห็นด้วยกับผม ช่วยลอบบับนักการเมืองให้เสนอแก้ไขด้วย

เสนอโดย นายกล้า รักความจริง

นักการเมืองในดวงใจ

โดย สุโข สุวรรณศิริ*

หลังจากการใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ซึ่งถือว่าเป็นการปฏิรูปการเมืองครั้งใหญ่ ประชาชนคนไทยเริ่มตื่นตัวและสนใจว่าการเมืองเป็นเรื่องใกล้ตัว ถ้าเราเลือกคนไปทำงานของชาติแทนเรา ได้ถูกต้องประเทศก็จะเจริญ ผู้คนก็จะมีความเป็นอยู่ดีขึ้น ฉะนั้นโจทย์ที่ทุกคนจะต้องคิดและต้องทำคือ ต้องหานักการเมืองในดวงใจให้ได้ คุณสมบัตินักการเมืองในดวงใจของแต่ละคนอาจจะแตกต่างกันบ้าง แต่ก็พอสรุปความคิดของคนส่วนใหญ่ได้ว่า นักการเมืองผู้นั้นจะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นข้อต้นและข้อสำคัญต่อก็ต้องมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ และต้องมองการณ์ไกลหรือที่เรียกว่ามีวิสัยทัศน์

และข้อสุดท้ายเพิ่มมาฮือฮากันตอนเลือก ส.ว. ก็คือ ต้องมีความกล้าหาญในการกระทำสิ่งที่ถูกต้องโดยไม่เกรงกลัวอิทธิพลใดๆ

ผมเริ่มสนใจการเมืองมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๖ เมื่อเข้าเรียน ต.ม.ธ.ก. ตั้งแต่นั้นมาผมก็เสาะแสวงหานักการเมืองในดวงใจของผมมาโดยตลอด พอสรุปได้ว่ากว่า ๖๐ ปี ผมพบนักการเมืองในดวงใจของผมเพียงคนเดียว ท่านผู้นั้นคือ ท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์

ที่ผมพูดเช่นนั้นไม่ได้หมายความว่านักการเมืองคนอื่น ๆ ในเมืองไทยจะไม่มีใครดีเสียเลย ผมตอบได้ว่ามี และผมก็ชื่นชมบางคน ในฐานะที่เขาเสียสละให้แก่ชาติบ้านเมืองโดยไม่มีผล

* ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๖ อดีตเอกอัครราชทูตประจำประเทศเม็กซิโก และประเทศนิวซีแลนด์

ประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก แต่ท่านเหล่านั้นก็ยังไม่ใช่นักการเมืองในดวงใจของผมเหมือนท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ เพราะบางท่านก็เก่งทางหนึ่ง บางท่านก็เก่งอีกทางหนึ่ง แต่จะหาคนที่รอบรู้จริงๆ เสียสละจริงๆ คิดถึงบ้านเมืองและประชาชนจริง อย่างท่านอาจารย์ปรีดีฯ หายากเต็มทน ผมมีเหตุผลสนับสนุนความคิดของผมดังต่อไปนี้

๑. ท่านอาจารย์เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตจริงๆ ไม่ใช่แต่คำพูดที่ขบออ้างกัน ประจักษ์พยานก็คือ นับตั้งแต่ท่านเข้าสู่การเมืองและได้รับมอบหมายงานในหน้าที่สำคัญ ตั้งแต่เป็นมันสมองของคณะราษฎร หรือในฐานะรัฐมนตรีมหาดไทย การต่างประเทศและการคลัง ซึ่งล้วนเป็นตำแหน่งที่มีอิทธิพลและด้วยมันสมองที่เป็นอัจฉริยะอย่างท่าน ถ้าท่านจะใช้อำนาจหน้าที่หาผลประโยชน์ ท่านจะร่ำรวยได้อย่างง่ายดาย แต่ความเป็นจริงปรากฏว่านับตั้งแต่ท่านเล่นการเมืองกลับจนลงจนลง เพราะเรื่องหาผลประโยชน์เข้าตัวอย่าว่าแต่ทำลาย ท่านก็ไม่เคยแม้แต่จะคิด

ผมเป็นคนให้ความสำคัญแก่ความซื่อสัตย์สุจริตอย่างมาก ถ้าจะให้ผมให้คะแนนนักการเมืองหรือข้าราชการหรือแม้แต่คนทั่วไป ผมจะให้คะแนนความซื่อสัตย์เป็นข้อสำคัญที่สุด ฉะนั้นถ้าใครโกง ผมให้สออตกตั้งแต่แรกเลย

๒. ท่านอาจารย์เป็นพหุสูตร มีความรู้ความสามารถทุกด้าน ข้อนี้เกือบไม่ต้องกล่าวถึง เพราะไม่ว่าท่านจะทำหน้าที่ในกระทรวงใด ท่านก็มีความคิดที่หลักแหลม หาทางพัฒนางานและให้มีผลโดยตรงต่อประชาชนในทุกสาขา จนกระทั่งความเก่งของท่าน ทำให้ท่านมีศัตรูที่ท่านไม่ได้เป็นคนก่อตั้งแต่เขามุ่งร้ายและอิจฉาริษยาท่านเอง

ผลงานในเรื่องการกระจายความเจริญ และการพัฒนาไปสู่ชนบท การสอนคนให้ปกครองตนเองโดยระบบเทศบาล การแสดงความกล้าหาญ แก่สนธิสัญญากับมหาอำนาจและประเทศใหญ่ที่ไทยเสียเปรียบถึง ๑๒ ประเทศ การก่อตั้งขบวนการเสรีไทยเพื่อกู้ชาติในระหว่างสงคราม การปฏิรูประบบภาษีอากรให้เป็นธรรม การประกันสังคม การปฏิรูปที่ดิน การช่วยเหลือเกษตรกรและคนยากจนโดยวิธีการที่ยั่งยืน ระบบสหกรณ์ ฯลฯ ผมไม่เคยเห็นมีนักการเมืองคนใดที่มีความคิดรอบด้านอย่างท่านอาจารย์เลย

๓. เป็นผู้มีความวิสัยทัศน์อย่างแท้จริง คำว่าวิสัยทัศน์ ที่ใช้กันอยู่ในหมู่นักการเมืองปัจจุบัน ผมคิดว่าไม่ใช่วิสัยทัศน์ การคิดจะทำอะไรในเดือนหน้าหรือปีหน้า นั่นไม่ใช่วิสัยทัศน์ตามที่นานาชาติเขาใช้กัน เพราะวิสัยทัศน์เป็นเรื่องการมองการณ์ไกล ๑๐ ปี ๒๐ ปีข้างหน้า ในระหว่างเป็น ท่านรับผิดชอบงานของแผ่นดิน ท่านมองไปข้างหน้า ๑๐-๒๐ ปี ว่าอะไรจะเกิดขึ้น และจะต้องรีบเตรียมตัวเพื่อรับสถานการณ์นั้น ในเรื่องการสร้างประชาธิปไตยที่แท้จริง ท่านก็ให้ความสำคัญแก่การศึกษาอย่างมาก รวมทั้งการกระจายการปกครองไปในชนบทโดยระบบเทศบาล ให้คนหัดคิดหัดปกครองตนเอง ในเรื่องเศรษฐกิจ ท่านก็มุ่งให้ความเป็นธรรมแก่ราษฎร ทั้งระบบภาษี การช่วยเหลือเกษตรกรและคนยากจน เรื่องทรัพยากรธรรมชาติ ท่านก็วิตกกังวลในเรื่องการตัดไม้ทำลายป่า ซึ่งเรื่องนี้ท่านเคยปรารภในคณะรัฐมนตรีว่า ถ้าปล่อยให้ไม้ล้มปทานและไม่ควบคุมปล่อยให้ไม้ผลประโยชน์ และตัดไม้กันอย่างที่ไม่เคยคิดถึงอนาคต ต่อไปอีก ๒๐-๓๐ ปี แทนที่

ประเทศไทยจะเป็นผู้ส่งออกไม้สัก แต่เราจะเป็นผู้นำไม้สักเข้าจากต่างประเทศ ปรากฏว่าไม่มีผู้สนใจต่อคำพูดของท่านและยังมีรัฐมนตรีท่านหนึ่งกล่าวว่า กว่าจะถึงเวลานั้นพวกเราตายกันหมดแล้ว

อีกเรื่องหนึ่งก็เรื่องการส่งออกข้าว หลังจากท่านกลับจากเยือนสหรัฐอเมริกา ท่านก็ได้สังเกตการณ์จากพื้นที่ในบางภาคของสหรัฐ ซึ่งมีความเหมาะสมในการปลูกข้าวได้ เช่น แคลิฟอร์เนีย ท่านก็เป็นห่วงว่า ในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า สหรัฐคงเป็นคู่แข่งการค้าข้าวกับไทยได้ ข้อคิดนี้ก็ไม่ได้รับการสนองตอบ เพราะคนอื่นมองไม่เห็นว่าจะมีทางเป็นไปได้

ในด้านการต่างประเทศ ท่านก็เห็นว่าการต่างประเทศเล็กๆ ในภูมิภาคควรจะรวมกันเพื่อเป็นพลังต่อรองกับประเทศภายนอก ท่านจึงได้ริเริ่มก่อตั้ง “สันนิบาตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ขึ้น แต่โชคไม่ดีเพราะหลังจากนั้นเพียง ๒ เดือน ก็มีรัฐประหาร ๒๔๙๐ เป็นผลให้ท่านต้องลี้ภัยไปต่างประเทศ แต่จากความคิดของท่านก็เป็นต้นแบบขององค์การอาเซียนและองค์การภูมิภาคอื่นๆ ในปัจจุบัน

ข้อเสนอการขุดคอคอดกระก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งซึ่งแสดงวิสัยทัศน์ของท่านอาจารย์ปรีดิฯ อันที่จริงความคิดเรื่องการขุดคอคอดกระมีมาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระปิยะมหาราช ในหลวงรัชกาลที่ ๕ แต่ตอนนั้นมีปัญหาทางการเมืองระหว่างประเทศ จึงไม่สามารถทำได้ ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ เมื่อท่านอาจารย์เดินทางไปศึกษาที่ฝรั่งเศสโดยทางเรือพร้อมอาจารย์เลเดแกร์ (ชาวฝรั่งเศส) เมื่อเรือผ่านคลองสุเอซ ท่านก็ถามอาจารย์เลเดแกร์

ว่า ถ้าสยามจะรื้อฟื้นการขุดคอคอดกระ ทางต่างประเทศจะว่อย่างไร อาจารย์เลเดแกร์ตอบว่าเป็นความคิดที่ดี สำหรับฝรั่งเศสคงไม่มีปัญหา

ขณะเรียนที่ฝรั่งเศส ท่านอาจารย์ได้ค้นคว้าศึกษาเรื่องการขุดคลองของ ๔ ประเทศ คือ คลองสุเอซของอียิปต์ คลองปานามา คลองคิลของเยอรมันและคลองโครินธ์ของกรีก ผลของการค้นคว้าและวิเคราะห์ ท่านสรุปว่าหากจะขุดคอคอดกระควรจะใช้ทุนของเราเองอย่าง เช่น คลองคิลและโครินธ์ หากใช้ทุนต่างประเทศอย่างสุเอซและปานามาจะมีปัญหาการแทรกแซงอติปไตยจากต่างชาติได้

ในระหว่างปี ๒๔๗๘ เมื่อท่านเป็นรัฐมนตรีว่าการมหาดไทย ซึ่งสมัยนั้นคุณกรมานาคมในชนบทด้วย ท่านได้ให้เจ้าหน้าที่ร่างโครงการสร้างทางหลวงจากชุมพรผ่านกระบี่ไประนองและพังงา ท่านก็นำความคิดเรื่องการขุดคอคอดกระพิจารณาไปพร้อมกัน แต่โดยที่เรื่องการขุดคอคอดกระ เกินขอบเขตของมหาดไทย ท่านจึงได้นำไปหารือท่านเจ้าคุณพหลฯ นายกรัฐมนตรี โดยเสนอแนะไม่ให้กู้เงินจากต่างชาติมาทำเพื่อรักษาอธิปไตยโดยอย่างเคร่งครัด ซึ่งทางเจ้าคุณพหลฯ ก็เห็นด้วย ต่อจากนั้นได้เชิญหลวงเดชาดิวงค์มาหารือเพื่อกำหนดงบประมาณที่จะใช้ โดยขุดเป็นทางยาว ๕๐ กิโลเมตร ขนาดกว้างและลึกเท่าคลองสุเอซ (ที่ขุดให้กว้างและลึกมากกว่าความจำเป็นขณะนั้น ก็เนื่องจากเห็นว่าจะใหญ่ ทำทั้งที่ควรทำเมื่ออนาคต ๒๐-๓๐ ปีข้างหน้า) โดยสรุปว่าการขุดจะใช้เงินประมาณ ๑๐ ล้านบาท รวมการก่อสร้างเขื่อนท่าเทียบเรือ

คลังสินค้า ถนนและทางรถไฟริมฝั่งคลองและอื่นๆ อีก ๘ ล้านบาท ก็ต้องใช้เงินรวม ๑๘ ล้านบาท

ปัญหาว่าเงิน ๑๘ ล้านบาท จะเอาจากไหน ท่านอาจารย์ได้เห็นว่าขณะนั้นมีเงินคงเหลือคลังและเงินสำรองใช้เงินกู้ต่างประเทศ ซึ่งเก็บไว้เฉยๆ และสามารถนำเงินนี้มาใช้ลงทุนได้ถึง ๓๕ ล้านบาท ฉะนั้นการนำเงินมาลงทุนชุดคอคอดกระเพียงประมาณครึ่งหนึ่ง ก็ไม่น่าจะกระทบกระเทือน ท่านอาจารย์ได้คิดถึงผลพลอยได้จากการชุดคอคอดกระ นอกจากทำให้คนมีงานทำ และผลประโยชน์โดยตรงจากการร่นระยะการเดินทางเรือแล้ว ท่านยังได้เสนอให้ประกาศเขตหวงห้าม ซึ่งขณะนั้นเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่าไว้ ๒ แสนไร่ และใช้เงินลงทุนปรับปรุงที่ดินบริเวณนั้นให้เป็นสวนผลไม้ ปลูกมะพร้าว โกโก้และยางพารา โดยใช้การลงทุนอีกประมาณ ๒ ล้านบาท จะทำให้เกษตรกรมีงานทำโดยรัฐบาลช่วยลงทุนให้

ท่านผู้อ่านได้รับทราบความคิดนี้แล้ว คงนึกเสียดายอย่างมหาศาลว่า ถ้าโครงการนี้ได้เริ่มตั้งแต่ตอนนั้น ฐานะทางเศรษฐกิจของเรา ก็จะมีพื้นฐานที่มั่นคงและยั่งยืน แต่นั่นแหละคนดีคิดแต่ทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมจริงๆ มักถูกอิจฉาริษยาและถูกกลั่นแกล้ง ซึ่งท่านอาจารย์ก็ต้องรับผลอันไม่เป็นธรรมนี้ แต่ที่สำคัญคือ นอกจากตัวท่านอาจารย์และครอบครัวจะลำบากแล้ว คนไทยตาตาๆ ก็พลอยแย่ไปด้วย

๔. ท่านอาจารย์ทำงานอย่างมีเป้าหมาย

ข้อนี้คนส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้คิดถึง คือการทำงานทุกอย่างต้องมีเป้าหมายหรือโจทย์ หรือในทางพุทธศาสนาเรียกว่า นิโรธ หรือความดับทุกข์ เป้าหมายหรือโจทย์ของท่านอาจารย์อยู่ที่ การแก้ความยากจนและความเป็นอยู่ของคนด้อยโอกาส โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนชนบท คือทำอะไรจะให้เรามีความเป็นอยู่พอควรแก่การเป็นมนุษย์ ท่านอาจารย์ไม่เคยเชื่อเหมือนบางลัทธิที่จะทำให้คนเท่ากัน เพราะท่านเข้าใจหลักการพระพุทธศาสนาดีว่า คนเราจะเท่ากันไม่ได้ แต่วิธีแก้ปัญหาที่ทำอะไรจะทำให้คนจนและคนด้อยโอกาสได้โผล่ขึ้นมาอยู่ในสังคมได้อย่างพอควร การตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง เป็นมหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรกเพื่อให้คนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ด้อยโอกาสได้มีโอกาสศึกษาถึงระดับมหาวิทยาลัย นอกจากนั้นการเสนอเรื่องการปฏิรูปที่ดิน การสหกรณ์และการประกันสังคม ท่านจึงได้ริเริ่มมาตั้งแต่ตอนนั้น

ผมไม่สามารถจะกล่าวถึงท่านอาจารย์อย่างละเอียดได้ในเนื้อที่กระดาดจำกัด ที่ยกขึ้นมาบางประการก็เพื่อให้คนไทยได้เริ่มคิดที่จะหาวิธีการเมืองในดวงใจของท่าน ที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ไว้เพื่อประโยชน์ที่จะตกมาถึงตัวท่านและเพื่อนคนไทยส่วนใหญ่ด้วย ●

มาช่วยกันคิดทำอะไรดีๆ

ในโอกาส ๗๐ ปี ธรรมศาสตร์

ในโอกาสสำคัญคือครบ ๗๐ ปีแห่ง
การก่อตั้งมหาวิทยาลัยของเรา ผมตั้งใจที่
นอกจากงานที่เราจัดขึ้นในวันเสาร์ที่ ๑๒ มิถุนายนนี้แล้ว มธ.
ยังได้มอบหมายให้สมาคมธรรมศาสตร์ฯ พร้อมด้วยสมาคมและ
ชมรมศิษย์เก่าอื่นๆ เข้าร่วมเฉลิมฉลองในโอกาสสำคัญนี้ ทราบว่าจะมี
การจัดงานคืนสู่เหย้าครั้งยิ่งใหญ่ พร้อมประกาศนามศิษย์เก่าดีเด่น ๗๐๐ ท่าน
ในวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๗ และจัดตั้ง “กองทุนธรรมศาสตร์ ๗๐ ปี เพื่อซื้อ
อุปกรณ์แพทย์ให้แก่โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ” ซึ่งหวังว่าศิษย์เก่า
ทั้งหลายคงจะร่วมมือช่วยเหลือกันอย่างแข็งขัน

ผมมาคิดดูว่านอกจากการเฉลิมฉลองดังกล่าว เราน่าจะมีอะไรสักอย่างที่เป็น
รูปธรรมเพื่อรำลึกถึงผู้ให้กำเนิดแก่มหาวิทยาลัยของเรา เช่นที่เราเคยทำอนุสาวรีย์
รูปปั้นของท่านผู้ประศาสน์การที่รังสิตในโอกาส ๑๐๐ ปีชาตกาลของท่าน **เท่าที่ผมคิดได้
โดยไม่ต้องใช้เงินทองเลยก็คือ น่าจะตั้งชื่อถนนในชื่อของท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน
อยุธยาเมืองเกิดของท่าน** ความคิดนี้มีหลายท่านเห็นด้วย ผมจึงขอร้องให้ช่วยกันทำให้เป็น
รูปธรรมในโอกาส ๗๐ ปี ธรรมศาสตร์

พูดถึงชื่อถนน ทำให้ผมคิดถึง “ถนนประดิษฐ์มนูธรรม” ใน กทม. ซึ่งท่านผู้ว่าฯ
ดร.พิจิตต รัตตกุล (ศิษย์เก่าจากจุฬาลงกรณ์ฯ) ได้อนุมัติให้ตั้งชื่อนี้ เพื่อรำลึกถึง
คุณูปการของท่านซึ่งเป็นผู้ริเริ่มระบบเทศบาล แต่โชคไม่ดีที่ถนนนี้ได้ถูกปล้นไปโดย
นำบางตอน (ส่วนสำคัญ) ไปตั้งชื่อคนอื่นแทน โดยให้เหตุผลซึ่งปัญญาชนอย่าง
เรารับไม่ได้

โดยที่ระยะนี้ใกล้ฤดูเลือกตั้งผู้ว่าฯ กทม. ผมจึงคิดว่า
**ถ้าผู้สมัครคนใดมาหาเสียงกับผม ผมจะขอให้เขาเอาสิ่งที่ปล้น
ไปจากเราคืนมา ใครจะร่วมทำอย่างผมก็ยินดีครับ**

จาก
ลูกกตัญญู

จากใจฝ่ายบรรณกร

ปริทัศน์ฉบับนี้ถือว่าเป็นฉบับพิเศษในโอกาส “รำลึกปริทัศน์ ๖๖ ปี ต.ม.ธ.ก. ในโอกาส ม.ธ.ก. ๗๐ ปี” และถือว่าออกมาแทนปริทัศน์ฉบับปกติซึ่งเคยออกในเดือนพฤษภาคม และโดยที่บรรณาธิการคนเดิม คือคุณทวีป วรติลก มีปัญหาเรื่องโรคพยาธิ จึงต้องจัดตั้งคณะบรรณกรมาทำหน้าที่แทน คณะเราอวยพรให้ท่านหายจากโรคร้าย กลับมีสุขภาพดีเช่นเดิม และกลับมาทำงานอันมีค่าให้แก่เราอีก

ในเวลาอันจำกัด ฝ่ายบรรณกรได้พยายามหาบทความที่คิดว่าน่าจะมีประโยชน์แก่ผู้อ่าน โดยความร่วมมือของนักเขียน ต.ม.ธ.ก. ทุกรุ่น และมีบทความส่วนกลางที่น่าสนใจอยู่ 3 เรื่อง คือเรื่อง “ข้อสังเกตเกี่ยวกับเอกภาพของชาติกับประชาธิปไตย” เขียนโดย ท่านผู้ประศาสน์การ ตามคำขอของชาวธรรมศาสตร์ในสหราชอาณาจักร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ ข้อคิดเห็นของท่านผู้ประศาสน์การเหมาะสมกับสถานการณ์ในภาคใต้ซึ่งเรากำลังประสบปัญหาอยู่ เรื่องที่ ๒ เรื่องบทสัมภาษณ์ของท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ เกี่ยวกับเรื่องสัญลักษณ์โตม เรื่องนิคมนักศึกษา ม.ธ.ก. และเรื่องเสรีไทยกับทำเนียบทำช้าง ซึ่งทั้ง ๓ เรื่อง อาจยังไม่ทราบกันโดยละเอียด ส่วนเรื่องที่ ๓ จัดทำโดยฝ่ายบรรณกร เรื่อง ตำนาน ม.ธ.ก. และ ต.ม.ธ.ก.

ฝ่ายบรรณกรขอกราบขอบพระคุณท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ ที่กรุณาเขียนคำขวัญอันเป็นอมตะให้เรา และขอขอบคุณ ดร.สุขุม นวพันธ์ ประธานคณะกรรมการอำนวยการจัดงาน และคุณวิเชียร กลิ่นสุคนธ์ ประธานคณะกรรมการดำเนินงาน ซึ่งกรุณาเขียนสารจากน้ำใจจริงถึงเรา ขอขอบคุณ “ทวีปวร” ซึ่งกรุณาเขียนคำประพันธ์อย่างไพเราะเพราะพริ้งกินใจและให้ความหมายในหัวข้อ “แต่ท่านผู้ประศาสน์การ”

สุดท้ายแต่สำคัญ ฝ่ายบรรณกรขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาบริจาคเงินช่วยการจัดงาน ซึ่งเงินส่วนหนึ่งได้มาช่วยทำให้ปริทัศน์ฉบับพิเศษมาสู่สายตาของผู้อ่าน และทำให้การจัดงานสำเร็จด้วยดี

ด้วยความรักและปรารถนาดี

จาก

คณะผู้จัดทำ “ปริทัศน์ฉบับพิเศษ”

คณะผู้จัดทำ “ปริทัศน์ฉบับพิเศษ”

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร วัฒนคุณ, นายทวีป วรติลก

ฝ่ายบรรณกร

นายสุโข สุวรรณศิริ, นายสมาน คักดีสงวน

ปกหน้า : ออกแบบโดย นายสมาน คักดีสงวน ต.ม.ธ.ก. รุ่น

ประกาศขบสม ต.ม.ธ.ก.สัมพันธ์

ด้วยคณะกรรมการบริหาร ต.ม.ธ.ก.สัมพันธ์ ได้มีมติให้จัดงาน ราลีปริทัศน์ ๖๖ ปี ต.ม.ธ.ก. ในโอกาส ม.ธ.ก. ๗๐ ปี ขึ้นในวันเสาร์ที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ เริ่มเวลา ๑๐.๓๐ น. - ๑๔.๐๐ น. ณ สมาคมธรรมศาสตร์ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ ๙๙ ซอยงามดูพลี ถนนพระราม ๔ ท่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพฯ โดยมีคุณสุขุม นวพันธ์ ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๔ เป็นประธานจัดงาน เพื่อให้การจัดงานเป็นไปโดยเรียบร้อย จึงขอแต่งตั้งคณะกรรมการจัดงานดังต่อไปนี้

ที่ปรึกษา

ท่านผู้หญิงพูนสุข	พนมยงค์	
ฯพณฯ โภคิน	พลกุล	
ศาสตราจารย์มารุต	บุญนาค	
คุณบุญชู	โรจนเสถียร	
ท่านผู้หญิงชนัตถ์	ปิยะอุย	
ศาสตราจารย์คณิง	ฤไชย	
คุณเมฆู	เลียวไพโรจน์	นายกสมาคมธรรมศาสตร์ในพระบรมราชูปถัมภ์
ศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร	วัฒนคุณ	ประธานสถาบันปริทัศน์ พนมยงค์
รศ.นริศ	ชัยสูตร	อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คุณชัยวัฒน์	พลกษักดี	ประธานชมรมเพื่อนโดม
คุณเรวัตติ	ฉ่ำเฉลิม	ประธานชมรมพลังโดม
คุณเดชอุดม	ไกรฤทธิ์	นายกสมาคมนิติศาสตร์ ธรรมศาสตร์
คุณสามารถ	มะลุสีม	ประธานสภากรุงเทพมหานคร
ภราดราประทีป	ม.โกมลมาศ	
คุณมารวย	ผดุงสิทธิ์	
คุณสุภัทร	สุคนธ์วัต	
คุณมานิจ	สุขสมจิตร	
ดร.อิสสระ	นิติทัศน์ประภาศ	
ดร.วิชิตวงศ์	ณ ป้อมเพชร	
ศาสตราจารย์ ดร.สุนทร	เสถียรไทย	

ศาสตราจารย์ศิริชัย	รดีศรี
ศาสตราจารย์ ดร.ประชุม	โถมฉาย
พ.อ.วัง	ปั้นสนิท
คุณวันจักร	วรติลก
คุณสุชาติ	สุชาติเวชภูมิ
รองศาสตราจารย์บำรุง	สุขพรรณ

คณะกรรมการอำนวยการ

ดร.สุขุม	นวพันธ์		ประธาน
คุณวิเชียร	กลั่นสุคนธ์	ประธานชมรมฯ	รองประธาน
คุณกฤษดา	จุฑาศงศ์	ประธาน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๑	กรรมการ
คุณธรรมศักดิ์	ศรีจันทร์	ประธาน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๒	กรรมการ
คุณจำรูญ	ปิยมปุตระ	ประธาน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๓	กรรมการ
พลตรีพิบูลย์	จันทโรจวงศ์	ประธาน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๔	กรรมการ
คุณชาญ	กาญจนาคพันธ์	ประธาน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๕	กรรมการ
พลตรีปรุงศิริปี่	ศตะนาวิน	ประธาน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๖	กรรมการ
พ.ต.อ.(พ.) ชนนท์ ศิริโชค		ผู้แทน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๗	กรรมการ
คุณตรี	ภวภูตานนท์ฯ	ประธาน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๘	กรรมการ
พล.ต.ดร.สวัสดิ์	ศรีลัมพ์	ผู้แทนสมาคมธรรมศาสตร์-จุฬาลงกรณ์	กรรมการ
คุณวิจิตร	สาครเรศ	เลขานุการชมรมฯ	กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการดำเนินงาน

คุณวิเชียร	กลั่นสุคนธ์	ประธาน
พลตรีพิบูลย์	จันทโรจวงศ์	รองประธาน
คุณสุโข	สุวรรณศิริ	กรรมการ
คุณสุขปรีดา	พนมยงค์	กรรมการ
คุณอัศววัฒน์	โอสถานุเคราะห์	กรรมการ
คุณยอดยิ่ง	โสภณ	กรรมการ
คุณทองมา	หงส์ลดาธรมภ์	กรรมการ
คุณตรี	ภวภูตานนท์ฯ	กรรมการ
คุณสุวรรณ	ดาราวงษ์	กรรมการ

ดร.อนุสรณ์	ธรรมใจ	กรรมการ
คุณสมชาติ	สีปตระกูล	กรรมการ
คุณวิจิษฐ์	สาครเศศ	กรรมการและเลขานุการ

คณะอนุกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์

คุณก้ำจัด	กีพานิช	ประธาน
คุณอภิัญญา	สุวรรณเกสร	รองประธาน
ศาสตราจารย์ไมรา	บุญยผล	รองประธาน
คุณอุทัย	ทองภักดี	อนุกรรมการ
คุณอุไร	วงศาโรจน์	อนุกรรมการ
คุณอามาพันธ์ุ์	วิณะคุปต์	อนุกรรมการ
ม.ร.ว.ถนัดศรี	สวัสดิวัฒน์	อนุกรรมการ
คุณทวีป	วรติลก	อนุกรรมการ
คุณแจ่ม	จันทพันธ์	อนุกรรมการ
คุณศุขปริดา	พนมยงค์	อนุกรรมการ
คุณอัศววัฒน์	โอสถานุเคราะห์	อนุกรรมการ
คุณชอุณห	สันติवास	อนุกรรมการ
คุณสัมพันธ์	พึงประดิษฐ์	อนุกรรมการ
คุณบรรจบ	จันทิมางกูร	อนุกรรมการ
พล.ต.ดร.สวัสดิ์	ศรีลัมพ์	อนุกรรมการ
ร.ต.จ่ารงค์	ชนะ	อนุกรรมการ
คุณจ่ารงค์	ครุฑแก้ว	อนุกรรมการและเลขานุการ

คณะอนุกรรมการปฏิคมและพิธีการ (รวมทั้งการออกบัตรเชิญ)

พลตรีพิบูลย์	จันทโรจวงศ์	ประธาน
คุณสุโข	สุวรรณศิริ	รองประธาน
คุณสุดจิตต์	ภูมิจิตร	อนุกรรมการ
คุณสมาน	ศักดิ์สงวน	อนุกรรมการ
คุณแจ่ม	จันทพันธ์	อนุกรรมการ
คุณสมศักดิ์	กิติประสงค์	อนุกรรมการ
พล.ต.ต.ไพโรจน์	ศิริโรจน์	อนุกรรมการ

ร.ต.จำนงค์	ธนะ	อนุกรรมการ
คุณสวัสดิ์	รอดเจริญ	อนุกรรมการ
คุณวิจิษฐ์	สาครเรศ	อนุกรรมการ

คณะอนุกรรมการอาหารและเครื่องดื่ม

คุณสมานจิตต์	วิไลรัตน์	ประธาน
พลตรีพิบูลย์	จันทโรจวงศ์	รองประธาน
คุณอภิญา	สุวรรณเกสร	อนุกรรมการ
คุณสุโข	สุวรรณศิริ	อนุกรรมการ
คุณจำปูน	นามประทาน	อนุกรรมการ

คณะอนุกรรมการฝ่ายดนตรี การแสดง และตกแต่งเวที

อาจารย์ดุขฎิ	พนมยงค์ บุญทัศน์กุล	ประธาน
คุณณรงค์ลักษณ์	เหล่าอ	อนุกรรมการ
คุณธีรพัฒน์	พัฒนศิษฏางกูร	อนุกรรมการ
คุณวิศรุต	รัตนชวลิต	อนุกรรมการ
คุณบุญพร	พูนล้ำเลิศ	อนุกรรมการ
คุณจันทร์ช	ลีตระกูล	อนุกรรมการและเลขานุการ

คณะอนุกรรมการการเงิน

คุณจรรย์	อัถถจรรยากุล	ประธาน
คุณสมานจิตต์	วิไลรัตน์	อนุกรรมการ
คุณจำปูน	นามประทาน	อนุกรรมการ

คณะอนุกรรมการฝ่ายประสานงาน

คุณสุโข	สุวรรณศิริ	ประธาน
คุณยอดยิ่ง	โสภณ	รองประธาน
พลตรีพิบูลย์	จันทโรจวงศ์	อนุกรรมการ
คุณอภิญา	สุวรรณเกสร	อนุกรรมการ
คุณอารณ	อินทามัย	อนุกรรมการ
คุณตรี	ภาวภูตานนท์ฯ	อนุกรรมการ

คณะอนุกรรมการฝ่ายหนังสือที่ระลึกและสุจิตบัตร

คุณสุโข	สุวรรณศิริ	ประธาน
พลตรี พิบูลย์	จันทโรจวงศ์	รองประธาน
คุณสมาน	ศักดิ์สงวน	อนุกรรมการ

คณะอนุกรรมการกลางและฝ่ายเลขานุการ

คุณตรี	ภาณุตานนท์ฯ	ประธาน
คุณสมาน	ศักดิ์สงวน	อนุกรรมการ
พล.ต.ต. ไพโรจน์	ศิริโรจน์	อนุกรรมการ
คุณวิจิตร	สาครเศศ	อนุกรรมการ
คุณประจวบ	พึงรั้ววงศ์	อนุกรรมการ

ประกาศ ณ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๗

วิเชียร กลิ่นสุคนธ์

(นายวิเชียร กลิ่นสุคนธ์)

ประธานชมรม ต.ม.ธ.ก.สัมพันธ์

สำนักงานติดต่อประสานงาน ชมรม ต.ม.ธ.ก.สัมพันธ์

โทรศัพท์ ๐-๒๕๗๒-๗๓๙๗

โทรสาร ๐-๒๕๗๒-๓๘๕๙

คณะอนุกรรมการกลางและฝ่ายเลขานุการ

คุณตรี ภาณุตานนท์ฯ (ประธานอนุกรรมการ)

เลขที่ ๑๐ ซอย ๒ เทศบาลนิมิตรเทณี แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๙-๒๙๙๗

ขอบคุณ

ศิษย์ ต.ม.จ.ก. ลูกแม่โตม
และผู้ศรัทธาในอุดมการณ์ของท่านผู้ประศาสน์การ

ที่กรุณามาร่วมงาน และบริจาคเงิน
สมทบทุนมูลนิธิปรีดี พนมยงค์

ขออำนาจพรให้ทุกท่านมีสุขภาพดี
มีความสุขตลอดไป

ด้วยอภินิมิตนาการ

จาก

พันเอกวัง ปันสนิท

ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๘

ด้วยอภิรักษ์นภาการ

จาก

บริษัท ไทยพัฒนาโรงงานอุตสาหกรรม จำกัด
ปรีนตัน เซอร์วิสพาร์ทเมนท์

และ

ศาสตราจารย์ ดร.สุนทร เสถียรไทย

ต.ม.ร.ก. รุ่น ๖

ด้วยอภินิหาร

จาก

ศาสตราจารย์ หิรัญ รติศรี

ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๘

ด้วยอภิชนชนากการ

จาก

คุณเจิม - คุณปราณี จันทพันธ์

ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๒

และครอบครัว

ด้วยอักษรนิลนักษัตร

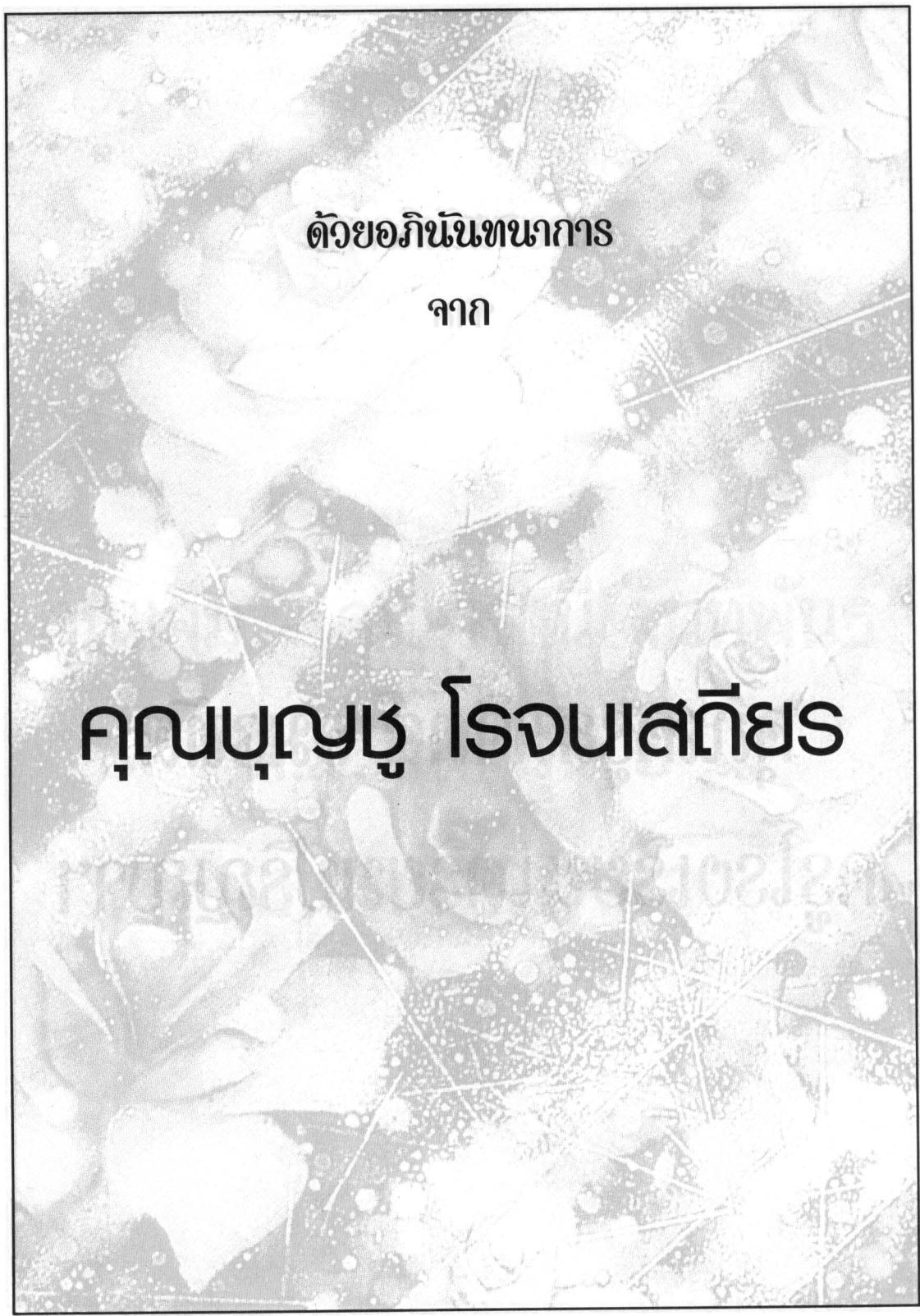
จาก

คุณครูสมจิตต์ อมรชาติ
ครูโรงเรียนเตรียมปริญญาฯ

ด้วยอภิพนธนาการ

จาก

คุณบุญชู โรจนเสถียร

ด้วยอภินิมิตนาการ

จาก

คุณหญิง ธีราณี กรรณสูต

ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๖

ด้วยอภิชนชนากา

จาก

คุณศัลย์ เวสโกสิทธิ์

ต.ม.ร.ก. รุ่น ๕

ด้วยอภิชนชกการ

จาก

คุณดำรง อุณหวัฒน์

ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๕

ด้วยอภินิชนาการ

จาก

ศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร วัฒนคุณ

ต.ม.ร.ก. รุ่น ๗

ตัวอย่างบัณฑิตทางการ

จาก

บริษัท แอล.พี.เอ็น.

ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด (มหาชน)

ขอบคุณ

คุณมธุ เลี้ยวไพโรจน์

นายกสมาคมธรรมศาสตร์ในพระบรมราชูปถัมภ์

อนุญาตให้ใช้สถานที่ของสมาคมฯ

เป็นที่จัดงานฯ

โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

ขอบคุณ

โรงแรมกานต์มณีพาส

ถนนประดิพัทธ์ กทม.

เชื้อเพื่อสถานที่ (พร้อมอาหาร)

เป็นที่ประชุมคณะกรรมการอำนวยการจัดงาน

การประชุมอนุกรรมการประชาสัมพันธ์

และการแถลงข่าวแก่สื่อมวลชน

ตลอดจนเป็นศูนย์ประสานงาน

ด้วยอภิธานนาการ

จาก

ศาสตราจารย์ มารุต บุณนาค

ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๕

ผู้สนับสนุนหลัก

ด้วยอภิธานทางการ

จาก

ดร.สุขุม นวพันธ์

ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๔

ประธานคณะกรรมการอำนวยการจัดงานฯ

ผู้สนับสนุนหลัก

ดร.สุขุม และคุณแมธวดี นวพันธ์ มอบเงินบำรุงมูลนิธิปริดี พนมยงค์ แด่ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์

ณ บ้านพูนศุข ขอยสวนพลู

๖ พฤษภาคม ๒๕๔๗